

UNIVERSITATEA „CONSTANTIN BRÂNCUȘI” TG JIU
FACULTATEA DE ȘTIINȚE ECONOMICE ȘI GESTIUNEA AFACERILOR
SPECIALIZAREA: *CONTABILITATE ȘI INFORMATICĂ DE GESTIUNE*

TEMATICĂ
pentru examenul de licență 2011

Târgu Jiu
2011

CUPRINS

I. BAZELE CONTABILITĂȚII.....	5
Tema 1. Contabilitatea - sursă de informații în procesul managerial.....	6
1.1. Legăturile contabilității cu alte științe.....	6
1.2. Principii contabile general admise pentru constituirea sistemului de informații contabile.....	7
1.3. Evidența economică, noțiune, formele evidenței economice și etaloanele evidenței economice.....	9
Tema 2. Obiectul de studiu al contabilității.....	12
2.1. Concepții cu privire la obiectul contabilității.....	12
2.2. Conținutul obiectului contabilității.....	16
Tema 3. Metoda contabilității.....	18
3.1. Noțiunea și conținutul metodei contabilității.....	18
3.2. Principiile metodei contabilității.....	20
3.3. Procedeele metodei contabilității.....	23
Tema 4. Contul și dubla înregistrare.....	26
4.1. Contul, noțiune, conținut, definiție.....	26
4.2. Elementele contului.....	28
4.3. Clasificarea contului.....	29
4.4. Reguli de funcționare ale conturilor.....	31
4.5. Dubla înregistrare și corespondența conturilor.....	36
4.6. Analiza contabilă, formula contabilă și articolul contabil.....	37
Tema 5. Inventarierea patrimoniului.....	40
5.1. Inventarierea – noțiune, rol, funcții.....	40
5.2. Clasificarea inventarierii.....	41
5.3. Organizarea și etapele inventarierii.....	42
Tema 6. Balanța de verificare.....	44
6.1. Noțiunea, importanța și funcțiile balanței de verificare.....	44
6.2. Clasificarea balanțelor de verificare.....	45
Bibliografie selectivă.....	48
II. CONTABILITATE FINANCIARĂ.....	49
Tema 1. Contabilitatea capitalurilor.....	50
1.1. Contabilitatea rezultatului exercițiului.....	50
1.2. Contabilitatea provizioanelor pentru riscuri și cheltuieli.....	52
1.3. Contabilitatea creditelor bancare pe termen lung.....	53
Tema 2. Contabilitatea imobilizărilor.....	56
2.1. Contabilitatea altor imobilizări necorporale.....	56
2.2. Contabilitatea terenurilor.....	57
2.3. Contabilitatea operațiilor economice privind intrările de mijloace fixe.....	60
2.4. Contabilitatea operațiilor economice privind ieșirile de mijloace fixe.....	63
2.5. Contabilitatea imobilizărilor corporale în curs de execuție și a avansurilor acordate pentru imobilizări corporale.....	67

Tema 3. Contabilitatea stocurilor și a producției în curs de execuție.....	69
3.1. Contabilitatea operațiilor economice privind materiile prime în cazul utilizării inventarului permanent și a costului de achiziție.....	69
3.2. Contabilitatea operațiilor economice privind produsele finite în cazul utilizării inventarului permanent și a costului de producție efectiv.....	71
3.3. Contabilitatea operațiilor economice privind produsele finite în cazul utilizării inventarului permanent și a prețului prestabilit (standard sau normat).....	73
3.4. Contabilitatea mărfurilor în situația în care pentru evaluare se utilizează prețul de vânzare cu ridicata și prețul de vânzare cu amănuntul.....	74
3.5. Operații economice specifice privind ambalajele.....	75
Tema 4. Contabilitatea creanțelor și datoriilor.....	77
4.1. Contabilitatea creanțelor neîncasate în termen.....	77
4.2. Contabilitatea operațiilor economice privind impozitul pe profit și impozitul pe veniturile microîntreprinderilor.....	79
4.3. Contabilitatea datoriilor din alte impozite, taxe și vărsăminte asimilate.....	80
4.4. Contabilitatea subvențiilor pentru investiții.....	82
Tema 5. Contabilitatea trezoreriei.....	84
5.1. Contabilitatea creditelor bancare pe termen scurt.....	84
5.2. Contabilitatea altor valori (cu excepția tichetelor de masă).....	85
Tema 6. Contabilitatea cheltuielilor și veniturilor.....	87
6.1. Contabilitatea decontării (închiderii) conturilor de cheltuieli și de venituri.....	87
Bibliografie selectivă.....	88
 III. CONTABILITATEA INSTITUȚIILOR DE CREDIT.....	 89
Tema 1. Contabilitatea operațiunilor de trezorerie.....	90
1.1. Contabilitatea operațiunilor de numerar și prin virament.....	90
1.2. Contabilitatea valorilor primite sau date în pensiune.....	94
1.3. Contabilitatea creanțelor interbancare restante și îndoielnice.....	95
Tema 2. Contabilitatea operațiunilor cu clientele.....	97
2.1. Contabilitatea creanțelor comerciale.....	97
2.2. Contabilitatea creditelor de trezorerie.....	100
2.3. Contabilitatea operațiunilor efectuate prin conturile curente.....	102
2.4. Contabilitatea operațiunilor efectuate cu ajutorul cardurilor.....	107
Tema 3. Contabilitatea emisiunii de titluri și operațiunilor diverse.....	108
3.1. Contabilitatea datoriilor constituite prin emisiunea de titluri.....	108
3.2. Contabilitatea decontărilor cu personalul.....	110
3.3. Contabilitatea taxei pe valoarea adăugată.....	115
3.4. Contabilitatea dividendelor, a debitorilor și creditorilor diverși.....	117
Tema 4. Contabilitatea capitalului instituțiilor de credit.....	119
4.1. Contabilitatea capitalului social.....	119
4.2. Contabilitatea primelor de capital.....	122
4.3. Contabilitatea rezervelor de capital.....	123
4.4. Contabilitatea datoriilor subordonate.....	125
4.5. Contabilitatea provizioanelor de capital.....	127
Bibliografie selectivă.....	129
 IV. BAZE DE DATE.....	 130
Tema 1. Baze de date.....	131
1.1. Noțiuni și concepte privind organizarea datelor în baze de date.....	131
1.2. Arhitectura ANSI/SPARC a bazelor de date.....	133

1.3. Limbajele bazelor de date.....	134
1.4. Modele de date - modelarea conceptuală a bazelor de date.....	135
Tema 2. Sisteme de gestiune a bazelor de date.....	136
2.1. Conceptul de SGBD.....	136
2.2. Evoluția SGBD-urilor.....	136
2.3. Obiectivele SGBD-urilor.....	137
2.4. Funcțiile unui SGBD.....	141
2.5. Clasificarea SGBD-urilor.....	143
2.6. Arhitecturi de SGBD-uri.....	145
Tema 3. Sisteme de gestiune a bazelor de date relaționale.....	146
3.1. Modelul relațional al datelor.....	146
3.2. Regulile lui Codd.....	148
3.3. Normalizarea datelor.....	150
3.4. Cerințele minimale de definire a unui SGBDR.....	151
Bibliografie selectivă.....	152

Tematica la disciplina „Bazele contabilității” pentru examenul de licență 2011

BAZELE CONTABILITĂȚII

Prof. univ. dr. Gheorghe Holt

TEMA 1. CONTABILITATEA - SURSĂ DE INFORMAȚII ÎN PROCESUL MANAGERIAL

1.1. Legăturile contabilității cu alte științe

În vederea realizării cunoașterii obiectului său, contabilitatea nu este o știință izolată, ci are o serie de legături cu alte științe. Cu toate că este considerată, pe bună dreptate, o disciplină de sine stătătoare, prin modul în care este concepută, contabilitatea nu-și poate realiza obiectul său de studio decât printr-o strânsă legătură cu alte discipline.

Elementele care determină relațiile contabilității cu alte științe sunt: obiectul, metoda și factorii care condiționează organizarea acestei științe, precum și caracterul ei aplicativ, ca formă și ca parte componentă a sistemului de evidență economică.

Constituirea contabilității ca știință și ca sistem de principii și tehnici de înregistrare este rezultatul unui proces îndelungat și complex. Originile acesteia sunt căutate uneori în formele simple și primare evidențiate din antichitate.

Din punct de vedere al teoriei sale, contabilitatea se află în strânse relații cu **economia**, determinate de faptul că problemele ce formează conținutul obiectului contabilității, începând de la procesele economice de producție, repartitie, circulație și consum, ca momente ale reproducției, și continuând cu formarea și utilizarea mijloacelor economice, a surselor lor și a rezultatelor obținute din aceste procese, sunt studiate din punct de vedere teoretic, în primul rând de economia.

Contabilitatea utilizează din domeniul economiei acele categorii economice ce exprimă diferite aspecte ale forțelor de producție cuantificabile și exprimabile în etalon bănesc.

Pe de altă parte, contabilitatea furnizează date pe care economia poate să le prelucereze, să le interpreteze și, pe baza lor, să exprime anumite fenomene economice.

Contabilitatea se află în relații strânse, de asemenea, cu **statistica** deoarece o mare parte din datele sale, în special, cele de sinteză, sunt preluate și prelucrate de statistică, care prin metode proprii determină caracteristicile dominante și tendințele anumitor fenomene.

Din punct de vedere aplicativ, atât statistica cât și contabilitatea se încadrează în sistemul de evidență ca surse principale de date ale sistemului informațional economic.

De asemenea, contabilitatea se află în relații directe cu **finanțele**, având în vedere că datele sale servesc la întocmirea planurilor financiare precum și la analiza realizării acestora.

Cu **științele juridico-administrative**, contabilitatea se află în relații directe, deoarece, prin înregistrările contabile se evidențiază raporturile juridice dintre entitățile patrimoniale, drepturile și obligațiile ce se nasc, ca urmare a relațiilor economice dintre participanții la faptele și actele economice.

De asemenea, în contabilitate este reflectat modul de respectare a normelor de drept, privind disciplina financiară, fiscală etc., datele contabile constituind probă în justiție.

Relațiile contabilității cu **matematica** sunt dintre cele mai strânse, putând fi considerate relații de colaborare organică și funcțională.

În evoluția sa istorică, contabilitatea nu s-a limitat să folosească numai instrumentele și procedeele matematice la rezolvarea problemelor de tehnică contabilă, ci și raționamentul matematic.

Legătura dintre contabilitate și matematică este determinată și de faptul că modificările produse în volumul și valoarea mijloacelor economice și a surselor economice, generate de procesele economice, se prezintă sub formă de sporuri și micșorări, reflectate în contabilitate cu ajutorul instrumentelor și procedeele sale, pentru ca după aceea, determinarea mărimii acestor modificări să se realizeze cu ajutorul calculelor matematice.

Relațiile strânse și utilizarea pe scară largă a instrumentelor și procedeele matematice au determinat pe unii autori să considere contabilitatea ca pe o ramură a științelor matematice.

Contabilitatea se află în relații strânse și cu **științele tehnice**, prin faptul că permite evidențierea pe elemente și purtători de cheltuieli în diferite faze ale procesului de producție cât și a veniturilor realizate.

De asemenea, contabilitatea are relații directe și cu *managementul*, deoarece oferă acestuia informațiile necesare pentru atingerea scopurilor propuse.

1.2. Principii contabile general admise pentru constituirea sistemului de informații contabile

Contabilitatea trebuie să asigure urmărirea amănunțită a situației patrimoniului, aspectului economic, permițând astfel efectuarea unui control exigent cu privire la existența și integritatea valorilor materiale și bănești, stabilirea cifrei de afaceri a profitului și pierderilor.

Totodată bazele organizării contabilității sunt așezate pe existența unor principii de organizare riguroase.

Organizarea contabilității în actuala etapă de dezvoltare trebuie să aibă la bază anumite principii generale și specifice.

Principii generale:

1. Organizarea contabilității pe baza unor norme metodologice unice.

Acest principiu este valabil pentru toate formele de evidență economică. În practică acest principiu se realizează prin:

- norme metodologice unice de evaluare a patrimoniului;
- norme metodologice unice pentru evidențierea cheltuielilor și a veniturilor;
- norme de bază privind modul de întocmire, circulație și clasare a documentelor etc.

2. Integrarea organizării contabilității în conținutul funcției financiar-contabile a agentului economic. Contabilitatea are atât sarcina de a furniza informațiile necesare la elaborarea strategiei de viitor, cât și de a furniza acele informații pentru analiza modului de îndeplinire a respectivei strategii.

3. Organizarea contabilității trebuie să fie efectul tehnologiei de fabricație, a organizării producției și a muncii. În organizarea contabilității intervin mai mulți factori de influență, îndeosebi factori tehnico-productivi ca de exemplu: tipul producției, structura de producție a agentului economic, tehnologia de fabricație, mărimea agentului economic, volumul operațiilor financiar-contabile etc.

4. Contabilitatea trebuie organizată ca un sistem distinct de activitate. Conform normelor legale existente în țara noastră, referitor la structura organizatorică a agentului economic, sectorul de contabilitate este o diviziune distinctă de activitate.

Acest fapt permite încadrarea sectorului de contabilitate cu personalul de specialitate necesar, care să aplice corect reglementările legale existente în economia națională.

5. Interdependența organizării contabilității cu particularitățile sistemului de finanțare, credite și decontare.

Astfel, în sistemul de organizare a contabilității sunt cuprinse particularitățile privind: înzestrarea și dotarea agentului economic, natura surselor economice, utilizarea diferitelor categorii de credite potrivit destinației legale etc.

6. Integrarea informației contabile în sistemul informațional economic. Aplicarea acestui principiu este posibilă ca urmare a existenței unor norme metodologice unice de organizare a celor trei de evidență economică, adică contabilă, operativă și statistică. De asemenea, acest principiu de organizare a contabilității este determinat de cerințele și posibilitățile actuale oferite de tehnica electronică de calcul. Acest principiu trebuie înțeles atât din punct de vedere al conținutului, cât și al metodologiei de culegere, prelucrare, transmitere și analiză a datelor.

Desigur, alături de aceste principii mai pot fi formulate și altele, care să răspundă unei organizări manageriale a contabilității.

Principii specifice organizării contabilității:

1. Principiul prudenței, potrivit căruia în evaluarea pasivelor și activelor, cheltuielilor și veniturilor, trebuie să se țină seama de deprecierea, riscurile și pierderile posibile generate de

desfășurarea activității exercițiului curent sau anterior.

Conform acestui principiu se impune ca activele și veniturile să nu fie supraevaluate, iar pasivele și cheltuielile subevaluate.

2. Principiul permanenței metodelor, care conduce la continuitatea aplicării regulilor și normelor privind evaluarea și înregistrarea în contabilitate a activelor, asigurându-se astfel comparabilitatea în timp a informațiilor contabile.

3. Principiul continuității activității, potrivit căruia se presupune că unitatea patrimonială își continuă în mod normal funcționarea într-un viitor previzibil, fără a intra în stare de lichiditate sau de reducere sensibilă a activității.

4. Principiul independenței exercițiului, care constă în aceea că fiecărui exercițiu i se atribuie numai acele cheltuieli și venituri care se corelează ca efort și efect cu rezultatul obținut.

În mod concret, acest principiu presupune delimitarea în timp a veniturilor și cheltuielilor aferente activității unității patrimoniale pe măsura angajării acestora și trecerii lor la rezultatul exercițiului la care se referă.

5. Principiul intangibilității bilanțului de deschidere a unui exercițiu care trebuie să corespundă cu bilanțul de închidere a exercițiului precedent.

6. Principiul necompensării, potrivit căruia nu este admisă compensarea între pozițiile activ și pasiv ale bilanțului, precum și între cheltuielile și veniturile din contul de rezultate.

7. Principiul fixității capitalului. Este un principiu mai mult juridic decât contabil. Capitalul unei societăți este limita responsabilității sale având în vedere creanțierii sociali, iar sumele sale nu pot fi modificate fără formalități și publicitate.

8. Principiul sincerității, conform căruia documentele trebuie întocmite și prezentate conform regulilor legale, reglementate sau profesionale.

9. Principiul nominalismului monetar. Pentru a măsura toate valorile înregistrate de contabilitate există o singură unitate și anume unitatea monetară. Ea conservă întotdeauna aceeași valoare în cursul timpului.

10. Principiul conservării valorilor. Este o consecință a principiilor necompensării și nominalismului monetar. Contabilitatea înregistrează informațiile în unități monetare și nu fizice. Se poate ajunge ca valoarea monetară a unui bun fizic neschimbat să se modifice în decursul timpului.

De asemenea, un bun fizic poate ieși din patrimoniu la un alt preț decât a intrat. Aceeași diferență se înregistrează într-un cont distinct.

11. Principiul de realizare. Face dovada obiectivității și verificării. Pentru a înregistra o îmbogățire, nu este necesară așteptarea unei încasări, doar ea să fie certă și definitivă.

12. Principiul proeminenței cauzelor asupra consecințelor. Se referă la înregistrarea mai întâi a angajamentelor și apoi a executării lor, deci se dă elementelor de cheltuieli și venituri o importanță mai mare decât încasării și prețurilor.

Veniturile și cheltuielile se cunosc sub aspect real (mișcarea de bunuri și servicii) și sub aspect monetar.

13. Principiul proeminenței dreptului asupra faptei. Se ține cont ca mai întâi să se înregistreze actele și faptele juridice și apoi cele materiale.

În aceste condiții, data contabilizării unei vânzări nu corespunde cu data încasării ei.

14. Principiul evaluării disimetrice. Conform acestui principiu activul se evaluează la valoarea inițială când are loc o creștere de valoare și la valoarea actuală când are loc o diminuare de valoare.

Aceste principii de organizare a contabilității se aplică distinct în țările Comunității Europene.

15. Principiul imaginii fidele, conform căruia contabilitatea trebuie să înregistreze într-o manieră perfectă patrimoniul și rezultatul. Se amplifică deci, principiul regularității și sincerității.

16. Principiul bunei informări. Se referă la faptul că documentele contabile trebuie să dea o bună descriere a situațiilor și operațiilor.

În țara noastră organizarea contabilității se face conform prevederilor art. 11 din "Legea contabilității", în compartimente distincte conduse de directorul economic sau de contabilul-șef.

1.3. Evidența economică, noțiune, formele evidenței economice și etaloanele evidenței economice

Sistemul informațional economic constituie un ansamblu de metode și procedee folosite în cadrul unui agent economic, ramură sau al întregii economii naționale pentru culegerea, înregistrarea, păstrarea, prelucrarea, circuitul, analiza și valorificarea informațiilor economice, exprimate în etalon natural și bănesc.

În cadrul *sistemului informațional economic*, un rol important îi revine evidenței economice, care la rândul ei este un sistem de urmărire și înregistrare cantitativă și valorică după anumite metode, a fenomenului economic, ce se produce într-un anumit loc și timp în cadrul unui agent economic prin care se asigură informarea permanentă și controlul activității agentului economic, al economiei în ansamblul său și al altor sfere ale vieții sociale.

Parte a vieții economice, *contabilitatea* deține o poziție centrală în cadrul acestuia și implicit, în cadrul sistemului informațional economic (fig.3.1.).

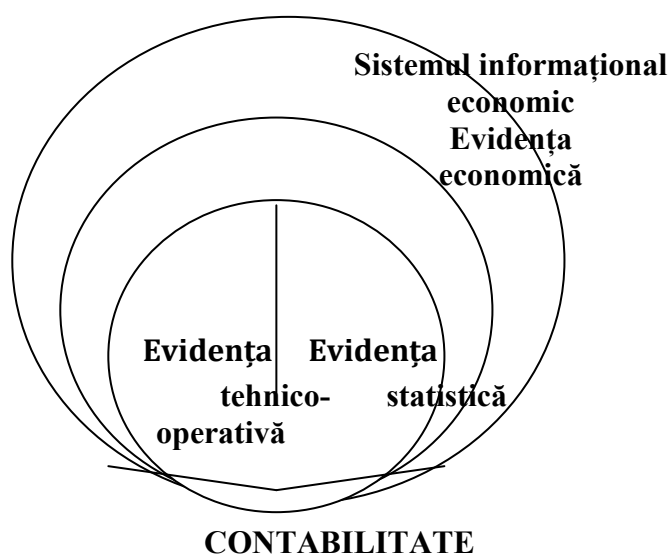

Fig. 1.1. Structura sistemului informațional

Prin propriul său sistem informațional, *contabilitatea* oglindește mișcările de valori în cadrul reproducției sociale lărgite și determină rezultatul final al circuitului de valori într-o perioadă dată.

Printre *principiile generale* ce se au în vedere la organizarea unui sistem informațional contabil, menționăm:

- legătura strânsă dintre procesul de producție și cel informațional, care constă în aceea că ultimul este determinat de primul, iar modul de organizare a sistemului informațional contabil influențează buna desfășurare a procesului de producție;
- corelația dintre structura organizatorică și sistemul informațional în general, care este determinat de faptul că compartimentele structurale ale unității patrimoniale reprezintă puncte nodale în elaborarea deciziilor;
- dependența între decizie și informație, acestea fiind elementele esențiale ale conducerii în procesul de conducere, informațiile fiind transpuse în acțiune prin intermediul deciziilor;
- dependența dintre nivelul de prelucrare și eficiența informației, care este unul din circuitele importante ale dimensionării sistemului informațional contabil;
- perfecționarea sistemului informațional contabil în unitățile economice, în condițiile complexității conducerii și a volumului de informații, nu se poate realiza în afara prelucrării automate a datelor.

1.3.1. Noțiunea de evidență economică

Prin evidență în general se înțelege înregistrarea în cadrul unor înscrisuri într-o anumită ordine a fenomenelor, proceselor și operațiilor ce au avut loc, cu scopul de a servi necesităților de informare, în vederea luării unor decizii privind activitatea viitoare.

Principala sursă de date și informații pe baza căreia se înregistrează, prelucrează și vehiculează date cu privire la evoluția sistemului economic o reprezintă evidența economică. Aceasta constituie o componentă a sistemului informațional prin care se urmărește înregistrarea și controlul mijloacelor economice, a surselor de proveniență a acestora și a rezultatelor obținute în decursul unei perioade determinate (lună, an).

Evidența economică trebuie să îndeplinească următoarele cerințe:

- să fie organizată pe baza unor principii și norme fundamentate științific;
- să asigure operativ și eficient totalitatea informațiilor necesare caracterizării activității;
- să fie clară, simplă, concisă, neîntreruptă și să reflecte real fenomenele și procesele economice;
- să dispună de o metodologie proprie care să-i asigure un sistem unitar de indicatori în concordanță cu cei previzionați, în vederea comparării lor;
- să poată fi adaptată progresului continuu al activității economice.

În concluzie, *evidența economică este considerată ca un sistem unitar de reflectare și înregistrare a activității economice, în vederea cunoașterii, urmăririi și controlului pe bază de documente, sub aspect cantitativ, calitativ și valoric a fenomenelor, proceselor, activităților și operațiilor atât la nivelul unei unități patrimoniale, cât și a economiei naționale în ansamblul său.*

1.3.2. Formele evidenței economice

În funcție de natura datelor furnizate, modalitatea de obținere și prezentare a acestora, evidența economică se prezintă sub trei forme: evidența operativă, evidența statistică și evidența contabilă.

a) *Evidența operativă* presupune urmărirea, înregistrarea și controlul (operativ) permanent al operațiilor, fenomenelor și proceselor economice în momentul și la locul producerii lor. Cu ajutorul acesteia se urmărește: nivelul aprovizionărilor, prezența la locul de muncă al personalului, nivelul livrărilor, consumul de energie electrică, termică, etc.

Evidența operativă furnizează date pentru necesitățile curente ale unităților patrimoniale, atât cantitativ cât și valoric.

b) *Evidența statistică.* Statistica are ca obiect înregistrarea după criterii unitare a fenomenelor social-economice de masă, grupând și totalizând datele rezultate din înregistrări, în vederea obținerii unor indicatori care să caracterizeze fenomenele și procesele economice de ansamblu (de masă). Mijloacele de culegere, înregistrare, prelucrare și prezentare a datelor cu ajutorul evidenței statistice sunt: tabelele, indicii, machetele, reprezentările grafice, etc.

Statistica folosește în înregistrările sale în special etalonul natural, dar și etalonul valoric și uneori etalonul muncă. Fenomenele social-economice care fac obiectele evidenței statistice sunt: recensământul, anchetele, sondajele de opinie, etc.

c) *Evidența contabilă (contabilitatea).* Este considerată formă principală a evidenței economice, deoarece înregistrează, urmărește și controlează în mod permanent, pe bază de documente, acele acte, fapte și procese economice ce se pot exprima valoric.

Contabilitatea reflectă în baza unor înscrisuri, (documente justificative), existența, mișcarea și transformarea structurilor componente ale patrimoniului.

Evidența contabilă asigură reflectarea sistematică și controlul existenței și mișcării mijloacelor materiale și bănești, a surselor din care acestea provin precum și a rezultatelor activității, cuantificabile cu ajutorul etalonului monetar.

Din punct de vedere metodologic, evidența contabilă reprezintă un sistem unitar sub forma

unui circuit prin care se realizează procesul complex de reflectare și sistematizare a informațiilor cu privire la fenomenele și procesele ce fac parte din obiectul contabilității.

Ca trăsături distincte ale evidenței contabile față de celelalte forme ale evidenței economice menționăm:

- *caracterul documentar al înregistrărilor*, ceea ce înseamnă că la baza oricărui fenomen, proces sau operație înregistrată în contabilitate, se află un înscris care va justifica operația consemnată;

- *folosirea obligatorie a etalonului valoric*, impusă de procesul de sistematizare și generalizare a datelor;

- *complexitatea și diversitatea domeniilor în cadrul cărora își găsește aplicabilitatea*, datorită posibilităților de agregare și omogenizare a fenomenelor, proceselor, activităților și tranzacțiilor.

Între cele trei forme ale evidenței economice există strânse corelații. Astfel: informațiile din evidența operativă, fie că sunt preluate în mare măsură de evidența contabilă și prelucrate în continuare, fie că sunt corelate, confruntate și controlate prin intermediul celor din evidența contabilă. În același timp, informațiile contabile sunt în cea mai mare parte preluate de evidența statistică în vederea prelucrării lor ulterioare. Sub aspectul calității, caracteristic pentru informațiile furnizate statisticii de către contabilitate este faptul că acestea prezintă un anumit grad de generalizare care facilitează obținerea în continuare a indicatorilor statistici, documentați, reali și controlabili prin procedee proprii contabilității.

1.3.3. Etaloanele evidenței economice

Exprimarea elementelor componente ale patrimoniului unei întreprinderi presupune utilizarea unor unități de măsură care să facă posibilă prezentarea unitară a existenței și măsurii acesteia.

Practica economică cunoaște mai multe categorii de etaloane ale evidenței economice. Considerăm cea mai semnificativă grupare a acestora, astfel: etaloane naturale, etaloane muncă și etaloane valorice.

Etalonul natural (cantitativ). Măsoară și exprimă și procesele economice în unitățile de măsură specifice, cum sunt: m, t, l, buc, etc.

Acestea variază în funcție de proprietățile fizice ale elementelor patrimoniale.

Etalonul natural convențional servește pentru măsurarea și exprimarea cantitativă a mai multor feluri de obiecte sau bunuri asemănătoare, utilizând ca unități de măsură o caracteristică esențială a unui bun stabilit convențional ca fiind obiectul sau produsul etalon, de exemplu: vapoare, capacitate 30,50 to, tractor 45 cp, 65 cp etc. Cu ajutorul acestor produse etalon, toate celelalte sortimente se transformă în unități de măsură etalon ceea ce permite însumarea lor deși ele nu sunt bunuri strict omogene. Ele se omogenizează artificial sau convențional.

Etalonul muncă. Exprimă volumul de muncă folosit în procesul de producție sub forma de: ore-muncă, zi-muncă, lună-muncă, etc

Etalonul valoric (bănesc, monetar). Este utilizat pentru totalizarea și generalizarea bunurilor, proceselor, operațiilor ce au loc la nivelul unor unități patrimoniale în decursul unei perioade de timp; inițial exprimate cu ajutorul etalonului natural sau muncă.

Pentru exprimarea elementelor patrimoniale cu ajutorul etalonului valoric, se utilizează moneda națională proprie fiecărei țări (leul, euro, dolarul, francul, lira sterlină, etc).

În România contabilitatea se ține în limba română și în moneda națională (lei).

Etalonul valoric (monetar) permite totalizarea celor mai variate și diversificate bunuri, procese, activități, operații, printr-o exprimare omogenă (unitară), permițând comparația între elemente patrimoniale exprimate inițial în unități de măsură naturale sau muncă.

Cu ajutorul etalonului monetar se realizează:

- o generalizare a activităților;
- se determină cheltuielile, veniturile, rezultatele;
- se stabilesc costurile unitare, prețurile de vânzare, drepturile și obligațiile;

- se efectuează controlul activității desfășurate atât la nivelul economiei naționale în ansamblu său cât și la nivelul fiecărui agent economic.

TEMA 2. OBIECTUL DE STUDIU AL CONTABILITĂȚII

2.1. Concepții cu privire la obiectul contabilității

Contabilitatea reprezintă un produs al activității practice și teoretice, în decursul timpului contabilitatea cunoscând permanent un proces de perfecționare determinat de legătura între sistemele economice și practicile contabile.

Contabilitatea poate fi apreciată ca fiind cel mai important element al sistemului informațional al unei unități patrimoniale, ea răspunzând cerințelor pe plan informațional și decizional, problemelor gestiunii valorilor economice separate patrimonial. Entitățile patrimoniale reprezintă spațiul de cunoaștere și de acțiune al contabilității.

Contabilitatea face parte din grupa științelor economice, ea are un obiect propriu de studiu, delimitarea și fundamentarea acestuia constând în precizarea fenomenelor pe care le studiază, fapt ce permite conturarea poziției în cadrul sistemului științelor care și-au delimitat obiectul de studiu. Cunoașterea obiectului unei științe a constituit o preocupare și o problemă importantă în perioada de formare a acesteia, cât și pe parcursul dezvoltării ei. Precizarea și delimitarea obiectului de studiu al oricărei științe înseamnă a stabili natura operațiilor și fenomenelor ce intra în sfera de cuprindere a acesteia, precum și locul pe care trebuie să-l ocupe ca știință autonomă în sistemul general al științelor. Izvorâtă din necesități practice ale vieții economice și sociale, ea s-a dezvoltat și s-a perfecționat odată cu dezvoltarea societății, deoarece și ea a constituit un factor de progres, demonstrându-și importanța aplicării principiilor sale în toate laturile vieții economice. Contabilitatea, în calitatea ei de disciplină științifică independentă, are un obiect propriu de cercetare, deosebit de obiectul celorlalte științe.

În materie de contabilitate s-a scris o literatură foarte bogată în care autorii au avut păreri diferite, corespunzătoare perioadei, vechimii și utilității sale. De aceea delimitarea corectă a obiectului contabilității a constituit multă vreme o problemă esențială a teoriei contabilității. Unii autori au confundat obiectul cu scopul acesteia, cu metoda sau cu teoria ei. Părerile eterogene privitoare la contabilitate se pot datora, printre altele, și a unei înțelegeri rigide a anumitor principii care o guvernează, a unor anumite rămăneri în urmă față de cerințele de informații cerute de dezvoltarea activității economice. Contabilitatea, de la apariția ei ca știință, a fost legată de constituirea patrimoniului, reflectând modul de formare al acestuia, de schimbare în compoziție și valoare, precum și de finalizare a folosirii lui.

Natura și societatea, respectiv fenomenele din cadrul acestora, sunt cercetate de diferite științe, pentru a le cunoaște și a le înțelege. Fiecare știință studiază un anumit domeniu de cercetare, domeniu ce se concretizează într-un obiect de studiu. Astfel meteorologia, anatomia, fiziologia, fizica etc., studiază fenomenele din natură, iar economia, istoria, dreptul, statistica, contabilitatea etc., pe cele sociale și economice.

Importanța definirii obiectului de studiu al unei discipline constă în faptul că, prin aceasta, se indică în mod precis sfera preocupărilor sale și i se fixează locul pe care-l ocupă în procesul cunoașterii umane.

Conceptul de știință nu se rezumă doar la un anumit obiect, ci presupune o metoda de cercetare, un mod de reprezentare, o terminologie și o logică proprie.

Toate acestea se regăsesc, într-o formă sau alta, în abordarea conceptuală, științifică a contabilității.

Prima definiție a contabilității a fost dată de Luca Paciolo, autorul lucrării *Summa de aritmetica, proportioni et proportionalita* (cea mai veche lucrare scrisă, ce cuprinde și o parte destinată contabilității), în care se considera că obiectul contabilității este „*tot ce aparține negustorului, ca avere mobilă și imobilă, precum și toate afacerile sale mari și mărunte în ordinea*

în care au avut loc”, înțelegând că averea, prin substanța sa, se constituie din bunuri economice, iar afacerile se refera la actele de comerț și financiare, în cadrul cărora se mișcă aceste bunuri.

De-a lungul existenței contabilității, s-au adaptat diverse categorii economice pentru fundamentarea și definirea acestei discipline științifice și de conturare a obiectului de studiu.

Obiectul contabilității constituie „materia” ce este studiată și înregistrată în contabilitate. Această „materie” o reprezintă patrimoniul.

Prin patrimoniu se înțelege totalitatea bunurilor aparținând unei persoane fizice sau juridice ce au fost dobândite în cadrul relațiilor de drepturi și obligații.

Existența patrimoniului este condiționată de doua elemente interdependente:

- *subiectul de drept, titularul de patrimoniu*, ce poate fi o persoană fizică sau juridică care are în posesie bunurile și își asumă drepturi și obligații aferente;

- *conținutul patrimoniului*, reprezintă bunuri materiale concrete și valori bănești ce generează relații juridice, de drepturi și obligații.

Din punct de vedere juridic subiectul de drept al unui patrimoniu, proprietarul acestuia, poate fi o persoană fizică sau o persoană juridică.

Patrimoniul persoanei fizice este format din bunuri dobândite în proprietatea personală din veniturile obținute din munca remunerată prin drepturi de creanță sau prin moștenire.

Persoana juridică poate fi o entitate, organizație economică, întreprindere sau instituție publică, o întreprindere de tip asociativ: societate comercială, asociație și altele. Patrimoniul unei persoane publice cuprinde bunuri repartizate din fondul unic al proprietății de stat, atribuite numai în administrare directă. Patrimoniul unei persoane juridice (societate) cuprinde bunurile și valorile care îi aparțin, folosite în scopul desfășurării unei activități și obținerii de profit, și relațiile de drepturi și obligații aferente.

În literatura de specialitate s-au conturat mai multe concepții privind obiectul contabilității ce au la bază patrimoniul: concepția economică, juridică și financiară.

Concepția juridică

Potrivit concepției juridice obiectul contabilității îl reprezintă *patrimoniul*, fiind reflectat și controlat, numai prin prisma drepturilor și obligațiilor pecuniare ale titularului de patrimoniu. Materia de înregistrat în contabilitate, o reprezintă *patrimoniul juridic*, ca totalitate a drepturilor și obligațiilor apreciabile în bani.

Adepții acestei concepții prezintă realitățile economice prin raporturile juridice de drepturi și obligații, subordonând economicul juridicului. Se acordă importanță prioritară prezentării structurii drepturilor și obligațiilor titularului de patrimoniu (întreprinderii), ca stare a patrimoniului și doar ca elemente secundare realității economice.

Patrimoniul prezentat este un *patrimoniu juridic* ce reprezintă *totalitatea drepturilor și obligațiilor cu valoare economică aparținând unei persoane fizice sau juridice, precum și bunurile economice la care se referă*.

Titularul de patrimoniu nu poate avea în proprietate mai multe bunuri economice decât atâtea cât au fost procurate în cadrul relațiilor de drepturi (Dr) și obligații (O). Relația de echilibru între aceste elemente este:

$$BE = Dr + O$$

Bunurile economice reprezintă patrimoniul juridic (PJ) format pe baza relațiilor juridice, iar ecuația generală a echilibrului juridic al patrimoniului este:

$$\text{Patrimoniul juridic} = Dr + O$$

Componenta de bază a patrimoniului o reprezintă ***drepturile și obligațiile***, cu valoare economică, ce exprimă raporturile de proprietate în cadrul cărora se procură și se gestionează bunurile economice, averea.

Drepturile (Dr) reflectă partea din patrimoniu, reprezentate de bunurile economice, procurate de subiectul de patrimoniu și care îi aparțin de drept.

Drepturile îmbracă forma de *drepturi de proprietate*, iar partea respectivă din patrimoniu constituie *patrimoniul propriu*.

Obligațiile (O) reflectă partea din patrimoniu pentru care titularul de patrimoniu trebuie să realizeze o anumită prestație sau să dea un echivalent valoric. Adică titularul își procură o parte din bunurile economice fără plată sau contraprestație și, deci, aceste bunuri nu îi aparțin de drept. Această parte din patrimoniu o reprezintă *patrimoniul străin*.

Bunurile economice (BE) ca obiect de drepturi și obligații, reprezintă forme concrete, realități economice ale patrimoniului juridic și care are atât o determinare existențială cât și una economică.

Bunurile economice au o formă concretă identificabilă ca structură, fiind delimitate ca: *bunuri materiale* (imobile, mașini, mărfuri, materii prime, materiale, produse etc.); *bunuri nemateriale* sau *necorporale* (brevete de invenții, concesiuni, mărci de comerț etc.); *bunuri financiare* (disponibilități în lei și valută, titluri de participare, titluri de investiție, efecte de comerț etc.).

Din punct de vedere contabil patrimoniul juridic trebuie considerat ca o unitate indivizibilă reprezentată de ansamblul drepturilor și obligațiilor ce generează elemente materiale și nemateriale, care pot fi exprimate valoric și care își pierd individualitatea când alcătuiesc unitatea indivizibilă a patrimoniului.

Potrivit concepției juridice asupra patrimoniului reprezentarea acestuia în *situația întocmită, pe baza informațiilor din contabilitate*, conține substanța materială a patrimoniului juridic, bunurile economice, în calitatea lor de obiecte, de drepturi și obligații.

Potrivit acestei concepții ecuația de echilibru patrimonial specifică patrimoniului juridic este:

$$\text{Active} = \text{Drepturi (Dr)} + \text{Obligații (O)}$$

$$\text{Active} = \text{Pasive}$$

Contabilitatea prezintă, potrivit concepției juridice, situația juridică a patrimoniului, respectiv drepturile, obligațiile și bunurile generate ale acesteia.

Concepția juridică a patrimoniului este criticată deoarece limitează sfera de acțiune a obiectului contabilității la sfera schimburilor, a drepturilor și obligațiilor determinate de circulație dar și pentru faptul că nu caută să explice relațiile juridice (drepturile și obligațiile) pornind de la fenomenele economice care le generează, ci invers, considerându-se că relațiile juridice stau la baza activității economice, pe care o generează.

Concepția economică

Potrivit acestei concepții obiectul contabilității îl constituie *circuitul capitalului* privit sub aspectul destinației lui (capital fix și capital circulant) și modul de dobândire (capital propriu și capital străin).

În concepția economică contabilitatea studiază capitalul sub două aspecte:

- *al destinației*, a modului concret în care el se alocă, se întrebuințează, se consumă și se înlocuiește, fiind prezentat ca și *capital fix și capital circulant*;

- *al modului de dobândire*, a modului de procurare a capitalului și poate fi sub forma de *capital propriu și capital străin*.

Structura de ansamblu a patrimoniului, conform *concepției economice*, îl constituie *patrimoniul economic concretizat în capital*. Ecuația generală de echilibru a capitalului folosit în activitatea întreprinderii este:

$$\text{Patrimoniu economic (PE)} \quad (\text{Cf} + \text{Cc}) = \text{Cp} + \text{Dt}$$

Capitalul fix este parte a capitalului concret, real format din bunuri durabile care participă la mai multe cicluri de producție, se consumă treptat și se înlocuiește după mai mulți ani de utilizare.

Capitalul circulant, parte a capitalului real format din bunuri care participă la un singur ciclu de producție, se consumă în întregime în decursul acestuia și care trebuie înlocuit cu fiecare nou ciclu.

Capitalul propriu este partea capitalului care reprezintă proprietatea întreprinderii.

Capitalul străin, parte a capitalului care reprezintă capitalul împrumutat sau atras și care reprezintă datorii ale întreprinderii

Potrivit acestei concepții obiectul contabilității îl reprezintă *capitalul întreprinderii*, iar reprezentarea sa în *situația întocmită, pe baza informațiilor din contabilitate*, presupune prezentarea

substanței patrimoniului economic ca elemente ce reprezintă *destinații* (forme concrete, bunuri/mijloace economice) și ca *mod de dobândire/procurare* ale formelor concrete.

Potrivit acestei concepții *ecuația de echilibru patrimonial*, specifică patrimoniului economic reprezentat de capital este:

$$\text{BE (Active)} = \text{Cp} + \text{Dt}$$

Concepția economică privind obiectul contabilității, are o accepțiune și utilitate limitată în teoria și practica contabilă, întrucât folosește termenul de capital pentru desemnarea componentelor ce reprezintă bunurile economice (capital fix și capital circulant), cât și pentru cele ce desemnează proveniența capitalului (capital propriu și capital străin-împrumutat și/sau atras, adică datorii), ceea ce duce la confuzii. Potrivit acestei concepții capitalul reprezintă totalitatea drepturilor de proprietate ale investitorilor asupra activelor existente într-o entitate patrimonială la un moment dat.

Concepția acordă importanță și rezultatului obținut în urma activității desfășurate de întreprindere (a operațiilor și tranzacțiilor efectuate), rezultat ce este prezentat la nivelul capitalului propriu.

Concepția financiară

Obiectul contabilității, în concepția financiară, îl constituie cercetarea și soluționarea laturilor valorice ale existenței, stării și transformării *resurselor patrimoniale*, resurse pe care le tratează sub aspectul *utilizării* (utilizări durabile și utilizări ciclice) și al *provenienței* (ca resurse permanente și resurse temporare).

Potrivit concepției financiare, în funcție de modul de utilizare, contabilitatea abordează *resursele patrimoniale* aflate la dispoziția întreprinderii ca:

- *utilizări durabile* sau permanente, ce corespund bunurilor investite pe termen lung, ce corespund activelor imobilizate (construcții, utilaje, mijloace de transport etc.);
- *utilizări ciclice* sau temporare, cele care se consumă, se obțin în/după fiecare ciclu de exploatare încheiat și care iau forma de bani, stocuri, creanțe etc.

Resursele patrimoniale concrete după utilitate reprezintă bunuri economice, astfel:

$$\text{Bunurile economice} = \text{Utilizări durabile} + \text{Utilizări ciclice}$$

În funcție de proveniență, *resursele patrimoniale*, pot fi:

- *resurse permanente* sau durabile, rezultate din aportul proprietarilor (asociați sau acționari), din profit, din împrumuturi pe termen lung, obținute pentru o perioadă mai mare de un an;
- *resurse temporare*, provenite de la terți (furnizori, bănci, stat etc.) și ce urmează a fi plătite la un termen de scadență în perioada următoare, perioadă care este mai mică de un an.

Relația de echilibru a structurilor resurselor patrimoniale este următoarea:

$$\text{Bunuri economice} = \text{Resurse permanente} + \text{Resurse temporare}$$

Contabilitatea, potrivit concepției financiare, prezintă capacitatea întreprinderii de a face față datoriilor, de a le plăti, în momentul când acestea au ajuns la scadență, având la bază structura utilizărilor și capacitatea lor de a asigura stingerea datoriilor cu lichiditățile generate.

Situația întocmită pe baza informațiilor din contabilitate, presupune prezentarea structurilor activelor patrimoniale în funcție de *lichiditatea* lor (utilizări durabile, pe termen lung și utilizări ciclice, pe termen scurt) și elementele structurale ale pasivelor patrimoniale în funcție de *exigibilitatea* lor - resurse permanente și resurse temporare.

Concepția acordă importanță deosebită prezentării performanței întreprinderii prin prisma capacității acesteia de a genera plus de lichidități (numerar) în viitor, punând în evidență solvabilitatea întreprinderii, adică capacitatea întreprinderii de a-si stinge la scadență obligațiile asumate față de creditorii săi.

În condițiile actuale, ale economiei de piață, definirea obiectului trebuie să aibă în vedere patrimoniul privit sub aspectul economic, juridic și financiar, dar să urmărească și rezultatele financiare și astfel noua concepție a obiectului contabilității este una juridico-economică și financiară, iar contabilitatea trebuie să asigure măsurarea, evaluarea, cunoașterea, gestionarea și controlul activelor, datoriilor și capitalurilor proprii precum și a rezultatului obținut din activitatea persoanelor juridice/fizice și trebuie să asigure înregistrarea, prelucrarea, publicarea și păstrarea informațiilor cu privire la poziția financiară, performanța financiară și fluxul de trezorerie, atât

pentru cerințe de informare interne cât și utilizatorii externi. Obiectul final al contabilității este furnizarea de informații utile care să răspundă scopurilor urmărite de normalizatorii, producătorii și auditorii de informații contabile.

2.2. Conținutul obiectului contabilității

Delimitarea corectă a obiectului unei științe are o mare importanță pentru caracterizarea profilului sau pentru stabilirea clară a fenomenelor pe care această știință le studiază, pentru delimitarea de alte științe.

Fundamentarea obiectului unei științe constituie o problemă prioritară, nu numai în momentul apariției științei respective, deci atunci când ea se desprinde din sistemul științelor, ci și pe tot parcursul existenței ei, dată fiind necesitatea preluării în studiu a noilor fenomene și activități ce apar inerent în procesul dezvoltării sociale.

Contabilitatea, dintotdeauna a fost considerată o știință socială, deoarece ea studiază unele dintre activitățile pe care le desfășoară oamenii și care influențează în mare măsură existența lor. Din totdeauna conținutul obiectului contabilității s-a situat în studiul reproducției sociale, când contabilitatea urmărește acele laturi ce cuprind activitățile economice desfășurate în sfera producției și a circulației și care se exprimă în etalon valoric.

În ceea ce privește contabilitatea, multă vreme, pe plan teoretic, după unii autori aceasta este o știință cu obiect bine stabilit, iar după alți autori contabilitatea ar fi o tehnică de culegere, stocare, prelucrare, transmitere și valorificare a celei mai mari părți din informațiile economice.

În prezent, deși țara noastră promovează conceptele și practica contabilității normalizate și armonizate atât cu directivele contabile ale țărilor ce fac parte din Uniunea Economică Europeană, cât și cu standardele internaționale în domeniu, în definirea obiectului contabilității se păstrează și unele concepte proprii școlii de contabilitate românești, respectiv ale doctrinei economice, juridice și financiare, după care toate obiectivele ei se raportează la modul de prezentare al patrimoniului și rezultatului întreprinderii, adică a poziției financiare și a performanței întreprinderii.

În contabilitate se „înregistrează, clasează și regroupează informații referitoare la mișcările de valori având ca origine activitățile întreprinderii” cu scopul furnizării de informații care să reflecte situația întreprinderii și rezultatele acesteia. Aceste informații furnizate de contabilitate „trebuie să ofere o imagine fidelă a poziției financiare, performanței financiare, fluxurilor de trezorerie și a celorlalte informații referitoare la activitatea întreprinderii” atunci când utilizatorii iau decizii economice.

Având în vedere precizările făcute putem afirma că nici una din concepțiile prezentate anterior luate individual, prin situațiile ce le generează, nu satisfac din punct de vedere al informării toate categoriile de utilizatori. Fiecare favorizează sau răspunde cerințelor particulare de informare ale unui anumit grup de utilizatori. Astfel prin normalizarea contabilă se încearcă a se satisface nevoile de informare ale majorității utilizatorilor.

Informațiile furnizate de contabilitate, prezentate în situațiile financiare, se bazează pe *cunoașterea și gestionarea patrimoniului*, a patrimoniului economic (a bunurilor economice ca obiecte generatoare de drepturi și de obligații), a patrimoniului juridic (drepturile și obligațiile, ca raporturi juridice de proprietate), dar prezintă și *performanța întreprinderii*, ca rezultat al utilizării și administrării patrimoniului (ca abordare financiară)

Conținutul obiectului contabilității îl constituie:

1. *patrimoniul*, respectiv starea și mărimea acestuia (a bunurilor, disponibilităților bănești, drepturilor și obligațiilor) la un moment dat și raporturile de schimb privind situația financiară;
2. *mișcarea și transformarea structurilor patrimoniale*, a bunurilor, disponibilităților bănești, drepturilor și obligațiilor ca urmare a desfășurării activității întreprinderii și modul de gestionare a patrimoniului;
3. *rezultatul final al întreprinderii*, generat de mișcările și transformările realizate în cadrul unității patrimoniale;

4. *modificările situației financiare a întreprinderii.*

1. *Conținutul obiectului contabilității îl constituie patrimoniul*, adică starea și mărimea acestuia, la un moment dat, în condițiile de continuitate a activității întreprinderii, respectiv patrimoniul aflat în posesia unei persoane fizice sau juridice, ca subiect de patrimoniu, redat prin indicatori ca *stocuri și solduri*.

Informațiile despre structurile globale ale patrimoniului sunt grupate și prezentate în situația ce-l reprezintă după:

- utilitatea, destinația elementelor patrimoniale, ca forme concrete ale patrimoniului: bunuri (mobile și imobile), disponibilități bănești, creanțe exprimate valoric
- proveniența sau originea structurilor patrimoniului, adică modul de finanțare a utilizărilor, ca resurse proprii și resurse străine.

Pe lângă elementele structurale ale patrimoniului în sfera obiectului contabilității sunt cuprinse, în anumite condiții și *elemente extrapatrimoniale*, precum : bunuri extrapatrimoniale și angajamente extrapatrimoniale.

Bunurile extrapatrimoniale sunt acele bunuri care deși se află în posesia sau folosința întreprinderii, rămân în proprietatea altei persoane fizice sau juridice și deci fac parte din patrimoniul acesteia.

Angajamentele extrapatrimoniale cuprind garanțiile, girurile, cauțiunile etc. a căror realizare nu este certă. Angajamentele pot fi primite și constituie obligații incerte sau acordate formând creanțe incerte.

Elementele extrapatrimoniale nu influențează valoarea și structura patrimoniului întreprinderii. Aceste elemente produc influența asupra patrimoniului doar atunci când angajamentele extrapatrimoniale devin certe sau bunurile extrapatrimoniale devin proprietatea întreprinderii ca titular de patrimoniu.

2. *Conținutul obiectului contabilității îl constituie mișcarea, transformarea* structurilor patrimoniale (active, capitaluri proprii și datorii) ca urmare a desfășurării activității întreprinderii, în condiții de continuitate, și *modul de gestionare, gospodărire a patrimoniului*.

Mișcarea și transformarea sunt abordate în contabilitate prin prisma *intrărilor și ieșirilor*, suferite de utilizări și resurse ca urmare a desfășurării proceselor economice interne din întreprindere (aprovizionare, producție, desfacere). Procesele interne transformă intrările și ieșirile modificând în același timp și starea inițială a structurilor patrimoniale, bunurile obținute având o nouă formă și o nouă valoare.

Pe măsura desfășurării proceselor interne utilizările și resursele pot suferi și deprecieri. *Deprecierile* pot fi de natura *amortizării și a provizioanelor*.

Amortizarea reprezintă alocarea sistematică a unei părți din valoarea unui activ amortizabil, pe durata de viață a acestuia.

Provizionul de depreciere se contabilizează atunci când se constată o reducere a valorii unui element patrimonial. Reprezintă o diminuare sigură a valorii acestuia și a cărei mărime se poate aproxima. Provizioanele asigură mijloacele necesare pentru a face față unor cheltuieli/pierderi viitoare, pentru compensarea reducerilor unor încasări sau pentru compensarea creșterilor unor datorii.

Amortizarea și provizioanele sunt *elemente de rectificare a valorii elementelor patrimoniale*, care corectează, prin scădere (de regulă), valoarea elementelor patrimoniale.

3. *Conținutul obiectului contabilității îl constituie rezultatul final* al întreprinderii stabilit la sfârșitul exercițiului, generat de mișcările și transformările aferente activității, a realizării obiectului de activitate. Rezultatul final poate fi pozitiv, de îmbogățire (profit) sau negativ, de sărăcire (pierdere).

Informațiile referitoare la rezultatul întreprinderii sunt sintetizate și furnizate utilizatorilor prin *Contul de profit și pierdere*, document de sinteză ce prezintă *performanța gestionării* patrimoniului întreprinderii-rezultatul financiar. Acest document este component al situației financiare a întreprinderii.

În contabilitate reprezentarea și stabilirea rezultatului financiar determină crearea paralelă și concomitentă a doua structuri globale ale rezultatului: *cheltuieli* și *venituri*.

Cheltuielile (Ch) măsoară, în contabilitate, *efortul* făcut de întreprindere pentru realizarea obiectului ei de activitate, iar *veniturile (V)* măsoară *efectul* obținut ca urmare a efortului depus. Din compararea celor doi indicatori, ce măsoară efortul și efectul întreprinderii, se determină rezultatul financiar (R), respectiv profitul sau pierderea:

$$R = V - Ch \begin{cases} \nearrow \text{Profit (R+)} = V > Ch \\ \searrow \text{Pierdere (R-)} = V < Ch \end{cases}$$

Astfel, contabilitatea, pe lângă starea și mărimea patrimoniului, include în obiectul ei calculația, controlul stării, mișcării și transformării bunurilor și valorilor bănești ca urmare a derulării activității în corelație cu relațiile juridice (drepturi/creanțe și obligații/datorii) și determinării mărimii rezultatului activităților desfășurate la sfârșitul exercițiului.

4. *Conținutul obiectului contabilității îl constituie și modificările situației financiare a întreprinderii.*

Întreprinderea, prin activitatea desfășurată, determină o continuă mișcare și transformare a activelor și pasivelor (utilizărilor și resurselor) determinate de operațiile economice și financiare care au loc ca urmare a aprovizionării, consumurilor, vânzărilor, încasărilor, plăților, investițiilor, finanțărilor etc. Aceste operații economice sunt grupate, după tipul lor, în trei categorii:

- *operații curente*, a căror durată de realizare este mai mică de un an;
- *operații de investiții* și
- *operații de finanțare*, a căror durată de realizare este mai mare de un an.

Operațiile curente sunt operații ce se derulează pentru a se realiza obiectul de activitate al întreprinderii și deci sunt operații de exploatare (ale activității de exploatare) și privesc operațiile de producție și comerciale, precum și operațiile ce privesc drepturile de creanțe și obligațiile create în relațiile cu furnizorii de bunuri, servicii și lucrări, clienții, salariații etc.

Operațiile de investiții au ca obiect utilizarea surselor de finanțare a obținerii bunurilor economice cu durata de folosință mai mare de un an, reprezentate de imobilizări.

Operațiile de finanțare au ca obiect crearea resurselor de finanțare a activității, resurse ce cuprind resurse proprii asigurate de proprietari (ca titular de patrimoniu) și resurse străine, asigurate de terțe persoane în raport cu titularul de patrimoniu.

TEMA 3. METODA CONTABILITĂȚII

3.1. Noțiunea și conținutul metodei contabilității

Contabilitatea face parte din grupul științelor economice având un obiect propriu de studiu, o metodă specifică de lucru și o terminologie pentru a-și realiza sarcinile care decurg din obiectul ei de studiu. Între obiect și metodă există o strânsă legătură de interdependență și condiționare, în sensul că obiectul arată ce trebuie studiat, iar metoda cum trebuie studiat.

În procesul cunoașterii – privit la modul general – metoda constituie un sistem logic de investigare a realității obiective, cu ajutorul căreia se descoperă legitățile, care stau la baza existenței, mișcării și transformării realității, și se stabilesc principiile, procedeele și instrumentele care se utilizează pentru transpunerea în practică a acestor legități.

Cuvântul „metodă” provine de la cuvintele „meta” și „hodos” din limba greacă și înseamnă calea și mijloacele pentru a ajunge undeva. În această accepțiune noțiunea a fost folosită și se folosește și în prezent.

Cercetarea stării și mișcării patrimoniului unităților patrimoniale sub dublu aspect și anume,

al utilității și funcționalității bunurilor economice care intră în structura acestuia, adică al destinației economice, și al raporturilor de proprietate în cadrul cărora se dobândesc bunurile economice ca obiecte de drepturi și obligații, adică al provenienței lor, precum și stabilirea în expresie bănească a rezultatelor finale ale mișcărilor respective, de care se ocupă contabilitatea ca disciplină științifică, impune de la început o complexitate a procesului cunoașterii obiectului ei de studiu.

Metoda contabilității arată cum trebuie studiate componentele obiectului acesteia, privite sub aspect valoric, din punct de vedere al existenței și al mișcării lor. Ea se concretizează în **principiile dublei reprezentări și dublei înregistrări**, realizându-se cu ajutorul unui ansamblu de procedee și instrumente interdependente, care se condiționează reciproc.

Pentru a-și realiza funcțiile ei, cea de evidență, calculație și control, contabilitatea și metoda ei trebuie să aibă următoarele caracteristici:

- metoda contabilității permite cercetarea tuturor fondurilor agentului economic atât sub aspectul destinației, cât și din punctul de vedere al surselor de formare a lor, a căror existență și mișcare se circumscriu în expresie bănească la nivelul patrimoniului;

- între mijloacele economice și procesele economice reflectate de metoda contabilității există o interdependență și o condiționare reciprocă, determinată de faptul că fără existența mijloacelor economice, procesele economice nu s-ar putea desfășura, iar fără desfășurarea proceselor economice n-ar fi posibilă reproducția mijloacelor economice;

- între procesele economice ca moment distinct al reproducției sociale lărgite, există o strânsă interdependență, în sensul că nu poate exista proces de consum fără existența procesului de producție, repartitie și circulație, sau proces de circulație fără existența procesului de producție, repartitie și consum, etc.;

- între mijloacele și procesele economice pe de o parte și sursele de proveniență a lor pe de altă parte există o interdependență și o condiționare reciprocă, reflectată de metoda contabilității, în sensul că orice modificare în volumul și structura mijloacelor și proceselor economice determină direct sau indirect modificări în volumul și structura surselor economice;

- între mijloacele, procesele și sursele economice există o strânsă interdependență și condiționare reciprocă ce formează obiectul contabilității.

Complexitatea obiectului de studiu al contabilității impune o complexitate a procesului cunoașterii. În aceste condiții, analiza elementelor componente ale obiectului contabilității, trecerea de la fapte la concluzii generale, de la fenomene la sesizarea esenței lor necesită utilizarea judicioasă a unor tehnici de lucru, procedee și metodologii de cercetare.

Știința contabilității este destul de conceptualizată dar mai mult marcată de tehnica ei, întrucât ea s-a născut din necesități practice și s-a dovedit, atât în trecut cât și în prezent, că are un suport teoretic suficient de bine conturat, care-i permite să se adapteze la cerințele economiei în permanentă schimbare.

Contabilitatea nu poate fi considerată un factor autonom de progres economic și social, ca un scop în sine, decât ca un instrument echidistant al celor ce realizează, într-un fel sau altul acte de natură economică, ea „construiește” întreprinderea în funcție de informațiile contabile și modul de prezentare a acestora într-o anumită perioadă și într-un spațiu economic și social dat. De aceea și metoda contabilității cuprinde, pe de o parte, un ansamblu de concepte și principii teoretice, iar pe de altă parte, modalități concrete prin care acestea se transpun în practică (procedee, convenții, norme, reguli și instrumente), modalități ce au suferit schimbări în decursul timpului.

Metoda contabilității cuprinde principii, concepte, reguli cu caracter general sau special, pe care se fundamentează contabilitatea ca disciplină științifică și un ansamblu de procedee și instrumente folosite în tehnicile de lucru, aflate într-o corelație și intercondiționare ca un tot unitar, cu ajutorul cărora cercetează starea și mișcarea elementelor patrimoniale ale întreprinderii pentru a sesiza legăturile dintre ele, ca pe această bază să calculeze rezultatele finale, să se analizeze și să se controleze activitatea desfășurată de întreprinderea respectivă.

Teoria aplicată în practica contabilă are un triplu rol:

- să permită explicarea, fără ambiguitate a diferitelor aspecte ale practicii contabile (rol explicativ);

- să evalueze, dacă este nevoie, calitatea acestei practici (rol normativ) și
- să prevadă soluția noilor probleme care apar în acest domeniu (rol previzional).

Pentru a îndeplini aceste deziderate, teoria trebuie să încorporeze o delimitare a obiectivelor, atât de precis și detaliat, încât acestea să se coreleze în mod deductibil cu principiile, conceptele, regulilor (normelor, convențiilor), procedeele, instrumentelor și tehnicilor de lucru.

3.2. Principiile metodei contabilității

La fel ca și celelalte științe și contabilitatea se bazează în cercetarea și studierea obiectului sau, în stabilirea principiilor specifice, ca și în realizarea funcțiilor sale de evidență, calculație, analiză și control, pe parcurgerea unor etape obligatorii pentru oricare cercetare științifică și anume: determinarea obiectului cercetat, înregistrarea diferitelor aspecte cu ajutorul unor tehnici variate, prelucrarea și interpretarea datelor culese cu ajutorul unor principii și procedee specifice.

Principiile, pe care se bazează o știință în metoda sa, izvorăsc din practică și se modifică o dată cu cerințele acesteia. Ele nu sunt nici intangibile, nici imuabile, nici universale.

Realitatea economică se modifică continuu, sub multiple aspecte, ceea ce face ca unele principii să se învechească, altele să devină contradictorii în timp, ce determină apariția de noi principii.

Potrivit noilor orientări, specifice economiei de piață, în problemele ce privesc organizarea și conducerea contabilității din țara noastră, un accent deosebit se pune pe acele principii și reguli ce asigură tratarea acestor probleme unitar și în concordanță atât cu Directivele Consiliului Comunității Europene cât și cu Standardele de Contabilitate Internaționale.

În elucidarea de către contabilitate a problemelor ridicate de obiectul ei de studiu, metoda contabilității se bazează pe o serie de principii, ce sunt grupate în:

- *principii specifice, teoretice fundamentale*, ce stau la baza sistemului contabil și care au drept scop cunoașterea realității economice din întreprinderi prin determinarea modului de reprezentare a patrimoniului, de înregistrare a operațiilor economice și de determinare a rezultatului ;

- *principii normative* ce au ca efect cunoașterea și prezentarea imaginii fidele a întreprinderii, sunt conținute în reglementările contabile – acte cu caracter normativ, fiind legate de modul de obținere și prezentare a informațiilor la nivelul structurilor cuprinse în situațiile financiare anuale de sinteză.

În realizarea practică a obiectivelor sale contabilitatea, în metoda sa, se bazează pe lângă principii pe procedee și instrumente.

3.2.1. Principiile teoretice fundamentale

Principiul specific, teoretic fundamental al metodei contabilității este *principiul partidei duble*, principiu ce stă la baza definirii caracteristicii esențiale ale sistemului de contabilitate, ca sistem de contabilitate în partidă dublă.

Principiul partidei duble, aplicat în contabilitate, determină:

- reprezentarea situației patrimoniului prin structuri ce reflectă utilizările și resursele patrimoniale și

- reprezentarea fluxurilor generate de relațiile de schimb între întreprinderi sau între structurile funcționale ale întreprinderii, fluxul intrărilor și fluxul ieșirilor structurilor patrimoniale antrenate.

Principiul partidei duble se bazează pe: principiul dublei reprezentări a patrimoniului, principiul dublei înregistrări a operațiilor economice și financiare și principiul dublei determinări a rezultatului întreprinderii.

Principiul dublei reprezentări a patrimoniului se concretizează în reflectarea elementelor patrimoniului sub două aspecte:

- *sub aspectul utilizării bunurilor*, adică al destinației sau alocării în activitatea economică, ca

elementelor de avere, ca *structuri active*, abordate din punct de vedere al concepției economice (ca elemente patrimoniale controlate de întreprindere și care provin din evenimente trecute și urmează să genereze avantaje economice viitoare), cât și din punct de vedere al concepției juridice (ca totalitatea drepturilor de creanță asupra terților pentru cedări de bunuri, executări de lucrări sau prestări de servicii și a creanțelor exercițiilor viitoare asupra exercițiului curent – cazul cheltuielilor înregistrate în avans).

- sub *aspectul resurselor* cu care se dobândesc bunurile economice (activele), concretizate în *elemente pasive*, ce reprezintă resurse de finanțare – capitaluri proprii și datorii (conform concepției financiare) sau drepturile proprietarilor asupra bunurilor și valorilor cât și obligații față de terți (conform concepției juridice).

Potrivit acestui principiu, aceleași elemente patrimoniale reprezentate de avere, privite ca unu tot unitar, sunt reflectate și reprezentate valoric sub dublu aspect, ca o egalitate numită *ecuația dublei reprezentări sau ecuația de echilibru a patrimoniului*:

Active patrimoniale = Passive patrimoniale

Această dublă reprezentare a patrimoniului se realizează în cadrul unui echilibru patrimonial permanent cu ajutorul bilanțului.

Bilanțul exprimă starea patrimoniului static, la un moment dat, constituind din totdeauna trăsătura esențială a metodei contabilității.

Bilanțul a fost conceput să aibă două părți distincte, activ și pasiv, pentru prezentarea patrimoniului sub dublu aspect și este instrumentul prin care se concretizează aplicarea dublei reprezentări.

Potrivit ecuației de echilibru o întreprindere nu poate avea mai multe bunuri și valori economice decât atâtea câte au putut fi procurate pe seama resurselor deținute, reprezentate de capitalurile proprii (Cp) și de datorii (Dt).

Ecuația de echilibru patrimonial devine la nivelul bilanțului ecuație bilanțieră

$$\text{Activ (A)} = \text{Pasiv (P)}$$

și care poate genera și alte modalități de redare a dublei reprezentări:

$$A = C_p + D_t$$

$$A - C_p = D_t \quad \text{și} \quad C_p = A - D_t$$

în condițiile în care: $A - P = 0$ și respectiv $A - (C_p + D_t) = 0$

Principiul dublei înregistrări a operațiilor economice în contabilitate creează un raport valoric de echivalență utilizări/ resurse, intrări/ ieșiri aferente mișcărilor individuale ale elementelor patrimoniale, mișcări ce se produc într-un echilibru permanent dat de echilibrul patrimonial.

Dubla înregistrare constă în înregistrarea unei operații economice concomitent cu aceeași sumă cu ajutorul conturilor, acestea asigurând reprezentarea creșterilor și descreșterilor (a mișcărilor) ce se produc în volumul și structura fiecărui component al utilizărilor și al resurselor – ca elemente patrimoniale individuale (ex. materii prime – furnizori) și între elemente patrimoniale individuale și structurile generatoare de rezultat (ex. clienți – venituri, cheltuieli – materii prime).

Dacă pentru reprezentarea patrimoniului, la un moment dat, se folosește în contabilitate instrumentul bilanț, pentru reprezentarea existențelor, modificărilor (intrări și ieșiri), transformările elementelor patrimoniale individuale și a structurilor generatoare de rezultat (cheltuielilor și veniturilor) se folosește ca instrument contul.

Dubla înregistrare este o consecință a dublei reprezentări la nivelul tuturor operațiilor economice ale fazelor circuitului economic.

Elementele patrimoniale sunt înregistrate sub aspectul destinației și originii, determinate de mișcări și transformări, ce sunt tratate prin prisma fluxurilor de intrări și ieșiri, și care generează relația de egalitate valorică între efect și cauză (destinație și origine).

Potrivit dublei înregistrări ecuația de echilibru este:

Intrări	=	Ieșiri
(efectele ieșirilor)		(cauzele intrărilor)
într-un loc sau fază		dintr-un loc sau fază
a ciclului economic		a ciclului economic

Astfel, orice mișcare înregistrată în contabilitate, determinată de o operație economică sau financiară, conform dublei înregistrări, stabilește legătura de cauzalitate dintre efect și cauză, legătură ce se realizează permanent, în condițiile menținerii echilibrului patrimonial cerut de dubla reprezentare ($A = P$, respectiv $A = C_p + D_t$).

Principiul dublei determinări a rezultatului

Contabilitatea reflectă mișcări și transformări complexe ce determină modificări în structura și mărimea averii, a capitalurilor proprii și implicit a rezultatului întreprinderii, ca și componentă a capitalurilor proprii.

Determinarea rezultatului în contabilitate se poate face în două modalități:

- ca diferență dintre elementele generatoare de rezultat – venituri și cheltuieli la nivelul documentului Cont de profit și pierdere:

$$\text{Venituri} - \text{Cheltuieli} = \text{Rezultatul exercițiului}$$

- ca variație a bogăției, respectiv a capitalurilor proprii:

$$\begin{array}{rcccl} \text{Rezultatul} & & \text{Capitaluri proprii} & & \text{Capitalurile proprii} \\ \text{exercițiului} & = & \text{la închiderea} & - & \text{la începutul} \\ & & \text{exercițiului (N)} & & \text{exercițiului (N)} \end{array}$$

Când se determină rezultatul exercițiului pe seama valorilor capitalurilor proprii se exclud, din acestea, valoarea aporturilor ce reprezintă majoritatea capitalului social și distribuiri făcute de organul colectiv de conducere pentru mărirea capitalului din rezultat.

3.2.2. Principii normative

Principiile normative sunt legate de reglementările ce privesc modul de prezentare a structurilor componente ale documentelor ce alcătuiesc situațiile financiare anuale de sinteză, bilanțul și contul de profit și pierdere, și sunt conținute expres în legislația contabilă.

Acestea sunt: principiul continuității activității permanentei metodelor, prudenței, independenței exercițiilor, evaluării separate a elementelor de activ și pasiv, intangibilității, necompensării, prevalenței economicului asupra juridicului, pragului de semnificație.

Principiile enumerate privesc cu prioritate evaluarea structurilor cuprinse în situațiile financiare anuale de sinteză (bilanțul contabil, contul de profit și pierdere, situația fluxurilor de trezorerie și a notelor explicative ale acestora).

La toate aceste principii se mai pot adăuga și alte principii: nominalismul monetar, costul istoric etc. Acestea, împreună cu cele prezentate mai înainte, sunt subordonate obiectului fundamental al contabilității, atât în ceea ce privește furnizarea de informații privind existența, mișcarea și transformarea elementelor patrimoniale cât și asigurarea unei imagini fidele a situației patrimoniului și a rezultatului cu care întreprinderea a încheiat exercițiul financiar.

Pentru creșterea încrederii în imaginea fidelă oferită de către contabilitate, este necesar ca informațiile să fie obținute cu bună credință și cu respectarea principiilor, convențiilor, procedeele contabile, dar și a normelor legale, dacă contabilitatea este organizată și condusă unitar pe baza unor asemenea norme.

3.3. Procedeele metodei contabilității

Realizarea obiectivului contabilității, prin utilizarea judicioasă a procedeele tehnice care intră în componența metodei, este condiționată de cunoașterea în prealabil, cu exactitate, a caracteristicilor distinctive ale bunurilor economice și a surselor de proveniență a acestora, a proceselor interne, a influențelor reciproce dintre acestea, precum și de asigurarea prealabilă a unui cadru organizatoric adecvat.

Principiile teoretice fundamentale ale contabilității își găsesc aplicare și concretizare în practică prin utilizarea unor procedee și instrumente concrete.

Prin procedeu se înțelege, un anumit fel de acțiune, un mod de executare a unei operații, de efectuarea unei lucrări sau de aplicarea în practică a unor concepte pentru atingerea unui scop, iar instrumentul este mijlocul concret de efectuarea lucrărilor impuse de un anumit procedeu.

Contabilitatea recurge, în acest sens, atât la procedee comune și procedee specifice contabilității.

3.3.1. Procedee comune

Procedeele comune, folosite de contabilitate, sunt procedee comune tuturor științelor și procedee comune și altor discipline economice.

1. Procedeele comune tuturor științelor utilizate de contabilitate, prin metoda sa, pentru studierea practică a obiectului ei sunt: observarea, raționamentul, comparația, gruparea, analiza și sinteza.

Observarea reprezintă faza inițială a cercetării obiectului de studiu al contabilității. În contabilitate se observă operațiile, fenomenele, procesele ce se pot exprima valoric și implică structuri ale patrimoniului pentru a le cunoaște și care se consemnează în documente. Documentele devenind instrumentele de bază în realizarea acestui procedeu.

Funcția de control gestionar a contabilității determină ca rezultatele observării să se consemneze în documente semnate, ce dau garanția datelor privind observarea făcută, date ce sunt utilizate de către procedeele metodei contabilității.

Raționamentul operează cu judecăți logice, cu noțiuni cunoscute, în vederea obținerii de cunoștințe noi, pe baza celor existente.

Metoda contabilității folosește raționamentul în explicarea principiului teoretic fundamental, a componentelor acestuia, precum și la conceperea și instrumentarea procedeele specifice.

Comparația presupune o paralelă între două obiecte, fenomene, situații etc, pentru a releva conținutul și sensul lor, asemănările și deosebirile dintre ele etc. De exemplu, se compară datele reale cu cele previzionate, datele reale, stabilite prin inventar, privind stocurile de materii prime, materiale, produse finite etc, cu datele privitoare la acestea existente în contabilitate.

Gruparea este utilizată atât în fundamentarea teoriei contabile cât și în abordarea elementelor de practică contabilă și formează ceea ce denumim în mod curent clasificare.

Clasificarea se face în funcție de anumite caracteristici particulare comune și de trăsături specifice ce determină diferențierea elementelor clasificate. De exemplu, patrimoniul unei întreprinderi se grupează în active și pasive, acestea la rândul lor în bunuri, valori, drepturi și capitaluri proprii, datorii și dezvoltând în continuare aceste grupări vor apărea alte clasificări, de exemplu imobilizări necorporale, corporale, stocuri etc.

Metoda contabilității folosește clasificarea atât în cadrul procedeele specifice cât și a procedeele comune disciplinelor economice pentru studierea sub diferite aspecte a bunurilor, valorilor, resurselor de dobândire a acestora, a conturilor, a veniturilor și cheltuielilor, a documentelor, evaluărilor etc.

Analiza și sinteza. Analiza constă în descompunerea unui obiect, fenomen, operație economică în părțile sale componente în vederea studierii sale sub toate aspectele, iar sinteza presupune reconstituirea părților componente ale obiectului, fenomenului analizat. Sinteza se

bazează pe trecerea de la simplu la complex pentru a ajunge la gruparea și centralizarea datelor și în final la generalizarea concluziilor ce rezultă din analiză.

Analiza contabilă se folosește la determinarea conturilor în care trebuie să se înregistreze operația economică analizată, ținând cont de conținutul economic, iar sinteza se utilizează la gruparea datelor din documentele primare în documente centralizatoare, în conturi, în balanța de verificare și în final în Bilanț și în Contul de profit și pierdere.

2. Procedeele comune și altor discipline economice utilizate de contabilitate, prin metoda sa, pentru studierea practică a obiectului ei sunt: documentarea, evaluarea, calculația și inventarierea.

Documentarea. Orice operație economică referitoare la existența și mișcarea patrimoniului agentului economic, pentru a fi înregistrată în conturi, trebuie consemnată mai întâi într-un document, care atestă înfăptuirea ei. Aceasta este necesară deoarece înregistrarea operațiilor economice în conturi se face numai după ce acestea au avut loc, iar una din cerințele contabilității este fundamentarea și justificarea tuturor datelor pe bază de documente.

Documentele au o importanță deosebită pentru mersul normal al lucrărilor contabile pentru că astfel se asigură verificarea prealabilă a justetei și legalității operațiilor economice, controlul gestionar asupra mijloacelor materiale și bănești, contribuind prin aceasta la consolidarea patrimoniului agentului economic.

Evaluarea. Datele înregistrate în conturi devin materie primă pentru balanța de verificare și bilanțul contabil. Pentru a fi preluate și prelucrate acestea trebuie aduse la un numitor comun prin intermediul aceleiași unități de măsură.

Evaluarea, ca procedeu al metodei contabilității, constă în determinarea mărimii valorice a mijloacelor, fenomenelor, proceselor și rezultatelor acestora, precum și evoluția lor viitoare, în cadrul unui agent economic. Deci, evaluarea constă în *transformarea unităților naturale în unități monetare, cu ajutorul prețurilor*.

Această operație stă la baza calculului efectiv care se stabilește în funcție de cheltuielile reale de procurare sau producție a diferitelor bunuri. Evaluarea este strâns legată de celelalte procedee ale metodei contabilității a căror utilizare este condiționată de folosirea prealabilă a exprimării lor valorice.

Calculația cuprinde ansamblul operațiilor cu caracter matematic, de la cele mai simple până la cele mai complexe, efectuate pe baza unor principii și metodologii, pentru determinarea unor indicatori economici și financiari, cum sunt: conturile, cifra de afaceri, amortizarea, profitul etc., indicatori utilizați de sistemul de management în atingerea scopurilor acestuia.

Importanța și necesitatea calculației pentru contabilitate sunt cu atât mai evidente cu cât avem în vedere trăsătura caracteristică a acesteia de a urmări obiectul său de studiu, precum și faptul că numai astfel se poate ajunge la exercitarea funcțiilor sale de înregistrare, reflectare, sistematizare, generalizare și control al activității și patrimoniului unei unități gestionare.

Inventarierea. Pe parcursul perioadei de gestiune, urmare a unor cauze obiective sau subiective, se poate întâmpla ca o serie de operații economice să nu poată fi consemnate în documente în momentul producerii lor și deci să nu poată fi înregistrate în conturi.

De asemenea, sub influența unor agenți naturali unele bunuri își pierd din greutatea sau calitatea lor, iar neglijența sau reaua credință a gestionarilor poate duce și ea la dispariția unor bunuri fără ca acestea să fie consemnate simultan în documente și înregistrate în conturi. Așadar, Datele înregistrate în conturi pot să nu corespundă cu realitatea, fapt ce se evidențiază prin intermediul inventarierii.

Deci, *inventarierea este procedeul de confruntare a situației patrimoniale scriptice existente în evidențele contabile și cea faptică de pe teren*. Pe baza constatărilor la care s-a ajuns în urma inventarierii se fac rectificările necesare în conturi, stabilindu-se astfel concordanța dintre datele rezultate din conturi și cele constatate la fața locului.

3.3.2. Procedeele specifice metodei contabilității

Procedeele specifice contabilității sunt: contul, balanța de verificare a conturilor și bilanțul.

Contul. este instrumentul de bază al contabilității, cu ajutorul căruia se reflectă în expresie bănească și sub dublu aspect existența și mișcarea unui mijloc economic sau a unei grupe omogene de mijloace în toate fazele circuitului economic.

Conturile sunt considerate mijloace de lucru ale metodei contabilității, deoarece ele înregistrează și reflectă toate operațiile economico-financiare ce au loc în cadrul patrimoniului unui agent economic și realizează legăturile dintre toate celelalte procedee și instrumente ale metodei contabilității.

Contul, ca procedeu specific al contabilității, este utilizat pentru redarea mișcărilor succesive ce au loc ca urmare a operațiilor economice în structura și mărimea fondurilor unui agent economic, deoarece bilanțul nu poate reprezenta această metamorfoză a patrimoniului.

Balanța de verificare. Legătura dintre cont, care furnizează informații detaliate asupra fiecărui element ce intră în obiectul contabilității, și bilanț, care furnizează elemente generalizate asupra activității de ansamblu a economiei agentului economic, se realizează cu ajutorul unui procedeu specific contabilității, denumit balanță de verificare.

Balanța de verificare asigură respectarea în contabilitate a dublei înregistrări a fondurilor agentului economic dând astfel garanția exactității înregistrărilor efectuate în conturi. Datele consemnate în aceasta stau la baza întocmirii bilanțului.

Cu ajutorul balanței de verificare se centralizează activitatea economică a agentului economic, reflectată distinct în conturi, pe parcursul perioadei de gestiune. Elementele patrimoniale, veniturile, cheltuielile și rezultatele oglindite distinct în diferite conturi, sunt centralizate cu ajutorul balanței de verificare atât pentru perioada (luna) curentă, cât și cumulativ de la începutul anului (exercițiului).

Pe baza balanței de verificare se pot pune în evidență modificările intervenite în volumul și structura patrimoniului în urma întregii activități desfășurate.

Balanța de verificare este o rezultantă a aplicării principiului dublei înregistrări cu ajutorul conturilor. Centralizarea datelor cu ajutorul balanței de verificare oferă managerilor posibilitatea de a cunoaște volumul modificărilor survenite în structura fondurilor, atât pe perioada curentă, cât și cumulativ din perioadele precedente de gestiune, în vederea elaborării previziunii necesare luării deciziilor ce se impun pentru perioada următoare.

Operația de centralizare, realizată prin balanța de verificare, este posibilă datorită folosirii etalonului bănesc pentru evaluarea patrimoniului agentului economic. Balanța de verificare îndeplinește atât o funcție de control, cât și o funcție economică, constituind puntea de legătură dintre cont și bilanț. Informațiile din balanța de verificare stau la baza întocmirii *bilanțului contabil*.

Bilanțul contabil este cel mai reprezentativ procedeu al metodei contabilității, care are capacitatea de a prezenta, la un moment dat, în expresie bănească, patrimoniul unui agent economic, atât sub aspectul destinației cât și al surselor de proveniență sau de constituire.

Prin acest procedeu contabilitatea asigură generalizarea datelor pe trepte distincte ale economiei naționale, pentru fiecare verigă organizatorică. Acesta furnizează numai date generale sintetice, rezultate din centralizarea datelor contabile curente.

Bilanțul este instrumentul prin care se încheie un ciclu de înregistrări contabile, dintr-o perioadă de gestiune, și în același timp pe baza informațiilor din bilanț se demarează noul ciclu de prelucrare a datelor.

TEMA 4. CONTUL ȘI DUBLA ÎNREGISTRARE

4.1. Contul, noțiune, conținut, definiție

Activitatea oricărui agent economic generează operații economice ocazionate de mișcarea și transformarea succesivă a mijloacelor, de consumare a unor valori și obținerea altora în cadrul diferitelor faze ale circuitului economic. Operațiile economice efectuate de agenții economici produc modificări în volumul și structura elementelor patrimoniale, aceste modificări constând, în esență, în mișcări și transformări ale mijloacelor economice și ale surselor acestora. Operațiile economico-financiare sunt foarte numeroase și variate făcând imposibilă întocmirea unui bilanț distinct după fiecare operație economică în parte. Bilanțul contabil prin conținutul și structura sa este destinat și corespunde funcțiilor de sintetizare și generalizare a informațiilor economice, prezentând anumite limite și restricții care fac ca el să nu poată îndeplini și funcția de reflectare curentă a mișcărilor și transformărilor determinate de operațiile economice. Bilanțul contabil se întocmește periodic, de regulă la expirarea perioadei de gestiune, necesitând un volum mare de muncă, iar prin structura sa redă numai grupe și subgrupe de mijloace economice și surse, neputând oferi astfel informații despre elementele individuale ale patrimoniului.

Toate aceste limite și restricții prezentate de bilanțul contabil sunt eliminate prin utilizarea unui procedeu specific de reflectare curentă a mișcării și transformării mijloacelor și surselor și anume „contul și sistemul de conturi”.

Prin calitățile sale, contul a devenit elementul definitoriu al contabilității, fiind folosit neîntrerupt încă de la începuturile însemnărilor contabile, existând perioade din istoria evoluției contabile în care anumiți autori au confundat chiar știința contabilității cu știința conturilor. În timp, împreună cu societatea omenească, contul și-a lărgit conținutul și și-a perfecționat forma, adaptându-se continuu. Cu ajutorul contului, contabilitatea înregistrează, urmărește și controlează existența și mișcarea fiecărui mijloc economic sau sursă economică, precum și fazele fiecărui proces economic. În acest scop, pentru fiecare fel sau grupa de mijloace, surse, procese economice sau rezultate financiare se deschide câte un cont distinct în contabilitatea curentă cu ajutorul căruia se înregistrează, pe bază de document, existentul la începutul perioadei de gestiune a elementului pentru care s-a deschis contul, precum și modificările acestuia.

Noțiunea de cont înseamnă „socoteala scrisă”, provenind de la cuvântul *compte* din limba franceza sau *conto* din limba italiana, care au același înțeles.

Contul poate fi definit ca fiind un procedeu specific metodei contabilității destinat reflectării curente, cronologice și sistematice în expresie valorică și uneori cantitativă, după reguli determinate ale unui anumit mijloc economic, proces economic sau ale unei surse cu scopul cunoașterii în orice moment a existenței și modificărilor fiecărui element reflectat.

Acest procedeu este conceput în așa fel încât să preia existențele de active și pasive din bilanțul inițial, de la începutul perioadei de gestiune, iar în cursul perioadei de gestiune înregistrează modificările din patrimoniu, ca la finele perioadei să ofere existențele patrimoniale, necesare întocmirii bilanțului final, pe baza relației matematice.

Existențele inițiale + Creșteri – Micșorări = Existențe finale

În contabilitatea curentă se deschide câte un cont distinct pentru fiecare fel sau grupă de bunuri economice, resursă de finanțare, procese economice sau rezultate financiare cu ajutorul căruia se înregistrează pe bază de documente justificative existentul la începutul perioadei de gestiune a elementului pentru care s-a deschis contul, precum și modificările (creșterile sau micșorările), ale acestuia, determinate de tranzacțiile și operațiile economico-financiare din decursul perioadei de gestiune la care se referă.

Spre deosebire de bilanț care reflectă situația tuturor elementelor patrimoniale la un moment dat, având o sferă de cuprindere din punct de vedere al conținutului mai larg, contul are o sferă mult mai restrânsă, referindu-se numai la unul din elementele patrimoniale cuprinse în bilanț. Din cont rezultă atât situația la un moment dat, cât și creșterile și micșorările elementului a cărui socoteală o ține.

Orice cont deschis în contabilitatea curentă are un anumit conținut economic determinat de însuși conținutul elementului care se evidențiază cu ajutorul contului respectiv și care poate să reprezinte:

- *mijloc economic cu o anumită destinație sau utilizare* (de exemplu: terenuri, construcții, echipamente tehnologice, mijloace de transport, materii prime, produse finite, mărfuri, numerar în casierie, disponibil la bancă etc.);

- *resursa de finanțare*, în funcție de modul de procurare a mijloacelor economice (de exemplu: capital social, rezerve, credite bancare, furnizori etc.);

- *proces economic sau fază a acestuia* care antrenează venituri și cheltuieli în fazele circuitului economic (de exemplu; aprovizionarea cu materiale și mărfuri, producția de bunuri materiale, lucrări și servicii, vânzarea produselor și a mărfurilor etc.);

- *rezultatul financiar* care se prezintă sub forma de profit sau pierdere, evidențiate de genurile de activități care le generează (exploatare, financiară, extraordinară).

Contabilitatea are ca obiectiv principal să prezinte existența și starea elementelor patrimoniale la un moment dat cu ajutorul bilanțului precum și performanțele obținute de o entitate într-o perioadă de timp, cu ajutorul contului de profit și pierdere utilizând următoarele categorii de conturi:

- conturi deschise pentru elemente de activ;
- conturi deschise pentru elemente de pasiv;
- conturi de venituri;
- conturi de cheltuieli.

Din cele prezentate rezultă că fiecare din conturile contabilității curente are un anumit conținut economic determinat de elementul patrimonial a cărui situație o reflectă și datorită căruia el prezintă anumite particularități prin care se deosebesc unul față de altul. Cu toate acestea conturile se găsesc într-o strânsă legătură și condiționare reciprocă, determinată de corelațiile existente între diferitele elemente patrimoniale ce formează obiectul contabilității formând în totalitatea lor *sistemul unitar de conturi*.

Contul reprezintă componenta de bază al sistemului contabilității în partidă dublă, iar sistemul de conturi servește la înregistrarea tranzacțiilor și altor evenimente ce conduc la creșterea sau micșorarea elementelor de activ, de datorii, de capitaluri proprii, de venituri și de cheltuieli.

Între cont, ca instrument de lucru curent al contabilității și bilanț, ca instrument de raportare și sinteză contabilă există diferențieri ce se pot prezenta astfel:

- bilanțul este un instrument de raportare globală, de ansamblu al patrimoniului;
- contul este un instrument de reprezentare individuală al elementelor patrimoniale;
- bilanțul reflectă situația statică la un moment dat a patrimoniului (averii);
- contul reflectă situația dinamică a fiecărui element patrimonial;
- bilanțul se exprimă în unități valorice;
- contul se exprimă în unități valorice și uneori în unități cantitative.

Între conturi și bilanț există o strânsă legătură, se pleacă de la bilanț și se ajunge prin intermediul conturilor la un nou bilanț. Astfel legătura dintre cont și bilanț apare atât la începutul anului (exercițiului), cât și la sfârșitul acestuia.

La începutul exercițiului financiar se creează legătura numită: „*de la bilanț la cont*” în sensul ca elementele patrimoniale prevăzute în bilanțul de la finele exercițiului financiar precedent vor fi preluate ca solduri inițiale ale conturilor în exercițiul financiar curent.

La sfârșitul exercițiului financiar se creează o legătură inversă: „*de la cont la bilanț*”, în sensul ca soldurile finale ale conturilor vor fi utilizate pentru întocmirea bilanțului la sfârșitul exercițiului curent.

4.2. Elementele contului

Contul ca instrument de lucru folosit pentru a reflecta varietatea elementelor obiectului contabilității, are o structură proprie, care îi permite reflectarea corectă și completă a elementului patrimonial la care se referă.

Ca procedeu al metodei contabilității, contul este astfel conceput încât să permită individualizarea elementelor patrimoniale și să furnizeze informații privind existența și modificările ce au avut loc într-o anumită perioadă de timp, în cadrul fiecărui element patrimonial.

Prezentarea grafică a contului exprimă în fapt sistematizarea datelor referitoare la fiecare element în parte, în ceea ce privește starea inițială, creșterile, micșorările și starea finală.

Structura contului reprezintă elementele pe care le conține un cont și anume: denumirea sau titlul contului, părțile contului, mișcarea sau rulajul contului, total sume, soldul contului, data și explicația operației înregistrate în cont.

- **Denumirea sau titlul contului** indică elementul patrimonial (mijloc economic, resursa de finanțare, proces economic sau rezultat financiar) a cărui evidență se ține cu ajutorul contului respectiv (exemplu: contul „Terenuri”, „Echipamente tehnologice”, „Materii prime”, „Mărfuri”, „Casa”, „Capital social”, „Furnizori”).

La titlul contului se atașează un simbol cifric, un cod util pentru gruparea conturilor în informatizarea lucrărilor de contabilitate. Simbolul este format din trei cifre pentru conturile sintetice de gradul I și patru cifre pentru conturile sintetice de gradul II. (exemplu: contul 371 „Mărfuri”, 5121 „Conturi la bănci în lei”). Cunoașterea cu exactitate a titlului prezintă o importanță deosebită întrucât el arată conținutul economic al acestuia, care la rândul său îi determină funcția contabilă.

- **Părțile contului.** Pentru a îndeplini funcția de sistematizare, contul este conceput în două părți distincte, opuse una față de cealaltă, care permit separarea celor două tipuri de modificări (creșteri și micșorări) pe care le determină operațiile economice ce se înregistrează cu ajutorul conturilor. Un cont luat individual este reprezentat sub forma literei T, deci printr-o formă grafică în care o linie de separație permite delimitarea părții stângi de partea dreaptă. Convențional s-a stabilit ca partea stângă a contului să poarte denumirea de *debit*, iar partea dreaptă de *credit*, însă semnificația debitului și a creditului unui cont trebuie înțeleasă în raport cu conținutul său economic care determină funcția contabilă a acestuia. De aceea debitul și creditul nu au aceeași semnificație la toate conturile, astfel:

- la conturile de active (imobilizate și circulante) și de cheltuieli, în debit se înregistrează existentul și creșterile de active și cheltuieli, iar în credit micșorările de active și cheltuieli

- la conturile de pasive (resurse de finanțare) și de venituri, în debit se înregistrează micșorările de pasive și venituri, iar în credit existentul și creșterile de pasive și venituri.

A *debita* un cont înseamnă a înscrie o sumă în debitul acestuia, iar a *credita* un cont semnifică a înregistra o sumă în creditul contului respectiv.

- **Mișcarea sau rulajul contului** reprezintă totalul sumelor înregistrate într-o perioadă de gestiune în debitul sau creditul unui cont ca urmare a creșterilor și micșorărilor determinate de operațiile economice care se produc în volumul și structura elementului patrimonial pentru care s-a deschis contul respectiv. În funcție de cele două părți ale contului în care se separă creșterile și micșorările, vom avea *rulajul debitor* (RD) și *rulajul creditor* (RC). Rulajul contului nu cuprinde existente inițiale.

Conținutul economic al rulajului contului diferă în funcție de conținutul economic al contului respectiv:

- la conturile de active și cheltuieli, rulajul debitor reprezintă creșterile iar rulajul creditor micșorările de active și cheltuieli pe o perioadă de gestiune;

- la conturile de pasive și venituri, rulajul debitor reprezintă micșorările iar rulajul creditor creșterile de pasive și venituri pe o anumită perioadă de gestiune.

- **Total sume** ($T\Sigma$) reprezintă totalitatea sumelor înscrise în cont într-o perioadă de gestiune, formate din existentele inițiale și rulaje. Deci, $T\Sigma = EIX (\$I) + R$.

Avem *total sume debitoare* ($T\Sigma D$) rezultate din adunarea existentului inițial debitor ($\$id$) cu rulajul debitor (RD) și *total sume creditoare* ($T\Sigma C$) obținute din însumarea existentului inițial creditor ($\$iC$) cu rulajul creditor (RC). Relațiile de reprezentare sunt:

$$T\Sigma D = \$id + RD$$

$$T\Sigma C = RC, \text{ pentru conturile de activ;}$$

$$T\Sigma C = \$iC + RC$$

$$T\Sigma D = RD, \text{ pentru conturile de pasiv.}$$

Pentru conturile de venituri și cheltuieli total sume se identifică cu rulajele conturilor deoarece acestea nu au existente inițiale.

- **Soldul contului** (S) reprezintă sistemul valoric la un moment dat al elementului patrimonial pentru care s-a deschis contul respectiv și care se determină ca diferență între totalul sumelor debitoare și totalul sumelor creditoare și are semnul valorii celei mai mari. Dacă totalul sumelor debitoare ($T\Sigma D$) este mai mare decât totalul sumelor creditoare ($T\Sigma C$), contul prezintă *sold debitor* (SD), iar situația inversă când totalul sumelor creditoare este mai mare decât totalul sumelor debitoare, contul prezintă *sold creditor* (SC).

Când totalul sumelor debitoare este egal cu totalul sumelor creditoare, contul are *sold zero*, fiind denumit *cont soldat* sau *balansat*, întrucât cele două părți ale sale se afla în echilibru. Sintetizând, soldul contului se stabilește pe baza următoarelor relații:

$$T\Sigma D > T\Sigma C \Rightarrow SD = T\Sigma D - T\Sigma C \text{ (pentru conturile de activ)}$$

$$T\Sigma C > T\Sigma D \Rightarrow SC = T\Sigma C - T\Sigma D \text{ (pentru conturile de pasiv)}$$

$$T\Sigma D = T\Sigma C \Rightarrow S0 = T\Sigma D - T\Sigma C \text{ (cont soldat sau balansat pentru conturile de activ, pasiv, venituri și cheltuieli).}$$

Soldul stabilit la sfârșitul exercițiului financiar este denumit *sold final* (Sf) și care la începutul perioadei următoare de gestiune devine *sold inițial* ($\$i$).

La sfârșitul exercițiului financiar, cu ocazia întocmirii situațiilor financiare actuale, conturile se închid prin trecerea soldului lor final în partea opusă aceleia din care a provenit, astfel încât, prin adunarea la acest total, cele două părți se afla în echilibru. Contul care are soldul final debitor se închide prin trecerea acestuia în creditul contului respectiv unde se adună la totalul sumelor creditoare, iar rezultatul trebuie să fie egal cu totalul sumelor debitoare.

La fel se procedează cu contul care are sold final creditor care se închide prin trecerea lui în debitul aceluiași cont, unde se adună la totalul sumelor debitoare, iar rezultatul va fi egal cu totalul sumelor creditoare.

La începutul exercițiului financiar următor, conturile se redeschid prin înscrierea soldurilor lor finale din perioada precedentă în aceeași parte din care a provenit ca solduri inițiale pentru noua perioadă.

- **Data și explicația.** Data exprimă ziua, luna, anul în care s-a consemnat operația economico-financiară în contabilitate, iar prin explicație se descrie operația economică supusă înregistrării. După forma de prezentare, explicația este de două feluri: *descriptivă* și *contabilă*. Explicația descriptivă constă în prezentarea pe scurt a conținutului operației cu indicarea documentului justificativ în care s-a consemnat efectuarea ei. Explicația contabilă constă în indicarea titlului contului care reprezintă cel de-al doilea element (post) bilanțier influențat de operația înregistrată.

4.3. Clasificarea contului

Constă în sistematizarea, potrivit caracteristicilor comune și specifice ale acestora, prin *încadrarea lor în clase, grupe, subgrupe de conturi, după anumite criterii*, în scopul de a realiza o ordine în multitudinea și varietatea de conturi folosite de contabilitatea curentă.

Importanța clasificării conturilor constă în:

- permite studierea sistematică și generalizată a conturilor, asigurând cunoașterea legăturilor reciproce dintre ele;

- permite asimilarea referitoare la conținutul economic și funcția contabilă a conturilor;
- asigură înțelegerea structurii planului de conturi.

Clasificarea conturilor se poate face după mai multe criterii, fiecare dintre ele caracterizând sistemul conturilor dintr-un anumit punct de vedere, astfel:

A. După conținutul economic al conturilor:

Este un criteriu fundamental cu caracter științific care izvorăște din interdependența dintre elementele care alcătuiesc conținutul economic al conturilor - mijloacele economice, procesele și sursele economice - și conturile în care se reflectă aceste elemente.

1. *Clasa conturilor mijloacelor economice* cu grupele: conturi de imobilizări, conturi de stocuri, conturi financiare, conturi de decontare, conturi rectificative ale mijloacelor economice.

2. *Clasa conturilor proceselor economice* cu grupele: conturi de cheltuieli, conturi de venituri, conturi de rezultate.

3. *Clasa conturilor surselor economice* cu grupele: conturi de capital, conturi de fonduri, conturi de rezerve, conturi de credite bancare și împrumuturi, conturi de furnizori și conturi asimilate.

B. După funcția contabilă ce o îndeplinește:

Legătura cont-bilanț constă în faptul că toate sumele care reprezintă elemente de activ și de pasiv la finele unei perioade de gestiune sunt trecute în bilanțul contabil prin preluarea lor din conturile ținute în contabilitate și invers, adică, la începutul perioadei de gestiune următoarele conturi se deschid pe baza sumelor care figurează în bilanțul întocmit la sfârșitul perioadei respective.

În esență, conturile au legătură directă cu activul și pasivului bilanțului, fapt pentru care ele se împart în:

1. *conturi de activ*, care reflectă existența și mișcarea mijloacelor economice sub aspectul componenței, al structurii lor materiale. Exemplu: contul 212 "Construcții", 201 "Cheltuieli de constituire", 231 "Imobilizări corporale în curs în curs", 300 "Stocuri" etc.

2. *conturi de pasiv*, care reflectă existența și mișcarea mijloacelor economice sub aspectul provenienței lor, al sursei de formare, de exemplu: contul 401 "Furnizori", 421 "Personal remunerații datorate", 441 "Impozit pe profit" etc.

3. *conturi bifuncționale*, care preiau atribuții de funcționare de la ambele feluri de conturi fiind în special conturi de "calcul economic", de exemplu: 121 "Profit și pierdere", 308 "Diferențe de preț la materii prime și materiale", etc.

Gruparea conturilor după funcția contabilă este cea mai generală clasificare și decurge din cele două părți ale bilanțului, de activ și de pasiv, în funcție de soldurile finale ce le prezintă și partea de bilanț unde se înscriu.

C. După sfera de cuprindere, de detaliere a operațiilor pe care le reflectă conturile, întâlnim:

- conturi sintetice
- conturi analitice

Conturile sintetice servesc pentru evidența în expresie bănească a unei anumite categorii de mijloace patrimoniale, a unor procese economice, a unor surse patrimoniale, respectiv obligații ale agentului economic.

În astfel de conturi sunt sistematizate date privind mai multe elemente concrete, de același fel, fapt pentru care se numesc conturi sintetice și formează așa-numita "evidență sintetică". De exemplu, contul 101 "Capital social", 211 "Terenuri", 212 "Construcții", 301 "Materiale consumabile" etc.

Conturile sintetice dau posibilitatea cunoașterii situației de ansamblu a unei categorii de mijloace economice, procese, surse etc.

De exemplu contul 401 "Furnizori" arată datoriile agentului economic la un moment dat față de furnizorii de materii prime și serviciile executate.

Caracteristic conturilor sintetice este faptul că ele reflectă categoriile de elemente patrimoniale numai în expresie valorică și evidența sintetică stă la baza întocmirii bilanțelor de verificare sintetică și a bilanțului contabil.

În noul sistem de contabilitate aplicat cu începere de la 1 ianuarie 1994 se întâlnesc următoarele grupe de conturi sintetice:

- *conturi sintetice de gradul I*, ce pot fi recunoscute prin faptul că sunt simbolizate cu trei cifre care se pot desfășura în două sau mai multe conturi sintetice de gradul II;

- *conturi sintetice de gradul II*, recunoscute prin faptul că sunt simbolizate cu patru cifre și reprezintă de fapt o descompunere a conturilor sintetice de gradul I, acestea la rândul lor desfășurându-se pe conturi analitice.

Conturile analitice se utilizează ca desfășurătoare ale conturilor sintetice, cu ajutorul lor se ține evidența unor părți componente ale elementelor din conturile sintetice, folosindu-se pentru înregistrarea datelor atât etalonul valoric cât și etalonul natural, acolo unde este cazul. Întreg sistemul de detaliere a operațiilor sintetice cu ajutorul conturilor analitice este cunoscut sub denumirea de "evidență analitică".

Trebuie precizat că pentru evidența unor elemente de activ sau de pasiv se folosesc atât conturile sintetice cât și cele analitice, unele pe altele nu se exclud ci se completează. Între conturile sintetice și cele analitice există o strânsă legătură. O operație economică înregistrată într-un cont analitic trebuie să fie înregistrată în contul sintetic din care derivă contul analitic respectiv.

Între datele din contul sintetic și cele din conturile analitice trebuie să existe în permanență o concordanță deplină și anume:

- Totalul sumelor debitoare ale conturilor analitice	= Totalul sumei debitoare a contului sintetic
- Totalul sumelor creditoare ale conturilor analitice	= Totalul sumei creditoare a contului sintetic
- Totalul soldurilor conturilor analitice	= Soldul contului sintetic

4.4. Reguli de funcționare ale conturilor

Divizarea conturilor contabile în cele două categorii este foarte importantă deoarece urmărirea mișcării mijloacelor agentului economic și a surselor de formare a acestora este diferită în conturile de activ față de conturile de pasiv, datorită semnificației deosebite a celor două părți ale bilanțului. Din această cauză înregistrarea operațiilor economice în conturi se face după anumite reguli. Aceste reguli stabilesc precis partea contului –debit sau credit - în care se înregistrează soldul inițial (existentul) precum și creșterile și micșorările elementului respectiv, pentru care s-a deschis contul, determinate de operațiile economice. Tehnica de operare are în vedere poziționarea convențională, dar fundamentală a activului și debitului în stânga, opus de cea a pasivului și creditului în dreapta, între care se află egalitate bilanțieră. Deci, sumele din partea stânga (activ) a bilanțului se trec ca solduri inițiale în partea de debit (stânga) a acestor conturi care sunt de activ și în mod corespunzător sumele din partea dreapta (pasiv) a bilanțului se trec ca solduri inițiale în partea de credit (dreapta) a conturilor de pasiv. Respectând aceeași formulă bilanțieră pentru operarea în conturi, rezultă ca toate fenomenele economice care provoacă creșteri, plusuri, majorări le vom trece în aceeași parte a contului, unde s-a trecut și soldul inițial (spre a se adăuga existentul), iar operand invers ca sens economic (ieșiri, scăderi, minusuri) le vom trece în partea opusă a contului.

Prin „regula” în sensul larg se înțelege o anumită tehnică, respectiv modalitate de acțiune în mod concret și în conformitate cu anumite principii și norme dinainte stabilite, pentru atingerea unui anumit obiectiv (scop).

Pentru stabilirea regulilor de funcționare ale conturilor, punctul de plecare este bilanțul întrucât plecând de la principiul dublei reprezentări în contabilitatea curentă cu ajutorul conturilor se realizează aplicarea principiului dublei înregistrări. Se stabilește o strânsă interdependentă între

conturi și bilanț care se realizează în dublu sens: de la bilanț la conturi prin deschiderea conturilor în contabilitatea curentă pe baza bilanțului la începutul exercițiului financiar și de la conturi la bilanț prin transpunerea soldurilor finale în posturi de bilanț la sfârșitul exercițiului financiar în ambele situații valorice circulă în sens unic, respectiv din stânga sau activul bilanțului în stânga sau debitul contului și din dreapta sau pasivul bilanțului, în dreapta sau creditul contului la începutul exercițiului financiar și invers la sfârșitul acestuia. Pe lângă această metodă de explicare a regulilor de funcționare a conturilor pornind de la bilanț la cont, utilizată în țara noastră, există și metode pornind de la cont la bilanț, pe baza fluxurilor, utilizată în unele țări care aplică sistemul continental sau anglo-saxon.

Principiul de funcționare al conturilor este dat de conținutul elementelor patrimoniale reflectate în cele două părți ale bilanțului care determină împărțirea conturilor în două categorii:

- *Conturi de activ* care au ca obiect elementele patrimoniale din activul bilanțului (mijloace economice).

- *Conturi de pasiv* care au ca obiect elementele patrimoniale din pasivul bilanțului (capitalurile proprii și datoriile).

Plecând de la aceste concepte fundamentale, se deosebesc patru reguli de funcționare a conturilor și anume:

Regula I de funcționare a conturilor:

Elementele patrimoniale de activ și cele de pasiv prezintă în orice moment anumite mărimi valorice denumite de contabilitate "existente". Aceste existente sunt determinate cu ajutorul conturilor, la anumite perioade, de regulă la sfârșitul anului și se înscriu în bilanțul contabil.

Exemplu:

Bilanț contabil încheiat la 31.12.2006

ACTIV		PASIV	
Construcții	400.000	Capital social	100.000
Conturi la bănci în lei	180.000	Credite bancare pe termen lung	270.000
Materiale consumabile	120.000	Furnizori	150.000
Clienți	60.000	Furnizori de imobilizări	240.000
TOTAL ACTIV	760.000	TOTAL PASIV	760.000

Pe baza bilanțului încheiat la finele anului precedent, se redeschid la începutul anului curent atât conturile de activ, cât și cele de pasiv pentru înregistrarea existentelor (soldurilor) preluate din bilanț.

Redeschiderea conturilor se efectuează după anumite reguli, astfel:

- existentele de activ se reflectă în debitul conturilor de activ ca solduri inițiale;
- existentele de pasiv se reflectă în creditul conturilor de pasiv ca solduri inițiale;

Pornind de la exemplul de bilanț prezentat, existentele de activ și de pasiv se reflectă în conturi astfel:

CONTURI DE ACTIV

D 212 "Construcții" C

Sold inițial	
400.000	
D 5121 "Conturi la bănci în lei" C	
Sold inițial	
180.000	
D 302 "Materiale consumabile" C	

CONTURI DE PASIV

D 101 "Capital social" C

Sold inițial	
100.000	
D 401 "Furnizori" C	
Sold inițial	
150.000	
D 5191 "Credite bancare" C	

		pe termen lung”	
Sold inițial 120.000			Sold inițial 270.00
D 411 “Clienți ” C		D 404 “Furnizori de imobilizări“ C	
Sold inițial 60.000			Sold inițial 240.000

În concluzie, conform regulii I de funcționare, conturile de activ încep să funcționeze prin a se debita cu existentul din activul bilanțului, iar conturile de pasiv încep să funcționeze prin a se credita cu existentul din pasivul bilanțului.

Regula a II-a de funcționare a conturilor:

Majorările survenite în activul și pasivul bilanțului, determinate de operațiile economice, impun reflectarea lor în aceeași parte a conturilor, adică majorările de activ în debitul conturilor alături de existentul inițial și majorările de pasiv în creditul conturilor alături de existentul inițial.

Exemplu:

Se achiziționează de la un furnizor de imobilizări o construcție în valoare de 450.000.000 lei. Această operație produce următoarele modificări ale elementelor patrimoniale: o creștere a valorii construcțiilor cu 450.000.000 lei, deci a unui element de activ, care se adaugă existentului inițial de 400.000.000 lei din debitul contului de activ 212 „Construcții”; concomitent, are loc o creștere a datoriei unității către furnizorii de imobilizări, deci a unui element de pasiv, tot cu 450.000.000 lei, din creditul contului 404 „Furnizori de imobilizări”, conform regulii a II-a.

Conform regulii a II-a, conturile de activ se debitează cu toate majorările, creșterile, sporirile elementelor de activ, iar conturile de pasiv se creditează cu toate majorările (creșterile, sporirile) elementelor de pasiv.

D 212 “Construcții” C	D 404 “Furnizori de imobilizări“ C
Sold inițial 400.000	Sold inițial 240.000
majorări de activ 450.000	majorări de pasiv 450.000
total sume debitoare 850.000	total sume creditoare 690.000

Regula a III-a de funcționare a conturilor:

Operațiile economice ce au loc în cadrul unui agent economic determină nu numai majorări în cadrul activului și pasivului bilanțului ci și micșorarea acestora, care se înregistrează în partea opusă a contului. În concluzie, se poate spune că micșorările (scăderile, ieșirile) elementelor de activ sunt reflectate în creditul conturilor de activ, iar micșorarea elementelor de pasiv este reflectată în debitul conturilor de pasiv.

Exemplu:

Se achită furnizorul de materiale consumabile din disponibilul de la bancă, cu suma de 120.000.000 lei. Această operație economică produce următoarele modificări în structura elementelor patrimoniale: o micșorare (scădere) a disponibilului din bancă cu suma de 120.000.000 lei, reflectată în partea opusă a existentului inițial, adică în credit și o reducere a datoriei față de

furnizori, deci o micșorare a unui element de pasiv, care este reflectată în debitul contului de pasiv „Furnizori”.

Reflectarea acestor operațiuni în cele două conturi se prezintă astfel:

D 5121 “Conturi la bănci în lei” C		D 401 “Furnizori “ C	
Sold inițial	micșorare de activ	micșorare de pasiv	Sold inițial
180.000	120.000	150.000	150.00

Conform regulii a III-a, conturile de activ se creditează cu micșorările (scăderile, reducerile, ieșirile) elementelor de activ, iar conturile de pasiv se debitează cu micșorările (scăderile, reducerile) elementelor de pasiv.

Regula a IV-a de funcționare a conturilor:

Reflectarea în conturi a existenței și majorărilor pe de o parte și a micșorărilor pe de altă parte, oferă posibilitatea stabilirii soldului contului, care exprimă situația nouă a elementului reflectat cu ajutorul contului respectiv. Stabilirea soldului contului presupune totalizarea sumelor înscrise în debitul contului și separat a celor înscrise în creditul contului, după care se scade totalul cel mai mic din cel mai mare.

Soldul conturilor de activ se determină ca diferență între totalul sumelor debitoare și totalul sumelor creditoare, fiind sold debitor sau zero.

Exemplu: Contul 5121 „Conturi la bănci în lei”, fiind un cont de activ, după operațiile înregistrate prezintă sold debitor.

D 5121 “Conturi la bănci în lei” C	
Sold inițial	micșorare de activ
180.000	120.000
total sume debitoare	total sume creditoare
180.000	120.000
	sold debitor
	60.000

D 404 “Furnizori de imobilizări” C	
	Sold inițial
	240.000
	majorări de pasiv
	450.000
total sume debitoare	total sume creditoare
0	690.000
sold creditor	690.000

Soldul conturilor de pasiv se determină ca diferență între totalul sumelor creditoare și totalul sumelor debitoare, fiind sold creditor sau zero.

Exemplu: Contul 404 „Furnizori de imobilizări”, fiind un cont de pasiv, după operațiile înregistrate prezintă sold creditor.

Conform regulii a IV-a, conturile de activ prezintă sold final debitor, sau se soldează, iar conturile de pasiv prezintă sold final creditor sau se soldează.

Sintetizând cele patru reguli de funcționare a conturilor în două reguli generale una pentru conturile de activ și alta pentru conturile de pasiv, rezultă:

- *conturile de activ* încep să funcționeze prin a se debita și se debitează cu existentul și creșterile elementelor de activ, creditându-se cu micșorările elementelor de activ, iar la sfârșitul perioadei de gestiune au întotdeauna sold final debitor, sau sunt soldate (balansate);

- *conturile de pasiv* încep să funcționeze prin a se credita și se creditează cu existențele și creșterile elementelor de pasiv, debitându-se cu micșorările elementelor de pasiv, iar la sfârșitul perioadei de gestiune au întotdeauna sold final creditor sau sunt soldate (balansate).

Schematic aceste reguli generale de funcționare a conturilor se prezintă astfel:

<i>DEBIT(+)</i>	CONTURI DE ACTIV	<i>CREDIT(-)</i>
1. Încep sa funcționeze prin a se debita cu existentele de activ		3. Se creditează cu micșorările de activ
2. Se debitează cu creșterile de activ		
4. Au sold final debitor sau 0		

<i>DEBIT(-)</i>	CONTURI DE PASIV	<i>CREDIT(+)</i>
3. Se debitează cu micșorările de pasiv		1. Încep sa funcționeze prin a se credita cu existentele de pasiv
		2. Se mai creditează cu creșterile de pasiv
		4. Au sold final creditor sau 0

După modul în care regulile de funcționare conturile se împart în doua categorii :

- conturi monofuncționale sau unifuncționale de activ și de pasiv sunt acele conturi care funcționează numai după regula conturilor de activ, respectiv regula conturilor de pasiv și prezintă întotdeauna la sfârșitul perioadei de gestiune un singur fel de sold: debitor respectiv creditor;

- conturi bifuncționale sunt acele conturi care operează, după caz, fie cu regulile conturilor de activ, fie cu regulile conturilor de pasiv, astfel că pot prezenta la sfârșitul perioadei de gestiune fie sold debitor, fie sold creditor.

Cu toate acestea ele nu formează o a treia grupa de conturi, ci, în funcție de soldul pe care îl prezintă la finele perioadei, se încadrează fie în categoria conturilor de activ, daca au sold final debitor, fie în acele de pasiv dacă au sold final creditor.

4.5. Dubla înregistrare și corespondența conturilor

Dubla înregistrare sau contabilitatea în partidă dublă reprezintă piatra de temelie a modului de a gândi contabil. Modul de înregistrare dublă a fost prezentat pentru prima dată de Luca Paciolo cel care se consideră a fi întemeietorul contabilității. Trecerea de la simpla înregistrare la dubla înregistrare a prezentat un salt calitativ în conținutul contabilității în rolul pe care aceasta îl are în unitățile patrimoniale.

Dubla înregistrare înseamnă obligația ca orice operație economică să fie înregistrată concomitent în cel puțin două conturi, însă în părțile opuse ale acestora, în debitul unui cont și în creditul altuia.

În raport cu conținutul operației economice înregistrate, cele conturi care ia parte la dubla înregistrare pot fi ambele conturi de activ, ambele conturi de pasiv, sau unul de activ și altul de pasiv, avându-se în vedere conținutul economic al conturilor.

Pornind de la cele patru tipuri de modificări bilanțiere care pot fi generate de operații economice se pot constitui patru tipuri fundamentale ale dublei înregistrări care se prezintă astfel:

◆ *Primul tip fundamental al dublei înregistrări*

Se formează pornind de la modificarea de structuri de activ, reprezentat prin ecuația: $A + X - X = P$. Prin descompunerea bilanțului, cele două posturi bilanțiere sunt preluate de două conturi de activ, iar operația economică se înregistrează în două conturi folosindu-se regulile de funcționare a acestora după cum urmează:

- contul de activ afectat în sensul creșterii se va debita;
- contul de activ afectat în sensul scăderii se va credita.

Reiese că primul tip fundamental al dublei înregistrări constă în înregistrarea operației economice concomitent în debitul unui cont de activ și în creditul altui cont, de asemenea de activ, însă în părțile opuse ale acestora.

◆ *Al doilea tip fundamental al dublei înregistrări*

Se formează pornind de la cea de-a doua modificare bilanțieră de structură în pasiv, reprezentată prin ecuația: $A = P + Y - Y$. Prin descompunerea bilanțului, cele două posturi bilanțiere sunt preluate de două conturi de pasiv, iar operația economică se înregistrează astfel:

- contul de pasiv care crește se va credita folosindu-se a doua regulă de funcționare a conturilor;
- contul de pasiv care scade se va debita aplicându-se a treia regulă de funcționare a conturilor.

Deci, al doilea tip fundamental al dublei înregistrări constă în înregistrarea concomitentă a operației economice în creditul unui cont de pasiv și în debitul altui cont, de asemenea, de pasiv.

◆ *Al treilea tip fundamental al dublei înregistrări*

Acesta pornește de la al treilea tip de modificări bilanțiere, respectiv modificarea de volum în sensul creșterii, reprezentat de ecuația: $A + Z = P + Z$.

Prin descompunerea bilanțului, cele două posturi bilanțiere sunt preluate de două conturi, unul de activ și altul de pasiv, iar valoarea operației economice se va înregistra astfel:

- contul de activ care crește se va debita pe baza regulii a doua de funcționare a conturilor;
- contul de pasiv care crește se va credita pe baza regulii a doua de funcționare a conturilor.

Al treilea tip fundamental al dublei înregistrări constă în înregistrarea concomitentă a operației economice în debitul unui cont de activ și în creditul unui cont de pasiv.

◆ *Al patrulea tip fundamental al dublei înregistrări*

Acesta pornește de la al patrulea tip de modificări bilanțiere, respectiv modificarea de volum în sensul scăderii, reprezentat de ecuația: $A - V = P - V$.

Prin descompunerea bilanțului, cele două posturi bilanțiere sunt preluate de două conturi, unul de activ și altul de pasiv, iar valoarea operației economice se va înregistra astfel:

- contul de activ care scade se va credita pe baza regulii a treia de funcționare a conturilor;
- contul de pasiv care scade se va debita pe baza regulii a treia de funcționare a conturilor.

Al patrulea tip fundamental al dublei înregistrări constă în înregistrarea concomitentă a operației economice în creditul unui cont de activ și în debitul unui cont de pasiv.

Dubla înregistrare a operațiilor economice în conturi determină stabilirea unor importante legături reciproce între conturi. Ea permite valorificarea exactității înregistrării operațiilor economice și face să crească valoarea informațională a contabilității.

Corespondența conturilor

Corespondența conturilor este legătura ce se stabilește după anumite criterii, între două sau mai multe conturi folosite concomitent la înregistrarea unei operații economice.

Conturile între care se stabilesc anumite legături se află într-un raport de corelație și sunt denumite **conturi corespondente**.

În funcție de natura operației economice și de modificările ce le produce distingem trei tipuri de corespondențe între conturi:

- corespondență între conturile de activ, când se produc modificări numai în activul bilanțului;
- corespondență între conturile de pasiv, când se produc modificări numai în pasivul bilanțului;
- corespondență între conturile de activ și conturile de pasiv, când se produc modificări concomitente și cu aceeași sumă în ambele părți ale bilanțului.

Corespondența conturilor se realizează pe baza raționamentului specific contabilității, pentru fiecare operație în parte. Pornind de la noțiunea de corespondență a conturilor, se ajunge la concluzia că în contabilitate toate conturile sunt conturi corespondente. Există însă, ca excepție, un număr relativ redus de conturi care funcționează în partidă simplă, deci nu sunt conturi corespondente. Ele se numesc conturi de ordine și evidență sau conturi în afara bilanțului.

Stabilirea corectă a corespondenței conturilor constituie o cerință primordială a înregistrării corecte în contabilitate a operațiilor economice, întrucât din corespondența lor se poate deduce conținutul economic al operației, fără a apela la documentele justificative și totodată se asigură întocmirea unei situații financiare reale care să dea o imagine fidelă a patrimoniului și a rezultatelor întreprinderii.

4.6. Analiza contabilă, formula contabilă și articolul contabil

Analiza reprezintă o metodă științifică de cercetare a unui întreg, a unui fenomen, care se bazează pe descompunerea și examinarea fiecărui element component în parte. Contabilitatea, ca disciplină științifică de sine stătătoare, utilizează analiza ca procedeu comun al metodei sale, la înregistrarea operațiilor economice în conturi.

Analiza contabilă reprezintă procedeul comun al metodei contabilității ce constă în cercetarea pe bază de documente, a fiecărei operații economice, prin descompunerea ei în elemente componente, în scopul stabilirii conturilor corespondente și a părții acestora de debit sau credit în care urmează să se înregistreze operația respectivă după principiul dublei înregistrări.

Analiza contabilă are două obiective principale:

- stabilirea conturilor care se vor folosi la înregistrarea operațiilor economice;
- stabilirea calității conturilor în cadrul corespondenței lor, calitatea de cont debitor sau de cont creditor.

Analiza contabilă a fiecărei operații economice, presupune parcurgerea unor etape, astfel:

- stabilirea naturii operației, respectiv a conținutului operației economice consemnat în documentul justificativ care urmează a se înregistra (achiziții, consumuri, vânzări, plăți, încasări);
- identificarea elementelor posturilor bilanțiere care se modifică în urma operației economice (imobilizări, stocuri, datorii);
- stabilirea poziției elementelor în bilanț și sensul modificărilor, creștere sau micșorare ($\uparrow A \downarrow$, $\uparrow P \downarrow$);

- stabilirea ecuației bilanțiere (încadrarea în una din cele patru ecuații);
- identificarea conturilor corespondente pe baza elementelor din bilanț modificate și aplicarea regulilor de funcționare a acestora în vederea stabilirii contului care se debitează și care se creditează;
- redactarea formulei contabile.

4.6.1. Formula contabilă și articolul contabil

Formula contabilă se scrie sub forma unei egalități, respectiv sub forma unei ecuații, în stânga egalității se află contul sau conturile care se debitează, iar în dreapta se află contul sau conturile care se creditează.

La întocmirea formulei contabile iau parte de cele mai multe ori doar două conturi, unul care se debitează și se află în partea stângă a egalității și altul care se creditează și se află în partea dreaptă a egalității.

Deci, formula contabilă este *modalitatea de prezentare grafică* a fiecărei operații economice în conturi corespondente, pe baza dublei înregistrări, sub formă de egalitate valorică.

Formula contabilă cuprinde următoarele *părți*:

- contul corespondent debitor și respectiv creditor;
- suma corespunzătoare operației care face obiectul înregistrării;
- semnul "=" sau "%" care se pune între conturile corespondente.

În activitatea practică se folosesc mai multe feluri de formule contabile, rezultate în urma clasificării acestora după următoarele *criterii*:

a) În raport cu numărul conturilor corespondente din care este formată, deosebim :

- *formula contabilă simplă* este aceea în care corespondența conturilor se stabilește între un singur cont debitor și un singur cont creditor. Ea este specifică operațiilor economice care afectează concomitent două elemente patrimoniale de bilanț, fie unul de activ și altul de pasiv, fie ambele de activ, fie ambele de pasiv.

Exemplu: Plata unui furnizor din disponibilul de la bănci în lei:

401	=	5121	20.000
„Furnizori”		„Conturi la bănci în lei”	

- *formula contabilă compusă* este aceea în care corespondența se stabilește între un singur cont debitor și mai multe conturi creditoare sau invers. Ea este specifică operațiilor economice care afectează concomitent mai mult de două elemente patrimoniale din bilanț, fie numai de activ, fie numai de pasiv, fie atât de activ cât și de pasiv, ceea ce impune folosirea a mai mult de două conturi.

b) După scopul pentru care se întocmesc:

- *formule contabile de înregistrare curentă*

Se întocmesc pentru înregistrarea operațiilor economice ce au loc frecvent în practica contabilității. Înscrierea sumelor se face de regulă în negru, fapt pentru care se numesc și formule contabile de înregistrare în negru. Sumele folosite se adună între ele atât în debitul contului cât și în creditul lui. Aceste formule constituie baza înregistrărilor în contabilitate.

- *formule contabile de ștornare*

Reprezintă o modalitate specifică contabilității și se caracterizează prin aceea că se întocmesc ocazional cu ocazia rectificării unor formule eronate întocmite, motiv pentru care se mai numesc formule de rectificare sau în roșu.

Debitarea sau creditarea cu sume în roșu a conturilor este impusă de faptul că în conturi nu se admit corectări de sume înregistrate greșit prin ștergerea sau tăierea lor și înscrierea apoi a sumei corectate.

Ștornarea în negru constă în anularea unei formule contabile efectuate anterior greșit prin inversarea ei, înscriind suma tot în negru, după care se întocmește formula contabilă corectă.

Exemplu: Se efectuează plata unui furnizor din disponibilul de la bănci în lei:

a) înregistrarea inițială greșită:

5311	=	5121	20.000
„Casa în lei”		„Conturi la bănci în lei”	

b) ștornarea de corectare:

5121	=	5311	20.000
„Conturi la bănci în lei”		„Casa în lei”	

c) înregistrarea corectă a operației:

401	=	5121	20.000
„Furnizori”		„Conturi la bănci în lei”	

Ștornarea în roșu constă în anularea unei formule contabile efectuată anterior prin repetarea ei, dar cu suma înscrisă în roșu (sau în negru, dar în chenar), și întocmirea apoi a formulei contabile corecte în negru.

a) înregistrarea inițială greșită:

5311	=	5121	20.000
„Casa în lei”		„Conturi la bănci în lei”	

b) ștornarea de corectare în roșu sau negru în chenar:

5311	=	5121	20.000
„Casa în lei”		„Conturi la bănci în lei”	

c) înregistrarea corectă a operației:

401	=	5121	20.000.000
„Furnizori”		„Conturi la bănci în lei”	

Din analiza comparativă a celor două modalități de efectuare a ștornării se constată că în ambele cazuri se ajunge la același sold final în conturi, și, deci, se atinge scopul propus de corectare a înregistrărilor contabile eronate. Ștornarea în negru are dezavantajul față de ștornarea în roșu că duce pe de o parte la denaturarea rulajului conturilor folosite pe care îl mărește artificial, cu sume care în realitate nu corespund unor operații economice, ci unor operații de corectare care prezintă atât rulaj debitor cât și creditor, deși în realitate rulajul lor este zeroși pe de altă parte, la stabilirea în anumite cazuri a unor corespondențe ireale între conturi. De aceea se recomandă folosirea ștornării în roșu.

Articolul contabil

În activitatea practică, soluția contabilă apare sub forma „articolelor contabile” care cuprind pe lângă formula contabilă: data când a avut loc operația economică, o succintă explicație, documentul care a stat la baza înregistrării și semnătura persoanei care le-a întocmit și care poate răspunde pentru corectitudinea lui. Articolele contabile se întâlnesc în mod frecvent direct pe documentele de evidență economică pe care se aplică o ștampilă care conține egalitate caracteristică și un loc rezervat pentru dată și semnătură. Operația se numește „contarea documentelor”, iar explicația se găsește în documentul contat. În alte situații, pentru întocmirea articolelor contabile se utilizează un document caracteristic numit „Notă contabilă”.

TEMA 5. INVENTARIEREA PATRIMONIULUI

5.1. Inventarierea – noțiune, rol, funcții

În conformitate cu Legea contabilității nr. 82/1991, agenții economici au obligația să efectueze inventarierea generală în următoarele momente:

- la începutul activității;
- cel puțin o dată pe an;
- pe parcursul funcționării sale;
- în momentul fuziunii sau încetării activității;
- în alte situații prevăzute de lege.

Inventarierea reprezintă ansamblul operațiunilor prin care se constată existența tuturor elementelor de activ și de pasiv, cantitativ și valoric, după caz în patrimoniul unității, la data la care acesta se efectuează.

În aceste condiții inventarierea poate fi considerată ca un ansamblu de operațiuni logice și practice strâns legate între ele, prin care se măsoară la un moment dat mărimea elementelor patrimoniale, din punct de vedere cantitativ și valoric, în scopul punerii de acord a datelor contabilității cu realitatea.

Inventarierea patrimoniului unităților prezintă o importanță deosebită pentru activitatea practică din mai multe puncte de vedere:

- inventarierea patrimoniului este punctul de plecare la unitățile nou înființate, având ca obiect principal stabilirea și evaluarea elementelor patrimoniale ce constituie aportul în natură;
- inventarierea este importantă și pentru motivul că permite cunoașterea corectitudinii cu care sunt gestionate mijloacele materiale și bănești ale unității patrimoniale, descoperindu-se degradările, lipsurile, sustragerile, furturile, permițând stabilirea răspunderilor celor vinovați și luarea măsurilor pentru recuperarea prejudiciilor;
- inventarierea contribuie la calculul corect al unor indici și indicatori care la rândul lor au o mare importanță în fundamentarea deciziilor; se pune accent pe dimensionarea producției și a producției în curs, calculul corect al costului producției, stabilirea rezultatelor financiare finale;
- inventarierea contribuie la mobilizarea resurselor interne prin aceea că permite identificarea valorilor materiale fără mișcare și în general neutilizabile, avariate sau degradate, ca și creanțele și angajamentele cu termene expirate pe care unitatea are obligația să le lichideze, astfel accelerând avântul economic și în general contribuind la respectarea disciplinei financiare.

Prin operația de inventariere se pune deci, față în față informația contabilă pe de o parte și situația patrimonială concretă pe de altă parte în vederea stabilirii diferențelor și apoi restabilirea concordanței dintre ele.

Inventarierea, în calitatea sa de procedeu al metodei contabilității, îndeplinește mai multe funcții, dintre care mai semnificative sunt:

♦ **funcția de control** al concordanței între informațiile furnizate de contabilitate și realitate. Oricât de riguros este organizată o activitate de recepție, depozitare gestionare și eliberare din gestiune a bunurilor economice, oricât de bine este organizată și ținută contabilitatea elementelor patrimoniale, în anumite situații pot să apară diferențe între soldurile scriptice și realitate. De regulă, informațiile furnizate au un caracter relativ deoarece:

- bunurile economice suferă modificări cantitative și calitative din cauza unor factori obiectivi și subiectivi (perisabilități, expiră termenul de garanție, creșterea sau scăderea în greutate);
- în anumite gestiuni sau la alte sortimente de bunuri au loc sustrageri, furturi, risipă, proastă gospodărire;
- înregistrarea eronată în contabilitate (înregistrarea de mai multe ori, de la o gestiune la alta se folosesc greșit unitățile de măsură, indicii de calitate, etc);
- personalul care gestionează, manipulează mișcarea acestor bunuri dă dovadă de neglijență sau nepricepere;
- la unele stocuri s-au creat stocuri fără mișcare, greu vandabile sau de prisos;

- la unele elemente patrimoniale se înregistrează calamități naturale.

♦ ***funcția de stabilire a situației nete și a rezultatului exercițiului.***

Inventarierea este punctul de pornire și punctul de închidere a oricărui exercițiu. Pe baza inventarierii se deschid conturile și se definitivează bilanțul contabil.

♦ ***funcția de calcul și de evidență a stocurilor, consumurilor și vânzărilor.***

Unitățile patrimoniale pot folosi pentru evidența stocurilor metoda inventarului permanent și intermitent, în funcție de mărimea acestora. Se recomandă ca la unitățile mari să se folosească inventarul permanent, iar la unitățile mici, metoda inventarului intermitent.

5.2. Clasificarea inventarierii

Inventarierea, ca procedeu al metodei contabilității se clasifică după următoarele criterii:

a) Din punct de vedere al conținutului economic al elementelor patrimoniale supuse inventarierii există:

- inventarierea mijloacelor economice se referă la inventarierea materialelor, a obiectelor de inventar, a mărfurilor, a ambalajelor, a mijloacelor bănești, etc;

- inventarierea mijloacelor circulante în decontare cum sunt: clienții, debitorii, decontările cu acționarii și asociații, care se efectuează prin controlul documentelor care au stat la baza constituirii acestor operații;

- inventarierea obligațiilor față de bugetul administrației de stat, față de furnizori, creditorii, obligații față de bancă pentru creditele obținute, care se efectuează pe baza documentelor de decontare întocmite cu ocazia creării obligației respective.

b) Din punct de vedere al sferei de cuprindere poate fi:

- generală;

- parțială.

Inventarierea generală cuprinde toate elementele patrimoniale aflate în patrimoniul unei unități. Această inventariere este destul de amplă și se execută o dată pe an.

Inventarierea parțială cuprinde numai unele elemente patrimoniale aflate în patrimoniul unității sau numai unele gestiuni sau la anumite produse. Inventarierile periodice sunt de regulă parțiale.

c) După modalitatea de efectuare, inventarierile sunt:

- totale;

- prin sondaj.

Inventarierile totale se extind asupra tuturor sortimentelor care formează un element patrimonial sau asupra tuturor bunurilor dintr-o gestiune indiferent de natura lor.

Inventarierea prin sondaj cuprinde numai unele sortimente sau numai unele bunuri dintr-o gestiune. Dacă la inventarierile prin sondaj se constată nereguli semnificative, acestea se transformă în inventarieri totale.

d) În funcție de condițiile în care se desfășoară:

- inventarieri ordinare;

- inventarieri extraordinare.

Inventarierile ordinare au caracter programat normal, planificat. Se execută pe baza unei programări făcute la începutul anului de către compartimentul financiar-contabil.

Inventarierea extraordinară este executată în afara celor prevăzute în programul întocmit de compartimentul contabilitate, având loc în următoarele situații: când intervin operații de predare-primire; când se modifică prețurile la mărfurile aflate în stoc; cu ocazia divizării sau concesiunii gestiunii; în cazul în care au loc calamități sau alte cazuri de forță majoră, când sunt sesizări repetate și dovedite că în anumite gestiuni se petrec fapte ilicite, nerespectându-se normele financiar-contabile; la cererea unor organe de control din cadrul unității patrimoniale sau din afară (instanțele de judecată, procuratura).

e) După momentul în care se efectuează se deosebesc:

- inventarii periodice;
- inventarii anuale.

Inventariile periodice se efectuează conform unor planificări proprii întocmite de către fiecare unitate patrimonială. Frecvența acestor inventarii se stabilește în funcție de particularitățile fiecărei gestiuni și de ritmul de mișcare al elementelor patrimoniale. Astfel, gestiunile unor mijloace bănești se inventariază lunar, mărfurile din magazinele de desfacere cu amănuntul se inventariază de două sau trei ori pe an, etc.

Inventariile anuale sunt obligatorii de efectuat înainte de închiderea conturilor și întocmirea situațiilor anuale simplificate. Inventariile anuale sunt lucrări complexe care necesită un volum mare de muncă, ele neputându-se efectua concomitent asupra gestiunilor și elementelor patrimoniale dintr-o unitate.

5.3. Organizarea și etapele inventarii

În Legea contabilității se prevede, în mod expres, obligația unității patrimoniale ca în funcție de natura și complexitatea activității ei, să asigure în principal stabilirea persoanelor pentru efectuarea inventarii, organizarea și numirea persoanelor împuternicite să efectueze inventarierea, pregătirea condițiilor necesare ei, înregistrarea în contabilitate a tuturor operațiilor aferente exercițiului, efectuarea faptică a inventarii, determinarea rezultatelor inventarii și valorificarea acestora.

În vederea efectuării în bune condiții a operației de inventariere, trebuie create anumite condiții și trebuie parcurse anumite etape astfel: pregătirea inventarii, efectuarea inventarii, evaluarea elementelor patrimoniale, soluționarea diferențelor constatate la inventariere.

Pregătirea inventarii se referă la măsurile cu caracter organizatoric și contabil, menite să asigure desfășurarea în bune condiții a celorlalte etape care se succed. Pregătirea inventarii începe cu constituirea comisiilor de inventariere, fiecare membru al comisiei este numit printr-o decizie scrisă, semnată de conducătorul unității patrimoniale și de șeful compartimentului financiar – contabil. Comisia de inventariere este formată din cel puțin doi membrii. În deciziile transmise se precizează componența comisiei și responsabilul ei, bunurile ce vor fi supuse inventarii, data de începere și de terminare a operației de inventariere.

Potrivit actelor normative elaborate de Ministerul Finanțelor, din comisia de inventariere nu pot face parte gestionarii respectivi, șeful compartimentului supus inventarii și nici contabilii care țin evidența gestiunii respective. Membrii comisiei de inventariere nu pot fi înlocuiți decât în cazuri cu totul excepționale și numai cu aprobarea conducerii administrative a unității.

Tot în cadrul pregătirii inventarii intră și obligația conducătorului compartimentului financiar – contabil de a organiza un instructaj cu membrii comisiei de inventariere la care se fac precizări privind modul de organizare și desfășurare a inventarii, tehnica de inventariere ce trebuie utilizată și modul de completare a documentelor specifice operației.

Gestionarii trebuie să fie înștiințați de data inventarii (cu excepția celor inopinate) pentru a lua măsuri de organizare care constau în pregătirea instrumentelor de măsură, aranjarea și etichetarea valorilor materiale ce vor fi inventariate, separarea bunurilor degradate precum și a bunurilor ce aparțin altor agenți economici.

Din punct de vedere financiar – contabil, în contextul pregătirii inventarii este necesar ca la magazine și depozite să fie înregistrate în fișe de magazin toate documentele ce privesc intrări sau ieșiri de bunuri.

Efectuarea inventarii este cea mai importantă fază a inventarii. Operația de inventariere începe prin a se lua de la gestionar o declarație, sub formă de răspunsuri la întrebări cu privire la gestiunea sa, de exemplu, dacă are plusuri sau minusuri etc.

Concomitent, comisia de inventariere, dispune sistarea operației de predare – primire prin bararea documentelor în care se consemnează aceste operații. Inventarierea se face în funcție de condițiile concrete prin numărare, cântărire, măsurare. De la această regulă fac excepție bunuri ce se

găsesc în ambalajele originale, intacte, acestea nu se desfac decât prin sondaj. Pentru alte bunuri cu volum mare și valoare redusă, cum sunt de exemplu: furajele fibroase, constatarea greutății se face prin cubare. Pentru unele bunuri a căror cântărire sau măsurare ar necesita cheltuieli suplimentare cum ar fi cimentul vrac, oțelul beton, produse agricole, constatarea se face tot prin calcule tehnice. Bunurile cu grad mare de perisabilitate se inventariază periodic.

De asemenea, se inventariază mijloacele fixe date cu chirie, materialele date spre prelucrare la terți, materialele în curs de aprovizionare. În acest caz, inventarierea se face prin verificarea documentelor cum ar fi facturi sau dispoziții de livrare.

Constatările comisiei de inventariere se fac numai în prezența tuturor membrilor comisiei de inventariere și în prezența gestionarului. Constatările se înscriu într-un document tipizat numit „listă de inventar”, care se întocmește pe locuri de depozitare, pe categorii de bunuri și pe persoane responsabile, specificându-se existentul în etalon natural și prețul unitar. Se întocmesc liste de inventar separat pentru bunuri aparținând altor unități (în custodie sau trimise spre prelucrare), pentru bunurile proprii care sunt degradate, pentru produsele care sunt greu vandabile, fără mișcare sau cu mișcare lentă. Pentru produsele degradate se întocmesc în plus procese verbale în care se precizează gradul de degradare și persoanele inovate. Fiecare pagină din listele de inventar se semnează de către toți membrii comisiei și de către gestionar.

Evaluarea elementelor patrimoniale constatate la inventariere.

Comisia de inventariere completează listele de inventariere, în care au trecut cu ocazia inventarierii prețul unitar, stabilind astfel valoarea elementelor patrimoniale constatate. Prețul unitar rămâne același pe tot parcursul înmagazinării acestuia, dar sunt și unele situații particulare pentru care sunt stabilite alte norme de evaluare, astfel:

- bunurile depreciate constatate la inventariere se inventariază la valoarea de utilizare;
- creanțele și datoriile incerte și în litigiu se evaluează la cursul în vigoare din ultima zi a exercițiului;
- creanțele, datoriile precum și disponibilitățile în devize se evaluează la cursul în vigoare din ultima zi a exercițiului;
- titlurile imobilizate se evaluează la valoarea de utilitate pe care o prezintă pentru unitatea patrimonială, iar titlurile de plasament se evaluează la cursul mediu al ultimei luni a exercițiului, sau la valoarea probabilă de negociere, după caz.

Constatarea diferențelor la inventariere și soluționarea lor

În listele de inventar există rubrici anume în care se stabilesc diferențele între existentul scriptic și cel faptic, mai întâi cantitativ și apoi folosind prețul unitar și valoric. Comisia de inventariere analizează aceste diferențe și întocmește un proces verbal al inventarierii în care se prezintă aceste diferențe, cauzele lor și se propun măsuri de soluționare.

La inventariere pot să apară diferențe în plus sau în minus pentru care se dau soluții de către comisia de inventariere stabilind motivele obiective sau subiective care au dus la apariția lor. În cazul plusurilor de la inventar ele vor fi înregistrate ca o intrare în gestiune, scăzând corespunzător cheltuielile. În ceea ce privește lipsurile constatate la inventar, există o diversitate de situații și de soluții ce trebuie propuse, astfel:

- în cele mai frecvente situații lipsurile constatate la inventar se încadrează în normele de perisabilitate prevăzute de lege. În acest caz comisia de inventar va propune înregistrarea lipsurilor pe baza cheltuielilor de exploatare, propunere ce va fi aprobată de consiliul de administrație al unității.
- există posibilitatea ca inventarierea să aibă loc după ce s-au produs calamități, în acest caz, comisia de inventariere constată și evaluează pagubele produse și propune soluționarea lor ca o lipsă pe seama cheltuielilor excepționale privind operațiile de gestiune (cont 671).
- lipsurile constatate la unele elemente patrimoniale, bunuri din gestiune pot fi compensate cu plusurile constatate la alte bunuri cu caracteristici asemănătoare. În acest caz, comisia de inventariere va propune compensarea în următoarele condiții:

- a) situația creată să se refere la produse confundabile, dar pentru aceasta să existe o listă de produse confundabile întocmită din timp de specialiști și depusă la compartimentul financiar – contabil;
- b) să nu fie motive de a suspecta gestionarul de intenții neloiale;
- c) compensarea poate fi propusă până la limita la care nu se produc pagube în gestiune;
- d) există și situația când comisia de inventariere consideră că lipsurile se datorează gestionarului, prin neglijență sau lipsă de pregătire profesională. În aceste condiții, comisia de inventariere va propune ca lipsurile să fie imputate acestuia.

TEMA 6. BALANȚA DE VERIFICARE

6.1. Noțiunea, importanța și funcțiile balanței de verificare

Balanța de verificare se încadrează în categoria procedeele specifice metodei contabilității, prin intermediul ei realizându-se respectarea echilibrului permanent al dublei înregistrări.

Balanța de verificare se prezintă sub forma unei situații tabelare în care se înscriu datele valorice preluate din conturi, și anume: soldurile inițiale, rulajele și soldurile finale ale conturilor utilizate pentru înregistrarea tuturor operațiilor economico-financiare în cursul perioadei de gestiune a unei unități patrimoniale.

Conform Legii contabilității (art. 22) balanța de verificare se întocmește lunar și are caracter obligatoriu, scopul acesteia constituindu-l "verificarea înregistrării corecte a operațiilor".

Verificarea înregistrării corecte a operațiilor cu ajutorul balanței de verificare se referă atât la respectarea principiului dublei reprezentări a patrimoniului unității, cât și la respectarea principiului dublei înregistrări a operațiilor în conturi.

Conform principiului dublei înregistrări fiecare operație economico-financiară se înregistrează concomitent și cu aceeași sumă în debitul unui cont și în creditul altui cont, rezultând astfel o egalitate permanentă între totalul sumelor debitoare și al celor creditoare. Denumirea de "balanță" provine tocmai de la faptul că prin intermediul acestui procedeu se constată egalitatea respectivă, concretizată în existența egalităților valorice dintre coloanele perechi ale balanței de verificare.

Cu ajutorul balanței de verificare se verifică și alte calcule cifrice care se fac cu ocazia lucrărilor contabile, respectiv verificări cifrice privind întocmirea formulelor contabile, stabilirea rulajelor și soldurilor conturilor etc.

Balanța de verificare îndeplinește rolul unui instrument de reglare a înregistrării operațiilor economico-financiare în conturi.

Balanța de verificare sau balanța conturilor asigură verificarea exactității înregistrării operațiilor economice în conturi, legătura dintre conturile sintetice și bilanț, legătura dintre conturile sintetice și analitice, precum și centralizarea datelor contabile curente. Astfel, se poate aprecia că balanța de verificare îndeplinește mai multe funcții, și anume:

a) funcția de verificare a exactității înregistrării operațiilor economice în conturi constă în controlul și identificarea erorilor de înregistrare în conturi, prin intermediul diferitelor egalități valorice care trebuie să existe în cadrul balanței de verificare, precum și prin intermediul unor corelații valorice stabilite cu ajutorul ei. Înregistrarea greșită a unor operații economice ca urmare a nerespectării dublei înregistrări, trecerea eronată a sumelor din registrul jurnal în registrul cartea mare și de aici în bilanță, efectuarea unor calcule greșite în formulele contabile complexe, stabilirea eronată a rulajelor și a soldurilor conturilor determină inegalități între totalurile balanței, care se semnalizează cu ajutorul ei, fapt care îi conferă caracterul unui instrument de verificare, de control.

Lipsa unei egalități valorice sau a unor corelații constituie dovada existenței unor erori, care trebuie să fie identificate și corectate.

b) Balanța de verificare face legătura între conturile sintetice și bilanț. Această legătură se concretizează în faptul că datele din bilanțul anual reprezintă soldurile finale ale conturilor preluate din balanța de verificare și grupate conform necesităților de întocmire a bilanțului. Pe de

altă parte, la începutul anului următor, soldurile inițiale ale conturilor sunt preluate din bilanțul întocmit pentru anul precedent, potrivit principiului intangibilității bilanțului de deschidere.

c) De asemenea, **balanța de verificare face legătura între conturile sintetice și conturile analitice**. Această funcție constă în întocmirea unor balanțe de verificare ale conturilor analitice pentru fiecare cont sintetic care se desfășoară pe conturi analitice. Cu ajutorul acestor balanțe analitice se controlează concordanța care trebuie să existe între contul sintetic și conturile sale analitice ale acestuia, cu privire la soldurile inițiale, rulajele și soldurile finale.

În concluzie, balanța de verificare este puntea de legătură între conturile analitice și cele sintetice, și dintre acestea de pe urmă și bilanț, deci, face legătura între procedeele specifice ale metodei contabilității.

d) **funcția de centralizare a existențelor, mișcărilor și transformărilor patrimoniale**. Gruparea și centralizarea datelor înregistrate în conturi cu ajutorul balanței de verificare oferă conducerii unității patrimoniale posibilitatea de a cunoaște totalul modificărilor intervenite în volumul și structura patrimoniului, rezultatele financiare obținute în urma activității desfășurate etc.

Cuprinzând, centralizate, toate datele privitoare la existența și mișcările elementelor patrimoniale înregistrate în conturile sintetice și analitice, pe o anumită perioadă de timp, balanța de verificare asigură compararea datelor de la începutul unei perioade de gestiune cu cele de la sfârșitul ei și cu alte perioade de gestiune expirate.

e) **funcția de analiză a activității economice** se realizează prin compararea pe fiecare cont în parte, pe grupe de conturi și pe total, a datelor de la începutul unei perioade de gestiune cu cele de la sfârșitul ei.

Balanța de verificare are un rol deosebit de important în analiza situației economico-financiare pe perioade scurte de timp, în intervalul dintre două bilanțuri, fiind astfel singurul instrument care furnizează informațiile necesare conducerii operative a unității patrimoniale.

Această analiză are anumite limite comparativ cu analiza care se poate realiza pe baza bilanțului contabil, deoarece cu ajutorul balanțelor de verificare se obține un grad mai redus de sintetizare a datelor contabile.

6.2. Clasificarea balanțelor de verificare

Balanțele de verificare se clasifică după mai multe *criterii*, și anume:

a) **după natura conturilor pe care le conțin:**

- balanțe de verificare ale conturilor sintetice (generale);
- balanțe de verificare ale conturilor analitice.

Balanțele de verificare ale conturilor sintetice se întocmesc pe baze datelor preluate din conturile sintetice și cuprind toate conturile sintetice folosite de o anumită unitate patrimonială în contabilitatea curentă, pe o anumită perioadă de gestiune.

Balanțele de verificare ale conturilor analitice se întocmesc înaintea elaborării balanței de verificare a conturilor sintetice, pe baza datelor preluate din conturile analitice, câte una pentru fiecare cont sintetic care s-a desfășurat pe conturi analitice.

Aceste balanțe se mai numesc și balanțe de verificare auxiliare sau secundare. Spre deosebire de balanța de verificare a conturilor sintetice care este una singură pe unitate patrimonială, numărul balanțelor de verificare ale conturilor analitice este dat de numărul conturilor care au fost desfășurate pe conturi analitice.

b) **după numărul de egalități pe care le cuprind** balanțele de verificare ale conturilor sintetice, avem:

- balanțe de verificare cu o serie de egalități;
- balanțe de verificare cu două serii de egalități;
- balanțe de verificare cu trei serii de egalități;
- balanțe de verificare cu patru serii de egalități.

1) **Balanța de verificare cu o singură serie de egalități** se întocmește în două variante, și anume: fie ca balanță de sume, cuprinzând două coloane de sume, debitoare și creditoare, totalul coloanelor trebuind să fie egal; fie ca balanță de solduri, cuprinzând două coloane de solduri, debitoare și creditoare, al căror total trebuie să fie, de asemenea, egal. Potrivit denumirii, aceasta cuprinde numai o singură egalitate:

$$\text{Totalul sumelor debitoare } (\Sigma d) = \text{Totalul sumelor creditoare } (\Sigma c)$$

Sau

$$\begin{array}{l} \text{Totalul soldurilor finale} = \text{Totalul soldurilor finale} \\ \text{debitoare } (\Sigma Sfd) \qquad \qquad \text{creditoare } (\Sigma Sfc) \end{array}$$

Totalul sumelor se compune din soldurile inițiale de la începutul anului cumulat cu rulajele conturilor de la începutul anului și până la data întocmirii balanței de verificare.

Pe baza acestei balanțe se stabilește și a doua corelație, și anume: totalurile sumelor din debitul și respectiv din creditul tuturor conturilor din cartea-mare, adică totalurile balanței de sume, trebuie să fie egale cu totalurile din coloanele de sume debitoare și creditoare ale registrului-jurnal cumulat cu soldurile inițiale preluate din bilanț. Soldurile finale se stabilesc ca diferență între totalul sumelor debitoare și cel al sumelor creditoare, preluând semnul celui mai mare.

Balanța de verificare a soldurilor stă la baza întocmirii bilanțului contabil și permite conducerii să cunoască rezultatele activității la perioade scurte de timp, respectiv, în intervalul dintre două bilanțuri.

2) **Balanța de verificare cu două serii de egalități**, denumită și balanță de verificare a sumelor și soldurilor, rezultă din combinarea balanței sumelor cu balanța soldurilor. Ea cuprinde patru coloane, două pentru totalul sumelor debitoare și creditoare și două coloane pentru soldurile finale debitoare și creditoare, permițând stabilirea a două serii de egalități între totalul coloanelor perechi:

$$\text{Totalul sumelor debitoare } (\Sigma d) = \text{Totalul sumelor creditoare } (\Sigma c)$$

$$\begin{array}{l} \text{Totalul soldurilor finale} = \text{Totalul soldurilor finale} \\ \text{debitoare } (\Sigma Sfd) \qquad \qquad \text{creditoare } (\Sigma Sfc) \end{array}$$

De asemenea, această balanță cumulează corelațiile și funcțiile celor două tipuri de balanțe de verificare din a căror combinare a rezultat.

3) **Balanța de verificare cu trei serii de egalități** cuprinde pe coloane distincte soldurile inițiale, rulajele perioadei curente și soldurile finale ale conturilor, motiv pentru care se mai numește și balanță de rulaje cu solduri inițiale și finale. Cu ajutorul rulajelor reflectă dinamica mijloacelor, surselor și proceselor economice, iar cu ajutorul soldurilor reflectă existențele acestora la un moment dat, respectiv inițiale și finale. Se înlătură astfel neajunsurile balanței de verificare cu două serii de egalități.

Se întocmește în două variante, și anume:

- **sub formă tabelară** cu șase coloane, câte două pentru solduri inițiale, rulaje și solduri finale, permițând stabilirea a trei serii de egalități între totalurile coloanelor perechi:

$$\begin{array}{l} \text{Totalul soldurilor inițiale} = \text{Totalul soldurilor inițiale} \\ \text{debitoare } (\Sigma Sid) \qquad \qquad \text{creditoare } (\Sigma Sic) \end{array}$$

$$\text{Totalul rulajelor debitoare } (\Sigma Rd) = \text{Totalul rulajelor creditoare } (\Sigma Rc)$$

$$\begin{array}{l} \text{Totalul soldurilor finale} = \text{Totalul soldurilor finale} \\ \text{debitoare } (\Sigma Sfd) \qquad \qquad \text{creditoare } (\Sigma Sfc) \end{array}$$

Balanța de verificare cu trei egalități a fost concepută pentru sporirea proprietăților informative ale balanțelor de verificare cu una sau două serii de egalități.

Modelul balanței de verificare cu trei serii de egalități în varianta tabelară este prezentat în figura de mai jos:

În plus, cu ajutorul acestor balanțe de verificare se pot stabili și următoarele corelații: totalul rulajelor din balanța de verificare trebuie să fie egal cu totalul rulajelor din evidența cronologică (din registrul jurnal); identitatea soldurilor finale din balanța de verificare întocmită la sfârșitul perioadei precedente cu soldurile inițiale din balanța perioadei curente; identitatea soldurilor finale din balanța de verificare întocmită la sfârșitul perioadei curente cu soldurile inițiale din balanța perioadei viitoare.

Cu toate avantajele pe care le oferă balanța de verificare cu trei egalități în formă tabelară față de balanța cu două egalități, ea prezintă totuși următorul neajuns: deși redă volumul valoric al activității desfășurate într-o perioadă de gestiune, nu reflectă natura operațiilor efectuate.

➤ **sub formă matriceală**, care conține aceleași trei egalități, dar nu între totalurile coloanelor perechi, ci la întretăierea rândurilor cu coloanele, și în care rulajele din perioada curentă se înscriu pe conturi corespondente, purtând denumirea de **balanță șah**.

Balanța de verificare cu trei egalități în forma șah reflectă în plus, față de cea sub formă tabelară, natura operațiilor efectuate. Aceasta permite și redarea corespondenței conturilor în care s-au înregistrat operațiile economice, în funcție de conținutul lor economic.

Balanța de verificare șah se prezintă sub forma unei table de șah, întocmită după principiul matriceal. Pornind de la faptul că orice operație economică supusă înregistrării este reflectată de două ori, o dată în debitul unui cont și a doua oară în creditul altui cont, se poate concluziona că această dublă clasare (înregistrare) se poate realiza cu ajutorul unei matrice, rândurile corespunzând primei clasări, iar coloanele celei de-a doua clasări, deoarece datele se înscriu concomitent atât pe rânduri cât și pe coloane.

4) **Balanța de verificare cu patru serii de egalități** rezultă din combinarea balanței de sume și solduri cu balanța de rulaje lunare cu solduri inițiale. De aceea ea mai poartă denumirea de **balanță de rulaje lunare cu sume precedente** și a fost impusă de necesitatea comparării rulajelor de la sfârșitul lunii curente cu sumele de la sfârșitul lunii precedente, în vederea urmăririi în dinamică a activității unității patrimoniale și a stabilirii schimbărilor care s-au produs în starea și structura patrimoniului.

Cu ajutorul ei se obțin patru egalități, și anume:

Totalul sumelor debitoare din perioada precedentă ($\sum Sd_0$)	=	Totalul sumelor creditoare din perioada precedentă ($\sum Sc_0$)
Totalul rulajelor debitoare ale lunii curente ($\sum Rd_1$)	=	Totalul rulajelor creditoare ale lunii curente ($\sum Rc_1$)
Totalul sumelor debitoare ($\sum Sd$)	=	Totalul sumelor creditoare ($\sum Sc$)
Totalul soldurilor finale debitoare ($\sum Sfd$)	=	Totalul soldurilor finale creditoare ($\sum Sfc$)

Balanța de verificare cu patru egalități **se întocmește** astfel:

- în cazul lunii ianuarie, balanța de verificare cu patru egalități cuprinde soldurile inițiale debitoare și creditoare, iar egalitatea se stabilește între aceste totaluri ale soldurilor inițiale debitoare și creditoare;

- la sfârșitul celorlalte luni ale anului, primele două coloane conțin date privind totalul sumelor precedente debitoare și creditoare.

Cu toate avantajele pe care le prezintă, față de celelalte balanțe de verificare, balanța de verificare cu patru egalități are următorul dezavantaj: nu reflectă rulajele conturilor din lunile precedente, deoarece acestea sunt cumulate cu soldurile inițiale la începutul anului.

Înlăturarea acestui neajuns s-ar putea realiza prin întocmirea unei balanțe cu cinci egalități.

Bibliografie selectivă

1. . Bojian, O., *Bazele contabilității*, Ed. Economică, București, 2003.
2. Holt Gh., Bușan G., *Bazele contabilității - curs universitar ID*, Editura Academica Brâncuși, Tg-Jiu, 2007;
3. Holt Gh., Bușan G., *Bazele contabilității*, Editura Academica Brâncuși, Tg-Jiu, 2006;
4. Holt, Gh., Nebunu G., *Bazele contabilității - note de curs*, Tg-Jiu, 2005;
5. Holt Gh., Godeanu D., Nebunu G., *Contabilitate generală - teorie, aplicații-*, Editura Axioma Teomsnic, Tg-Jiu, 2004;

CONTABILITATE FINANCIARĂ

Prof. univ. dr. Lucia Popa-Paliu

TEMA 1. CONTABILITATEA CAPITALURILOR

1.1. Contabilitatea rezultatului exercițiului

Rezultatul exercițiului, respectiv profitul sau pierderea, se determină ca diferență între veniturile și cheltuielile exercițiului, indiferent de data încasării sau plății lor.

În contabilitate, profitul sau pierderea se stabilesc lunar, cu date cumulate de la începutul anului. În acest sens, conturile de cheltuieli și conturile de venituri în care se înregistrează în raport de natura lor, cheltuielile, respectiv veniturile, se închid prin rezultatul exercițiului.

Așadar, conturile de cheltuieli (cele din clasa a 6-a) și de venituri (cele din clasa a 7-a) se soldează la finele fiecărei perioade de gestiune (lună, an), diferența dintre cele două clase de conturi influențând direct clasa 1 a conturilor de capitaluri.

Rezultatul exercițiului (profitul sau pierderea) cuprinde:

- ✓ rezultatul curent;
- ✓ rezultatul extraordinar.

Rezultatul curent reprezintă diferența între veniturile din operațiunile curente (respectiv veniturile din exploatare și veniturile financiare) și cheltuielile din operațiunile curente (respectiv cheltuielile din exploatare și cheltuielile financiare).

Rezultatul extraordinar reprezintă diferența dintre veniturile și cheltuielile extraordinare ca urmare a unor operațiuni efectuate de unitatea patrimonială care nu sunt legate de activitatea normală, curentă a acesteia. Rezultatul exercițiului este dat de soldul final al contului 121 „Profit și pierdere”, care apoi este supus repartizării.

Evidența rezultatelor se ține cu ajutorul conturilor din **grupa 12 „Rezultatul exercițiului”** respectiv:

- **contul 121** „Profit și pierdere”;
- **contul 129** „Repartizarea profitului”.

Contul 121 „Profit și pierdere” ține evidența profitului sau pierderii realizate în cursul exercițiului.

Este un cont sintetic de gradul I, operațional, *bifuncțional*.

Soldul creditor reprezintă profitul realizat (veniturile depășesc cheltuielile), iar *soldul debitor* reprezintă pierderea înregistrată (cheltuielile depășesc veniturile).

Contul 129 „Repartizarea profitului” ține evidența repartizării profitului realizat în exercițiul curent, asupra căreia decide adunarea generală a asociaților sau acționarilor.

Este un cont sintetic de gradul I, operațional, cu funcție contabilă de *activ*.

Soldul debitor reprezintă profitul repartizat, aferent anului în curs.

Contabilitatea analitică se ține pe destinațiile profitului.

În legătură cu profitul și repartizarea acestuia sau cu pierderea și acoperirea ei, în contabilitate se pot efectua următoarele *înregistrări*:

- preluarea soldurilor creditoare, ale conturilor de venituri, la sfârșitul perioadei de gestiune:

		*	
	%	=	121 „Profit și pierdere”
701	„Venituri din vânzarea produselor finite”		

7864	„Venituri din ajustări pentru pierderea de valoare a activelor circulante”		
		*	

- ✚ Excepție de la această regulă de închidere a conturilor de venituri la finele fiecărei luni, face **contul 709** „Reduceri comerciale acordate”, care are funcția contabilă de activ, precum și **conturile 711** „Venituri aferente costurilor stocurilor de produse” și **712** „Venituri aferente costurilor serviciilor în curs de execuție” care sunt conturi bifuncționale. Exemplificarea închiderii conturilor respective va fi efectuată la tema privind contabilitatea veniturilor.

- preluarea soldurilor debitoare ale conturilor de cheltuieli, la sfârșitul perioadei de gestiune:

$$\begin{array}{rcl}
 \text{121 „Profit și pierdere”} & = & \frac{\text{601 „Cheltuieli cu materiile prime”} + \text{698 „Cheltuieli cu impozitul pe venit și cu alte impozite”}}{\%}
 \end{array}$$

✚ Excepție de la această regulă de închidere a conturilor de cheltuieli la finele fiecărei luni, face **contul 609** „Reduceri comerciale primite”, care are funcția contabilă de pasiv. Exemplificarea închiderii contului respectiv va fi efectuată la tema privind contabilitatea cheltuielilor.

- amânarea acoperirii pierderii contabile din perioada precedentă:

$$\begin{array}{rcl}
 \text{1171 „Rezultatul reportat reprezentând profitul nerepartizat sau pierderea neacoperită”} & = & \text{121 „Profit și pierdere”}
 \end{array}$$

- amânarea repartizării profitului net realizat în perioada precedentă:

$$\begin{array}{rcl}
 \text{121 „Profit și pierdere”} & = & \text{1171 „Rezultatul reportat reprezentând profitul nerepartizat sau pierderea neacoperită”}
 \end{array}$$

- acoperirea pierderii realizate în perioada precedentă din profitul perioadei recent încheiate:

$$\begin{array}{rcl}
 \text{1171 „Rezultatul reportat reprezentând profitul nerepartizat sau pierderea neacoperită”} & = & \text{1171 „Rezultatul reportat reprezentând profitul nerepartizat sau pierderea neacoperită”} \\
 \text{- analitic distinct} & & \text{- analitic distinct}
 \end{array}$$

- constituirea rezervelor legale, conform reglementărilor legale în vigoare, din profitul realizat în exercițiul curent:

$$\begin{array}{rcl}
 \text{129 „Repartizarea profitului”} & = & \text{1061 „Rezervele legale”}
 \end{array}$$

- repartizarea profitului net la „alte rezerve”, corespunzător facilităților fiscale acordate la calculul și plata impozitului pe profit:

$$\begin{array}{rcl}
 \text{129 „Repartizarea profitului”} & = & \text{1068 „Alte rezerve”} \\
 & & \text{- analitic distinct}
 \end{array}$$

- profitul net, realizat în exercițiul precedent, repartizat conform destinațiilor legale:

$$\begin{array}{rcl}
 \text{121 „Profit și pierdere”} & = & \text{129 „Repartizarea profitului”}
 \end{array}$$

Această operație are loc în luna ianuarie a anului următor anului încheiat, după aprobarea situațiilor financiare anuale simplificate.

1.2. Contabilitatea provizioanelor pentru riscuri și cheltuieli

Provizioanele pentru riscuri și cheltuieli au ca obiect acoperirea pierderilor sau cheltuielilor viitoare, care la data închiderii exercițiului sunt probabile sau sigure, dar nedeterminate.

Acestea sunt deprecieri posibile a fi reversibile și ca atare nu corectează valoarea elementelor de activ la care se referă.

Provizioanele pentru riscuri și cheltuieli se constituie, de regulă, la finele exercițiului, pentru acele elemente de patrimoniu a căror realizare sau plată este incertă ori pentru acele cheltuieli care devin exigibile în perioadele următoare, sau la apariția evenimentelor pentru care acestea se constituie, precum:

- litigiile, amenzile și penalitățile, despăgubirile, daunele și alte datorii incerte;
- cheltuielile legate de activitatea de service în perioada de garanție acordată clienților;
- alte provizioane specifice anumitor sectoare de activitate.

Contabilitatea provizioanelor pentru riscuri și cheltuieli se ține pe feluri de provizioane în funcție de natura, scopul sau obiectul pentru care au fost constituite.

La finele fiecărui exercițiu, provizioanele constituite la sfârșitul anului precedent sau în cursul anului, se analizează și se regularizează astfel:

- prin debitul contului de cheltuieli, în cazul majorării provizionului;
- prin creditul contului de venituri, când provizionul trebuie diminuat sau anulat.

Evidența acestor provizioane se realizează cu ajutorul **contului 151 „Provizioane pentru riscuri și cheltuieli”**, cont sintetic de gradul I, neoperațional, cu funcția contabilă de *pasiv*.

Soldul creditor reprezintă provizioanele pentru riscuri și cheltuieli, constituite.

Contul se detaliază pe următoarele *conturi sintetice, operaționale de gradul al II-lea*:

- **1511** „Provizioane pentru litigii”;
- **1512** „Provizioane pentru garanții acordate clienților”;
- **1514** „Provizioane pentru restructurare”;
- **1515** „Provizioane pentru pensii și obligații similare”;
- **1516** „Provizioane pentru impozite”;
- **1518** „Alte provizioane”.

Reflectarea în contabilitate a constituirii și utilizării provizioanelor pentru riscuri și cheltuieli diferă în funcție de natura acestora.

a) Provizioane pentru litigii.

Se creează la apariția litigiului, putând fi menținute până la soluționarea acestuia, precum și în cazul în care una din părți face recurs, până la sentința definitivă, modificându-se numai suma în funcție de elementele noi care apar.

Operațiunile economice privind provizioanele pentru litigii sunt:

- constituirea provizionului pentru litigii privind activitatea de exploatare:

	*	
6812 „Cheltuieli de exploatare privind provizioanele”	=	1511 „Provizioane pentru litigii”

- reflectarea creanței incerte care face obiectul litigiului:

	*	
4118 „Clienți incerti sau în litigiu”	=	4111 „Clienți”

- colectarea cheltuielilor de judecată aferente litigiului pierdut:

	*	
6588 „Alte cheltuieli de exploatare”	=	5121 „Conturi la bănci în lei”

- anularea provizionului, pentru litigiul rămas fără obiect:

1511 „Provizioane pentru litigii”	=	7812 „Venituri din provizioane pentru riscuri și cheltuieli”
-----------------------------------	---	--

➤ scăderea din evidență a creanței:

654 „Pierderi din creanțe și debitori diverși”	=	4118 „Clienți incerți sau în litigiu”
4427 „TVA colectată”		

~ concomitent, clienții insolvari se trec în contul extrabilanțier 8034 „Debitori scoși din activ, urmăriți în continuare”.

b) Provizioane pentru garanții acordate clienților.

Pentru unele produse, furnizorii acordă beneficiarilor un anumit termen de garanție, în interiorul căruia remedierea defecțiunilor apărute din vina furnizorilor se suportă de către aceștia.

Provizioanele pentru garanțiile acordate clienților necesită următoarele *înregistrări contabile*:

➤ constituirea provizionului pentru garanții acordate clienților:

6812 „Cheltuieli de exploatare privind provizioanele”	=	1512 „Provizioane pentru garanții acordate clienților”
---	---	--

➤ efectuarea cheltuielilor pentru remedierea defecțiunilor apărute în perioada de garanție:

6xx „Conturi de cheltuieli din activitatea de exploatare”	=	%
		3xx „Conturi de stocuri”
		4xx „Conturi de terți”
		5xx „Conturi de trezorerie”

➤ anularea sau diminuarea provizionului pentru garanții acordate clienților, pe măsura efectuării cheltuielilor cu remedierea sau la expirarea perioadei de garanție înscrisă în contract:

1512 „Provizioane pentru garanții acordate clienților”	=	7812 „Venituri din provizioane”
--	---	---------------------------------

1.3. Contabilitatea creditelor bancare pe termen lung

Pentru completarea necesităților de trezorerie, o entitate poate apela la contractarea de credite pe termen lung la instituții bancare specializate, al căror termen de rambursare este mai mare de un an. Acestea sunt o componentă a capitalurilor permanente, reprezentând o sursă de finanțare cu caracter durabil pentru agentul economic.

Evidența sintetică a creditelor bancare pe termen lung se realizează cu ajutorul **contului 162 „Credite bancare pe termen lung”**, cont de *pasiv*, al cărui *sold final creditor* reflectă valoarea creditelor contractate și neachitate.

Dacă entitatea nu achită creditele la scadență, acestea sunt evidențiate și urmărite separat, deoarece banca percepe dobânzi penalizatoare (majorate) aferente sumelor respective.

În acest sens se utilizează *conturile sintetice operaționale de gradul al doilea*, respectiv:

✓ **contul 1621 „Credite bancare pe termen lung”**;

✓ **contul 1622** „Credite bancare pe termen lung nerambursate la scadență”.

Dobânzile aferente acestor credite sunt reflectate cu ajutorul **contului 1682** „Dobânzi aferente creditelor bancare pe termen lung”. În funcție de contractul încheiat cu unitatea bancară, dobânda se achită odată cu achitarea ratei scadente la credit, la finele fiecărei luni sau alte perioade. Creditele pe termen lung pot fi contractate *în lei* sau *în valută*.

a) Operații economice în situația în care creditul este contractat în lei

Creditele pe termen lung, contractate în lei, implică următoarele *înregistrări contabile*:

➤ primirea creditului de la unitatea bancară:

5121 „Conturi la bănci în lei”	*	1621 „Credite bancare pe termen lung”
	=	

➤ reflectarea dobânzii datorată băncii:

666 „Cheltuieli privind dobânzile”	*	1682 „Dobânzi aferente creditelor bancare pe termen lung”
	=	

➤ rambursarea ratei scadente și a dobânzii:

1621 „Credite bancare pe termen lung”	*	5121 „Conturi la bănci în lei”
1682 „Dobânzi aferente creditelor bancare pe termen lung”	=	

➤ trecerea la restanță a creditului nerambursat la scadență, din lipsă de disponibilități:

1621 „Credite bancare pe termen lung”	*	1622 „Credite bancare pe termen lung nerambursate la scadență”
	=	

➤ dobânda penalizatoare pentru nerambursarea la scadență a ratei, se reflectă:

666 „Cheltuieli privind dobânzile”	*	1682 „Dobânzi aferente creditelor bancare pe termen lung” - analitic distinct
	=	

➤ achitarea creditului bancar trecut la restanță și a dobânzii de întârziere, în momentul refacerii capacității de plată:

1622 „Credite bancare pe termen lung nerambursate la scadență”	*	5121 „Conturi la bănci în lei”
1682 „Dobânzi aferente creditelor bancare pe termen lung” - analitic distinct	=	

➤ în situația în care creditele bancare pe termen lung sunt utilizate pentru achitarea unor datorii aferente finanțării investițiilor (credit de plăți) atunci suma primită se reflectă astfel:

b) Operații economice în situația în care creditul este contractat în valută

Înregistrarea în contabilitate a creditelor bancare pe termen lung, contractate în valută, implică *înregistrări contabile* asemănătoare cu cele efectuate la punctul a), cu deosebirea că în locul contului 5121 „Conturi la bănci în lei” se utilizează contul „Conturi la bănci în valută”.

În plus, cu ocazia achitării datoriilor în valută, datorită evoluției cursului valutar se calculează și se înregistrează diferențele de curs valutar astfel:

- diferența favorabilă de curs valutar apărută în urma achitării ratei la împrumutul contractat:

1621 „Credite bancare pe termen lung”	=	%	5124 „Conturi la bănci în valută”
			765 „Venituri din diferențe de curs valutar”

- diferența nefavorabilă de curs valutar rezultată cu ocazia rambursării ratei la împrumutul primit:

%	=	5124 „Conturi la bănci în valută”
1621 „Credite bancare pe termen lung”		
665 „Cheltuieli din diferențe de curs valutar”		

Achitarea dobânzii și rambursarea împrumutului în valută comportă înregistrări contabile similare ca la creditul pe termen lung în lei.

Lunar, datoriile în valută se evaluează luându-se în considerare cursul comunicat de Banca Națională a României din ultima zi lucrătoare a lunii, moment în care se calculează și se înregistrează diferențele de curs valutar astfel:

- diferențele favorabile de curs valutar:

1621 „Credite bancare pe termen lung”	=	765 „Venituri din diferențe de curs valutar”
---------------------------------------	---	--

- diferențele nefavorabile de curs valutar:

665 „Cheltuieli din diferențe de curs valutar”	=	1621 „Credite bancare pe termen lung”
--	---	---------------------------------------

În mod asemănător se înregistrează diferențele de curs valutar și pentru celelalte categorii de datorii (conturile: 1622, 1682).

TEMA 2. CONTABILITATEA IMOBILIZĂRILOR

2.1. Contabilitatea altor imobilizări necorporale

În categoria altor imobilizări necorporale se includ programele informatice create de unitate sau achiziționate de la terți, precum și alte imobilizări necorporale, conform legislației în vigoare. Evidența acestora se realizează cu ajutorul **contului 208 „Alte imobilizări necorporale”**. Este un cont de imobilizări necorporale, cu funcția contabilă de *activ*.

Soldul debitor reprezintă valoarea altor imobilizări necorporale existente.

Operații economice privind alte imobilizări necorporale

Înregistrările contabile referitoare la alte imobilizări necorporale sunt:

- achiziționarea unui program informatic de la terți (furnizori):

	*	
%	=	404 „Furnizori de imobilizări”
208 „Alte imobilizări necorporale”		
4426 „TVA deductibilă”	*	

- realizarea în regie proprie a unui program informatic:

	*	
208 „Alte imobilizări necorporale”	=	721 „Venituri din producția de imobilizări necorporale”
	*	

- depunerea aportului, în natură, la capitalul social de către asociați sau acționari, reprezentat de alte imobilizări necorporale:

	*	
208 „Alte imobilizări necorporale”	=	456 „Decontări cu acționarii/asociații privind capitalul”
	*	

~ concomitent, are loc realizarea capitalului subscris, vărsat:

	*	
1011 „Capital subscris nevărsat”	=	1012 „Capital subscris vărsat”
	*	

- finalizarea și recepția altor imobilizări necorporale, a căror execuție a început în perioada anterioară de gestiune:

	*	
208 „Alte imobilizări necorporale”	=	233 „Imobilizări necorporale în curs de execuție”
	*	

- amortizarea lunară a programelor informatice:

	*	
6811 „Cheltuieli de exploatare privind amortizarea imobilizărilor”	=	2808 „Amortizarea altor imobilizări necorporale”
	*	

- scăderea din activul patrimonial a unui program informatic, integral amortizat:

	*	
2808 „Amortizarea altor imobilizări necorporale”	=	208 „Alte imobilizări necorporale”
	*	

- cedarea către terți a unui program informatic, parțial amortizat:

	*	
461 „Debitori diverși”	=	%
		7583 „Venituri din vânzarea activelor și alte operații de capital”
		4427 „TVA colectată”
	*	

➤ scăderea din evidență a programului informatic cedat, parțial amortizat:

	*	
%	=	208 „Alte imobilizări necorporale”
2808 „Amortizarea altor imobilizări necorporale”		
6583 „Cheltuieli privind activele cedate și alte operații de capital”		

➤ retragerea altor imobilizări necorporale din aport de către asociați și(sau) acționari:

	*	
456 „Decontări cu acționarii/asociații privind capitalul”	=	208 „Alte imobilizări necorporale”

~ concomitent, are loc reducerea capitalului social:

	*	
1012 „Capital subscris vărsat”	=	456 „Decontări cu acționarii/asociații privind capitalul”

➤ se evidențiază valoarea altor imobilizări necorporale depuse ca aport în capitalul altei entități:

	*	
%	=	208 „Alte imobilizări necorporale”
261 „Acțiuni deținute la entități afiliate”		
263 „Interese de participare”		
265 „Alte titluri imobilizate”		

2.2. Contabilitatea terenurilor

Terenurile sunt evidențiate în contabilitatea agenților economici numai dacă aparțin acestora și cuprind două categorii:

- ♦ terenurile propriu-zise;
- ♦ amenajările de terenuri.

Terenurile propriu-zise - se pot detalia pe mai multe grupe și anume:

- terenuri agricole și silvice;
- terenuri fără construcții;
- terenuri cu zăcămintele;
- terenuri cu construcții;
- alte terenuri.

Terenurile se evaluează la intrarea în patrimoniu, la o valoare stabilită potrivit legii, în funcție de fertilitatea și amplasarea acestora, precum și alte criterii, la *valoarea de aport* sau la *costul de achiziție*, după caz. Terenurile nu sunt supuse amortizării.

Amenajările de terenuri - reprezintă investițiile efectuate pentru punerea în valoare a terenurilor, lacurilor, bălților, iazurilor și alte lucrări similare. Aceste investiții sunt supuse amortizării, într-o perioadă de cel mult 10 ani.

Evidența terenurilor și a amenajărilor de terenuri (racordarea lor la sistemul de alimentare cu energie, împrejuririle, lucrările aferente căilor de acces etc.) se realizează cu ajutorul **contului 211 „Terenuri și amenajări de terenuri”**, care este un cont cu funcția contabilă de *activ*.

Soldul debitor reprezintă valoarea terenurilor și costul efectiv al amenajărilor de terenuri.

Contul 211 „Terenuri și amenajări de terenuri” este un cont sintetic de gradul I, neoperațional, care se detaliază în *două subconturi de gradul II, operaționale*:

- ✓ **contul 2111 „Terenuri”;**
- ✓ **contul 2112 „Amenajări de terenuri”.**

Contabilitatea analitică în cadrul celor două subconturi, se organizează pe grupe de terenuri, loc de amplasare și suprafață, respectiv pe feluri de amenajări sau categorii de lucrări.

Operații economice privind terenurile

- recepția terenurilor reprezentând aportul în natură al asociaților sau acționarilor la constituirea capitalului social:

2111 „Terenuri”	=	456 „Decontări cu acționarii/asociații privind capitalul”
-----------------	---	---

~ concomitent, are loc realizarea capitalului subscris, vărsat:

1011 „Capital subscris nevărsat”	=	1012 „Capital subscris vărsat”
----------------------------------	---	--------------------------------

- recepția terenurilor achiziționate de la terți (furnizori):

2111 „Terenuri”	=	404 „Furnizori de imobilizări”
4426 „TVA deductibilă”		

- primirea în patrimoniu cu titlu gratuit a unui teren:

2111 „Terenuri”	=	4753 „Donații pentru investiții”
-----------------	---	----------------------------------

- creșterea valorii terenurilor în urma operației de reevaluare, în plus, a acestora:

2111 „Terenuri”	=	105 „Rezerve din reevaluare”
-----------------	---	------------------------------

- evidențierea amenajărilor de terenuri realizate pe cont propriu:

2112 „Amenajări de terenuri”	=	722 „Venituri din producția de imobilizări corporale”
------------------------------	---	---

- recepția amenajărilor de terenuri executate în regie proprie, a căror realizare a început în perioada anterioară de gestiune:

2112 „Amenajări de terenuri”	=	231 „Imobilizări corporale în curs de execuție”
------------------------------	---	---

- recepția amenajărilor de terenuri executate de furnizori:

2112 „Amenajări de terenuri”	=	404 „Furnizori de imobilizări”
4426 „TVA deductibilă”		

- retragerea terenurilor aduse ca aport la capitalul social de către asociați și(sau) acționari:

456 „Decontări cu acționarii/asociații privind capitalul”	=	2111 „Terenuri”
---	---	-----------------

~ concomitent, are loc diminuarea capitalului social cu retragerile efectuate:

		*		
1012 „Capital subscris vărsat”	=	456 „Decontări cu acționarii/asociații privind capitalul”		
		*		
➤ amortizarea lunară a amenajărilor de terenuri:				
		*		
6811 „Cheltuieli de exploatare privind amortizarea imobilizărilor”	=	2811 „Amortizarea amenajărilor de terenuri”		
		*		
➤ scăderea din evidență a amenajării de teren amortizată integral:				
		*		
2811 „Amortizarea amenajărilor de terenuri”	=	2112 „Amenajări de terenuri”		
		*		
➤ vânzarea amenajării de teren, incomplet amortizată (exclusiv terenul):				
		*		
461 „Debitori diverși”	=	% 7583 „Venituri din vânzarea activelor și alte operații de capital ” 4427 „TVA colectată”		
		*		
➤ scăderea din evidență a amenajării de teren ce a fost cedată:				
		*		
%	=	2112 „Amenajări de terenuri”		
2811 „Amortizarea amenajărilor de terenuri”				
6583 „Cheltuieli privind activele cedate și alte operații de capital”				
		*		
➤ terenurile cedate terților se scot din evidență la prețul de înregistrare, ceea ce reprezintă o cheltuială, care se evidențiază astfel:				
		*		
6583 „Cheltuieli privind activele cedate și alte operații de capital”	=	2111 „Terenuri”		
		*		
➤ scăderea valorii terenurilor în urma operației de reevaluare a acestora, în minus:				
		*		
105 „Rezerve din reevaluare”	=	2111 „Terenuri”		
		*		
➤ reflectarea terenurilor care fac obiectul participării în natură la capitalul social al altei entități:				
		*		
%	=	2111 „Terenuri”		
261 „Acțiuni deținute la entitățile afiliate”				
263 „Interese de participare”				
265 „Alte titluri imobilizate”				
		*		

2.3. Contabilitatea operațiilor economice privind intrările de mijloace fixe

Mijloacele fixe existente într-o unitate patrimonială pot fi în *folosință permanentă* sau în *folosință temporară*.

Intrările de mijloace fixe în folosință permanentă se pot realiza pe mai multe *căi* și anume:

- ✓ aportul asociaților la constituirea capitalului social;
- ✓ achiziționarea de mijloace fixe de la terți (furnizori, entități afiliate, societăți la care entitatea deține interese de participare);
- ✓ realizarea de mijloace fixe în regie proprie;
- ✓ modernizarea mijloacelor fixe existente;
- ✓ creșterea valorii imobilizărilor corporale prin investiții efectuate de concesionant, locatar sau chiriaș;
- ✓ mijloace fixe primite prin subvenții pentru investiții;
- ✓ primirea de mijloace fixe cu titlu gratuit;
- ✓ plusuri de mijloace fixe constatate la inventariere;
- ✓ creșterea valorii mijloacelor fixe în urma operației de reevaluare.

Operații economice privind intrările de mijloace fixe în folosință permanentă

Principalele înregistrări contabile referitoare la intrarea de mijloace fixe în folosință permanentă, corespunzătoare căilor de intrare, sunt:

1. Aportul asociaților la constituirea capitalului social.

- depunerea aportului în natură, reprezentat de mijloace fixe, la capitalul social, de către asociați și(sau) acționari:

	%	*	
212 „Construcții”		=	456 „Decontări cu acționarii/asociații privind capitalul”

214 „Mobilier, aparatură birotică, echipamente de protecție a valorilor umane și materiale și alte active corporale”			
		*	
~ concomitent, se evidențiază realizarea capitalului subscris vărsat:			
		*	
1011 „Capital subscris nevărsat”		=	1012 „Capital subscris vărsat”
		*	

2. Achiziționarea de mijloace fixe de la terți.

- procurarea de mijloace fixe de la terți (furnizori), se evidențiază:

	%	*	
212 „Construcții”		=	404 „Furnizori de imobilizări”

214 „Mobilier, aparatură birotică, echipamente de protecție a valorilor umane și materiale și alte active corporale”			
4426 „TVA deductibilă”			
		*	

🌈 În situația în care achiziția se efectuează de la entități afiliate atunci în locul contului 404 „Furnizori de imobilizări” se utilizează **contul 4511** „Decontări între entitățile

afiliate”, iar în cazul în care achiziția se realizează de la entități la care societatea deține interese de participare atunci se utilizează **contul 4531** „Decontări privind interesele de participare”.

3. Realizarea de mijloace fixe în regie proprie.

- mijloacele fixe realizate în regie proprie într-o perioadă de gestiune, se reflectă:

	%	=		*	
212	„Construcții”		722		„Venituri din producția de imobilizări corporale”

214	„Mobilier, aparatură birotică, echipamente de protecție a valorilor umane și materiale și alte active corporale”				

*În situația în care aceste operații nu se finalizează până la sfârșitul perioadei de gestiune este necesar să se utilizeze **contul 231** „Imobilizări corporale în curs de execuție” care se debitează prin creditul contului **722** „Venituri din producția de imobilizări corporale” iar ulterior se creditează prin debitul conturilor de mijloace fixe.*

4. Modernizarea mijloacelor fixe existente.

- creșterea valorii de înregistrare (de intrare) a mijloacelor fixe, ca urmare a încorporării unor accesorii, aparate de măsură și control sau alte părți componente ale mijloacelor fixe achiziționate de la terți:

a) evidențierea accesoriilor cumpărate și recepționate:

	%	=		*	
302	„Materiale consumabile”		404		„Furnizori de imobilizări”
4426	„TVA deductibilă”				

b) consumarea accesoriilor pentru modernizarea imobilizărilor corporale:

		=		*	
602	„Cheltuieli cu materialele consumabile”		302		„Materiale consumabile”

c) recepționarea lucrării de investiții realizată în regie prin încorporarea cheltuielilor efectuate cu modernizarea în valoarea imobilizărilor corporale:

	%	=		*	
212	„Construcții”		722		„Venituri din producția de imobilizări corporale”

214	„Mobilier, aparatură birotică, echipamente de protecție a valorilor umane și materiale și alte active corporale”				

Pentru conturile **302** „Materiale consumabile” și **602** „Cheltuieli cu materialele consumabile” se utilizează conturile sintetice operaționale adecvate de gradul al doilea.

În cazul în care modernizarea nu se finalizează într-o perioadă de gestiune se utilizează **contul 231** „Imobilizări corporale în curs de execuție”, ce funcționează ca la punctul 3.

5. Creșterea valorii imobilizărilor corporale prin investiții efectuate de concesionant, locatar sau chiriaș.

- majorarea valorii de înregistrare a imobilizărilor corporale, prin încorporarea în valoarea de intrare a acestora, a investițiilor efectuate de concesiionant, locatar sau chiriaș, care au fost amortizate integral:

212 „Construcții”	=	2812 „Amortizarea construcțiilor”
--------------------------	---	--

214 „Mobilier, aparatură birotică echipamente de protecție a valorilor umane și materiale și alte active corporale”	=	2814 „Amortizarea altor imobilizări corporale”
---	---	--

6. Investiții (capacități) puse în funcțiune cărora nu li s-au întocmit formele de înregistrare ca mijloace fixe.

Investițiile (capacitățile) puse în funcțiune, total sau parțial, cărora nu li s-au întocmit formele de înregistrare ca mijloace fixe, implică următoarele *înregistrări contabile*:

a) evidențierea investiției (capacității) puse în funcțiune:

231 „Imobilizări corporale în curs” an.: „Imobilizări corporale fără forme de înregistrare la mijloacele fixe”	=	722 „Venituri din producția de imobilizările corporale”
---	---	---

b) amortizarea investiției fără forme de înregistrare la mijloace fixe:

6811 „Cheltuieli de exploatare privind amortizarea imobilizărilor”	=	281 „Amortizări privind imobilizările corporale” (<i>Subconturile: 2812-2814</i>) an.: „Amortizarea imobilizărilor corporale fără forme de înregistrare”
---	---	---

c) trecerea investițiilor terminate în categoria mijloacelor fixe:

212 „Construcții”	=	231 „Imobilizări corporale în curs” an.: „Imobilizări corporale fără forme de înregistrare la mijloacele fixe”
--------------------------	---	---

d) reflectarea amortizării investițiilor terminate și trecute în categoria mijloacelor fixe:

281 „Amortizări privind imobilizările corporale” (<i>Subconturile: 2812-2814</i>) an.: „Amortizarea imobilizărilor corporale fără forme de înregistrare”	=	281 „Amortizări privind imobilizările corporale” (<i>Subconturile: 2812-2814</i>)
---	---	--

7. Mijloace fixe primite prin donație.

- primirea prin donație a unui mijloc fix, se evidențiază:

	%	*	
212	„Construcții”	=	4753 „Donații pentru investiții”

214 „Mobilier, aparatură birotică,
echipamente de protecție a
valorilor umane și materiale și
alte active corporale”

* -----
Plusul de mijloace fixe, constatat cu ocazia inventarierii, se reflectă prin aceeași formulă contabilă ca în cazul donațiilor de mijloace fixe, cu deosebirea că în locul contului 4753 „Donații pentru investiții” se utilizează **contul 4754** „Plusuri de inventar de natura imobilizărilor”. În situația în care mijloacele fixe sunt primite prin subvenții atunci în locul contului 4753 „Donații pentru investiții” se utilizează contul 4751 „Subvenții guvernamentale pentru investiții”.

8. Creșterea valorii imobilizărilor corporale în urma operației de reevaluare.

- plusul valoric rezultat în urma reevaluării mijloacelor fixe se reflectă:

	%	*	
212	„Construcții”	=	105 „Rezerve din reevaluare”

214 „Mobilier, aparatură birotică,
echipamente de protecție a
valorilor umane și materiale și
alte active corporale”

2.4. Contabilitatea operațiilor economice privind ieșirile de mijloace fixe

Ieșirea mijloacelor fixe dintr-o unitate patrimonială poate avea loc *definitiv* sau *temporar*.

Ieșirea definitivă din patrimoniu se realizează pe următoarele **căi**:

- ✓ scoaterea din funcțiune;
- ✓ vânzarea sau cedarea către terți;
- ✓ retragerea aportului - în mijloace fixe - de către asociați și(sau) acționari;
- ✓ donație;
- ✓ ieșirea mijloacelor fixe datorită unor cauze excepționale;
- ✓ lipsuri constatate la inventariere;
- ✓ participarea în natură cu mijloace fixe la capitalul social al altei societăți comerciale.

Operații economice privind ieșirea definitivă din patrimoniu a mijloacelor fixe

Înregistrările contabile referitoare la ieșirea mijloacelor fixe din patrimoniu, pe căi de ieșire, sunt următoarele:

- 1) - scoaterea din funcțiune a unor mijloace fixe, datorită expirării duratei normale de utilizare și amortizării integrale a valorii de intrare a acestora, implică următoarele înregistrări:
- ✓ scăderea din evidență a mijlocului fix casat:

	*	
281 „Amortizări privind imobilizările corporale” (Subconturile: 2812-2814)	=	% 212 „Construcții”

214 „Mobilier, aparatură birotică, echipamente de protecție a valorilor umane și materiale și alte active corporale”

✓ colectarea cheltuielilor ocazionate de dezmembrarea mijloacelor fixe:

6583 „Cheltuieli privind activele cedate și alte operații de capital”	=	%
		3xx „Conturi de stocuri”
		4xx „Conturi de terți”
		5xx „Conturi de trezorerie”

✓ evidențierea ansamblor, subansamblor, pieselor și materialelor rezultate din dezmembrarea mijloacelor fixe:

3xx „Conturi de stocuri” (346 „Produse reziduale”)	=	7583 „Venituri din vânzarea activelor și alte operații de capital”
--	---	---

➤ **2)** - scoaterea din funcțiune a unor mijloace fixe, în cazul neamortizării integrale a valorii de intrare a acestora, implică următoarele articole contabile:

✓ colectarea cheltuielilor ocazionate de dezmembrarea mijloacelor fixe scoase din funcțiune:

6583 „Cheltuieli privind activele cedate și alte operații de capital”	=	%
		3xx „Conturi de stocuri”
		4xx „Conturi de terți”
		5xx „Conturi de trezorerie”

✓ obținerea ansamblor, subansamblor, pieselor și materialelor rezultate din dezmembrarea mijloacelor fixe:

3xx „Conturi de stocuri” (346 „Produse reziduale”)	=	7583 „Venituri din vânzarea activelor și alte operații de capital”
--	---	---

✓ majorarea amortizării cu diferența dintre veniturile obținute din dezmembrări și cheltuielile efectuate (diferență favorabilă):

6811 „Cheltuieli de exploatare privind amortizarea imobilizărilor” - <i>analitic distinct</i> -	=	281 „Amortizări privind imobilizările corporale” (<i>Subconturile: 2812-2814</i>) an.: „Amortizarea recuperărilor din dezmembrări”
---	---	--

✓ scoaterea din evidență a mijloacelor fixe neamortizate integral, avându-se în vedere valoarea amortizată până la scoaterea din folosință, diferența dintre veniturile obținute din valorificări și cheltuielile ocazionate, și diferența neamortizată ce urmează să afecteze direct cheltuielile. În situația unei construcții, scoaterea din gestiune a acesteia, implică formula contabilă:

%	=	212 „Construcții”
2812 „Amortizarea construcțiilor”		
6583 „Cheltuieli privind activele cedate și alte operații de capital”		

- 3) - ieșirea mijloacelor fixe prin vânzarea lor către terți, necesită următoarele înregistrări contabile:

✓ facturarea către terți a mijlocului fix vândut (mijloc de transport):

461 „Debitori diverși”	=	%
		7583 „Venituri din vânzarea activelor și alte operații de capital”
		4427 „TVA colectată”

✓ scăderea din evidență a imobilizării corporale vândute, parțial amortizată:

2813 „Amortizarea instalațiilor, mijloacelor de transport, animalelor și plantațiilor”	=	2133 „Mijloace de transport”
6583 „Cheltuieli privind activele cedate și alte operații de capital”		

- 4) - vânzarea mijloacelor fixe cu plata în rate implică următoarele articole contabile:

✓ reflectarea creanței din vânzarea cu plata în rate inclusiv dobânda datorată de cumpărător:

461 „Debitori diverși”	=	%
		7583 „Venituri din vânzarea activelor și alte operații de capital”
		4427 „TVA colectată”
		472 „Venituri înregistrate în avans”

✓ scăderea din evidență a imobilizării corporale vândute cu plata în rate, parțial amortizată (mijloc de transport):

2813 „Amortizarea instalațiilor, mijloacelor de transport, animalelor și plantațiilor”	=	2133 „Mijloace de transport”
6583 „Cheltuieli privind activele cedate și alte operații de capital”		

✓ reflectarea încasării de la cumpărător a ratelor scadente:

5121 „Conturi la bănci în lei”	=	461 „Debitori diverși”
--------------------------------	---	------------------------

✓ la scadența fiecărei rate, indiferent că aceasta se încasează sau devine restantă, se înregistrează veniturile curente corespunzătoare valorii dobânzii:

472 „Venituri înregistrate în avans”	=	766 „Venituri din dobânzi”
--------------------------------------	---	----------------------------

- 5) - ieșirea unor mijloace fixe (construcții) datorită unor cauze excepționale, respectiv, calamități naturale:

2812 „Amortizarea construcțiilor”	=	212 „Construcții”
671 „Cheltuieli privind calamitățile și alte evenimente extraordinare”		

Valoarea neamortizată a mijlocului fix distrus de calamități este deductibilă fiscal numai în cazul în care acesta a fost asigurat.

- **6)** - ieșirea mijloacelor fixe datorită lipsurilor constatate la inventar sau distruse din vina unor persoane, implică următoarele înregistrări:

✓ scăderea din evidență a mijlocului fix (utilaj) constatat lipsă:

	*	
%	=	2131 „Echipamente tehnologice”
2813 „Amortizarea instalațiilor, mijloacelor de transport, animalelor și plantațiilor”		
6583 „Cheltuieli privind activele cedate și alte operații de capital”		

✓ imputarea în sarcina celor vinovați a mijlocului fix constatat lipsă:

	*	
4282 „Alte creanțe în legătură cu personalul”	=	% 7583 „Venituri din vânzarea activelor și alte operații de capital” 4427 „TVA colectată”

În locul contului 4282 „Alte creanțe în legătură cu personalul” se poate utiliza contul 461 „Debitori diverși” când cei vinovați sunt din afara entității.

- **7)** - donația unui mijloc fix implică înregistrările:

✓ scăderea din evidență a bunurilor cedate cu titlu gratuit, neamortizate:

	*	
6582 „Donații și subvenții acordate”	=	% 212 „Construcții” ----- 214 „Mobilier, aparatură birotică, echipamente de protecție a valorilor umane și materiale și alte active corporale”

✓ reflectarea, după caz, a TVA colectată aferentă donației:

	*	
635 „Cheltuieli cu alte impozite, taxe și vărsăminte asimilate”	=	4427 „TVA colectată”

În cazul în care mijlocul fix donat este parțial amortizat atunci alături de contul 6582 „Donații și subvenții acordate” apare și contul 281 „Amortizări privind imobilizările corporale” cu amortizarea înregistrată până în momentul donației.

- **8)** - retragerea din aport a mijloacelor fixe de către asociați și(sau) acționari, necesită următoarele articole contabile:

✓ preluarea de asociați și(sau) acționari a mijloacelor fixe ce nu au fost utilizate:

	*	
456 „Decontări cu acționarii/asociații privind capitalul”	=	% 212 „Construcții” ----- 214 „Mobilier, aparatură birotică, echipamente de protecție a valorilor umane și materiale și alte active corporale”

- ✓ concomitent, are loc diminuarea capitalului social corespunzător valorii mijloacelor fixe retrase:

1012 „Capital subscris vărsat”	=	456 „Decontări cu acționarii/asociații privind capitalul”
--------------------------------	---	---

- 9) - participarea cu bunuri de natura mijloacelor fixe la capitalul social al altei entități:

261 „Acțiuni deținute la entități afiliate”	=	% 212 „Construcții” ----- 214 „Mobilier, aparatură birotică, echipamente de protecție a valorilor umane și materiale și alte active corporale”
---	---	---

- ✚ În locul contului 261 „Acțiuni deținute la entități se pot utiliza și conturile 263 „Interese de participare” sau 265 „Alte titluri imobilizate”.

2.5. Contabilitatea imobilizărilor corporale în curs de execuție și a avansurilor acordate pentru imobilizările corporale

Imobilizările corporale în curs - reprezintă investițiile în curs de execuție efectuate în regie proprie sau în antrepriză, evaluate la costul de producție, respectiv la costul de achiziție care reprezintă prețul de deviz al investiției. Acestea se trec, de regulă, în categoria mijloacelor fixe după recepție, darea în folosință sau punerea în funcțiune.

Imobilizările corporale în curs se evidențiază cu **contul 231 „Imobilizări corporale în curs de execuție”**. Este un cont de active imobilizate, din grupa conturilor de imobilizări în curs, având funcția contabilă de *activ*. *Soldul debitor* reprezintă valoarea imobilizărilor corporale în curs de execuție, adică neterminate. *Contabilitatea analitică* se ține pe fiecare obiect și complex de obiecte care sunt destinate să devină mijloace fixe independente.

În cazul în care investițiile corporale în curs sunt puse în funcțiune total sau parțial, fără întocmirea documentelor de înregistrare la mijloace fixe, atunci ele sunt supuse amortizării ținând cont de cotele de amortizare corespunzătoare grupelor în care ulterior urmează să fie evidențiate mijloacele fixe. Pentru a reflecta avansurile care sunt acordate furnizorilor de imobilizări corporale, se utilizează **contul 232 „Avansuri acordate pentru imobilizări corporale”**, care are funcția contabilă de *activ*. *Soldul debitor* reprezintă avansurile acordate furnizorilor de imobilizări corporale, nedecontate.

Operații economice privind imobilizările corporale în curs de execuție și avansurile acordate pentru imobilizările corporale

Principalele înregistrări contabile referitoare la imobilizările corporale în curs, sunt:

- depunerea aportului în natură, reprezentat de imobilizări corporale în curs de execuție, de către asociați sau acționari la capitalul social:

231 „Imobilizări corporale în curs de execuție”	=	456 „Decontări cu acționarii/asociații privind capitalul”
---	---	---

~ concomitent, se reflectă capitalul subscris, vărsat:

1011 „Capital subscris nevărsat”	=	1012 „Capital subscris vărsat”
----------------------------------	---	--------------------------------

➤ reflectarea avansurilor facturate de furnizori:

	_____	*	_____
	%	=	404 „Furnizori de imobilizări
232 „Avansuri acordate pentru imobilizări corporale”			
4426 „TVA deductibilă”			

➤ achiziționarea de la furnizori a unor imobilizări corporale în curs de execuție:

	_____	*	_____
	%	=	404 „Furnizori de imobilizări”
231 „Imobilizări corporale în curs de execuție”			
4426 „TVA deductibilă”			

📌 În situația în care achiziția se efectuează de la entități afiliate atunci în locul contului 404 „Furnizori de imobilizări” se utilizează **contul 4511** „Decontări între entitățile afiliate”, iar în cazul în care achiziția se realizează de la entități la care societatea deține interese de participare atunci se utilizează **contul 4531** „Decontări privind interesele de participare”.

➤ decontarea ulterioară a avansurilor acordate furnizorilor de imobilizări, după primirea facturii:

	_____	*	_____
404 „Furnizori de imobilizări”		=	232 „Avansuri acordate pentru imobilizări corporale”

➤ reflectarea imobilizărilor corporale în curs, realizate în regie proprie:

	_____	*	_____
231 „Imobilizări corporale în curs de execuție”		=	722 „Venituri din producția de imobilizări corporale”

➤ recepționarea și darea în folosință a imobilizărilor corporale:

	_____	*	_____
	%	=	231 „Imobilizări corporale în curs de execuție”
2112 „Amenajări de terenuri”			
212 „Construcții”			

214 „Mobilier, aparatură birotică, echipamente de protecție a valorilor umane și materiale și alte active corporale”

➤ evidențierea imobilizărilor corporale în curs de execuție, distruse în urma calamităților naturale:

	_____	*	_____
671 „Cheltuieli privind calamitățile și alte evenimente extraordinare”		=	231 „Imobilizări corporale în curs de execuție”

➤ scăderea din gestiune a imobilizărilor corporale în curs de execuție, cedate:

	_____	*	_____
6583 „Cheltuieli privind activele cedate și alte operații de capital”		=	231 „Imobilizări corporale în curs de execuție”

- anterior scăderii din gestiune are loc reflectarea creanței către terți, astfel:

	*	
461 „Debitori diverși”	=	%
		7583 „Venituri din vânzarea activelor și alte operații de capital”
		4427 „TVA colectată”
	*	

TEMA 3. CONTABILITATEA STOCURILOR ȘI A PRODUCȚIEI ÎN CURS DE EXECUȚIE

3.1. Contabilitatea operațiilor economice privind materiile prime în cazul utilizării inventarului permanent și a costului de achiziție

În situația utilizării inventarului permanent, intrarea de materii prime se înregistrează la costuri de achiziție, prețuri standard (prestabilite) sau alte valori în funcție de proveniența acestora, iar operațiile privind ieșirea de materii prime se evidențiază la costuri medii ponderate, prețuri stabilite prin metoda FIFO și LIFO sau prețuri standard (prestabilite).

Operațiile economice pe care le implică utilizarea inventarului permanent și a costului de achiziție sunt:

- aprovizionarea cu materii prime de la furnizori, cunoscând costul de achiziție:

	*	
%	=	401 „Furnizori”
301 „Materii prime”		
4426 „TVA deductibilă”		
	*	

🌈 În cazul în care achiziția se efectuează de la entități afiliate atunci în locul contului 401 „Furnizori” se utilizează **contul 4511** „Decontări între entitățile afiliate”, iar în situația în care achiziția se realizează de la entități la care societatea deține interese de participare atunci se utilizează **contul 4531** „Decontări privind interesele de participare”.

- intrarea în patrimoniu a materiilor prime aduse ca aport la constituirea capitalului social de către asociați și(sau) acționari:

	*	
301 „Materii prime”	=	456 „Decontări cu acționarii/asociații privind capitalul”
	*	

~ concomitent, pentru aportul adus de asociați, se evidențiază realizarea capitalului subscris, vărsat:

	*	
1011 „Capital subscris nevărsat”	=	1012 „Capital subscris vărsat”
	*	

- primirea cu titlu gratuit a materiilor prime, evaluate la valoarea actuală:

	*	
301 „Materii prime”	=	7582 „Venituri din donații și subvenții primite”
	*	

- intrarea în patrimoniu a materiilor prime sosite de la furnizori, fără factură:

	*	
%	=	408 „Furnizori - facturi nesoite”
301 „Materii prime”		
4428 „TVA neexigibilă”		
	*	

➤ intrarea în gestiune a materiilor prime, primite de la unitate sau subunități:

	*	
301 „Materii prime”	=	%
		481 „Decontări între unitate și subunități”
		482 „Decontări între subunități”

➤ recepția materiilor prime ce au fost achiziționate din avansuri de trezorerie:

	*	
	%	= 542 „Avansuri de trezorerie”
301 „Materii prime”		
4426 „TVA deductibilă”		

➤ se evidențiază plusul de materii prime constatat la inventariere:

	*	
301 „Materii prime”	=	601 „Cheltuieli cu materiile prime”

➤ reținerea din producția proprie a semifabricatelor și produselor finite ce urmează a fi utilizate ca și materii prime:

	*	
301 „Materii prime”	=	%
		341 „Semifabricate”
		345 „Produse finite”

➤ reflectarea taxelor vamale aferente materiilor prime importate (din afara Uniunii Europene):

	*	
301 „Materii prime”	=	446 „Alte impozite, taxe și vărsăminte asimilate”
		- <i>analitic distinct</i>

➤ se înregistrează consumul de materii prime:

	*	
601 „Cheltuieli cu materiile prime”	=	301 „Materii prime”

Datorită faptului că de la o aprovizionare la alta, costurile de achiziție ale materiilor prime diferă, evaluarea ieșirilor se efectuează la costuri medii ponderate sau prețuri stabilite prin metoda FIFO sau LIFO. Identic, se evaluează și pierderile din deprecieri.

➤ se înregistrează pierderile din calamități naturale precum și materiile prime predate cu titlu gratuit:

	*	
	%	= 301 „Materii prime”
671 „Cheltuieli privind calamitățile și alte evenimente extraordinare”		
6582 „Donații și subvenții acordate”		

~ concomitent, pentru donațiile de materii prime se evidențiază, după caz, TVA colectată:

	*	
635 „Cheltuieli cu alte impozite, taxe și vărsăminte asimilate”	=	4427 „TVA colectată”

➤ se înregistrează materiile prime vândute ca atare:

371 „Mărfuri”	=	301 „Materii prime”
➤ trimiterea materiilor prime spre prelucrare la terți:		
351 „Materii și materiale aflate la terți”	=	301 „Materii prime”
Primirea materiilor prime de la terți se înregistrează printr-o formulă contabilă inversă decât la trimitere, la nivelul valorii cu care acestea au ieșit din gestiune.		
Diferențele în plus rezultate în urma prelucrării, măresc valoarea respectivelor materii prime iar formula contabilă este aceeași cu cea întâlnită la intrarea de materii prime de la furnizori.		
➤ se înregistrează materiile prime constatate lipsă la inventariere:		
601 „Cheltuieli cu materiile prime”	=	301 „Materii prime”
~ imputarea materiilor prime constatate lipsă în sarcina unui salariat:		
4282 „Alte creanțe în legătură personalul”	=	% 7588 „Alte venituri din exploatare” 4427 „TVA colectată”
~ în situația în care se constată lipsuri peste normele legale, neimputabile, este necesar să se reflecte TVA colectată aferentă acestora, astfel:		
635 „Cheltuieli cu alte impozite, taxe și vărsăminte asimilate”	=	4427 „TVA colectată”
➤ se evidențiază materiile prime trimise la unitate sau subunități:		
	=	% 301 „Materii prime”
481 „Decontări între unitate și subunități”		
482 „Decontări între subunități”		

3.2. Contabilitatea operațiilor economice privind produsele finite în cazul utilizării inventarului permanent și a costului de producție efectiv

Această variantă se folosește mai rar, deoarece presupune cunoașterea costurilor de producție efective ale produselor, în timpul lunii, atunci când acestea se obțin.

Principalele operații economice pe care le implică această situație sunt:

➤ obținerea de produse în cursul lunii, cunoscându-se costul de producție efectiv:

345 „Produse finite”	=	711 „Venituri aferente costurilor stocurilor de produse”
➤ vânzarea produselor finite obținute în cursul lunii:		
4111 „Clienți”	=	% 701 „Venituri din vânzarea produselor finite” 4427 „TVA colectată”

~ concomitent, se înregistrează descărcarea gestiunii de produse finite vândute:

711 „Venituri aferente costurilor stocurilor de produse”	=	345 „Produse finite”
---	---	-----------------------------

➤ evidențierea plusurilor de produse finite constatate cu ocazia inventarierii:

345 „Produse finite”	=	711 „Venituri aferente costurilor stocurilor de produse”
-----------------------------	---	---

➤ se înregistrează minusurile constatate cu ocazia inventarierii:

711 „Venituri aferente costurilor stocurilor de produse”	=	345 „Produse finite”
---	---	-----------------------------

~ în situația în care lipsurile se impută unor salariați atunci se efectuează înregistrarea:

4282 „Alte creanțe în legătură cu personalul”	=	% 7588 „Alte venituri din exploatare” 4427 „TVA colectată”
--	---	--

✓ în cazul în care lipsurile sunt peste normele legale neimputabile, atunci se reflectă TVA colectată aferentă acestora, astfel:

635 „Cheltuieli cu alte impozite, taxe și vărsăminte asimilate”	=	4427 „TVA colectată”
--	---	-----------------------------

➤ evidențierea produselor finite distruse în urma calamităților naturale:

671 „Cheltuieli privind calamitățile și alte evenimente extraordinare”	=	345 „Produse finite”
---	---	-----------------------------

➤ se înregistrează donația unor produse finite:

6582 „Donații și subvenții acordate”	=	345 „Produse finite”
---	---	-----------------------------

~ concomitent, după caz, se reflectă TVA colectată aferentă donației:

635 „Cheltuieli cu alte impozite, taxe și vărsăminte asimilate”	=	4427 „TVA colectată”
--	---	-----------------------------

➤ vânzarea produselor finite prin magazinele proprii de desfacere, care se transferă la mărfuri:

371 „Mărfuri”	=	345 „Produse finite”
----------------------	---	-----------------------------

➤ trimiterea la terți a produselor finite, în diferite scopuri:

354 „Produse aflate la terți”	=	345 „Produse finite”
--------------------------------------	---	-----------------------------

➤ aducerea de la terți a produselor finite:

345 „Produse finite”	=	354 „Produse aflate la terți”
-----------------------------	---	--------------------------------------

➤ reflectarea produselor finite reținute pentru consumul propriu:

	%	*	
		=	345 „Produse finite”
301	„Materii prime”		
3021	„Materiale auxiliare”		

3028	„Alte materiale consumabile”		
303	„Materiale de natura obiectelor de inventar”		
		*	

3.3. Contabilitatea operațiilor economice privind produsele finite în cazul utilizării inventarului permanent și a prețului prestabilit (standard sau normat)

De regulă, costurile de producție efective se determină la sfârșitul lunii. Având în vedere faptul că produsele finite se obțin în cursul lunii, moment în care nu se cunoaște costul efectiv, este necesară înregistrarea acestora la prețuri standard (prestabilite).

La sfârșitul lunii, se calculează diferențele dintre aceste prețuri și costurile efective și se evidențiază în conturile de diferențe de preț.

Pentru produsele care au fost obținute și vândute în cursul lunii, diferențele de preț aferente se calculează cu ajutorul unui *coeficient mediu de repartizare*.

Operațiile economice implicate de utilizarea prețului standard sunt:

➤ obținerea în cursul lunii a produselor finite, evaluate la costul standard:

	*	
345 „Produse finite”	=	711 „Venituri aferente costurilor stocurilor de produse”
	*	

➤ vânzarea în cursul lunii a produselor finite obținute, la prețul de vânzare:

	*	
4111 „Clienți”	=	% 701 „Venituri din vânzarea produselor finite” 4427 „TVA colectată”
	*	

~ concomitent, se înregistrează scăderea din gestiune a produselor finite vândute, evaluate la prețul standard:

	*	
711 „Venituri aferente costurilor stocurilor de produse”	=	345 „Produse finite”
	*	

➤ **La sfârșitul lunii**, se calculează costul de producție efectiv al produselor finite obținute în cursul lunii și se procedează astfel:

a) În situația în care **costul efectiv > costul standard**, se efectuează înregistrările contabile:

✓ evidențierea diferenței în plus între costul efectiv și prețul standard:

	*	
348 „Diferențe de preț la produse”	=	711 „Venituri aferente costurilor stocurilor de produse”
	*	

✓ concomitent, se înregistrează diferențele de preț în plus aferente produselor finite vândute, calculate pe baza coeficientului mediu de repartizare:

	*	
711 „Venituri aferente costurilor stocurilor de produse”	=	348 „Diferențe de preț la produse”
	*	

- b) În situația în care **costul efectiv < costul standard**, se efectuează înregistrările contabile:
 ✓ evidențierea diferenței de preț în minus între costul efectiv și prețul standard aferentă producției obținute în cursul lunii:

		*		
711 „Venituri aferente costurilor stocurilor de produse”	=	348	„Diferențe de preț la produse”	

- ✓ concomitent, se înregistrează diferențele de preț în minus aferente produselor vândute, calculate pe baza coeficientului mediu de repartizare:

		*		
348 „Diferențe de preț la produse”	=	711	„Venituri aferente costurilor stocurilor de produse”	

3.4. Contabilitatea mărfurilor în situația în care pentru evaluare se utilizează prețul de vânzare cu ridicata și prețul de vânzare cu amănuntul

Prețul de vânzare cu ridicata este format din prețul de cumpărare (costul efectiv de achiziție) plus adaosul comercial. În situația în care evidența se ține la prețul de vânzare cu ridicata, unitatea desface mărfurile respective în sistem en-gros.

Operațiunile economice implicate de această situație, sunt:

- aprovizionarea cu mărfuri în scopul vânzării acestora, en-gros:

		*		
%	=	401	„Furnizori”	
		*		

371 „Mărfuri”

4426 „TVA deductibilă”

- ~ concomitent, se înregistrează adaosul comercial:

		*		
371 „Mărfuri”	=	378	„Diferențe de preț la mărfuri”	

- vânzarea en-gros a mărfurilor către unitățile de desfacere cu amănuntul:

		*		
4111 „Clienți”	=	%	707 „Venituri din vânzarea mărfurilor”	
			4427 „TVA colectată”	

- descărcarea gestiunii de mărfurile vândute en-gros, numai după ce în prealabil se calculează coeficientul mediu de repartizare, cu date cumulate de la începutul anului:

		*		
%	=	371	„Mărfuri”	
		*		

607 „Cheltuieli privind mărfurile”

378 „Diferențe de preț la mărfuri”

Prețul de vânzare cu amănuntul este format din prețul de vânzare cu ridicata plus TVA neexigibilă, respectiv costul de achiziție, adaosul comercial și TVA neexigibilă,

În situația în care evidența mărfurilor se realizează la prețul de vânzare cu amănuntul, entitatea desface mărfurile în sistem en-detail.

Operațiunile economice pe care le implică această situație, sunt:

- aprovizionarea cu mărfuri de la furnizori:

	*	
%	=	401 „Furnizori”
371 „Mărfuri”		
4426 „TVA deductibilă”	*	
~ concomitent, se evidențiază adaosul comercial și TVA neexigibilă, formându-se astfel prețul de vânzare cu amănuntul:		
	*	
371 „Mărfuri”	=	%
		378 „Diferențe de preț la mărfuri”
		4428 „TVA neexigibilă”
	*	
➤ se înregistrează vânzarea, cu încasarea imediată a contravalorii acestor mărfuri:		
	*	
5311 „Casa în lei”	=	%
		707 „Venituri din vânzarea mărfurilor”
		4427 „TVA colectată”
	*	
➤ descărcarea gestiunii corespunzător mărfurilor vândute en-detail, după determinarea prealabilă a coeficientului mediu de repartizare a adaosului comercial cu date cumulate de la începutul anului:		
	*	
%	=	371 „Mărfuri”
607 „Cheltuieli privind mărfurile”		
378 „Diferențe de preț la mărfuri”		
4428 „TVA neexigibilă”	*	

3.5. Operații economice specifice privind ambalajele

Gestiunea de ambalaje necesită înregistrări contabile specifice atunci când între furnizor și client ambalajele circulă pe principiul restituirii directe, respectiv în situația când au loc livrări frecvente de mărfuri cu ambalaje refolosibile. În contabilitate se efectuează următoarele înregistrări:

a) În contabilitatea furnizorului

- livrarea ambalajelor către clienți, prin sistemul restituirii directe, odată cu mărfurile:

	*	
4111 „Clienți”	=	419 „Clienți - creditori”
	*	
➤ reprimirea ambalajelor de la clienți, fără diferențe:		
	*	
419 „Clienți - creditori”	=	4111 „Clienți”
	*	
➤ reflectarea ambalajelor reținute de clienți, care nu au fost restituite:		
	*	
419 „Clienți - creditori”	=	708 „Venituri din activități diverse”
	*	
➤ se evidențiază TVA colectată aferentă ambalajelor reținute de clienți:		
	*	
4111 „Clienți”	=	4427 „TVA colectată”
	*	

➤ descărcarea gestiunii de ambalaje reținute de client:

		*
608 „Cheltuieli privind ambalajele”	=	381 „Ambalaje”
		*

b) În contabilitatea clientului

➤ primirea de la furnizori, în sistemul restituirii directe, a ambalajelor cu conținut:

		*
4091 „Furnizori – debitori pentru cumpărări de bunuri de natura stocurilor”	=	401 „Furnizori”
		*

➤ restituirea către furnizori a ambalajelor goale, fără diferențe:

		*
401 „Furnizori”	=	4091 „Furnizori – debitori pentru cumpărări de bunuri de natura stocurilor”
		*

➤ reținerea ambalajelor de către clienți:

		*
381 „Ambalaje”	=	4091 „Furnizori – debitori pentru cumpărări de bunuri de natura stocurilor”
		*

~ și, concomitent:

		*
4426 „TVA deductibilă”	=	401 „Furnizori”
		*

➤ se evidențiază ambalajele degradate din vina clientului și nerestituite furnizorului:

		*
608 „Cheltuieli privind ambalajele”	=	4091 „Furnizori – debitori pentru cumpărări de bunuri de natura stocurilor”
		*

~ și, concomitent:

		*
4426 „TVA deductibilă”	=	401 „Furnizori”
		*

~ imputarea în sarcina persoanelor vinovate a degradărilor survenite:

		*
4282 „Alte creanțe în legătură cu personalul”	=	% 7588 „Alte venituri din exploatare” 4427 „TVA colectată”
		*

Dacă degradarea are loc din cauza unui terț, atunci în locul contului 4282 „Alte creanțe în legătură cu personalul” se utilizează contul 461 „Debitori diverși”.

TEMA 4. CONTABILITATEA CREANȚELOR ȘI DATORIILOR

4.1. Contabilitatea creanțelor neîncasate în termen

Pentru unele creanțe există riscul de a nu putea fi recuperate, încasarea lor devenind astfel incertă. Creanțele care nu sunt încasate la termen atrag unele daune pentru entitate datorită neîntrării valorilor respective în circuitul economic al furnizorilor.

Contabilitatea acestor creanțe se realizează cu ajutorul **contului 4118 „Clienți incerți sau în litigiu”**, care ține evidența clienților rău platnici, dubioși sau aflați în litigiu, respectiv a creanțelor neîncasate în termen și a căror recuperare a devenit nesigură.

Este un cont de active circulante în decontare, cu funcția contabilă de *activ*.

Soldul debitor al contului reprezintă sumele datorate de clienții incerți sau în litigiu.

Operații economice privind creanțele neîncasate la termen

Creanțele care nu au fost încasate în termenul prevăzut, implică următoarele *înregistrări contabile*:

- evidențierea valorii bunurilor livrate, prestațiilor efectuate sau lucrărilor executate clienților care se dovedesc rău platnici, incerți sau cu care entitatea se află în litigiu:

	*	
4118 „Clienți incerți sau în litigiu”	=	4111 „Clienți”
	*	
~ concomitent, se constituie o ajustare pentru deprecierea creanțelor:		

	*	
6814 „Cheltuieli de exploatare privind ajustările pentru deprecierea activelor circulante”	=	491 „Ajustări pentru deprecierea creanțelor - clienți”
	*	

- încasarea clienților incerți în lei, prin casierie și în contul de disponibil de la bancă:

	*	
%	=	4118 „Clienți incerți sau în litigiu”
5121 „Conturi la bănci în lei”		
5311 „Casa în lei”	*	

- ~ concomitent, cu încasarea clienților incerți se anulează ajustarea constituită anterior, rămasă fără obiect:

	*	
491 „Ajustări pentru deprecierea creanțelor - clienți”	=	7814 „Venituri din ajustări pentru deprecierea activelor circulante”
	*	

- trecerea la pierderi a clienților insolvari:

	*	
%	=	4118 „Clienți incerți sau în litigiu”
654 „Pierderi din creanțe și debitori diverși”		
4427 „TVA colectată”	*	

- ~ concomitent, clienții insolvari se trec în contul extrabilanțier 8034, astfel:

	*	
D:8034 „Debitori scoși din activ, urmăriți în continuare”		
	*	

~ anularea ajustărilor constituite anterior, concomitent cu trecerea pe pierderi a clienților insolvari:

491 „Ajustări pentru deprecierea creanțelor - clienți”	=	7814 „Venituri din ajustări pentru deprecierea activelor circulante”
---	---	---

Creanțele scoase din activ și reflectate în contul extrabilanțier 8034 „Debitori scoși din activ, urmăriți în continuare” se mențin înregistrate în acest cont până la împlinirea termenului de prescriere, perioadă în care se efectuează demersuri pentru încasare.

➤ reactivarea clienților insolvari:

4111 „Clienți”	=	% 754 „Venituri din creanțe reactivate și debitori diverși” 4427 „TVA colectată”
-----------------------	---	--

~ concomitent, are loc anularea creanței extrabilanțiere:

C:8034 „Debitori scoși din activ, urmăriți în continuare”

Creanțele neîncasate în termen pot fi exprimate și în valută. În acest caz pot să apară diferențe favorabile sau nefavorabile de curs valutar, aferente clienților incerti sau în litigiu, cu ocazia încasării lor, care se evidențiază astfel:

~ diferențele favorabile:

5124 „Conturi la bănci în valută”	=	% 4118 „Clienți incerti sau în litigiu” 765 „Venituri din diferențe de curs valutar”
--	---	--

~ diferențele nefavorabile:

5124 „Conturi la bănci în valută” 665 „Cheltuieli din diferențe de curs valutar”	=	% 4118 „Clienți incerti sau în litigiu”
---	---	---

Concomitent, se anulează ajustarea constituită anterior pentru deprecierea creanțelor.

Lunar, creanțele în valută se evaluează luând în considerare cursul valutar din ultima zi lucrătoare a fiecărei luni, moment în care se calculează și se înregistrează diferențele de curs valutar astfel:

➤ diferențele de curs valutar nefavorabile, aferente clienților incerti:

665 „Cheltuieli din diferențe de curs valutar”	=	4118 „Clienți incerti sau în litigiu”
---	---	--

➤ diferențe favorabile de curs valutar, aferente clienților incerti:

4118 „Clienți incerti sau în litigiu”	=	765 „Venituri din diferențe de curs valutar”
--	---	---

4.2. Contabilitatea operațiilor economice privind impozitul pe profit și impozitul pe veniturile microîntreprinderilor

Această categorie economică generează în contabilitate următoarele *înregistrări contabile*:

- obligația trimestrială privind impozitul pe profit:

	*	
691 „Cheltuieli cu impozitul pe profit”	=	4411 „Impozitul pe profit”
	*	

Impozitul pe profit se determină cumulat de la începutul anului. La finele fiecărui trimestru se evidențiază, ca datorie față de buget, diferența rezultată între impozitul calculat la acea dată și impozitul înregistrat până la finele trimestrului precedent.

- în situația în care impozitul calculat cumulat la sfârșitul unui trimestru este mai mic decât cel înregistrat la finele trimestrului precedent, diferența de impozit se șternează prin formula contabilă:

	*	
691 „Cheltuieli cu impozitul pe profit”	=	4411 „Impozitul pe profit” - în roșu
	*	

- reflectarea impozitului pe venit datorat de microîntreprinderi:

	*	
698 „Cheltuieli cu impozitul pe venit și alte impozite”	=	4418 „Impozitul pe venit”
	*	

- plata impozitului pe profit și a impozitului pe venit până la data de 25 din luna următoare încheierii trimestrului, pentru trimestrul expirat:

	*	
4411 „Impozitul pe profit”	=	5121 „Conturi la bănci în lei”
4418 „Impozitul pe venit”	=	
	*	

- evidențierea impozitului pe profit sau a impozitului pe venit aferent exercițiului financiar anterior, în cazul corectării erorilor contabile:

	*	
1174 „Rezultatul reportat provenit din corectarea erorilor contabile”	=	% 4411 „Impozitul pe profit” 4418 „Impozitul pe venit”
	*	

- reflectarea datoriilor anulate reprezentând impozit pe profit/venit aferente exercițiilor financiare anterioare, ca urmare a prescrierii:

	*	
4411 „Impozitul pe profit” 4418 „Impozitul pe venit”	=	% 1174 „Rezultatul reportat provenit din corectarea erorilor contabile”
	*	

Reducerea de impozit aferentă facilităților fiscale acordate, implică înregistrările contabile:

- reflectarea trimestrială a impozitului pe profit aferentă facilităților fiscale acordate:

	*	
691 „Cheltuieli cu impozitul pe profit”	=	4411 „Impozitul pe profit”
	*	

~ concomitent, reducerea se evidențiază și extracontabil:

D: 8038 „Alte valori în afara bilanțului”
- *analitic distinct*

- la sfârșitul exercițiului financiar se efectuează corespunzător reducerilor acordate, repartizarea profitului la surse proprii de finanțare:

129 „Repartizarea profitului” = **1068** „Alte rezerve”
- *analitic distinct*

- se diminuează impozitul pe profit înregistrat în cursul exercițiului cu suma aferentă reducerilor acordate:

691 „Cheltuieli cu impozitul pe profit” = **4411** „Impozitul pe profit” - *în roșu*

~ concomitent, se diminuează și extracontabil impozitul aferent facilităților acordate:

C: 8038 „Alte valori în afara bilanțului”
- *analitic distinct*

4.3. Contabilitatea datoriilor din alte impozite, taxe și vărsăminte asimilate

Datoriile care provin din alte impozite, taxe și vărsăminte asimilate au o structură eterogenă, cuprinzând atât obligații către bugetul de stat cât și față de bugetele unităților administrativ-teritoriale (bugetele locale), care au o pondere mai redusă.

În categoria obligațiilor din **alte impozite, taxe și vărsăminte asimilate către bugetul de stat**, se includ:

- ✓ accizele;
- ✓ impozitul pe țigetele din producția internă și pe gazele naturale;
- ✓ impozitul pe dividende;
- ✓ vărsămintele din profitul regiilor autonome de interes național etc.

Impozitele și taxele față de bugetele locale, se referă la:

- ✓ impozitul pe clădiri și terenuri;
- ✓ taxa asupra mijloacelor de transport aparținând agenților economici;
- ✓ taxa pentru folosirea terenurilor proprietate de stat;
- ✓ taxa pentru folosirea locurilor publice;
- ✓ taxa pentru folosirea mijloacelor de publicitate, afișaj și reclamă;
- ✓ taxa pentru vizitarea muzeelor, pentru șederea în stațiunile balneoclimaterice;
- ✓ vărsăminte din profitul regiilor autonome de interes local etc.

Pentru reflectarea în contabilitate a acestor datorii se utilizează **contul 446 „Alte impozite, taxe și vărsăminte asimilate”**, care are funcția contabilă de *pasiv*.

Soldul creditor reprezintă sumele datorate bugetului statului sau bugetelor locale.

Având în vedere marea varietate a acestor impozite și taxe precum și destinația lor, în cadrul contului sintetic 446 „Alte impozite, taxe și vărsăminte asimilate” este necesar să se deschidă *conturi analitice pe feluri de impozite și taxe*.

**Operații economice privind datoriile din alte impozite,
taxe și vărsăminte asimilate**

Aceste datorii către bugetul statului și bugetele locale generează în contabilitate următoarele *înregistrări*:

- datoria regiilor publice de a vărsa la buget anumite cote din profitul net:

	*	
1171 „Rezultatul reportat reprezentând profitul nerepartizat sau pierderea neacoperită”	=	446 „Alte impozite, taxe și vărsăminte asimilate” - <i>analitic distinct</i>

- datoria unității patrimoniale de a achita la bugetul de stat sau la bugetele locale alte impozite, taxe și vărsăminte asimilate (accize, impozitul pe clădiri, impozitul pe teren, taxa asupra mijloacelor de transport etc.):

	*	
635 „Cheltuieli cu alte impozite, taxe și vărsăminte asimilate”	=	446 „Alte impozite, taxe și vărsăminte asimilate” - <i>analitic distinct</i>

În situația în care valoarea impozitelor și taxelor locale este mare, în locul contului 635 „Cheltuieli cu alte impozite, taxe și vărsăminte asimilate” este justificat să se utilizeze contul **471 „Cheltuieli înregistrate în avans”**, cont care reflectă în debit obligația aferentă întregului an fiscal, iar în credit, pe bază de scadențar, datoria aferentă fiecărei luni prin debitul contului de cheltuieli.

- reflectarea impozitului pe dividende în procent de 16 %, ce se reține din datoria totală:

	*	
457 „Dividende de plată”	=	446 „Alte impozite, taxe și vărsăminte asimilate” - <i>analitic distinct</i>

- evidențierea taxelor vamale aferente achizițiilor din import (din afara Uniunii Europene):

	*	
2131 „Echipamente tehnologice (mașini, utilaje și instalații de lucru)”	=	446 „Alte impozite, taxe și vărsăminte asimilate” - <i>analitic distinct</i>

214 „Mobilier, aparatură birotică, echipamente de protecție a valorilor umane și materiale și alte active corporale”

301 „Materii prime”

3021 „Materiale auxiliare”

3028 „Alte materiale consumabile”

303 „Materiale de natura obiectelor de inventar”

371 „Mărfuri”

381 „Ambalaje”

- ➤ reflectarea taxei pe valoarea adăugată amân timer la plată la organele vamale:

		*	
4428 „TVA neexigibilă”	=	446 „Alte impozite, taxe și vărsăminte asimilate” – <i>analitic distinct</i>	
		*	
➤ efectuarea plăților către bugetul de stat sau bugetele locale reprezentând alte impozite, taxe și vărsăminte asimilate:			
		*	
446 „Alte impozite, taxe și vărsăminte asimilate” – <i>analitic distinct</i>	=	5121 „Conturi la bănci în lei”	
		*	
➤ reflectarea datoriilor anulate reprezentând alte impozite, taxe și vărsăminte asimilate aferente exercițiului curent sau exercițiilor financiare anterioare:			
		*	
446 „Alte impozite, taxe și vărsăminte asimilate” - <i>analitic distinct</i>	=	% 7588 „Alte venituri din exploatare” 1174 „Rezultatul reportat provenit din corectarea erorilor contabile ”	
		*	

4.4. Contabilitatea subvențiilor pentru investiții

Subvențiile pentru investiții denumite și subvenții aferente activelor reprezintă sume alocate de la bugetul de stat sau obținute de la alte entități interesate, de care beneficiază unii agenți economici, în vederea procurării sau producerii de echipamente ori a altor bunuri de natura imobilizărilor (subvenții pentru echipament), pentru finanțarea activității pe termen lung (ex: prime de dezvoltare pentru întreprinderile care crează noi locuri de muncă), sau a altor cheltuieli de natura investițiilor, care vor conduce la obținerea de rezultate superioare într-o perioadă viitoare.

Principala condiție pentru acordarea subvenției pentru investiții este ca persoana juridică beneficiară să cumpere, să construiască sau să achiziționeze active cu ciclu lung de fabricație.

Conform Legii contabilității nr. 82/1991, modificată și completată ulterior, **se asimilează subvențiilor pentru investiții**:

- valoarea bunurilor de natura imobilizărilor primite sub formă de donație sau cu titlu gratuit;
- valoarea bunurilor de natura imobilizărilor constatate plus la inventar.

Evidența sumelor alocate de la bugetul de stat sau din alte resurse pentru finanțarea investițiilor, precum și a imobilizărilor primite cu titlu gratuit sau constatate plus cu ocazia inventarierii se realizează cu ajutorul **contului 475 „Subvenții pentru investiții”**, cont cu funcția contabilă de *pasiv*, al cărui *sold final creditor* reflectă valoarea subvențiilor pentru investiții nevirate încă la rezultatul exercițiului (**4751, 4752, 4753, 4754, 4758**).

Eșalonarea sumelor pe mai multe exerciții, prin trecerea lor la venituri, se poate efectua astfel:

- ✓ trecerea la venituri a unei sume egale cu mărimea amortizării, dacă investiția rezultată din subvenții este amortizabilă;
- ✓ împărțirea valorii investiției rezultate din subvenții, la 10 ani, determinându-se suma anuală ce va afecta veniturile, dacă imobilizarea este neamortizabilă.

Subvențiile pentru investiții generează în contabilitate următoarele **înregistrări**:

- se evidențiază subvenția pentru investiții, de primit:

		*	
4451 „Subvenții guvernamentale”	=	4751 „Subvenții guvernamentale pentru investiții”	
		*	

➤ încasarea subvenției pentru investiții care anterior a fost evidențiată la subvenții de primit:

* _____	
5121 „Conturi la bănci în lei”	= 4451 „Subvenții guvernamentale”
* _____	

➤ trecerea la venituri a cotei părți din subvenția pentru investiții, corespunzătoare amortizării lunare incluse în costuri:

* _____	
4751 „Subvenții guvernamentale pentru investiții”	= 7584 „Venituri din subvenții pentru investiții”
* _____	

Anterior acestei înregistrări, are loc reflectarea amortizării lunare a investiției realizată din subvenții.

➤ primirea prin donație a unui brevet și a unui teren:

* _____	
%	= 4753 „Donații pentru investiții”
205 „Concesiuni, brevete, licențe, mărci comerciale, drepturi și active similare”	
2111 „Terenuri”	
* _____	

➤ constatarea în plus, la inventariere, a unui utilaj:

* _____	
2131 „Echipamente tehnologice (mașini, utilaje și instalații de lucru)”	= 4754 „Plusuri de inventar de natura imobilizărilor”
* _____	

➤ trecerea cotei părți din subvenții la venituri, corespunzătoare amortizării incluse în cheltuieli, pentru imobilizările amortizabile (205, 2131), iar pentru imobilizările neamortizabile (2111) a unei cote părți egală cu valoarea investiției împărțită la 120 luni:

* _____	
%	= 7584 „Venituri din subvenții pentru investiții”
4753 „Donații pentru investiții”	
4754 „Plusuri de inventar de natura imobilizărilor”	
* _____	

➤ reflectarea subvenției pentru investiții neutilizată, restituită din contul de disponibil de la bancă în lei sau de restituit:

* _____	
131 „Subvenții guvernamentale pentru investiții”	= %
	5121 „Conturi la bănci în lei”
	462 „Creditori diverși”
* _____	

TEMA 5. CONTABILITATEA TREZORERIEI

5.1. Contabilitatea creditelor bancare pe termen scurt

Pentru asigurarea desfășurării normale a activității de bază, entitățile care nu au suficiente surse proprii pot apela la **credite bancare curente** numite **credite de trezorerie** sau **credite pe termen scurt**. În situația în care creditele bancare pe termen scurt se acordă în cadrul unor linii de creditare sub formă de **plafoane maxime de credite**, acestea se reflectă pe măsura efectuării de plăți pe seama lor cu ajutorul contului **5121** „Conturi la bănci în lei”.

În cazul în care creditele pe termen scurt (sub 1 an) se acordă în conturi distincte de împrumut, pe obiective de creditare, acestea se reflectă în contabilitate cu ajutorul **contului 519** „**Credite bancare pe termen scurt**”, care are funcția contabilă de *pasiv*.

Soldul creditor reprezintă creditele bancare pe termen scurt, nerestituite.

Contul 519 „Credite bancare pe termen scurt” se detaliază pe *conturi sintetice operaționale de gradul al doilea*, în funcție de felul creditului, astfel:

- **contul 5191** „Credite bancare pe termen scurt”;
- **contul 5192** „Credite bancare pe termen scurt nerambursate la scadență”;
- **contul 5193** „Credite externe guvernamentale”;
- **contul 5194** „Credite externe garantate de stat”;
- **contul 5195** „Credite externe garantate de bănci”;
- **contul 5196** „Credite de la trezoreria statului”;
- **contul 5197** „Credite interne garantate de stat”;
- **contul 5198** „Dobânzi aferente creditelor bancare pe termen scurt”.

Conturile se detaliază în analitice pe feluri de credite pe termen scurt și pe instituțiile care le-au acordat.

Operații economice privind creditele pe termen scurt

Creditele acordate de bancă în conturi distincte pe termen scurt, implică următoarele *înregistrări contabile*:

- primirea de la bancă a unui credit pe termen scurt:

	*	
5121 „Conturi la bănci în lei”	=	5191 „Credite bancare pe termen scurt”

- reflectarea obligației de plată a dobânzii aferentă creditului primit:

	*	
666 „Cheltuieli privind dobânzile”	=	5198 „Dobânzi aferente creditelor bancare pe termen scurt”

- evidențierea creditelor bancare pe termen scurt, nerambursate la scadență:

	*	
5191 „Credite bancare pe termen scurt”	=	5192 „Credite bancare pe termen scurt nerambursate la scadență”

- reflectarea obligației de plată a dobânzii penalizatoare pentru ratele restante la credit:

	*	
666 „Cheltuieli privind dobânzile”	=	5198 „Dobânzi aferente creditelor bancare pe termen scurt” - <i>analitic distinct</i>

- rambursarea creditelor pe termen scurt, a celor pe termen scurt nerambursate la scadență, precum și plata dobânzii aferente:

	*	
%	=	5121 „Conturi la bănci în lei”
5191 „Credite bancare pe termen scurt”		
5192 „Credite bancare pe termen scurt nerambursate la scadență”		
5198 „Dobânzi aferente creditelor bancare pe termen scurt”		
	*	

Creditele bancare pe termen scurt în valută care se acordă în cadrul unor linii de creditare sub formă de plafoane maxime de credite, se evidențiază cu ajutorul contului **5124** „Conturi la bănci în valută”.

În situația în care creditele pe termen scurt în valută se acordă în conturi distincte, atunci în cadrul conturilor sintetice de gradul al doilea ale contului **519** „Credite bancare pe termen scurt”, se deschid *analitice distincte* pe feluri de credite, respectiv în lei și în valută.

În cazul conturilor de credite în valută se înregistrează în plus față de creditele pe termen scurt în lei, *diferențele favorabile și nefavorabile de curs valutar* la finele fiecărei luni, cu ocazia evaluării datoriilor în valută. De asemenea, în momentul rambursării creditelor pot apărea *diferențe favorabile sau nefavorabile de curs valutar* care afectează veniturile sau cheltuielile financiare, după caz.

5.2. Contabilitatea altor valori

În casieriile entităților se pot păstra, pe lângă numerar și **alte valori** în care sunt incluse:

- ✓ timbrele fiscale și poștale;
- ✓ biletele de tratament și odihnă;
- ✓ tichetele și biletele de călătorie;
- ✓ alte valori (bonurile de valoare pentru combustibili auto, tichetele de masă etc).

Contabilitatea sintetică a altor valori păstrate în casierie se realizează cu ajutorul **contului 532 „Alte valori”**, care are funcția contabilă de *activ*. *Soldul debitor* reprezintă alte valori existente.

Contul 532 „Alte valori” se detaliază pe *conturi sintetice operaționale de gradul al doilea*, astfel:

- **contul 5321** „Timbre fiscale și poștale”;
- **contul 5322** „Bilete de tratament și odihnă”;
- **contul 5323** „Tichete și bilete de călătorie”;
- **contul 5328** „Alte valori”.

Conturile se dezvoltă în analitice pe feluri de alte valori.

Operații economice privind alte valori

Valorile de trezorerie din categoria celor amintite anterior generează în contabilitate următoarele *înregistrări*:

- procurarea de timbre poștale și tichete de călătorie de la furnizori:

	*	
%	=	401 „Furnizori”
5321 „Timbre fiscale și poștale”		
5323 „Tichete și bilete de călătorie”		
4426 „TVA deductibilă”		
	*	
➤ utilizarea timbrelor poștale:		
	*	
626 „Cheltuieli poștale și taxe de telecomunicații”	=	5321 „Timbre fiscale și poștale”
	*	

➤ utilizarea tichetelor de călătorie:

	%	=	5323	„Tichete și bilete de călătorie”
624	„Cheltuieli cu transportul de bunuri și personal”			
625	„Cheltuieli cu deplasări, detașări și transferări”			

➤ procurarea билетelor de odihnă și tratament de la unitățile de profil:

	%	=	401	„Furnizori”
5322	„Bilete de tratament și odihnă”			
4426	„TVA deductibilă”			

➤ distribuirea către salariați a билетelor de tratament și odihnă având în vedere faptul că entitatea suportă o parte din contravaloarea acestora:

	%	=	5322	„Bilete de tratament și odihnă”
6458	„Alte cheltuieli privind asigurările și protecția socială”			
4282	„Alte creanțe în legătură cu personalul”			

~ concomitent, se înregistrează TVA care se suportă parțial de către salariați și parțial de unitate pentru acordarea unor gratuități:

	%	=	4427	„TVA colectată”
4282	„Alte creanțe în legătură cu personalul”			
635	„Cheltuieli cu alte impozite, taxe și vărsăminte asimilate”			

➤ achiziționarea de bunuri de valoare pentru combustibili auto (B.V.C.A.) de la furnizori:

	%	=	401	„Furnizori”
5328	„Alte valori”			
4426	„TVA deductibilă”			

➤ procurarea combustibilului pe bază de B.V.C.A.-uri:

	%	=	5328	„Alte valori”
3022	„Combustibili”			

TEMA 6. CONTABILITATEA CHELTUIELILOR ȘI VENITURILOR

6.1. Contabilitatea decontării (închiderii) conturilor de cheltuieli și de venituri

La sfârșitul fiecărei luni pentru determinarea rezultatului exercițiului, cumulat de la începutul anului, se procedează la închiderea conturilor de venituri și cheltuieli.

Închiderea lunară a conturilor de cheltuieli are în vedere soldul acestora la sfârșitul fiecărei perioade și se efectuează astfel:

a) Închiderea conturilor de cheltuieli, cu funcția contabilă de activ:

121 „Profit și pierdere”	=	%
		601 „Cheltuieli cu materiile prime”

		6868 „Cheltuieli financiare privind amortizarea primelor de rambursare a obligațiunilor”

✚ Contul 609 „Reduceri comerciale primite”, are funcția contabilă de pasiv și se închide lunar, ca un cont de venituri, astfel:

609 „Reduceri comerciale primite”	=	121 „Profit și pierdere”

În această etapă se închid toate conturile de cheltuieli *cu excepția contului 691 „Cheltuieli cu impozitul pe profit”*, care concură la determinarea impozitului pe profit.

b) După determinarea impozitului pe profit și înregistrarea acestuia ca o cheltuială se închide și contul 691, prin formula contabilă:

121 „Profit și pierdere”	=	691 „Cheltuieli cu impozitul pe profit”

La finele fiecărei luni, după închiderea conturilor de cheltuieli, acestea rămân fără sold.

Pentru determinarea lunară a rezultatului exercițiului (profit sau pierdere), conturile de venituri, la fel ca și conturile de cheltuieli, se închid prin rezultatul exercițiului. Principiul necompensării impune ca veniturile perioadei să nu poată fi compensate cu cheltuielile perioadei, prin înregistrări contabile de debitare a conturilor de venituri și creditare a conturilor de cheltuieli.

Rezultă că, decontarea veniturilor, respectiv închiderea conturilor de venituri, se efectuează numai în corespondență cu contul 121 „Profit și pierdere”, la sfârșitul fiecărei luni.

Distingem astfel, **decontarea a două categorii de venituri** și anume:

- ✓ decontarea conturilor de venituri cu funcția contabilă de pasiv;
- ✓ decontarea altor conturi de venituri.

a) **Decontarea conturilor de venituri** ale perioadei curente, cu funcția contabilă de pasiv, se realizează prin închiderea soldurilor creditoare ale conturilor de venituri, astfel:

701 „Venituri din vânzarea produselor finite”	=	121 „Profit și pierdere”
7864 „Venituri din ajustări pentru pierderea de valoare a activelor circulante”		

b) **Decontarea altor conturi de venituri**, se realizează astfel:

- închiderea contului 709 „Reduceri comerciale acordate”, cont cu funcția contabilă de activ, ca un cont de cheltuieli:

		*	
121	„Profit și pierdere”	=	609 „Reduceri comerciale acordate”
		*	
➤ închiderea conturilor bifuncționale 711 „Venituri aferente costurilor stocurilor de produse” și 712 „Venituri aferente costurilor serviciilor în curs de execuție”, astfel: • în cazul în care, înainte de închidere, aceste conturi prezintă un sold final creditor:			
		*	
	%	=	121 „Profit și pierdere”
711	„Venituri aferente costurilor stocurilor de produse”		
712	„Venituri aferente costurilor serviciilor în curs de execuție”		
		*	
• în cazul în care, înainte de închidere, aceste conturi prezintă un sold final debitor:			
		*	
121	„Profit și pierdere”	=	%
			711 „Venituri aferente costurilor stocurilor de produse”
			712 „Venituri aferente costurilor serviciilor în curs de execuție”
		*	

La finele fiecărei luni, după închiderea conturilor devenituri, ca și în cazul conturilor de cheltuieli, acestea rămân fără sold.

Bibliografie selectivă

1. Paliu-Popa L., Ecobici N., *Contabilitate financiară aplicată. Ghid contabil*, Editura Universitaria, Craiova, 2010
2. Paliu-Popa L., *Contabilitate financiară*, Editura Academica Brâncuși, Târgu Jiu, 2009
3. Pântea Iacob P., Bodea Gh., *Contabilitatea financiară românească*, Editura Intelcredo, Deva, 2009
4. Pântea Iacob P., Bodea Gh., *Contabilitatea financiară românească conformă cu directivele europene*, Ediția a III-a, Editura Intelcredo, Deva, 2008
5. Pop A., Matîș D., *Contabilitate financiară*, Editura Casa Cărții de Știință, Cluj Napoca, 2010
6. Staicu C. și colaboratorii, *Contabilitate financiară conformă cu directiva a patra a CEE*, vol. I, Editura Universitaria, Craiova, 2007
7. Staicu C. și colaboratorii, *Contabilitate financiară conformă cu directivele europene*, vol. I și vol. II, Editura Univeritaria, Craiova, 2006
8. Legea nr. 31/1990 privind societățile comerciale republicată, cu modificările și completările ulterioare
9. Legea contabilității nr. 82/1991 republicată, cu modificările și completările ulterioare
10. Ordinul ministrului economiei și finanțelor nr. 3512/2008 privind documentele financiar-contabile
11. Ordinul ministrului finanțelor publice nr. 3055/2009 pentru aprobarea Reglementărilor contabile conforme cu directivele europene
12. Ordinul ministrului finanțelor publice nr. 2869/2010 pentru modificarea și completarea unor reglementări contabile

**Tematica la disciplina „Contabilitatea instituțiilor de credit” pentru examenul de
licență 2011**

CONTABILITATEA INSTITUȚIILOR DE CREDIT

Prof. univ. dr. Lucian – Ion Medar

TEMA 1. CONTABILITATEA OPERAȚIUNILOR DE TREZORERIE

1.1. Contabilitatea operațiunilor de numerar și prin virament

Principalele conturi de disponibilități bănești ale instituțiilor de credit prin care se efectuează încasări și plăți în numerar și virament (moneda de cont) sunt: **101 „Casa”, 111 „Contul curent la BNR” și 109 „Alte valori”**

Cu ajutorul **Contul 101 „Casa”** se înregistrează numerarul aflat în casieria băncii (bancnote și monede care au curs legal), precum și mișcarea acestuia ca urmare a încasărilor și plăților efectuate.

Numerarul expedit prin intermediul societăților de transport, rămân înregistrate în contul 101, „Casa” până în momentul transferului proprietății efective a fondurilor, independent de modalitățile folosite pentru transferul acestor fonduri.

Este un cont cu funcția contabilă de activ. Se debitează în corespondență cu conturile care arată sursa încasărilor prin casieria băncii și anume conturile din clasa 2, din clasa 3 și din clasa 7.

În *debitul* contului (rulajul debitor) se reflectă o serie de operațiuni care se pot grupa astfel:

a) depuneri de numerar în contul curent și în conturi de depozite bancare: sumele depuse în numerar de către acționari sau asociați, persoane fizice, ca aport la capitalul social ; sumele încasate în numerar reprezentând depuneri în conturile curente și cele de depozit ale titularilor; sumele încasate în numerar reprezentând vânzări de certificate de depozit și depuneri pe carnete și librete de economii; alimentările cu numerar efectuate de la Banca Națională a României sau de la subunitățile aceleiași bănci;

b) depuneri de numerar în contul curent și în conturi de depozite bancare: sumele depuse în numerar de către acționari sau asociați, persoane fizice, ca aport la capitalul social ; sumele încasate în numerar reprezentând depuneri în conturile curente și cele de depozit ale titularilor; sumele încasate în numerar reprezentând vânzări de certificate de depozit și depuneri pe carnete și librete de economii; alimentările cu numerar efectuate de la Banca Națională a României sau de la subunitățile aceleiași bănci;

c) restituiri de avansuri și alte încasări efectuate prin casa administrativă a instituțiilor de credit: sumele încasate în numerar reprezentând restituiri de avansuri spre decontare; sumele încasate în numerar de la diverși debitori, reprezentând dobânzi; sumele încasate în numerar de la diverși creditori, plusurile de casă constatate, precum și sume încasate necuvenit; sumele încasate în numerar reprezentând venituri diverse de exploatare bancară; sumele încasate în numerar din vânzarea bunurilor rezultate din dezmembrarea unor imobilizări; încasări în numerar reprezentând taxa pe valoarea adăugată înscrisă în facturile emise către clienți sau în alte documente legale, aferentă vânzărilor de bunuri, prestațiilor de servicii și executărilor de lucrări; sumele încasate în numerar reprezentând venituri privind mijloace de plată, comisioane încasate în numerar din activități de asistență și de consultanță;

d) alte încasări din operațiuni financiar-bancare: sumele încasate în numerar reprezentând alte venituri din prestații de servicii financiare; încasări în numerar reprezentând venituri excepționale din operațiuni de gestiune; sumele încasate în numerar reprezentând alte venituri excepționale; sumele încasate în numerar reprezentând venituri din recuperări de creanțe amortizate; sumele încasate în numerar reprezentând venituri diverse de exploatare; sumele încasate în numerar reprezentând venituri din cesiunea imobilizărilor financiare; sumele încasate în numerar din operațiuni de schimb valutar și cu cecuri de călătorie; alte sume încasate în devize reprezentând creanțe; contravaloarea în lei reprezentând vânzări de devize și de cecuri de călătorie în devize ; comisioane încasate în numerar pentru cecuri de călătorie și servicii de schimb și arbitraj ; comisioane încasate în numerar privind operațiuni cu clientela și operațiuni cu titluri; sumele încasate în numerar reprezentând împrumuturi pe baza obligațiunilor emise; sumele încasate în numerar de la diverși debitori; sumele încasate în numerar reprezentând creanțe asupra personalului; sumele încasate în numerar aferente creanțelor și dobânzilor restante și îndoelnice; sumele încasate din vânzarea cecurilor de călătorie; chiriile încasate în numerar, aferente operațiunilor de locație simplă.

În *rulajul creditor* al contului 101 „Casa” se înregistrează ieșirile de numerar, iar operațiunile respective se pot grupa astfel:

a) sume plătite în numerar pentru depozite și alte convenții bancare: sumele plătite în numerar acționarilor sau asociaților, persoane fizice, la răscumpărarea acțiunilor proprii, în vederea reducerii capitalului social, potrivit legii; sumele plătite în numerar titularilor de conturi; dobânzi plătite, în numerar, la depozite constituite; sumele plătite în numerar furnizorilor și creditorilor diverși, precum și cele achitate colaboratorilor; sumele plătite în numerar privind certificatele de depozit, carnetele și libretele de economii; dobânzi plătite, în numerar, pentru certificatele de depozit, carnetele și libretele de economii;

b) avansuri acordate și alte plăți din operațiuni proprii instituțiilor de credit: depuneri în numerar la Banca Națională a României sau alimentarea cu numerar a altor subunități ale băncii; sumele eliberate în numerar personalului băncii, reprezentând avansuri spre decontare; sumele plătite în numerar creditorilor diverși reprezentând dobânzi; sumele plătite în numerar asociaților reprezentând avansuri acordate acestora; sumele în numerar plătite necuvenit, minusuri de numerar, precum și alte sume reprezentând debite imputate terților sau personalului; sumele plătite în numerar reprezentând cheltuieli cu lucrări executate și servicii prestate de terți, cheltuieli de protocol, reclamă și publicitate, precum și diverse cheltuieli de exploatare; sumele plătite în numerar personalului reprezentând: remunerații, ajutoare materiale, participare la profit, precum și alte datorii în legătură cu personalul; sumele achitate terților, reprezentând rețineri sau popriri de la salariați; dividende plătite în numerar acționarilor sau asociaților, persoane fizice; sumele plătite în numerar reprezentând cheltuieli excepționale privind operațiuni de gestiune;

c) Alte plăți efectuate cu numerar pentru operațiuni financiar-bancare: sumele plătite în numerar reprezentând cheltuieli cu mijloace de plată; sumele plătite în numerar privind operațiuni de schimb valutar; alte sume plătite în devize reprezentând datorii; sumele plătite în numerar reprezentând alte cheltuieli cu prestațiile de servicii financiare; contravaloarea în lei reprezentând cumpărări de devize și cecuri de călătorie în devize; sumele plătite în numerar reprezentând prețul de răscumpărare al acțiunilor proprii; sumele plătite în numerar pentru cecurile de călătorie cumpărate; rambursarea împrumuturilor primite pe baza titlurilor de creanțe negociabile emise de bancă și plata dobânzilor aferente; rambursarea împrumuturilor primite pe baza obligațiunilor emise de bancă și plata dobânzilor aferente; rambursarea împrumuturilor primite pe baza titlurilor emise de bancă și plata dobânzilor aferente; sumele plătite în numerar clienței reprezentând comisioane; sumele plătite în numerar reprezentând alte cheltuieli care privesc activitatea de exploatare bancară; sumele plătite în numerar reprezentând cheltuielile ocazionate de înființarea și extinderea activității băncii; sumele plătite în numerar reprezentând valoarea materialelor, obiectelor de inventar, valorilor din alte metale și pietre prețioase, achiziționate; sumele plătite în numerar reprezentând valoarea altor stocuri și asimilate, achiziționate; sumele utilizate pentru alimentarea cu numerar a ghișeelor automate de bancă; sumele plătite în numerar reprezentând contravaloarea cheltuielilor înregistrate în avans; valoarea titlurilor emise de bancă, răscumpărate sau rambursate anticipat; sumele plătite în numerar reprezentând alte cheltuieli de repartizat; rambursarea împrumuturilor primite reprezentând datorii subordonate la termen și pe durată nedeterminată; dobânzi plătite în numerar, aferente datoriilor subordonate la termen și pe durată nedeterminată; sumele plătite în numerar reprezentând alte cheltuieli excepționale.

Soldul contului reprezintă numerarul existent în casieria băncii.

Sintetizând cele prezentate se constată că operațiunile de casă pot fi grupate în trei categorii:

a) operațiuni de casă care privesc încasările în lei și în valută efectuate pentru persoane fizice, societăți comerciale, ș.a.

b) operațiuni de casă care privesc alimentarea cu numerar, redistribuirea și depunerea excedentului de casă în conturi la BNR.

c) operațiuni de casă administrativă ce privesc operațiunile interne ale băncii, cum sunt: plățile salariale, avansul spre decontare și plăți diverse de interes administrativ, (încasări și plăți în lei și valută) ș.a.

Organizarea evidenței și mișcării valorilor de casă este stabilită prin norme speciale ale băncii.

Contul 111 „Contul curent la BNR”

Acesta este un cont de activ și se dezvoltă în mai multe analitice conform normelor metodologice ale BNR. Reflectă disponibilitățile bănești ale băncii aflate în conturi la BNR, precum și mișcarea acestora determinată de încasări și plăți.

În debitul contului se înregistrează: încasările directe și viramentele primite de la clientelă (inclusiv prin Casa de compensație-TRANSFOND), împrumuturile de la BNR și depozitele primite de la alte bănci, sumele reprezentând dobânzi și comisioane bancare, precum și rambursări de sume din creditele acordate altor bănci.

În creditul contului se înregistrează: sumele în numerar ridicate de la BNR, plățile clienților (viramente prin TRANSFOND), rambursări de împrumuturi către BNR și alte bănci, dobânzi și comisioane plătite și orice alte plăți efectuate prin contul curent.

Conturile corespondente prin care *se debitează* sunt:

- 101 „Casa”, cu sumele depuse în numerar la BNR;
- 112 „Împrumuturi de refinanțare de la BNR”, cu împrumuturile de refinanțare;
- 341 „Decontări intrabancare”, cu sumele încasate direct în contul 111 „Cont curent la BNR”, care aparțin altor unități operative;
- 7011 „Dobânzi de la BNR”, cu dobânzile încasate de la BNR pentru disponibilul din contul curent;

Se creditează, în principal prin debitul conturilor :

- 101 „Casa”, cu sumele ridicate în numerar de la BNR;
- 341 „Decontări intrabancare”, în relațiile cu sediile care aparțin băncii;
- 142 „Împrumuturi primite de la bănci”, cu rambursările de credite;
- 6011 „Dobânzi la BNR”, cu dobânzile plătite pentru creditele de refinanțare;
- 6019 „Comisioane” cu comisioanele plătite pentru operațiunile efectuate de BNR.

Soldul contului este *debitor* și reprezintă disponibilitățile bănești aflate în contul curent la Banca Națională a României.

Contul 109 „Alte valori”

Cu ajutorul contului 109 se înregistrează cecurile de călătorie în valută, cumpărate și neremise spre încasare, precum și a altor valori.

Cecurile de călătorie sunt de mai multe feluri și reprezintă instrumente de plată sau de încasare emise de bănci pentru o sumă fixă în lei sau în valută.

De regulă, aceste cecuri servesc pentru plata serviciilor turistice sau pentru a fi preschimbate în monedă locală în țara în care se prezintă.

Contului 109 „Alte valori” este un cont de activ și *se debitează* cu ocazia cumpărării cecurilor de călătorie în corespondență cu contul 3721 « Poziție de schimb ».

Se creditează cu valoarea cecurilor remise emitenților pentru încasare prin debitul contului 1611 „Valori de recuperat”.

Soldul contului reprezintă valoarea cecurilor cumpărate și neremise spre încasare emitenților.

Evidența operațiunilor bancare:

1. Se înregistrează depunerea de numerar de către un agent economic, în contul curent:

101	=	2511
„Casa”		„Conturi curente”

2. Se înregistrează constituirea unui depozit la termen de către o persoană fizică:

101	=	2532
„Casa”		„Depozite la termen”

3. Se înregistrează retragerea de numerar din contul curent de la BNR:

101	=	111
„Casa”		„Contul curent la BNR”

4. Se înregistrează transferul de numerar de la altă sucursală a băncii:
101	=	341
„Casa”		„Decontări intrabancare”
5. Se înregistrează retragerea de numerar din contul curent de către un client (agent economic):
2511	=	101
„Conturi curente”		„Casa”
6. Se înregistrează lichidarea un depozit la vedere constituit de o persoana fizică:
2531	=	101
„Depozite la vedere”		„Casa”
7. Se înregistrează depunerea de numerar în contul curent de la BNR:
111	=	101
„Contul curent la BNR”		„Casa”
8. Se înregistrează transferul de numerar la altă subunitate a băncii:
341	=	101
„Decontări intrabancare”		„Casa”
9. Se înregistrează lipsă în casierie de numerar :
3556	=	101
„Alți debitori diverși”		„Casa”
10. Se înregistrează depunerea de numerar în ATM-ul bancar:
102	=	101
„Numerar în ATM-uri și ASV-uri”		„Casa”
11. Cumpărarea cecului de călătorie:
109	=	3721
„Alte valori”		„Poziția de schimb”
12. Se înregistrează achitarea cecului cumpărat anterior:
3722	=	%
„Contravaloarea poziției de schimb”		101
		„Casa”
		7029
		„Comisioane”
13. Se înregistrează remiterea cecului de călătorie cumpărat, la încasare în străinătate:
1611	=	109
„Valori de recuperat”		„Alte valori”
14. Se înregistrează încasarea cecului de călătorie:
121	=	1611
„Conuri de corespondent la instituțiile de credit”		„Valori de recuperat”

1.2. Contabilitatea valorilor primite sau date în pensiune

Din punct de vedere al trezoreriei, operațiunile de pensiune reprezintă credite sau împrumuturi, garantate prin transferul temporar de proprietate asupra elementelor de activ cedate.

Operațiunile de pensiune simplă reprezintă operațiuni active sau pasive garantate prin transferul temporar de proprietate asupra elementelor de activ cedate, care nu fac obiectul unei livrări efective de titluri (efecte publice, valori mobiliare, titluri de creanță negociabile) sau de efecte de comerț indiferent că sunt sau nu livrate. Aceste categorii de operațiuni se evidențiază cu ajutorul conturilor din clasa I (pentru operațiunile interbancare) și a conturilor din clasa a-II-a (pentru operațiunile cu clientela).

Contabilitatea valorilor primite sau date în pensiune se conduce cu ajutorul conturilor 151 „Valori primite în pensiune” (cu funcție contabilă de activ) și 152 „Valori date în pensiune” (de pasiv) care se dezvoltă în conturi de gradul II, în funcție de durata pensiunii și de felul dobânzii, de încasat sau datorat.

Cedentul (banca care primește împrumutul), menține în activ elementele cedate, iar prețul cesiunii se înregistrează în pasivul contului 152 „Valori date în pensiune”, reprezentând datorii față de cesionar.

Cesionarul (banca care acordă creditul), evidențiază aceeași sumă în activul contului 151 „Valori primite în pensiune” reprezentând creanță față de cedent. Dacă cesionarul, la rândul său, redă în pensiune titlurile primite inițial în pensiune, le înregistrează în pasiv în contul „Valori date în pensiune” cu suma încasată, reprezentând datoria sa față de cesionar.

Evidența operațiunilor bancare:

- 1) Se înregistrează acordarea creditului pe baza valorilor primite în pensiune de la o instituție de credit:

1511	=	1111
„Valori primite în pensiune de pe o zi pe alta „		„Contul curent la BNR”

- 2) Se înregistrează dobânda calculată, cuvenită aferentă creditului:

1517	=	7015
„Creanțe atașate”		„Dobânzi de la valorile primite în pensiune”

- 3) Se înregistrează la scadență rambursarea creditului și încasarea dobânzii:

1111 Contul curent la BNR	=	%
		1511
		„Valori primite în pensiune de pe o zi pe alta”
		1517
		„Creanțe atașate”

- 4) Se înregistrează primirea împrumutului pe baza valorilor date în pensiune:

1111	=	1521
„Contul curent la BNR „		„Valori date în pensiune de pe o zi pe alta”

- 5) Se înregistrează dobânda calculată, datorată aferentă împrumutului primit:

6015	=	1527
„Dobânzi la valorile date în pensiune”		„Datorii atașate”

- 6) Se înregistrează la scadență rambursarea împrumutului și plata dobânzii:

%	=	1111
1521		„Contul curent la BNR „
„Valori date în pensiune de pe o zi pe alta”		
1527		
„Datorii atașate”		

1.3. Contabilitatea creanțelor interbancare restante și îndoielnice

Creanțele restante sunt formate din creditele interbancare, nerambursate la termen și din dobânzile neachitate, iar creanțele îndoielnice sunt formate din credite nerambursate la termen și dobânzile aferente care au un grad de risc mare, iar debitorul a fost acționat în justiție.

Contabilitatea creanțelor restante se conduce cu ajutorul contului 181 „Creanțe restante”, care se dezvoltă în conturi sintetice de gradul II și anume:

- 1811 „Creanțe restante”
- 1812 „Dobânzi restante”
- 1817 „Creanțe atașate”

Toate aceste conturi au funcția contabilă de activ.

Se debitează cu creditele, depozitele, valorile primite în pensiune interbancară și dobânzile aferente nerambursate la scadență.

Se creditează cu:

- încasarea creditelor restante
- creditele restante devenite îndoielnice
- cu dobânzile restante devenite îndoielnice

Dacă creanțele nu se încasează avem de-a face cu un debitor insolubil. În acest caz, conturile se închid prin conturile:

- 667 „Pierderi din creanțe nerecuperabile acoperite cu provizioane
- 668 „Pierderi din creanțe nerecuperabile neacoperite cu provizioane

Contabilitatea creanțelor îndoielnice și dobânzile aferente se conduce cu ajutorul contului 182 „Creanțe îndoielnice”, care se dezvoltă în conturi sintetice de gradul II și anume:

- 1821 „Creanțe îndoielnice”
- 1822 „Dobânzi îndoielnice”
- 1827 „Creanțe atașate”

Creanțele îndoielnice se pot constitui din creanțe curente după ce debitorul a fost acționat în justiție conform procedurilor de urmărire.

Evidența operațiunilor bancare:

*se înregistrează creanțe îndoielnice provenite din credite curente interbancare

1821	=	%
„Creanțe îndoielnice”		1311
		„Depozite la vedere la bănci”

		1313
		„Depozite colaterale la bănci”
		1411
		„Credite de pe o zi pe alta acordate băncilor”

		1413
		„Credite financiare acordate băncilor”
		1511
		„Valori primite în pensiune de pe o zi pe alta”
		1512
		„Valori primite în pensiune la termen”

*se înregistrează creanțe restante devenite îndoielnice

1821	=	1811
„Creanțe îndoielnice”		“Creanțe restante”

*se înregistrează dobânzile restante devenite îndoielnice

$$\begin{array}{lcl}
 1822 & = & \% \\
 \text{„Dobânzi îndoienice”} & & 1812 \\
 & & \text{„Dobânzi restante”} \\
 & & 1817 \\
 & & \text{„Creanțe atașate”}
 \end{array}$$

*se înregistrează dobânzi penalizatoare calculate la creanțe efectuate numite dobânzi îndoienice

$$\begin{array}{lcl}
 1827 & = & 7018 \\
 \text{„Creanțe atașate”} & & \text{„Dobânzi din creanțe restante și îndoienice”}
 \end{array}$$

*se reflectă creanțele din dobânzile îndoienice recuperate

$$\begin{array}{lcl}
 1111 & = & \% \\
 \text{„Cont curent la BNR”} & & 1821 \\
 & & \text{„Creanțe îndoienice”} \\
 & & 1822 \\
 & & \text{„Dobânzi îndoienice”} \\
 & & 1827 \\
 & & \text{„Creanțe atașate”}
 \end{array}$$

*dacă acestea se trec la pierderi se realizează înregistrarea

$$\begin{array}{lcl}
 668 & = & \% \\
 \text{„Pierderi din creanțe} & & 1821 \\
 \text{nerecuperabile neacoperite} & & \text{„Creanțe îndoienice”} \\
 \text{cu provizioane”} & & 1822 \\
 & & \text{„Dobânzi îndoienice”} \\
 & & 1827 \\
 & & \text{„Creanțe atașate”}
 \end{array}$$

TEMA 2. CONTABILITATEA OPERAȚIUNILOR CU CLIENTELA

2.1. Contabilitatea creanțelor comerciale

În conturile de creanțe comerciale se înregistrează creanțele clienților mobilizate de către instituția de credit (bancă), sub forma operațiilor de scont comercial și asimilate, factoring, creanțe atașate și alte creanțe comerciale.

Creanțele comerciale sunt rezultatul cesiunii de creanțe sub forma scontului și factoringului.

Cesiunea de creanțe este o convenție scrisă prin care un creditor transmite o creanță a sa unei alte persoane.

Părțile cesiunii sunt:

- ◆ cedentul - creditorul care transmite creanța sa
- ◆ cesionarul - persoana către care se transmite creanța
- ◆ debitorul cedat - debitorul creanței transmise

Efectul cesiunii constă în aceea că din momentul realizării acordului de voință, creanța trece în patrimoniul cesionarului cu toate drepturile pe care le conferă cedentului.

Față de terți, cesiunea produce efecte numai din momentul notificării ei debitorului cedat, sau din momentul acceptării de către acesta prin act autentificat la un notariat potrivit art.1393 Cod civil.

Pot fi cesionate creanțe din livrări de bunuri, prestări de servicii și executări de lucrări. Cesiunea trebuie să fie constantă printr-un contract de cesiune încheiat între bancă și clientul care cesionează încasările din livrări la intern sau extern, cu titlu de garanție.

Cesiunea de creanță se poate realiza numai prin remedierea titlului, iar creanța trebuie să fie certă, lichidă și exigibilă.

Fiind un contract, cesiunea de creanță trebuie să îndeplinească condițiile de formă și de fond cerute de lege pentru realizarea oricărui contract.

Pe baza concluziilor rezultate din negocierea efectuată între parteneri, adică a condițiile de creditare se stabilesc: volumul creditului, durata de acordare a creditului, termenul de rambursare, mărimea ratelor, dobânda, garanția creditului.

Scontul comercial reprezintă operațiunea bancară prin care, în schimbul unui efect de comerț (cambie, bilet la ordin), banca pune la dispoziția clientului său valoarea efectului, mai puțin agio (taxa de scont și comisioanele aferente), fără a aștepta scadența efectului respectiv.

Factoringul reprezintă operațiunea prin care clientul, numit aderent transferă proprietatea facturilor sale băncii, denumită factor, aceasta având obligația conform contractului încheiat de a asigura încasarea creanțelor aderentului, asumându-și riscul de neplată a acestora. Banca, pe baza documentelor primite plătește valoarea nominală a creanțelor, mai puțin agio fie imediat, fie la scadența acestora sau la scadența contractuală stabilită cu aderenții.

Contabilitatea operațiunilor privind cesiunea de creanțe se conduce cu ajutorul contului 201 „Creanțe comerciale”, care se dezvoltă în analitice de gradul II, astfel:

2011 - Creanțe comerciale

20111 - Scont

20112 - Factoring cu recurs

20113 - Forfetare

20114 - Factoring fără recurs

20119 - Alte creanțe comerciale

2017 - Creanțe atașate

Creditul de scont este egal cu diferența dintre valoarea nominală a efectului de comerț și agio (scont și comision).

$S = (VN * \text{taxa scont} * P) / 360 * 100$, în care:

S = scont,

VN = valoarea cambiei sau capitalul

P = perioada pentru care se scotează efectele de comerț.

Contabilitatea creditelor de scont se conduce cu ajutorul contului 20111 „Scont și operațiuni asimilate”, având funcția contabilă de activ.

Se debitează cu valoarea efectelor de comerț scontate de bancă, la valoarea lor nominală (inclusiv agio), în corespondență cu contul 2511 „Conturi curente”.

Se creditează cu valoarea efectelor de comerț încasate (prin debitul contului 2511).

Soldul debitor reflectă valoarea efectelor de comerț, aflate în portofoliu, scontate și neajunse la scadență.

Dobânzile pentru creditul acordat, reținute cu anticipație se înregistrează în contul 376 „Venituri înregistrate în avans”, iar comisionul se înregistrează în contul 7029 „Comisioane”.

Evidența operațiunilor bancare:

*se înregistrează valoarea efectelor de comerț scontate

20111	=	2511
„Creanțe comerciale”		„Conturi curente”

*se înregistrează agio

2511	=	%
„Conturi curente”		376
		„Venituri înregistrate în avans”
		7029
		„Comisioane”

*se înregistrează trecerea la venituri a dobânzilor înregistrate în avans

376	=	70211
„Venituri înregistrate în avans”		„Dobânzi de la operațiunile de scont, asimilate și alte creanțe”

*se înregistrează încasarea efectelor de comerț de către bancă

%	=	20111
2511		„Scont și operațiuni asimilate”
„Conturi curente”		
1111		
„Cont curent la BNR”		

*se înregistrează efectele de comerț neîncasate la scadență (creanța trece la restanță sau la credite îndoielnice)

%	=	20111
2811		„Scont și operațiuni restante”
„Creanțe asimilate”		
2821		
„Creanțe îndoielnice”		

Pe baza contractului încheiat și a documentelor primite, societatea bancară plătește valoarea nominală a creanțelor, mai puțin agio, fie imediat, fie la scadență sau la încasarea creanțelor. Facturile preluate de bancă se clasifică în :

- facturi aprobate, care sunt disponibile imediat sub formă de credit în contul clientului. Aprobarea e condiționată de prezentarea unor documente asiguratorii ale băncii, cum ar fi: certificate de depozit, depozite colaterale, depozite de cecuri.

- facturi neaprobatе(indisponibile) până la încasarea creanțelor ori până la scadența lor contractuală.

Sucesiunea operațiunilor de factoring este următoarea: primirea facturilor aderentului, gruparea facturilor aprobate și neaprobatе, finanțarea facturilor aprobate, reținerea garanției de risc de încasare, încasarea comisioanelor, încasarea creanței, restituirea creanței, încasarea agio.

Contabilitatea operațiunilor de factoring este condusă cu ajutorul contului 20112 „Factoring cu recurs”, care are funcția contabilă de activ.

Se debitează cu valoarea nominală a creanțelor mobilizate, în corespondență cu conturile:

□ 25211 „Conturi de factoring disponibile”, în care se înregistrează facturile aprobate, disponibile pentru creditare imediată;

□ 25212 „Conturi de factoring indisponibile”, în care se înregistrează valoarea facturilor neaprobatе.

Se creditează cu valoarea nominală a creanțelor comerciale încasate, în corespondență cu conturile:

♦ 2511 „Conturi curente”

♦ 111 „Cont curent la BNR”

Soldul debitor reflectă valoarea nominală a creanțelor comerciale neîncasate.

Conturile de factoring 2521 „Conturi de factoring” reprezintă conturile deschise pe numele aderentului, adică conturi de datorii care se detaliază în două conturi de gradul II și anume:

=25211 „Conturi de factoring disponibile”

=25212 „Conturi de factoring indisponibile”

Aceste conturi au funcția contabilă de pasiv.

Se creditează cu valoarea nominală a facturilor aprobate și neaprobatе, în corespondență cu contul 20112 „Factoring”.

Se debitează cu finanțarea factoringului disponibil și cu a factoringului după încasarea creanței.

Evidența operațiunilor bancare:

*se înregistrează achiziționarea facturilor la valoarea nominală, clasificate în facturi aprobate și facturi neaprobatе:

20112	=	%
„Factoring cu recurs”		25211
		„Conturi de factoring disponibile”
		25212
		„Conturi de factoring indisponibile”

*se înregistrează finanțarea factoringului disponibil și reținerea dobânzii, a comisionului și a unei garanții pentru riscul de neîncasare.

25211	=	%
„Conturi de factoring disponibile”		„Conturi curente”
		376
		„Venituri înregistrate în avans”
		25336
		„Alte depozite colaterale”

*se înregistrează comisioanele și dobânzile reținute în avans din factoringul disponibil, eşalonate lunar la venituri.

376	=	%
„Venituri înregistrate în avans”		70212
		„Dobânzi de la operațiunile de factoring”
		7029
		„Comisioane”

*se înregistrează restituirea garanției după încasarea creanței		
25336	=	2511
„Alte depozite colaterale BNR”		„Cont curent la BNR”

*se reflectă încasarea facturilor		
%	=	20112
2511		„Factoring”
„Conturi curente”		
111		
„Cont curent la BNR”		

*se înregistrează creanțele neîncasate, care se trec în categoria celor restante sau îndoielnice

%	=	2511
2811		„Conturi curente”
„Creanțe restante”		
2821		
„Creanțe îndoielnice”		

*se înregistrează finanțarea aderentului după încasarea facturilor, reținându-se doar comisionul fără garanții și dobânzi.

25212	=	%
„Conturi de factoring indisponibile”		7029
		„Comisioane”
		2511
		„Conturi curente”

*se înregistrează facturile neaprobat, neîncasate sau refuzate la plată, care se restituie aderentului, iar la bancă se înregistrează ștornarea primirii facturilor.

25212	=	20112
„Conturi de factoring indisponibile”		„Factoring”

2.2. Contabilitatea creditelor de trezorerie

Acest tip de credite se acordă clienței nefinanciare pe termen scurt pentru acoperirea necesarului de lichidități privind activitatea de exploatare și alte necesități. Se cunosc următoarele categorii de credite:

- credite pentru vânzări cu plata în rate
- credite pentru finanțarea stocurilor
- credite pentru importuri
- credite pe bază de linii globale de credit
- avansuri temporare garantate cu certificate de depozite
- credite acordate persoanelor fizice

Pentru acordarea creditelor de trezorerie agenții economici trebuie să prezinte băncilor comerciale planul de trezorerie, care se întocmește pe baza bilanțelor de verificare și a ultimului bilanț contabil, a programului de activitate și valorificare a producției potrivit contractelor și comenzilor de aprovizionare și desfacere.

De asemenea se analizează CASH FLOW-ul și B.V.C.-ul solicitantului de credite.

Pe baza analizei și verificării de către inspecitori a planului de trezorerie se stabilește excedentul sau deficitul de trezorerie.

Excedentul reprezintă volumul de credite ce urmează a se rambursa eşalonat în cursul perioadei următoare.

Deficitul reprezintă volumul de credite noi de care poate beneficia agentul economic în perioada următoare.

Planul de trezorerie cuprinde:

I. Total (1-2-3+4) ----- sume(mii lei)

1.total activ din bilanț.

2.active circulante necreditabile (degradate) stabilite cu ocazia verificării garanției creditului.

3.stocuri și cheltuieli ce au fost creditate prin credite speciale.

4.cheltuieli necesare realizării producției programate (se iau din bugetul de venituri și cheltuieli-BVC).

II. Total (5+6+7-8-9+10) ----- sume(mii lei)

5.capital social vărsat

6.rezerve și alte finanțări

7.fonduri proprii

8.obligații de plată

9.credite de trezorerie și nerambursate

10.situații speciale-10 încasări prognozate a se realiza

III. Se stabilește:

1.Deficitul sau trezorerie negativă = I-II

2.Excedentul sau trezorerie pozitivă = II-III

Contabilitatea creditelor de trezorerie este condusă cu ajutorul contului 202 „Credite de trezorerie”, care se dezvoltă în conturi de gradul II și anume:

2021 - Credite de trezorerie

20211 - Utilizări din deschideri de credite permanente

20212 - Credit global de exploatare

20213 - Diferențe de rambursat legate de utilizarea cardurilor

20219 - Alte credite de trezorerie

2027 - Creanțe atașate

Contul 2027 „Creanțe atașate” este deschis pentru a evidenția dobânda calculată și care urmează a se încasa de către bancă.

Contul 2021 „Credite de trezorerie” este un cont de activ, care se debitează, de regulă, prin conturile:

♦2511 „Conturi curente”, când se acordă credite clienței.

♦376 „Venituri înregistrate în avans”, când se acordă credite clienței prin carduri.

Se creditează prin conturile:

♦2511 „Conturi curente”, cu rambursarea creditelor de trezorerie.

♦2811 „Creanțe restante”, cu creditele nerambursate.

♦514 „Rezerva generală pentru riscul de credit”, cu sumele utilizate din rezerva generală pentru riscul de credit.

Evidența operațiunilor bancare:

*se înregistrează debitul de trezorerie acordat clienței

2021	=	2511
„Credite de trezorerie”		„Conturi curente”

*se înregistrează comisionul încasat de bancă pentru creditul acordat

2511	=	7029
„Conturi curente”		„Comisioane”

*se înregistrează dobânzile calculate, neajunse la scadență

2027	=	70213
„Creanțe atașate”		„Dobânzi de la creditele de trezorerie”

*se înregistrează creditele scadente devenite restante

2811	=	2021
„Creanțe restante”		„Credite de trezorerie”

*se înregistrează dobânzile la creditele restante

2812	=	2027
„Dobânzi restante”		„Creanțe atașate”

*se înregistrează încasarea de către bancă a creditelor curente, restante și a dobânzilor aferente

2511	=	%
„Conturi curente”		2021
		„Credite de trezorerie”
		2811
		„Creanțe restante”
		2812
		„Dobânzi restante”
		2027
		„Creanțe atașate”

2.3. Contabilitatea operațiunilor efectuate prin conturile curente

Persoanele juridice și fizice ce solicită deschiderea conturilor curente la bănci și alte terțe persoane care intră în relații financiare cu banca au fost numite generic, clientelă bancară.

Conturile clientelei sunt cuprinse în grupa 25, în cadrul conturilor de gradul I, astfel:

251 - Conturi curente

2511 - Conturi curente

2517 - Creanțe și datorii atașate

25171 - Creanțe atașate

25172 - Datorii atașate

252 - Conturi de factoring

2521 - Conturi de factoring

2527 - Datorii atașate

253 - Conturi de depozite

2531 - Depozite la vedere

2532 - Depozite la termen

2533 - Depozite colaterale

25331 - Depozite pentru deschiderea de acreditive

25332 - Depozite pentru emiterea de scrisori de garanție

25333 - Depozite pentru cecuri certificate

25334 - Depozite pentru ordine de plată cu scadență

25335 - Depozite pentru garanții gestionari

25336 - Alte depozite colaterale

2537 - Datorii atașate

254 - Certificate de depozit, carnete și librete de economii

2541 - Certificate de depozit

2542 - Carnete și librete de economii

2547 - Datorii atașate

Aceste conturi se dezvoltă în conturi de gradul –II- și gradul –III- după caz, iar dintre acestea 251 – « Conturi curente » cuprind atât conturi cu funcție contabilă de activ cât și cu funcție contabilă de pasiv. Toate celelalte conturi ale clientelei : 252 – Conturi de factoring, 253 - Conturi de depozite și 254 – Certificate de depozit, carnete și librete de economii au funcție contabilă de pasiv.

Deci, conturile curente sunt deschise clienților pentru efectuarea operațiunilor de încasări și plăți, în numerar și prin virament. Prezintă de regulă solduri creditoare din care pot fi trase sume, de către titularii de conturi, fără preaviz.

Contabilitatea acestor operațiuni se conduce cu ajutorul contului **251 „Conturi curente”**

Contul 2511 "Conturi curente" este un cont bifuncțional.

Se creditează prin debitul conturilor care reflectă specificul operațiunii înregistrate, astfel :

1 în corespondență cu conturile din clasa 1, pentru încasări, viramente și depuneri de numerar de către clientelă;

2 în corespondență cu conturile din grupele 20, pentru creditele primite de clientelă și 24 pentru: credite acordate clientelei pe baza valorilor primite în pensiune; rambursări de împrumuturi primite de către bancă pe baza valorilor date în pensiune clientelei;

3 în corespondență cu conturile din grupa 25 pentru depozitele diminuate sau lichidate, spre exemplu:

-2521 „Conturi de factoring” cu sumele puse la dispoziția clientului în cadrul operațiunilor de factoring, imediat, la încasarea creanțelor comerciale potrivit scadenței acestora sau la scadența stabilită cu clientul;

-2527 „Datorii atașate” pentru dobânzile platite de banca aferente operațiunilor de factoring;

-2627 „Datorii atașate” pentru dobânzi plătite de bancă aferente altor sume datorate;

- sau, în corespondență cu conturile de depozite (253) pentru operațiuni privind depozite ale clienților diminuate sau lichidate; și prin:

- 2541, sau 2542 - pentru depozite pe bază de certificate de depozit, carnete și librete de economii, diminuate sau lichidate;

- 2327, sau 2437, sau 2537, sau 2547, sau 25172 pentru dobânzile încasate de către clienți la conturile curente, pentru certificate de depozit, pentru carnete și librete de economii și pentru împrumuturi primite de la aceștia de către bancă;

- 2621 „Alte sume datorate” pentru încasări ale clientelei reprezentând plăți efectuate de bancă privind alte sume datorate;

4 în corespondență cu conturile din grupa 35 pentru sumele privind drepturile de personal, precum și sumele plătite clientelei în calitate de creditori și colaboratori diverși;

5 în corespondență cu conturile din grupa 41 cu valoarea titlurilor cumpărate de la clientelă;

6 în corespondență cu conturile din grupa 47 cu sumele plătite clientelei din operațiuni de leasing și locație simplă;

7 în corespondență cu conturile din grupa 60, cu plăți pentru clientelă privind comisioane din operațiuni cu titluri, precum și plăți pentru cheltuieli ale clienților provenind din operațiuni în afara bilanțului, cheltuieli cu mijloace de plată și alte cheltuieli cu prestații de servicii financiare;

8 în corespondență cu conturile din grupa 67 cu sumele plătite de bancă clientelei pentru cheltuieli excepționale.

Se debitează prin creditul următoarelor, principale, conturi:

-20111 sau, 20112 sau, sau 20119 - cu valoarea creanțelor comerciale încasate de către bancă;

-2021, sau 2031, sau 2041, sau 2051, sau 2052, sau 2061 - pentru credite de trezorerie, export, echipament, pentru bunuri, imobiliare, precum și alte credite rambursate de către clientelă;

-2531, sau 2532, sau 2533 - pentru depozitele constituite de clientelă;

- 2541, sau 2542 - depozite constituite de clientelă pe baza certificatelor de depozit, carnetelor și libretelor de economii;

-2511 - plăți efectuate de clientelă pentru clienții cu cont la aceeași bancă și alimentarea contului de cărți de plată al clienței;

- 2617 - dobânzi plătite de clientelă aferente valorilor de recuperat;

-101 - ridicări de numerar de către clientelă;

-2611 - sume plătite de clientelă privind valorile de recuperat;

-2811, sau 2812, sau 2817, sau 2821, sau 2822, sau 2827 – cu rambursări de creanțe și dobânzi restante, precum și de creanțe, și dobânzi îndoielnice;

- 367 - cu retrageri de numerar de către clientela deținătoare de cărți de plată;

-3721 - cumpărări de devize de la clientelă, scont, dobânzi și comisioane percepute; rambursări de credite în devize acordate clienței, în contrapartida valorilor primite în pensiune și restituite acesteia; împrumuturi primite în devize de la clientelă, în contrapartida valorilor în lei date în pensiune acesteia; alte sume în devize încasate de la clientelă reprezentând creanțe;

-3722 - contravaloarea în lei a devizelor și a cecurilor de călătorie în devize, vândute clienței; contravaloarea în lei a valorilor în devize primite în pensiune și restituite, în contrapartida creditelor în lei rambursate de către clientelă; contravaloarea în lei a valorilor în devize date în pensiune clienței, în contrapartidă împrumuturilor în lei primite de la aceasta;

-7077 - sumele încasate de la clientelă reprezentând venituri din alte angajamente date;

-7083 - sumele încasate de la clientelă reprezentând comisioane din activități de asistență și de consultanță;

-7085 - sumele încasate de la clientelă reprezentând venituri privind mijloace de plată;

-7499 -sumele încasate de la clientelă reprezentând venituri diverse de exploatare;

- 7033 - dividende încasate aferente titlurilor de plasament cu venit variabil;

-70712 - comisioane încasate de la clientelă privind angajamente de finanțare date;

-70722 - comisioane încasate de la clientelă privind angajamente de garanție date;

-777 - sumele încasate de la clientelă reprezentând alte venituri excepționale;

-7029, sau 7039, sau 7069 - comisioane plătite de clientelă aferente operațiunilor de scontare a efectelor de comerț și de curtaaj la operațiunile de pensiune, comisioane pentru operațiunile de factoring indisponibil, comisioane și speze pentru operațiuni de acceptare, amânare, avizare, efectuarea de reclamații, returnarea documentelor neplătite, operări în conturi și efectuarea de decontări rapide, comisioane pentru operațiuni cu titluri, precum și comisioane pentru operațiuni de schimb și arbitraj și cecuri de călătorie;

-7053 - sumele încasate de la clientelă reprezentând dividende și venituri asimilate.

Soldul creditor al contului reprezintă disponibilitățile bănești ale clienței în contul curent;

Soldul debitor al contului reprezintă descoperiri de cont neautorizate (după caz se comunică, CIP).

Până în momentul scadenței dobânda aferentă contului curent se evidențiază cu ajutorul contului 2517 “Creanțe și datorii atașate”.Este un cont bifuncțional care se dezvoltă în sintetice de gradul al III- lea în:

- 25171 “Creanțe atașate” - cont de activ care evidențiază dobânda calculată și neajunsă la scadență aferentă soldului debitor al contului curent;

- 25172 “Datorii atașate” - cont de pasiv care ține evidența dobânzii calculate și neajunse la scadență, aferente soldului creditor al contului curent.

Dobânda reprezintă principala sursă de venit al băncii, dar și o importantă cheltuială. În cazul dobânziilor aferente conturilor curente, conturile de venit și respectiv cheltuială care o înregistrează sunt următoarele:

- 7024 "Dobânzi de la conturi curente debitoare" - evidențiază dobânda de încasat aferentă soldului debitor al contului curent;
- 6024 "Dobânzi la conturi curente" - evidențiază dobânda de plătit aferentă soldului creditor al contului curent.

Conturile curente deschise clienților bancare se închid la cererea acestor sau ca urmare a nefolosirii conturilor pe o anumită perioadă de timp care a fost stabilită prin convenția încheiată dintre cele două părți.

Evidența operațiunilor bancare:

1. Se înregistrează debitarea contului plătitorului în urma unui ordin de plată depus de acesta la banca sa pentru un beneficiar cu cont curent deschis la altă bancă:

$$\begin{array}{ccc} 2511 & = & 1111 \\ \text{„Conturi curente”} & & \text{„Contul curent la BNR”} \end{array}$$
2. Se înregistrează decontarea unui ordin de plată la banca plătitorului:

$$\begin{array}{ccc} 1111 & = & 2511 \\ \text{„Contul curent la BNR”} & & \text{„Conturi curente”} \end{array}$$
3. Se înregistrează debitarea contului plătitorului în urma unui ordin de plată depus de acesta la banca sa pentru un beneficiar cu cont curent deschis la o altă sucursală a băncii:

$$\begin{array}{ccc} 511 & = & 341 \\ \text{„Conturi curente”} & & \text{„Decontări intrabancare”} \end{array}$$
4. Se înregistrează decontarea unui ordin de plată la sucursala plătitorului:

$$\begin{array}{ccc} 341 & = & 2511 \\ \text{„Decontări intrabancare”} & & \text{„Conturi curente”} \end{array}$$
5. Se evidențiază încasarea comisionului perceput din contul curent:

$$\begin{array}{ccc} 2511 & = & 7029 \\ \text{„Conturi curente”} & & \text{„Comisioane”} \end{array}$$
6. Reținerea din contul curent a comisionului de eliberare a "cărți de plată":

$$\begin{array}{ccc} 2511 & = & 7085 \\ \text{„Conturi curente”} & & \text{„Venituri privind mijloacele de plată”} \end{array}$$
7. Se calculează și se evidențiază dobânda cuvenită pe perioada cât clientul nu a efectuat nici o operație în contul curent:

$$\begin{array}{ccc} 6024 & = & 25172 \\ \text{„Dobânzi la conturile curente”} & & \text{„Datorii atașate”} \end{array}$$
8. Se evidențiază plata dobânzii de către bancă:

$$\begin{array}{ccc} 25172 & = & 2511 \\ \text{„Datorii atașate”} & & \text{„Conturi curente”} \end{array}$$
9. Se înregistrează acordarea unui credit de trezorerie în contul curent al clientului:

$$\begin{array}{ccc} 202 & = & 2511 \\ \text{„Credite de trezorerie”} & & \text{„Conturi curente”} \end{array}$$
10. Se înregistrează eliberarea de numerar din contul curent:

$$\begin{array}{ccc} 2511 & = & 101 \\ \text{„Conturi curente”} & & \text{„Casa”} \end{array}$$
11. Se înregistrează depunerea de numerar în contul curent:

- 101 = 2511
 „Casa” „Conturi curente”
12. Se înregistrează rambursarea creditul de trezorerie și achită dobânda aferentă:
 2511 = %
 „Conturi curente” 202
 „Credite de trezorerie”
 2027
 „Creanțe atașate”
13. Se înregistrează deschiderea unui acreditiv la dispoziția unui partener de afaceri care are cont deschis la altă bancă;
 2511 = 25331
 „Conturi curente” „Depozite pentru deschiderea de acreditive”
14. Se înregistrează achiziționarea creanțelor comerciale și finanțarea aderentului:
 20112 = 2521
 „Factoring cu recurs” „Conturi de factoring”
15. Se înregistrează reținerea dobânzii și a comisionului din contul de factoring:
 2521 = %
 „Conturi de factoring” 376
 „Venituri înregistrate în avans”
 7029
 „Comisioane”
16. Se înregistrează garanția reținută pentru reducerea riscului ce poate rezulta din operațiunea de factoring:
 2521 = 25336
 „Conturi de factoring” „Alte depozite colaterale”
17. Se înregistrează suma pusă la dispoziția aderentului în operațiunea de factoring:
 2521 = 2511
 „Conturi de factoring” „Conturi curente”
18. Se înregistrează anularea garanției:
 25336 = 2511
 „Alte depozite colaterale” „Conturi curente”
19. Se înregistrează atragerea disponibilităților bănești:
 101 = %
 „Casa” 2532
 „Depozite la termen”
 2541
 „Certificate de depozit”
20. Se înregistrează lichidarea depozitului și răscumpărarea certificatelor:
 % = 101
 2532 „Casa”
 „Depozite la termen”
 2541
 „Certificate de depozit”

2.4. Contabilitatea operațiunilor efectuate cu ajutorul cardurilor

Cardul este un instrument de plată fără numerar prin care titularul poate achita contravaloarea unor bunuri sau servicii către persoane abilitate să accepte cardurile prezentate, precum și o carte de plată cu ajutorul căreia se pot obține lichidități în lei sau valută de la o anumită bancă. Sistemul informațional privind circuitul cardurilor este organizat la nivel național și internațional conform procedurilor cunoscute.

În modul cel mai simplu de utilizare, sistemul electronic de eliberare a numerarului conține verigile:

- a) C.D. –Cash Dispenser
- b) A.T.M. –Ghișeu automat de bancă

Cash Dispenser este un dispozitiv electromecanic care permite retragerea de numerar sub formă de bancnotă și monedă.

Ghișeu automat de bancă (A.T.M.) este un dispozitiv electromecanic care pe lângă faptul că permite retragerea de numerar mai permite participarea posesorului de card la alte servicii și anume:

- ♦ solicitarea de informații privind situația contului personal
- ♦ transferul de sume în alte conturi

Utilizarea prin A.T.M. presupune parcurgerea etapelor:

- ♦ introducerea cardului și tastarea numărului personal(PIN)
- ♦ introducerea prin tastare a datelor cerute și confirmarea acțiunii sau sumei cerute
- ♦ primirea unei chitanțe justificative
- ♦ restituirea cărții de plată

Contabilitatea operațiunilor privind retragerea de numerar cu carduri se conduce cu ajutorul conturilor:

- ♦ 101 „Casa”;
- 102 „Numerar în ATM-uri și ASV-uri”

Contul 102 „Numerar în ATM-uri și ASV-uri” are funcția contabilă de activ și reflectă fluxurile de numerar.

Se debitează cu depunerile de numerar în automatele bancare.

Se creditează cu retragerile de numerar din automatele bancare.

Soldul creditor reflectă faptul că automatele bancare sunt încărcate cu numerar.

Evidența operațiunilor bancare:

* O instituție de credit înregistrează alimentarea contului de cărți de plată al unui client, pe baza numerarului depus sau a disponibilităților din contul curent

%	=	2511
101		„Conturi curente” analitic.card
„Casa”		
2511		
„Conturi curente” analitic.client		

*se reflectă încasarea prețului cardului și a comisionului de eliberare a cărții de plată

%	=	7085
101		„Venituri privind mijloacele de plată”
„Casa”		
2511		
„Conturi curente”		

*se reflectă alimentarea ghișeului automat de bancă (ATM)

102	=	101
„Alte stocuri și asimilate”		„Casa”

*se reflectă retragerile de numerar de la ghișeul automat de bancă de către clientul băncii

2511	=	102
„Conturi curente”		„Alte stocuri și asimilate”

* se reflectă retragerile de numerar de la ghișeul automat de bancă de către clientul altei bănci

3712	=	102
„Valori primite la încasare”		„Alte stocuri și asimilate”

-concomitent se reflectă decontarea prin casa de compensație

111	=	3712
„Cont curent la BNR”		„Valori primite la încasare”

TEMA 3. CONTABILITATEA EMISIUNII DE TITLURI ȘI Operațiunilor Diverse

3.1. Contabilitatea datoriilor constituite prin emisiunea de titluri

Emisiunea de titluri reprezintă o modalitate de împrumut prin care banca poate atrage resurse de pe piețele de capital. În funcție de necesități și de categoria de titluri emise, banca poate să obțină lichidități pe termen scurt, mediu sau lung.

Pe baza emisiunii de titluri societatea bancară își asigură lichiditățile pe termen scurt, mediu și lung.

Contabilitatea operațiilor privind emiterea de titluri se conduce cu ajutorul conturilor din grupa 32 – Datorii privind titluri.

321 - *Titluri de piață interbancară*

3211 - Titluri de piață interbancară

3217 - Datorii atașate

322 - *Titluri de creanțe negociabile*

3221 - Titluri de creanțe negociabile

3227 - Datorii atașate

325 - *Obligațiuni*

3251 - Obligațiuni

3257 - Datorii atașate

326 - *Alte datorii constituite prin titluri*

3261 - Alte datorii constituite prin titluri

3267 - Datorii atașate

3211- împrumuturi primite pe bază de certificate interbancare, bilete la ordin negociabile, bilete ipotecare, emise și negociabile pe piața interbancară;

3221 - împrumuturile primite pe bază de certificate de depozit, bilete de trezorerie și alte titluri negociabile emise, de regulă pe termen scurt și mijlociu;

3251 - împrumuturi primite pe bază de obligațiuni emise, de regulă pe termen mijlociu și lung;

3261 - alte împrumuturi primite pe baza titlurilor emise;

3217 , 3267, 3227, 3257 - datorii din dobânzi, calculate și neajunse la scadență, aferente titlurilor de piață interbancară, de creanțe negociabile, obligațiunilor, și altor titluri.

Conturile din grupa 32 au funcție contabilă de pasiv ce se creditează la emiterea titlurilor și se debitează la rambursarea lor, de obicei în contrapartidă cu un cont de trezorerie.

Valoarea la care se înregistrează cheltuielile de emisiune sunt cuprinse pe conturile de cheltuieli aferente unui singur exercițiu sau pot fi eşalonate cu ajutorul contului 3749 „Alte cheltuieli de repartizat” pe mai multe exerciții.

Dobânzile aferente se înregistrează în conturile de datorii atașate: 3217, 3227, 3257, 3267. Dobânzile titlurilor plătite în avans se înregistrează în contul 375 „Cheltuieli înregistrate în avans”.

Primele de emisiune a acestor titluri se înregistrează în contul 374 „Cheltuieli de repartizat”, iar subscrierea unor titluri fără a fi plătite se înregistrează în contul 3556 „Alți debitori diverși”.

Subscrierea titlurilor se înregistrează și în conturile extrabilanțiere la prețul de achiziție. Împrumuturile primite pe baza titlurilor emise se înregistrează în conturile de datorii constituite prin titluri, la valoarea de rambursare.

În unele cazuri băncile emit obligațiuni convertibile în acțiuni. Posesori acestora au dreptul ca, în cadrul unui termen fixat prin contractul de emisiune să-și exercite opțiunea de convertire a obligațiunilor în acțiuni. Prima de conversie apare ca diferență între valoarea nominală a acțiunilor și valoarea de rambursare a obligațiunilor.

Pe baza facturilor remise spre încasare de clientelă, societățile bancare pot să emită bilete la ordin, care reprezintă contrapartida creanțelor preluate care se trec pe contul 3261 „Alte datorii constituite prin titluri”.

Tranzacțiile cu titluri sunt contabilizate prin conturi distincte deschise pe numele societăților de valori mobiliare, care intermediază operațiunile respective.

Evidența operațiunilor bancare:

Se înregistrează emisiunea de titluri pe piața interbancară și de creanțe negociabile:

- împrumuturile primite de bancă pe baza titlurilor emise la subscriere:

3556	=	%
“Alți debitori diverși”		3211
		“Titluri de piață interbancară”
		3221
		“Titluri de creanțe negociabile”
111	=	3556
“Conturi curente la BNR”		“Alți debitori diverși”

- se înregistrează dobânda datorată (cuponul):

60361	=	3217
“Dobânzi privind titlurile de piață interbancară”		“Datorii atașate”
60362	=	3227
“Dobânzi privind titlurile de creanțe negociabile”		“Datorii atașate”

• se înregistrează plata dobânzilor aferente:

%	=	111
3217		“Conturi curente la BNR”
“Datorii atașate		
3227		
“Datorii atașate”		

- se rambursează împrumutul primit pe baza titlurilor emise:

%	=	111
3211		“Cont curent la BNR”
“Titluri de piață interbancară”		
3221		
“Titluri de creanțe negociabile”		

- se înregistrează răscumpărarea sau rambursarea anticipată a titlurilor emise:

379	=	111
<i>“Alte conturi de regularizare”</i>		<i>“Cont curent la BNR”</i>

- se înregistrează anularea titlurilor răscumpărate sau rambursate anticipat:

%	=	379
32111		<i>“Alte conturi de regularizare”</i>
<i>“Titluri de piață interbancară”</i>		
3221		
<i>“Titluri de creanțe negociabile”</i>		

Se înregistrează emisiunea obligațiunilor, astfel:

- Se înregistrează emiterea de obligațiuni (valoarea nominală > valoarea de emisiune):

%	=	3251
2511		<i>„Obligațiuni”</i>
<i>„Conturi curente”</i>		
3741		

„Prime de emisiune privind titlurile cu venit fix”

- Se înregistrează lunar dobânda calculată și neajunsă la scadență:

60363	=	3257
<i>„Dobânzi privind obligațiunile”</i>		<i>„Datorii atașate”</i>

- Se înregistrează amortizarea primelor de emisiune:

6037	=	3741
<i>„Cheltuieli diverse privind operațiunile cu titluri”</i>		<i>„Prime de emisiune privind titlurile cu venit fix”</i>

- Se înregistrează răscumpărarea obligațiunilor și plata dobânzii:

%	=	2511
3251		<i>„Conturi curente”</i>
<i>„Obligațiuni”</i>		
3257		
<i>„Datorii atașate”</i>		
3742		

„Prime de rambursare privind titlurile cu venit fix”

- Se înregistrează amortizarea primelor de rambursare a obligațiunilor:

6037	=	3742
<i>„Cheltuieli diverse privind operațiunile cu titluri”</i>		<i>„Prime de rambursare privind titlurile cu venit fix”</i>

3.2. Contabilitatea decontărilor cu personalul

Datoriile și creanțele privind personalul bancar sunt generate de prestațiile individuale pe care aceștia le prestează în cadrul unității bancare și care sunt remunerate sub forma drepturilor salariale.

În cadrul fondului de salarii se cuprind următoarele elemente componente: drepturile salariale propriu-zise, sporurile, adaosurile, premiile din fondurile de salarii, indemnizațiile pentru concediile de odihnă și cele pentru incapacitatea temporară de muncă suportate din fondurile de salarii, precum și alte drepturi în bani sau în natură datorate de bancă pentru munca prestată și care se suportă de bancă, potrivit reglementărilor în vigoare.

În afara fondului de salarii, personalul, în baza contractului colectiv de muncă sau altor reglementări legale, mai dispune și de alte drepturi și avantaje, cum sunt cele privind masa caldă, alimentația antidot, credite cu dobândă avantajoasă, precum și stimulentele de natura premiilor din profit și participarea la profit ce se acordă după aprobarea bilanțului contabil anual.

De asemenea, banca efectuează o serie de rețineri din remunerația personalului în conformitate cu legislația în vigoare sau cu deciziile judecătorești.

În categoria reținerilor se cuprind, de regulă:

- impozitul pe salarii;
- contribuția la asigurările sociale de stat;

-contribuția pentru fondul de șomaj și contribuția la asigurările sociale de sănătate), avansul chenzinal și diferite datorii sau debite față de terți, cum sunt cele privind chiriile, ratele pentru cumpărări de bunuri, pensiile alimentare ș.a.

Toate operațiunile privind datorii și creanțe cu personalul se regăsesc în statele de plată ce se întocmesc în acest scop.

La întocmirea statelor de plată (cu ajutorul machetelor program) trebuie să se țină cont că salariul brut impozabil cuprinde salariul brut de bază la care se adaugă sporurile, indemnizațiile și alte adaosuri de acest fel.

De asemenea drepturile brute cuprind compensările și indexările primite ca urmare a creșterii prețurilor și tarifelor precum și alte avantaje.

Suma impozabilă se obține după ce, din salariul brut se scade contribuția la asigurările sociale, contribuția pentru fondul de șomaj și alte contribuții prevăzute de lege.

Salariul net se introduce în contul personal de card al salariatului care de regulă poate să-și scoată o sumă mai mare de cont, în funcție de salariile ce au fost aprobate de bancă pentru descoperire de cont.

Contabilitatea decontărilor cu personalul se realizează cu ajutorul contului sintetic de gradul I 351 "Personal și conturi asimilate", care este un cont bifuncțional și se desfășoară pe conturi de gradul II, după cum urmează:

- 3511 "Personal - remunerații datorate" care înregistrează salariile cuvenite personalului, inclusiv adaosurile și premiile achitate din fondul de salarii;

- 3512 "Personal - ajutoare materiale datorate" ce reflectă ajutoarele de boală pentru incapacitatea temporară de muncă, cele pentru îngrijirea copilului, ajutoare de deces și alte ajutoare acordate;

- 3513 "Participarea personalului la profit" ce reflectă stimulente cuvenite personalului din profit;

- 3514 "Avansuri acordate personalului" în care se înregistrează avansurile plătite personalului;

- 3515 "Drepturi neridicate" ce reflectă drepturile de personal neridicate în termen legal;

- 3516 "Rețineri din remunerații datorate terților" care reflectă reținerile și popririle din remunerații datorate terților;

- 3519 "Alte datorii și creanțe în legătură cu personalul" ce reflectă decontările cu salariații la închiderea exercițiului, pentru a permite înregistrarea cheltuielilor și veniturilor aferente exercițiului expirat, precum și alte creanțe și datorii în raporturile cu personalul.

Conturile menționate, cu excepția celor privind avansurile acordate personalului (3514, de activ) și alte creanțe în legătură cu personalul (35192, de activ), au caracteristici comune, și anume: au funcția contabilă de pasiv; în creditul acestora se înregistrează datoriile unității față de salariați în corespondență cu conturile de cheltuieli; în debit reflectă sumele plătite salariaților în vederea stingerii obligațiilor de natură salarială și soldurile creditoare reprezintă datoriile salariale nedecontate de unitate.

Cel mai folosit este contul 3511 „Personal - remunerații datorate” care înregistrează pe credit salariile și alte drepturi cuvenite personalului, atât în lei cât și în devize (dacă este cazul), iar pe debit înregistrează salariile nete achitate personalului, reținerile din salarii (amintite mai sus) și sumele neridicate de personal în termen legal.

Soldul creditor al contului reprezintă salariile datorate personalului.

De asemenea contul 3512 "Personal - ajutoare materiale datorate" este un cont de pasiv care se creditează cu sumele datorate personalului, reprezentând ajutoare materiale suportate din contribuția băncii pentru asigurări sociale, precum și cele acordate, potrivit legii, pentru protecția socială.

Se debitează cu: impozitul datorat, rețineri din ajutoare materiale a unor sume reprezentând avansuri acordate, ajutorul de șomaj, plata ajutoarelor nete, sumele neridicate în termen și alte rețineri prevăzute de lege. Soldul creditor al contului reprezintă ajutoare materiale datorate personalului și neridicate de acesta.

Cu ajutorul contului 3513 „Participarea personalului la profit” se înregistrează drepturile de participare a salariaților la profit. Astfel în credit se consemnează sumele reprezentând participarea personalului la profit repartizate din profitul net realizat la închiderea exercițiului financiar și din profitul net realizat în exercițiile financiare precedente.

În debit se înregistrează sumele achitate personalului, impozitul reținut din sumele neridicate de personal.

Soldul creditor al contului reflectă sumele datorate personalului reprezentând participarea acestuia la profit.

Contul 3514 „Avansuri acordate personalului” este un cont cu funcția contabilă de activ, care se debitează cu avansurile plătite conform contractului de muncă și se creditează cu sumele reținute pe statele de salarii sau de ajutoare materiale reprezentând avansuri acordate.

Soldul debitor al contului reprezintă avansuri plătite personalului.

Contul 3515 „Drepturi de personal neridicate” este un cont cu funcția contabilă de pasiv care se creditează cu sumele datorate personalului, neridicate în termen reprezentând salarii, sporuri, adaosuri, alocații de stat pentru copii, stimulente din profit, ajutoare de boală și alte drepturi.

Se debitează cu sumele achitate personalului, drepturile de personal neridicate, prescrise, datorate bugetului statului potrivit legii, sau înregistrate ca venituri excepționale aferente perioadei.

Soldul creditor al contului reflectă drepturile de personal neridicate.

Contul 3516 „Rețineri din remunerații datorate terților” reflectă în credit sumele reținute de la salariați, datorate terților, reprezentând chirii, cumpărări cu plata în rate și alte obligații față de terți. Pe măsura achitării acestora, contul 3516, se va debita în corespondență cu creditul conturilor prin care se efectuează plata.

Contul 3519 „Alte datorii și creanțe în legătură cu personalul” se dezvoltă în două subconturi sintetice de gradul III: 35191 „Alte datorii în legătură cu personalul” și 35192 „Alte creanțe în legătură cu personalul”.

Aceste conturi se utilizează pentru reflectarea în contabilitate atât a obligațiunilor, cât și a creanțelor față de personal, stabilite la finele anului financiar.

Contul 35191 „Alte datorii în legătură cu personalul, are funcția contabilă de pasiv, înregistrând în credit obligațiile unității față de salariați pentru munca prestată, indemnizațiile pentru concedii de odihnă neefectuate, ajutoarele materiale ș.a., stabilite la finele exercițiului și neînscrise în state de plată, în corespondență cu conturile 611 "Cheltuieli cu remunerațiile personalului", 617 „Alte cheltuieli privind personalul” și 3526 „Alte datorii și creanțe sociale”. În debit se înregistrează în exercițiul următor, sumele plătite personalului pentru lichidarea obligațiilor anterioare din creditul conturilor 101 „Casa ” și 2511 „Conturile curente ”.

Soldul creditor al contului reflectă obligațiile băncii față de salariați.

Contul 35192 „Alte creanțe în legătură cu personalul”, are funcția contabilă de activ, înregistrând în debit creanțele față de salariați stabilite la sfârșitul exercițiului și neîncasate, cum sunt: rețineri de impozit pe salarii, aferente altor drepturi acordate salariaților prin creditul contului 3533 „Impozit pe salarii”, chirii și consumuri, care se fac venit de către bancă, sume datorate privind debite, remunerații, avansuri nejustificate, sporuri sau adaosuri necuvenite, ajutoarele de boală necuvenite, sumele datorate de personal în valută, reprezentând chirii, consumuri și alte debite similare care se fac venit de către bancă.

La începutul perioadei următoare se reflectă încasarea creanțelor, înregistrate anterior, în creditul contului 35192 „Alte creanțe în legătură cu personalul” în corespondență cu debitul conturilor 101 „Casa” sau 2511 „Conturi curente”.

Soldul debitor al contului reflectă creanțele unității față de salariați.

Referitor la impozitul pe drepturile salariale ale personalului, acesta constituie un vărsământ substanțial al băncilor. Prin plata acestui impozit se urmărește participarea salariaților bancari la formarea veniturilor bugetare.

Obiectul impunerii îl constituie venitul sub formă de salarii și alte drepturi salariale: sporuri, indemnizații, stimulente din fondul de participare la profit, recompense și premii, concedii de odihnă, alte câștiguri în bani sau în natură.

Baza de calcul aferentă impozitului pe salarii include în totalitatea sumelor brute primite în cursul unei luni sub formă de salarii și alte drepturi salariale din care s-au dedus sumele aferente contribuției pentru fondul de șomaj și alte sume prevăzute de lege.

Lunar se calculează impozitul pe salarii, pe fiecare loc de muncă, asupra totalității venitului realizat în luna expirată de către fiecare salariat.

Salariile și alte drepturi salariale în valută se impun cu cotele prevăzute de lege aplicabile la sumele deținute prin transformarea în lei la cursul de schimb în vigoare în ultima zi a lunii în care se face plata.

În contabilitate, impozitului pe salarii se înregistrează cu ajutorul contului 3533 „Impozit pe salarii” care are funcția contabilă de pasiv. Se creditează cu sumele datorate bugetului statului reprezentând impozitul pe salarii reținut din drepturile bănești cuvenite salariaților potrivit legii și cele reprezentând impozitul datorat de către colaboratorii băncii pentru plățile efectuate către aceștia. Așa cum am precizat mai sus se debitează cu sumele virate la buget reprezentând impozit pe salarii și pe alte drepturi similare. Soldul creditor al contului reflectă impozitul pe salarii datorat bugetului.

Evidența operațiunilor bancare:

1. Se înregistrează drepturile salariale datorate de unitate:

611	=	3511
„Cheltuieli cu salariile personalului”		„Personal - salarii datorate”

2. Se înregistrează contribuția la asigurările sociale reținută de la asigurați:

3511	=	35212
„Personal - salarii datorate”		„Contribuția personalului la asigurările sociale”

3. Se înregistrează contribuția la fondul de șomaj reținută de la asigurați:

3511 Personal - salarii datorate	=	35222
		„Contribuția personalului la fondul de șomaj”

4. Se înregistrează contribuția la fondul de sănătate reținută de la asigurați:

3511	=	35214
„Personal - salarii datorate”		„Contribuția angajatorului pentru asigurările sociale de sănătate”

5. Se înregistrează impozitul/venitul din salarii:

3511	=	3533
„Personal - salarii datorate”		„Impozitul pe venituri de natura salariilor”

6. Se înregistrează reținerea contribuției de asigurări sociale datorate de unitate:

6121	=	35211
„Contribuția unității la asigurările sociale”		„Contribuția unității la asigurările sociale”

7. Se înregistrează reținerea contribuției de șomaj datorate de unitate:

6122	=	35221
„Contribuția unității pentru ajutorul de șomaj”		„Contribuția unității la fondul de șomaj”

8. Se înregistrează reținerea contribuției de sănătate datorate de unitate:

6123	=	35213
„Contribuția angajatorului pentru asigurările sociale de sănătate”		„Contribuția angajaților pentru asigurările sociale de sănătate”

9. Se înregistrează reținerea contribuției pentru fondul de accidente și boli profesionale:

6121	=	35211/an. accidente
„Contribuția unității la asigurările sociale”		„Contribuția unității la asigurările sociale”

10. Se înregistrează reținerea contribuției pentru concedii și indemnizații:

6123	=	35214/an. concedii
„Contribuția angajatorului pentru asigurările sociale de sănătate”		„Contribuția angajatorului pentru asigurările sociale de sănătate”

11. Se înregistrează reținerea contribuției pentru fondul de garantare:

6122	=	35222/an. fond garantare
„Contribuția unității pentru ajutorul de șomaj”		„Contribuția personalului la fondul de șomaj”

12. Se înregistrează achitarea contribuțiilor către buget:

%	=	1111
35212		Contul curent la BNR
„Contribuția personalului la asigurările sociale”		
35222		
„Contribuția personalului la fondul de șomaj”		
35214		
„Contribuția angajatorului pentru asigurările sociale de sănătate”		
3533		
„Impozitul pe venituri de natura salariilor”		
35211		
„Contribuția unității la asigurările sociale”		
35221		
„Contribuția unității la fondul de șomaj”		
35213		
„Contribuția angajaților pentru asigurările sociale de sănătate”		
35211/an. accidente		
„Contribuția unității la asigurările sociale”		
35214/an. concedii		
„Contribuția angajatorului pentru asigurările sociale de sănătate”		
35222/an. fond garantare		
„Contribuția personalului la fondul de șomaj”		

13. Se înregistrează achitarea salariului net în contul de card al salariatului:

3511	=	5211.card
„Personal - salarii datorate”		„Conturi curente”

3.3. Contabilitatea taxei pe valoarea adăugată

În literatura de specialitate se menționează că bancile, prin specificul lor, nu sunt plătitoare de T.V.A., dar nu se detaliază această problemă.

Întrădevăr, băncile, în calitate de societăți comerciale, nu facturează serviciile și produsele ce le oferă clientelei.

Totuși, *pentru anumite operațiuni*, ce nu constituie obiectul operațiunilor bancare aprobate prin legea bancară, *băncile sunt obligate să colecteze T.V.A.* și să verse la bugetul statului această taxă. Astfel de operațiuni sunt: operațiuni de colectare și transport de numerar cu mijloace proprii, în favoarea clienților, vânzările de imobile către salariați, tranzacțiile cu bunuri mobile și imobile în executarea creanțelor, operațiunile de leasing financiar, închirierile de casete de siguranță, tranzacțiile în contul propriu sau în contul clienților cu metale prețioase, pietre prețioase, obiecte confecționate din acestea, prestările de servicii ce nu sunt efectuate în exclusivitate de bănci, ca de exemplu: expertizarea de studii de fezabilitate, acordarea de consultanță, evaluări de patrimoniu, închirieri de spații și cazare ș.a.

Prin urmare, taxa pe valoarea adăugată datorată bugetului statului se stabilește lunar, pe bază de decont, ca diferență între valoarea taxei exigibile aferente bunurilor livrate sau serviciilor prestate (pentru TVA colectată) și a taxei deductibile pentru cumpărări de bunuri și servicii (TVA deductibilă).

Faptul generator și exigibilitatea TVA iau naștere, de regulă, în momentul efectuării livrărilor de bunuri mobile, transferul proprietății bunurilor imobile sau prestării serviciilor. Exigibilitatea precede faptul generator atunci când:

- factura este emisă înaintea efectuării livrării bunurilor sau prestării serviciilor;
- contravaloarea bunurilor sau serviciilor se încasează înaintea efectuării livrării bunurilor sau prestării serviciilor;
- se încasează avansuri sau se fac decontări succesive.

Conform instrucțiunilor fiscale baza de impozitare este constituită din toate sumele reprezentând valori, bunuri sau servicii primite sau ce urmează a fi primite de furnizor sau prestator în contrapartidă pentru livrările sau serviciile efectuate.

Așa cum am arătat mai sus contabilitatea operațiunilor privind taxa pe valoarea adăugată se conduce cu ajutorul contului 3532 "Taxa pe valoarea adăugată" care se dezvoltă în conturi sintetice de gradul III astfel:

1 35323 „TVA de plată” care este un cont de pasiv și înregistrează pe credit diferențele rezultate la sfârșitul perioadei între TVA colectată mai mare și TVA deductibilă mai mică și se debitează cu plățile efectuate către bugetul statului și cu TVA de recuperat, compensată. Soldul creditor al contului reflectă TVA exigibilă de plată.

2 35324 „TVA de recuperat” care este un cont de activ, se debitează cu diferențele rezultate la sfârșitul perioadei între TVA colectată mai mică și TVA deductibilă mai mare și se creditează cu TVA încasată de la bugetul statului în baza cererii de rambursare sau TVA de recuperat compensată în perioadele următoare cu TVA de plată. Soldul contului reflectă TVA de recuperat de la bugetul statului.

3 35326 „TVA deductibilă” care este un cont de activ și se debitează cu sumele reprezentând TVA deductibilă potrivit legii în corespondență cu creditul contului 111 „Cont curent la BNR” sau 3566 „Alți creditori diverși” și cu sumele reprezentând TVA aferentă mijloacelor fixe realizate în regie proprie în corespondență cu creditul contului 35327 „TVA colectată” sau 35328 „TVA neexigibilă. Se creditează cu sumele deductibile din TVA colectată prin debitul contului 35327 „TVA colectată” și cu sumele reprezentând TVA deductibilă ce depășesc valoarea TVA colectată ce urmează a se încasa de la bugetul statului prin creditul contului 35324 „TVA de recuperat”.

4 35327 „TVA colectată” care este un cont de pasiv și se creditează cu TVA aferentă mijloacelor fixe realizate în regie proprie, cu valoarea bunurilor și serviciilor folosite în scop personal sau predate cu titlu gratuit, cu TVA înscrisă în facturile emise către client sau în alte

documente legale reprezentând vânzări de bunuri, prestări de servicii, executări de lucrări, cea aferentă lipsurilor imputate, precum și TVA neexigibilă devenită exigibilă în cursul lunii. Se debitează cu TVA de plată datorată bugetului statului, cu sumele reprezentând TVA deductibilă și cu TVA aferentă clienților insolvăbili scoși din activ. La sfârșitul lunii contul nu prezintă sold.

5 35328 „TVA neexigibilă” este un cont bifuncțional și se creditează cu TVA aferentă cumpărărilor efectuate cu plata în rate, precum și cea aferentă facturilor sosite, devenită deductibilă, prin debitul contului 35326, cu TVA aferentă vânzărilor de bunuri, prestărilor de servicii sau executărilor de lucrări, cu plata în rate devenită exigibilă în cursul lunii. Se debitează cu TVA neexigibilă, aferentă vânzărilor de bunuri, prestărilor de servicii și executărilor de lucrări pentru care nu s-au întocmit facturi, devenită exigibilă prin întocmirea de facturi, prin creditul contului 35327. Soldul contului reflectă TVA neexigibilă.

Evidența operațiunilor bancare:

1. Se evidențiază veniturile provenite din asistență și consultanță pentru persoane juridice și fizice, precum și T.V.A. colectată (24%) :

2511.1	=	%
„Conturile”		70832.11
		„Venituri din comisioane pentru asistență și consultanță, persoane juridice”
		35327
		„T.V.A. colectată”
1011	=	%
„Casa”		70832.11
		„Venituri din comisioane pentru asistență și consultanță, persoane fizice”
		35327
		„T.V.A. colectată”

2. Se înregistrează chiria pentru spațiul închiriat unei societăți comerciale ce are cont deschis la o sucursală bancară:

2511	=	%
„Conturi curente”		74997
		„Alte venituri diverse de exploatare”
		35327
		„T.V.A. colectată”

3. Se înregistrează chirie casetă de siguranță, conform convenției încheiate:

1011	=	%
„Casa”		7029.41
		„Venituri din comisioane privind păstrarea obiectelor cu valoare declarată, sau nedeclarată în gropuri sau casete”
		35327
		„T.V.A. colectată”

4. Se înregistrează achiziția de materiale de la un furnizor:

%	=	3566
362		„Alți creditori diverși”
„Materiale”		
35326		
„TVA deductibilă”		

5. La sfârșit de lunii se înregistrează închiderea conturilor de TVA:

35327	=	%
„TVA colectată”		35323
		„TVA de plată”
		35326
		„TVA deductibilă”

sau:

%	=	35326
35327		„TVA deductibilă”
„TVA colectată”		
35324		
„TVA de recuperat”		

6. Se înregistrează plata/recuperarea TVA-ului:

35323	=	1111
„TVA de plată”		„Contul curent la BNR”

3.4. Contabilitatea dividendelor, a debitorilor și creditorilor diverși

A acționarii băncilor primesc anual dividende, care se constituie din profitul net repartizat în acest scop. Sumele astfel repartizate, cuvenite acționarilor pentru participarea la capitalul social se urmăresc în contabilitate cu ajutorul contului 354 „Dividende de plată”, care este un cont de pasiv.

Acest cont înregistrează în credit dividendele brute datorate acționarilor din profitul exercițiului ce se încheie sau al exercițiilor anterioare. Se debitează cu impozitul pe dividende datorat, cu sumele achitate acționarilor reprezentând dividende, cu sumele datorate acționarilor regularizate cu sumele reprezentând avansuri acordate în cursul anului și cu dividendele destinate majorării capitalului social și primelor aferente legate de capital.

Soldul creditor al contului reprezintă dividende datorate acționarilor.

Operații economice:

- se înregistrează dividendele cuvenite acționarilor din profitul net obținut :

592	=	354
„Repartizarea profitului”		„Dividende de plată”

- reținerea impozitului pe dividende și achitarea în numerar a sumei nete datorate:

354	=	%
„Dividende de plată”		3536
		„Alte impozite, taxe și vărsăminte asimilate”
		101
		„Casa”

În categoria altor decontări cu terțe persoane se includ debitorii și creditorii diverși care nu fac obiectul produse bancare.

Debitorii diverși cuprind: avansurile nedecontate, debite din distribuiri de uniforme și echipamente de lucru, precum și debite provenite din pagube materiale, amenzile și penalitățile pretinse, stabilite în baza unor hotărâri ale instanțelor judecătorești și alte creanțe față de personalul băncii. Contabilitatea acestor debite sunt înregistrate prin intermediul contului 355 „Debitori diverși”, care este un cont de activ și se dezvoltă pe patru conturi sintetice de gradul II:

- 3551 „Depozite de garanții vărsate”;
- 3552 „Debitori din avansuri spre decontare” ;
- 3556 „Alți debitori diverși”;
- 3557 „Creanțe atașate”.

În contul 3551 „Depozite de garanții vărsate” se înregistrează depozitele constituite potrivit convențiilor încheiate de bancă pentru energie electrică, apă, canal.

Contul 3552 „Debitori din avansuri spre decontare” reflectă avansurile spre decontare în numerar acordate personalului de către bancă.

În contul 3556 „Alți debitori diverși” se înregistrează decontările cu clienții interni și externi pentru bunurile vândute, lucrările executate și serviciile prestate, creanțe reprezentând minusuri de numerar, debitori din reclamații și pagube materiale și creanțe provenind din alte operațiuni, avansuri din dividende acordate acționarilor, sume subscrise și nevărsate de către subscriitori de titluri pe piața interbancară, de titluri de creanțe negociabile, obligațiuni și alte titluri emise de bancă.

Contul 3557 „Creanțe atașate” oglindește creanțele din dobânzi, calculate și neajunse la scadență, aferente debitorilor diverși.

Creditorilor diverși cuprind: depozite de garanții primite în cadrul operațiunilor de leasing și de locație simplă, decontările cu furnizorii privind aprovizionările de bunuri, lucrările executate și serviciile prestate și alte datorii către terți. Contabilitatea datoriilor respective se conduce cu ajutorul contului 356 „Creditori diverși” care se dezvoltă pe trei conturi sintetice de gradul II, astfel:

-3561 „Depozite de garanții pentru leasing și locație simplă”;

-3566 „Alți creditori diverși”;

-3567 „Datorii atașate”.

Toate aceste conturi au funcția contabilă de pasiv. Ele înregistrează pe credit datoria băncii față de creditori și pe debit stingerea acestor datorii.

Evidența operațiunilor bancare:

- Se înregistrează împrumuturile obținute pe baza obligațiunilor emise de bancă, subscrise:

3556	=	3251
<i>“Alți debitori diverși”</i>		<i>“Obligațiuni”</i>

- Se înregistrează constituirea depozitelor de garanții și cauțiuni:

3551	=	111
<i>“Depozite de garanții vărsate”</i>		<i>“Cont curent la BNR”</i>
		<i>sau</i>
		2511
		<i>“Conturi curente”</i>

- Se înregistrează sumele în numerar acordate personalului băncii reprezentând avansuri spre decontare:

3552	=	101
<i>“Debitori din avansuri spre decontare”</i>		<i>“Casa”</i>

- Se înregistrează justificarea avansurilor spre decontare: plata unor furnizori de materiale și cheltuieli efectuate pentru acțiunile de protocol, reclamă și publicitate:

%	=	3552
3566		<i>“Debitori din avansuri spre decontare”</i>
<i>“Alți creditori diverși”</i>		
635		
<i>“Cheltuieli de protocol, reclamă și publicitate”</i>		

- Se înregistrează creanțele din dobânzi, calculate și neajunse la scadență, aferente debitorilor diverși:

3557	=	7499
<i>“Creanțe atașate”</i>		<i>“Alte venituri”</i>

- Se înregistrează sumele primite drept garanții pentru operațiuni de leasing și de locație simplă:

$$\begin{array}{ccc} \% & = & 3561 \\ 111 & & \text{"Depozite de garanții pentru leasing și} \\ \text{"Cont curent la BNR"} & & \text{locație simplă"} \\ 2511 & & \\ \text{"Conturi curente"} & & \end{array}$$

- Se înregistrează plusurile de casă, sumele încasate de la clienți reprezentând avansuri pentru livrări de bunuri și sumele încasate de la diverși creditori:

$$\begin{array}{ccc} \% & = & 3566 \\ 101 & & \text{"Alți creditori diverși"} \\ \text{"Casa"} & & \\ 1111 & & \\ \text{"Cont curent la BNR"} & & \\ 35326 & & \\ \text{"TVA deductibilă"} & & \end{array}$$

- Se înregistrează materiale aprovizionate, date imediat în consum, incluse direct pe cheltuieli:

$$\begin{array}{ccc} 631 & = & 3566 \\ \text{"Cheltuieli cu materiale"} & & \text{"Alți creditori diverși"} \end{array}$$

- Se înregistrează plățile către furnizori și creditori diverși:

$$\begin{array}{ccc} 3566 & = & \% \\ \text{"Alți creditori diverși"} & & 101 \\ & & \text{"Casa"} \\ & & 2511 \\ & & \text{"Conturi curente"} \end{array}$$

TEMA 4. CONTABILITATEA CAPITALULUI INSTITUȚIILOR DE CREDIT

4.1. Contabilitatea capitalului social

Forța economică a oricărei instituții de credit este dată de mărimea capitalului și în funcție de modul cum se constituie, capitalurile se pot delimita în următoarele categorii: capitaluri proprii; provizioane pentru riscuri și cheltuieli; capitaluri împrumutate pe termen lung și mediu.

Capitalul propriu reprezintă totalitatea capitalurilor, proprietatea acționarilor sau asociaților, care se înscrie în pasivul bilanțului și se compune din: aporturile de capital (*capital social*); primele legate de capital și rezervele; fondurile; subvențiile și fondurile publice alocate; diferențele din reevaluare; provizioanele reglementate; beneficiile nerepartizate; reportate din anii precedenți și alte elemente asimilate capitalurilor proprii.

Ca o componentă principală a capitalului propriu, capitalul social al instituțiilor de credit, este reprezentat în cadrul societăților pe acțiuni "prin acțiunile emise de societate care pot fi nominative sau la purtător".

Nivelul capitalului social minim necesar pentru constituirea și funcționarea societăților bancare românești este stabilit de către Banca Națională.

Capitalul social, așa cum este prevăzut în legea bancară și normele emise de autoritatea de reglementare și supraveghere prudentială, trebuie subscris integral și vărsat la momentul constituirii într-o cotă de cel puțin 50% din valoarea părților sociale subscrise de fiecare asociat.

Instituțiile de credit (băncile) pot majora capitalul social utilizând următoarele surse:

1 prime de emisiune sau de aport și alte prime legate de capital, integral încasate, rămase după plata și acoperirea cheltuielilor neamortizate efectuate cu astfel de operațiuni precum și rezerve

constituite pe seama unor astfel de prime;

2 aporturi în natură la capitalul social aduse de acționari constând din bunuri și clădiri destinate exclusiv sediilor unităților bancare;

3 dividende din profitul net cuvenit acționarilor după plata impozitului pe dividende potrivit legii;

4 rezerve constituite din profitul net;

5 sume înregistrate ca rezerve din diferențe de curs valutar, potrivit normelor legale;

6 emisiune de noi acțiuni plasate către alți acționari;

7 conversia datoriilor (obligațiunilor) în acțiuni.

Majorarea capitalului social prin utilizarea surselor menționate mai sus se poate efectua pe baza hotărârii extraordinare a acționarilor și cu avizul prealabil al Băncii Naționale a României.

Supraveghere bancară, mărirea capitalului unei instituții de credit precum și structura sa constituie una dintre cele mai dezbătute probleme, atât la nivel național cât și în cadrul organismelor internaționale .

Capitalul social este reprezentat în pasivul bilanțului și corespunde valorii nominale a acțiunilor emise și plasate de banca emitentă. Acțiunile plasate sunt evidențiate în registrul acționarilor păstrat la sediul băncii.

Pe lângă valoarea nominală a acțiunilor, respectiv de valoarea aportului de capital, capitalul social este reprezentat și de primele și rezervele încorporate sau a altor operațiuni care duc al modificarea acestuia.

Capitalul scris și vărsat se înregistrează distinct în contabilitate, pe baza actelor de constituire a băncii și a documentelor justificative privind vărsămintele de capital.

Contabilitatea analitică a capitalului social se conduce pe acționari sau asociați, cu ajutorul registrului în care se cuprinde numărul și valoarea nominală a acțiunilor subscrise și vărsate. Creșterea capitalului social se poate face prin emisiunea de noi acțiuni, conversia datoriilor, prin capitalizarea rezervei primelor de capital și a profitului net.

Operațiunile ce se înregistrează în contabilitate cu privire la micșorarea capitalului sunt, în principal, următoarele: răscumpărarea acțiunilor proprii; acoperirea pierderilor din anii precedenți și alte operațiuni, potrivit legii.

Contabilitatea sintetică se conduce cu ajutorul conturilor:

501 - Capital social

5011 - Capital scris nevărsat

5012 - Capital scris vărsat

502 - Elemente asimilate capitalului

503 - Acțiuni proprii

508 - Acționari sau asociați

Conturile de capital se creditează cu subscrierile la majorarea capitalului (508), cu prime legate de capital și rezerve încorporate în capitalul social, cu dividendele încorporate în capitalul social (354), cu creșterea de capital prin conversia obligațiunilor în acțiuni (325).

Contul 501 „Capital social”, se debitează cu pierderile care reduc capitalul social, prin contul 581 și 591 și prin debitul contului 508, cu anularea acțiunilor proprii răscumpărate.

Evidența operațiunilor bancare:

1. se evidențiază subscripția la capitalul social:

508	=	5011
“Acționari”		“Capital scris nevărsat”

2. se evidențiază vărsământul:

2511	=	508
“Conturi curente”		“Acționari”

3. se evidențiază înregistrarea capitalului:

5011	=	5012
“Capital subscris nevărsat”		“Capital subscris vărsat”

4. Se înregistrează subscrierea în valută a capitalului social:

3721	=	5011
„Poziția de schimb”		„Capital subscris nevărsat”

- concomitent:

508	=	3722
„Acționari sau asociați”		„Contravaloarea poziției de schimb”

În situația în care majorarea capitalului social se face prin *emisiunea de noi acțiuni plasate către alți acționari*, pentru aceasta societatea bancară înregistrează cheltuieli cu emisiunea și plasamentul acestora și trebuie să asigure și protecția vechilor acționari. În acest caz prețul de emisiune al unei acțiuni noi este mai mare decât valoarea nominală, diferența se numește prima de emisiune și se reflectă în contabilitate cu ajutorul contului “Prime de capital (511)”.

Creșterea capitalului social se mai poate realiza și prin *conversia datoriilor în acțiuni*. Există, în această situație, două categorii de conversii:

1 Conversia obligațiunilor în acțiuni și prime de capital. Obligațiunile emise de societatea bancară care are termenul scadent de rambursare în viitor se pot transforma în acțiuni, astfel că obligatarii devin acționari ai băncii. Atunci când valoarea de răscumpărare, respectiv valoarea nominală a obligațiunii este mai mare decât valoarea nominală a acțiunii, diferența se transformă în primă de capital și se evidențiază în contul “Prime de fuziune”, (5112).

2 Conversia datoriilor subordonate la termen și pe perioadă nedeterminată în capitalul social. În acest caz societatea bancară are înregistrate datorii subordonate pentru care emite acțiuni pe care le distribuie către instituțiile financiare, alte societăți către care a avut datoriile subordonate. În contabilitate se evidențiază cu ajutorul conturilor “Datorii subordonate la termen” (531) și respectiv, “Datorii subordonate pe durată nedeterminată” (532).

Această cale de creștere a mărimii capitalului (prin conversia datoriilor) este o modalitate “forțată”, ale cărei cauze sunt diverse: fie că banca nu are altă posibilitate să-și achite datoriile, fie creditorii au avut aceste pretenții, ș.a.

Atunci când acționarii unei societăți bancare decid să nu-și ridice dividendele nete, pe o perioadă sau mai multe perioade de timp, cu aprobarea Băncii Naționale, *societatea bancară respectivă poate mări capitalul social cu valoarea dividendelor neridicate*. Dacă valoarea dividendelor nu se convertește într-un număr întreg de acțiuni, diferența se înregistrează ca primă de capital. În contabilitatea bancară, această creștere de capital se înregistrează astfel:

354	=	5012
“Dividende de plată”		“Capital subscris vărsat”

Contabilitatea bancară evidențiază și *modificarea capitalului social în sensul reducerii acestuia*. Pentru aceasta, societatea bancară va trebui să-și cumpere o parte din acțiuni pe care le anulează odată cu reducerea capitalului social. Dacă prețul de răscumpărare a acțiunii este mai mic decât valoarea nominală atunci pierderea se va acoperi cu acea valoare la care s-au răscumpărat acțiunile.

Dacă valoarea de răscumpărare este mai mare decât valoarea nominală, diferența se trece pe primele de capital deoarece capitalul social se reduce cu valoarea nominală a acțiunii și nu cu valoarea răscumpărată.

4.2. Contabilitatea primelor de capital

În pasivul bilanțului instituțiilor de credit, alături de aporturile de capital, se înregistrează primele de capital și rezervele, fondurile, subvențiile și fondurile publice alocate, diferențele din reevaluare, provizioanele reglementate, beneficiile nerepartizate raportate din anii precedenți și alte elemente asimilate capitalurilor proprii.

Primele de capital sunt sume de bani pe care trebuie să le plătească cel ce cumpără, cel ce fuzionează sau cel ce apportează o miză socială la o instituție de credit.

Raționamentul percepției acestor prime din partea băncii emitente (vânzătoare de acțiuni), constă în păstrarea egalității între noii și vechii acționari, sau în protecția pe care o oferă societatea vechilor acționari la noua creștere a capitalului social.

Această operațiune se face în funcție de hotărârea vechilor acționari care stabilesc cuantumul primei de emisiune, precum și baza de raportare a acestei prime, tocmai pentru protecția vechilor acționari.

Pentru organizarea contabilității primelor legate de capital se folosește contul sintetic de 511 „Prime de capital”. Acesta se dezvoltă în trei conturi sintetice de gradul II, cu funcția contabilă de pasiv și anume:

5111 - Prime de emisiune, în care se înregistrează diferența dintre valoarea de emisiune și valoarea nominală a acțiunilor;

5112 - Prime de fuziune care reflectă diferența între valoarea de fuziune și valoarea nominală a acțiunilor sau părților sociale;

5113 - Prime de aport, în care se înregistrează diferența dintre valoarea de aport și valoarea nominală a acțiunilor;

5114 - Prime de divizare, care reflectă diferența între valoarea de de sciziune și valoarea nominală a acțiunilor;

5115 - Prime de conversie a obligațiunilor în acțiuni, care reflectă diferența între valoarea de conversie și valoarea nominală a acțiunilor sau părților sociale;

5119 - Alte prime, în care se oglindesc alte prime legate de capital, conform normelor bancare.

Evidența operațiunilor bancare:

a. Se înregistrează prima de aport:

508	=	%
„Acționari sau asociați”		5011
		„Capital subscris nevărsat”
		5113
		„Prime de emisiune sau de aport”

b. Se înregistrează transferul obligațiunilor în acțiuni și înregistrarea primei de conversie:

3251	=	%
„Obligațiuni”		5012
		„Capital subscris vărsat”
		5115
		„Prime de conversie a obligațiunilor în acțiuni”

c. Se înregistrează majorarea capitalului social pe baza primelor:

%	=	5012
5111		„Capital subscris vărsat”
„Prime de emisiune”		
5112		
„Prime de fuziune”		
5113		

„Prime de aport”
5114
„Prime de divizare”
5115
„Prime de conversie a obligațiunilor în
acțiuni”
5119
„Alte prime”

4.3. Contabilitatea rezervelor de capital

Rezervele reprezintă o componentă distinctă și relativ importantă a capitalurilor proprii, constituindu-se din profitul brut și din cel net, după caz, din primele de capital și din diferențe din reevaluarea imobilizărilor corporale. Pentru evidențierea rezervelor de capital, instituțiile de credit folosesc următoarele conturi:

512 - Rezerve legale

5121 - Rezerve legale din profitul determinat înainte de deducerea impozitului pe profit

5122 - Rezerve legale din profitul determinat după deducerea impozitului pe profit

513 - Rezerve statutare sau contractuale

514 - Rezerve pentru riscuri bancare

5141 - Rezerva generală pentru riscul de credit din profitul determinat înainte de deducerea impozitului pe profit

5142 - Rezerva generală pentru riscul de credit din profitul determinat după deducerea impozitului pe profit

5143 - Rezerva reprezentând fondul pentru riscuri bancare generale

516 - Rezerve din reevaluare

5161 - Rezerve din reevaluări dispuse prin acte normative

5169 - Alte rezerve din reevaluări

517 - Rezerve specifice organizațiilor cooperatiste de credit

5171 - Rezerva de întraajutorare

5172 - Rezerva mutuală de garantare

51721 - Rezerva mutuală de garantare constituită din profitul casei centrale determinat înainte de deducerea impozitului pe profit

51722 - Rezerva mutuală de garantare constituită din cotizațiile cooperativelor de credit afiliate

519 - Alte rezerve

Conturi de rezerve au funcția contabilă de pasiv și se creditează prin debitul contului 592 „Repartizarea profitului”, cu cota din profitul brut trecut la rezerva legală (512) și cu profitul net trecut la celelalte categorii de rezerve. Se mai creditează prin 581 „Rezultatul reportat”, cu profitul net din anii anteriori trecut la rezerve.

Conturile de rezerve se debitează cu operațiunile de utilizare a acestora prin contul 501, pentru rezervele care conform legii se vor capitaliza, și prin conturile 581 „Rezultatul reportat” și 591 „Profit și pierdere”, pentru rezervele folosite la acoperirea pierderilor.

Constituirea și în anumită măsură utilizarea rezervelor prezintă aspecte particulare, de la o categorie la alta de rezerve, care după natura lor sunt:

- 1 *legale*, ce se constituie anual obligatoriu din profitul băncii în cota de 5%, până la maxim 20% sau 25% din capitalul social, după cum banca dispune de capital românesc sau capital mixt român și străin;

Deși legislația în vigoare nu conține precizări referitoare la destinațiile acestei rezerve, în practică, aceasta se utilizează, în principal, pentru acoperirea eventualelor pierderi din activitatea bancară.

Rezerva legală se constituie anual conform legii prin includerea pe cheltuieli și se evidențiază în contabilitatea băncii astfel:

- 2 *statutare*, care se creează din profitul net al băncii și se utilizează pentru finanțarea introducerii unei tehnologii informaționale avansate sau pentru acoperirea unor pierderi viitoare care depășesc rezervele legale.

Deci, rezerva statutară se constituie conform prevederilor din statutul societății bancare și se înregistrează în contabilitate în cadrul articolului contabil:

- 3 *rezerve pentru riscul de credit*, care provin din profit, în funcție de soldul creditelor acordate existent la sfârșitul anului;

Prin urmare, rezerva generală pentru riscul de credit se constituie potrivit Legii bancare din profitul brut în limita a 0.5 % din totalul creditelor acordate cât și din profitul net.

Scopul constituirii îl reprezintă eventualele credite care nu pot fi recuperate. În contabilitatea băncii se efectuează înregistrarea:

- 4 *rezerve din reevaluarea legală* a activelor corporale, reprezentând soldul diferențelor între valoarea actuală (mai mare) și valoarea înregistrată în contabilitate a elementelor de activ (mai mică) supuse reevaluării în condițiile legii.
- 5 *alte rezerve* unde se includ atât sumele care, pe baza hotărârii adunării generale a acționarilor, se repartizează din profitul net, cât și cele provenite din prime de capital și diferențe din reevaluarea imobilizărilor corporale și financiare și din alte surse. Totodată se au în vedere diferențele în plus de curs valutar stabilite între momentul subscrierii și data vărsării capitalului social în valută, inclusiv pentru aportul în natură al acționarilor (asociaților) străini și pentru disponibilitățile de la sfârșitul exercițiului financiar reprezentând capital social în valută

Evidența operațiunilor bancare:

- Se înregistrează constituirea rezervelor legale pe seama profitului:

592	=	512
„Repartizarea profitului”		„Rezerve legale”

- Se înregistrează constituirea rezervelor statutare pe seama profitului:

592	=	513
„Repartizarea profitului”		„Rezerve statutare sau contractuale”

- Se înregistrează constituirea altor rezerve pe seama profitului:

592	=	519
„Repartizarea profitului”		„Alte rezerve”

- Se înregistrează constituirea rezervelor generale pentru risc de credit pe seama profitului:

592	=	514
„Repartizarea profitului”		„Rezerve pentru riscuri bancare”

- Se înregistrează încorporarea rezervelor în capitalul social:

%	=	5012
512		„Capital subscris vărsat”
„Rezerve legale”		
513		
„Rezerve statutare sau contractuale”		
519		
„Alte rezerve”		

4.4. Contabilitatea datoriilor subordonate

Datoriile subordonate reprezintă împrumuturi primite de bănci pe baza titlurilor de credit care se constituie în capitalul suplimentar al instituțiilor de credit la un moment dat.

La rândul lor *titlurile de credit* sunt documente a căror posesie este necesară atât pentru a se putea exercita dreptul ce derivă dintr-o operație de credit pe care o constată, cât și pentru a putea fi investit cu acest drept oricare alt dobânditor al lui.

“Titlurile de credit sunt înscrisuri care nu au valoare proprie. Ele sunt concomitent simbol al banilor și document de expresie a relațiilor de credit, respectiv relații dintre debitori și creditori”¹.

Împrumuturile care stau la baza datoriilor subordonate sunt de mai multe feluri și le putem grupa astfel:

1 împrumuturi primite pe baza emisiunilor de titluri sau împrumuturi subordonate, la termen sau pe durată nedeterminată, a căror rambursare, în caz de lichidare a băncii, nu este posibilă decât după plata celorlalți creanțieri;

2 împrumuturi primite de la bancă pe baza titlurilor emise, destinate a fi capitalizate, respectiv fonduri care în baza unei convenții sau a unui acord particular sunt destinate să finanțeze o viitoare mărire de capital hotărâtă de Adunarea Generală a Acționarilor sau a asociaților.

De exemplu, obligațiunile rambursabile în acțiuni, atunci când fondurile obținute de bancă sunt destinate să fie capitalizate la o anumită dată, iar împrumutătorii nu pot cere restituirea acestora;

3 împrumuturi obținute de bancă pe baza titlurilor participative emise, care prezintă, în general următoarele caracteristici:

- nu sunt rambursabile de către banca emitentă înainte de 7 ani;
- sunt remunerate printr-o parte fixă și o parte variabilă;
- posesorii au aceleași drepturi ca posesorii de obligațiuni, dar nu dispun de nici un drept de vot, de nici un drept la repartizare a rezervelor și nici de drepturi cu caracter de beneficiu în caz de lichidare a băncii.

4 împrumuturile participative sau de ultim rang, se caracterizează prin faptul că nu sunt rambursate decât după satisfacerea completă a celorlalți creanțieri privilegiați sau chirografari, în caz de lichidare a băncii. În caz de redresare judiciară, rambursarea acestor împrumuturi și plata remunerațiilor prevăzute sunt suspendate pe toată perioada planului de redresare, iar atunci când împrumutul participativ face obiectul unei convenții, rambursarea acestuia și plata remunerațiilor prevăzute sunt suspendate pe toată perioada necesară realizării angajamentelor luate de bancă față de creanțieri în momentul încheierii convenției respective. În plus, împrumuturile participative sunt primite, în general, pe termen lung, iar remunerațiile aferente cuprind o parte fixă și, eventual, o parte variabilă.

Dobânda fixă a împrumutului poate fi majorată, în condițiile determinate de contractul de împrumut, cu o parte variabilă sub forma unei clauze de participare la profitul net al băncii împrumutate;

2 împrumuturi primite de bancă, nereprezentate printr-un titlu, au, în general, următoarele caracteristici:

- împrumutătorii au acceptat ca drepturile lor să fie neprioritare față de cele ale altor creanțieri ai băncii;
- au fixată, de la origine, o dată de rambursare;
- comportă o remunerație fixă.

3 sume reprezentând depozitele bănești puse la dispoziția băncii de către persoanele fizice, acționari sau asociați, cu condiția ca aceste sume să fie încorporate în capital într-un interval de timp de maxim 5 ani de la data constituirii depozitelor și ca ele să rămână indisponibile până la încorporarea în capitalul băncii;

4 împrumuturi primite de bancă pe baza titlurilor emise, care prezintă următoarele

caracteristici: durată nedeterminată; remunerare permanentă; rambursarea la inițiativa băncii emitente; în caz de lichidare a băncii, rambursarea nu este posibilă decât după satisfacerea celorlalți creanțieri; plata dobânzii anuale poate fi amânată cu unul sau mai mulți ani, în cazul absenței profiturilor distribuibile;

5 sume din avansurile efectuate de acționari sau asociați (avansuri de echilibru), reprezentând banii puși la dispoziția băncii de acționari, care nu sunt purtătoare de dobânzi și nu au fixată nici o scadență de rambursare.

Contabilitatea datoriilor subordonate (inclusiv a dobânzilor) se conduce cu ajutorul următoarelor conturi:

531 - *Datorii subordonate la termen*

5311 - Titluri subordonate la termen

5312 - Împrumuturi subordonate la termen

532 - *Datorii subordonate pe durată nedeterminată*

5321 - Titluri subordonate pe durată nedeterminată

5322 - Împrumuturi subordonate pe durată nedeterminată

537 - *Datorii atașate*

Aceste conturi au funcția contabilă de pasiv și se creditează cu împrumuturile obținute în corespondență cu :

-3556 „Alți debitori diverși” pentru sumele subscrise;

-3742 „Prime de rambursare privind titlurile cu venit fix”, în cazul împrumuturilor din emisiune de titluri cu primă de rambursare.

Se debitează prin:

-3566 „Alți creditori diverși” cu valoarea împrumuturilor nerambursate la termen;

-5012 „Capital subscris vărsat” cu valoarea împrumuturilor convertite în acțiuni;

-379 „Alte conturi de regularizare” cu valoarea împrumuturilor rambursate anticipat.

În contul 537 se înregistrează dobânzile datorate, calculate și neajunse la scadență în corespondență cu cu debitul conturilor 6051 ”Cheltuieli privind datoriile subordonate la termen”; 6052” Cheltuieli privind datoriile subordonate pe durată nedeterminată”. Contul 537 se debitează (o dată cu răscumpărarea titlurilor de credit) când se achită dobânda în numerar (prin 101) sau virament (2511 sau 111).

Evidența operațiunilor bancare:

1) Se înregistrează primirea împrumuturilor (datorii subordonate la termen și pe durată nedeterminată):

1111	=	%
„Contul curent la BNR”		531
		„Datorii subordonate la termen”
		532
		„Datorii subordonate pe durată nedeterminată”

2) Se înregistrează încorporarea datoriilor subordonate în capitalul social:

%	=	5012
531		„Capital subscris vărsat”
„Datorii subordonate la termen”		
532		
„Datorii subordonate pe durată nedeterminată”		

3) Se înregistrează dobânda datorată de banca pentru împrumutul primit:

6052	=	537
„Cheltuieli privind datoriile subordonate pe durată nedeterminată”		„Datorii atașate”

4) Se înregistrează restituirea datoriei subordonate la termen:

531	=	1111
„Datorii subordonate la termen”		„Contul curent la BNR”

4.5. Contabilitatea provizioanelor de capital

În contabilitatea operațiunilor de capital ale băncii se oglindește și constituirea provizioanelor, ca o necesitate firească determinată de influența nefastă a inflației asupra capitalului bancar.

Provizioanele se constituie ca urmare a desfășurării creației monetare și efectuării serviciilor bancare, fiind determinate în principal de următoarele situații:

- existența în cadrul patrimoniului băncii a unor elemente care sunt supuse riscurilor și deprecierilor;
- provizionul se formează în anul curent pentru posibile situații de depreciere care apar în anul următor și care necesită consumarea lui;
- provizioanele folosite se includ într-un cont de venituri care reflectă natura provizionului;
- provizioanele nefolosite se includ pe contul de venituri, corespunzător naturii provizionului, operație numită anularea provizionului.

Contabilitatea bancară clasifică provizioanele după natura lor, respectiv după locul pe care îl ocupă conturile de provizioane în cadrul înregistrărilor privind operațiunile bancare, după conținutul economic, iar în cadrul conturilor de capitaluri se regăsesc: provizioane pentru riscuri și cheltuieli și provizioane reglementate.

Provizioane pentru riscuri și cheltuieli se constituie, de regulă, la sfârșitul exercițiului financiar-bancar, pentru acele elemente de patrimoniu a căror realizare sau plată este incertă ori pentru care devine exigibilă în perioada următoare, cum sunt:

- acoperirea riscurilor de executare a angajamentelor prin semnătură (garanții, avaluri și alte angajamente);
- facilități acordate personalului, potrivit normelor bancare în vigoare;
- pentru alte operațiuni (reparații capitale, penalități, etc.).

Contabilitatea provizioanelor pentru riscuri și cheltuieli ocazionează utilizarea următoarelor conturi:

551 - *Provizioane pentru riscuri de executare a angajamentelor prin semnătură*

552 - *Provizioane pentru facilități acordate personalului*

553 - *Provizioane pentru riscuri de țară*

554 - *Provizioane pentru restructurare*

555 - *Provizioane pentru dezafectarea imobilizărilor corporale și alte acțiuni similare legate de acestea*

556 - *Provizioane pentru impozite*

559 - *Alte provizioane*

Aceste conturi au funcția contabilă de pasiv și se creditează prin debitul conturilor de cheltuieli, în funcție de natura provizionului constituit.

Conturile de provizioane se debitează cu prilejul unor anulări sau diminuări a acestora în corespondență cu cele de venituri.

Veniturile din provizioane nu angajează operații de încasare, iar constituirea lor se realizează cu prilejul inventarierii anuale, prin diminuarea sau anularea, după caz, a provizioanelor constituite în exercițiul anterior și pentru care nu se mai justifică menținerea lor ca urmare a faptului că nu mai au obiect, s-a realizat riscul pentru care au fost constituite sau cheltuielile care le-au generat devin exigibile.

De asemenea, în ceea ce privește veniturile din provizioane se menționează că sunt deductibile fiscal, scăzându-se din baza de impozitare, în situația în care această facilitate n-a fost acordată anterior pentru cheltuielile pe seama cărora au fost constituite provizioanele anulate sau diminuate.

Prin urmare provizioanele pentru riscuri se constituie drept surse, asimilate celor proprii de pasiv.

Se creditează la constituirea provizioanelor pentru riscuri în corespondență cu debitul conturilor de cheltuieli, după natura lor: "Cheltuieli cu provizioane pentru riscuri de executare a

angajamentelor prin semnătură" (6651) "Cheltuieli cu provizioane pentru facilități acordate personalului" (6652), "Cheltuieli cu provizioane pentru risc de țară" (6653), "Cheltuieli cu provizioane pentru alte riscuri și cheltuieli" (6657).

Se debitează cu diminuarea provizioanelor sau anularea lor în corespondență cu creditul conturilor de venituri corespunzător activității și naturii cheltuielilor care le-au generat și anume: "Venituri din provizioane pentru riscuri de executare a angajamentelor prin semnătură" (7651), "Venituri din provizioane pentru facilități acordate personalului " (7652), "Venituri din provizioane pentru risc de țară" (7653), "Venituri din alte provizioane" (7657).

Soldul creditor reprezintă provizioane pentru riscuri neutilizate.

În exercițiu financiar următor celui în care s-au constituit provizioanele, previziunile cu privire la apariția riscului de pierderi și cheltuieli pot să se concretizeze astfel:

- 1 riscul nu a apărut - caz în care provizioanele constituite anterior se anulează prin preluarea lor la venituri cu întreaga sumă previzionată;
- 2 riscul a apărut - există deci cheltuieli care trebuie decontate și care pot fi mai mari sau mai mici decât mărimea provizioanelor constituite anterior;

În acest din urmă caz se procedează astfel:

- apariția riscului sau a cheltuielilor previzibile de natura celor protejate prin provizioane se înregistrează în contabilitatea bancară ca orice cheltuială, respectându-se conținutul lor economic, debitând conturile din grupele 60-66- pentru cheltuieli curente și 67 - pentru cheltuieli excepționale în corespondență cu creditul conturilor care arată natura elementelor consumate, felul plăților etc.;

- concomitent, pentru a nu afecta rezultatul curent al exercițiului, se utilizează provizioanele constituite prin reluarea lor la venituri și astfel se contrabalansează, la nivelul contului de rezultate "Profit sau pierdere" (591), cheltuielile devenite exigibile.

Evidența operațiunilor bancare:

- Înregistrarea provizioanelor de capital în contabilitatea bancară se realizează astfel:

6651	=	551
<i>"Cheltuieli cu provizioane pentru riscul de executare a angajamentelor prin semnătură"</i>		<i>"Provizioane pentru riscuri de executare a angajamentelor prin semnătură"</i>

6652	=	552
<i>"Cheltuieli cu provizioane pentru facilități acordate personalului"</i>		<i>"Provizioane pentru facilități acordate personalului"</i>

6653	=	553
<i>"Cheltuieli cu provizioane pentru risc de țară"</i>		<i>"Provizioane pentru risc de țară"</i>

6657	=	559
<i>"Cheltuieli cu provizioane pentru alte riscuri și cheltuieli"</i>		<i>„Alte provizioane”</i>

- Atunci când provizioanele se anulează sau se diminuează, în contabilitate se constituie venituri aferente, astfel:

551	=	7651
<i>"Provizioane pentru riscuri de executare a angajamentelor prin semnătură"</i>		<i>„Venituri din provizioane pentru riscuri de executare a angajamentelor prin semnătură”</i>

552	=	7652
<i>"Provizioane pentru facilități acordate personalului"</i>		<i>„Venituri din provizioane pentru facilități acordate personalului”</i>

553	=	7653
"Provizioane pentru risc de țară"		„Venituri din provizioane pentru risc de țară”
559	=	7657
„Alte provizioane”		„Venituri din provizioane pentru alte riscuri și cheltuieli”

Deși, aparent simplu sub aspectul contabilizării, mecanismul de funcționare și implicațiile financiare, fiscale și economice generale ale provizioanelor sunt deosebit de complexe, antrenând și probând în același timp talentul managerial, spiritul de previziune și estimare, prudența în acțiune etc.

Prin introducerea sistemului de "protecție" prin provizioane se poate manifesta tendința de supraestimare a acestora având ca efect diminuarea impozitului pe profit, dar aceasta nu poate fi considerată decât o amânare la plată a impozitului, deoarece odată cu expirarea perioadei pentru care s-a constituit sau se constată nejustificată crearea lor, efectele pe care le antrenează, prin plata impozitului de venit "scadent" dar la un nivel considerabil majorat pot dezechilibra activitatea băncii, afectându-i capacitatea de plată.

În concluzie se poate spune că orice provizion trebuie constituit cu discernământ și trebuie "ajustat" la fiecare exercițiu financiar sau anulat când devine fără obiect.

Bibliografie selectivă

1. Cotleț D., Moraru M., Moraru Maria, Bobițan N., Popovici Adina, *Contabilitate bancară*, Ed. Mirton, Timișoara, 2000;
2. Dedu V., Enciu A., *Contabilitate bancară*, Ed. Economică, București, 2001;
3. Hațegan Cameia, Megan O., *Contabilitatea instituțiilor de credit*, Ediția a II-a, Ed. TipoRadical, Drobeta-Turnu Severin, 2003;
4. Medar L.I., *Contabilitatea societăților bancare*, Ed. Spirit Românesc, Craiova, 2003;
5. Medar L.I., *Contabilitate bancară –teorie și practică–*, Ed. Academica Brâncuși, Tg-Jiu, 2002;
6. Moraru Maria, Moraru M., Pavel Codruța, Dumitrescu A., Știrbu D., Domil Aura, *Contabilitatea instituțiilor de credit*, Ed. Mirton, Timișoara, 2006;
7. Zaharciuc Elena, *Contabilitatea societăților bancare*, Ed. Teora, București, 2001;
8. x x x *Reglementare contabilă conformă cu standardele internaționale de raportare financiară, aplicabile instituțiilor de credit din 16/12/2010*;
9. x x x *Anexa din 16/12/2010 privind concordanțele între conturile din planul de conturi prevăzut de Reglementările contabile conforme cu Standardele Internaționale de Raportare Financiară, aplicabile instituțiilor de credit, și conturile corespunzătoare prevăzute de Reglementările contabile conforme cu directivele europene*;
10. x x x *Legea contabilității 82/1991 republicată în 2008*;
11. x x x *Legea bancară nr.227/ 2007*;
12. x x x *Ordinul BNR , Nr. 24 / 21.12.2006*;
13. x x x *Legea privind statutul BNR nr.312/2004*;

Tematica la disciplina „Baze de date” pentru examenul de licență 2011

BAZE DE DATE

Prof. univ. dr. Ana-Gabriela Babucea

TEMA 1. BAZE DE DATE

1.1. Noțiuni și concepte fundamentale în organizarea datelor în baze de date

O entitate este un obiect distinct ce trebuie reprezentat în baza de date prin proprietățile sale (ex.: salariați, studenți, produse, facturi etc).

Un atribut (câmp, caracteristică) este o proprietate, o însușire ce descrie un anumit aspect al obiectului ce se înregistrează în baza de date. O entitate are mai multe atribute.

Fiecărui atribut i se asociază o mulțime de **valori**. Atributul este caracterizat de natura valorilor pe care le poate lua: numerice, alfanumerice, dată calendaristică, etc...

Un atribut care identifică în mod unic o entitate se numește **atribut cheie (identificator)**.

Datele sunt fapte culese din lumea reală pe bază de observații și măsurători. Ele constituie orice mesaj primit de la un receptor sub o anumită formă.

Data în terminologia prelucrării automate a datelor este definită ca un model de reprezentare a informației într-un format accesibil unui calculator. Din punct de vedere logic *data* se definește prin: *identificator, atribut și valoare*.

Colecția de date reprezintă un ansamblu de date organizat după anumite criterii.

Structurile de date sunt colecții de date între care s-au stabilit o serie de relații care conduc la un anumit mecanism de selecție și de identificare a componentelor acesteia.

În funcție de suportul de stocare structurile de date pot fi:

- în memoria internă a calculatorului (în timpul prelucrării datelor), definite de noțiunile: listă, coadă, stivă;
- pe suporturi de stocare în vederea prelucrării ulterioare, definite de: fișier și bază de date.

Fișierul - o colecție de informații corelate (date de prelucrat, programe, comenzi, ...), omogenă din punct de vedere al naturii datelor și cerințelor de prelucrare și memorată pe un suport de stocare.

Baza de date - un ansamblu de date structurate, accesibile unei comunități de utilizatori.

Conceptul de bază de date a apărut în 1969 pornind de la ideea existenței unui fișier de descriere globală a datelor, prin care se asigură *independența programelor față de date*. Accesul utilizatorilor la baza de date se realizează prin acest fișier, care conține colecțiile de date și legăturile dintre acestea. *O bază de date este creată pentru un anumit scop*.

Baza de date propriu-zisă - în care se memorează datele, reprezintă una sau mai multe colecții de date aflate în interdependență împreună cu descrierea datelor și a relațiilor dintre ele.

În bazele de date are loc o integrare a datelor, în sensul că mai multe fișiere sunt privite în ansamblu, eliminându-se pe cât posibil informațiile redundante. De asemenea, se permite accesul simultan la aceleași date, situate în același loc sau distribuite spațial, a mai multor persoane de pregătiri diferite, fiecare cu stilul personal de lucru.

Simple colecții de fișe (documente pe hârtie) sau fișiere de date, care conțin înregistrări de date, dar nu permit operații de interogare, nu sunt considerate baze de date. De exemplu, datele memorate în fișiere pe disc de un instrument de calcul tabelar (ca Microsoft Excel) sau documentele memorate de un editor de text (ca Microsoft Word) nu sunt considerate baze de date.

Sistemul de Gestiune a Bazei de Date - SGBD (Database Management System - DBMS) – ansamblu de programe care realizează gestiunea și prelucrarea complexă a datelor, asigurând interfața între BD și utilizatori.

Organizarea datelor - reprezintă procesul de definire și structurare a datelor în colecții, gruparea lor precum și stabilirea elementelor de legătură între componentele colecției și între colecții.

Descrierea datelor se întâlnește sub denumirile de catalog de sistem, dicționar de date sau metadata ceea ce reprezintă *"date despre date"*.

Relațiile logice reprezintă legăturile (asocierile) dintre mai multe entități.

Sistemul de programe care permite construirea unor baze de date, introducerea informațiilor în bazele de date și dezvoltarea de aplicații privind bazele de date se numește *sistem de gestiune a bazelor de date* - SGBD

Un **sistem de baze de date (Database System)** este un sistem computerizat de menținere a evidenței unei anumite activități, folosind baze de date. Componentele unui sistem de baze de date sunt: hardware, software, date persistente, proceduri și utilizatori.

Hardware. Până în urmă cu câțiva ani, sistemele mari de baze de date puteau fi executate numai pe calculatoare de tip mainframe. În mod obișnuit, era foarte costisitor să fie proiectate, achiziționate și întreținute aceste mașini. O dată cu apariția calculatoarelor din clasa stațiilor de lucru, care sunt puternice și ieftine, programatorii au posibilitatea de a proiecta rapid și ieftin produse software pentru întreținerea și distribuirea datelor.

Astăzi, componenta hardware a unui sistem informatic cu baze de date poate fi reprezentată de un singur calculator personal, un singur calculator mainframe sau o rețea de calculatoare.

De obicei se aplică următoarea schemă într-o rețea de calculatoare:

- 1 calculator principal pe care se află programele back-end - adică partea din SGBD care administrează și controlează accesul la baza de date;
- mai multe calculatoare aflate în diferite locații pe care se află programele front-end – adică partea din SGBD ce constituie interfața cu utilizatorul.

În această schemă, numită client-server, programele back-end reprezintă serverul, iar cele front-end reprezintă clienții.

Performanțele generale de operare ale calculatorului (numărul și viteza procesoarelor, dimensiunea și viteza de operare a memoriei principale etc.) influențează în mod corespunzător performanțele sistemului de baze de date. Dar, ceea ce interesează în mod deosebit în utilizarea unui calculator pentru un sistem de baze de date, este volumul (capacitatea) memoriei secundare, utilizată pentru memorarea colecției de date persistente ale bazei de date.

Software – cuprinde programele SGBD, programele aplicație, sistemul de operare și software de rețea.

Sistemul de gestiune a bazei de date - SGBD - (Database Management System - DBMS) recepționează cererile utilizatorilor de acces la baza de date (pentru operații de introducere, ștergere, modificare sau interogare), le interpretează, execută operațiile corespunzătoare și returnează rezultatul către utilizatori.

Sistemul SGBD oferă utilizatorilor o viziune (vedere - *view*) a bazei de date la un nivel înalt și îi eliberează de necesitatea de a cunoaște organizarea particulară a sistemului (driverile de disc, structura înregistrărilor de date, etc.).

Mai mult, sistemul de gestiune asigură protecția datelor față de accese neautorizate sau defecte de funcționare, asigurând integritatea bazei de date.

Pe lângă SGBD, care este cea mai importantă componentă software a unui sistem de baze de date, mai există și alte componente: sistemul de operare, care asigură controlul execuției programelor, biblioteci și instrumente software (*toolset-uri*) pentru proiectarea, dezvoltarea sau exploatarea sistemelor de baze de date și a aplicațiilor de baze de date.

O aplicație de baze de date (Database Application) este un program care oferă o anumită utilizare a unei baze de date.

De exemplu, programul care permite menținerea și urmărirea activității angajaților unei firmă (încadrare, calificare, salarizare, etc.) folosind informațiile despre angajați memorate într-o bază de date reprezintă o *aplicație de baze de date*.

Datele - acționează ca o punte între componentele mașină (hardware și software) și componenta umană. Baza de date conține atât datele operaționale (setul de înregistrări pe care se lucrează) cât și metadatele.

Datele memorate într-o bază de date sunt *date persistente*, adică date care rămân memorate pe suport magnetic, independent de execuția programelor de aplicații. Datele persistente ale unei baze de date se introduc, se șterg sau se actualizează folosind date de intrare (provenite de la tastatură, din citirea unor fișiere de date sau din recepționarea unor mesaje). Datele de intrare sunt,

în general, date nepersistente; ele sunt generate de utilizatori și sunt memorate (devenind date persistente) numai după ce au fost validate (acceptate) de către SGBD. Datele de ieșire ale unui sistem de baze de date sunt, de asemenea, date nepersistente; ele provin din operații de interogare a bazei de date și sunt puse la dispoziția utilizatorului (sub formă de afișări, rapoarte tipărite, etc).

Procedurile - reprezintă instrucțiuni și reguli aplicate în proiectarea și utilizarea bazei de date. Acestea pot fi: deschiderea unei sesiuni de lucru în SGBD, pornirea sau oprirea SGBD, utilizarea unui program de aplicație sau a unei funcții SGBD, efectuarea de copii de siguranță, tratarea defecțiunilor hard și soft, modificarea structurii unui tabel, reorganizarea bazei de date, îmbunătățirea performanțelor sau arhivarea datelor.

Utilizatorii unui sistem de baze de date se pot împărți în câteva categorii: programatorii de aplicații, utilizatorii finali și administratorul bazei de date.

- *Programatorii de aplicații* sunt cei care scriu aplicațiile de baze de date, folosind limbaje de programare de nivel înalt (Cobol, PL/1, Fortran, C, C++, Java, Basic). Aplicațiile rezultate pot fi aplicații cu execuție independentă (batch-processing) sau pot fi aplicații interactive (on-line) folosite de utilizatorii finali ai sistemului pentru a accesa (într-un mod mai eficient și mai sigur) baza de date.
- *Utilizatorii finali* sunt acei utilizatori care accesează baza de date prin intermediul unui program de aplicație care le conferă drepturi limitate de acces la date pentru anumite operații de prelucrare. Utilizatorii finali sunt persoane cu pregătire informatică minimală, care efectuează un volum mare de operații asupra bazei de date, dar nu trebuie să cunoască mai mult decât posibilitățile oferite de programul pe care îl utilizează.
- *Administratorul bazei de date* este responsabil de menținerea funcționalității bazei de date prin stabilirea drepturilor de acces ale diferitelor categorii de utilizatori, prin efectuarea operațiilor periodice de salvare a datelor (backup), prin monitorizarea performanțelor sistemului și refacerea datelor atunci când este necesar.

1.2. Arhitectura ANSI/SPARC a bazelor de date

Arhitectura internă a unui sistem de baze de date propusă prin standardul ANSI/X3/SPARC (*American National Standards Institute, Standards Planning And Requirements Committee*) (1975) conține trei niveluri funcționale: nivelul extern, nivelul conceptual și nivelul intern (fig. 1).

Se definește *modelul datelor*, ca un set de concepte utilizat în descrierea structurii datelor. Prin *structura bazei de date* se înțelege tipul datelor, legătura dintre ele, restricțiile aplicate datelor.

O structură de date asociată unei baze de date poate fi reprezentată pe trei niveluri:

Nivelul extern sau nivelul vizual (utilizator), include o colecție de scheme externe, care sunt vederi ale diferitelor grupuri de utilizatori, existând câte o vedere individuală a datelor pentru fiecare grup;

Nivelul conceptual – sau schema conceptuală (logică) a bazei de date, descrie structura întregii baze de date pentru toți utilizatorii. La nivel conceptual se face o descriere completă a bazei de date ascunzându-se detaliile legate de stocarea fizică și detaliind descrierea entităților, tipurilor de date, relațiile dintre ele și restricțiile asociate;

Nivelul intern conține schema internă ce descrie structura de stocare fizică a datelor în baza de date, utilizând un model al datelor fizice. La acest nivel se descriu detaliile complete ale stocării și modul de acces la date.

O schemă externă (vedere utilizator) (external schema, user's view) conține o subschemă conceptuală a bazei de date, mai precis descrierea datelor care sunt folosite de acel grup de utilizatori.

Schema conceptuală a bazei de date (conceptual schema) corespunde unei reprezentări unice (pentru toți utilizatorii) și abstracte a datelor, descriind ce date sunt stocate în baza de date și care sunt asocierile dintre acestea.

Schema internă (fizică) a bazei de date (internal schema) specifică modul de reprezentare a

datelor pe suportul fizic.

Un sistem de baze de date suportă o schemă internă, o schemă conceptuală și mai multe scheme externe; toate aceste scheme sunt descrieri diferite ale aceleiași colecții de date, care există doar în nivelul intern.

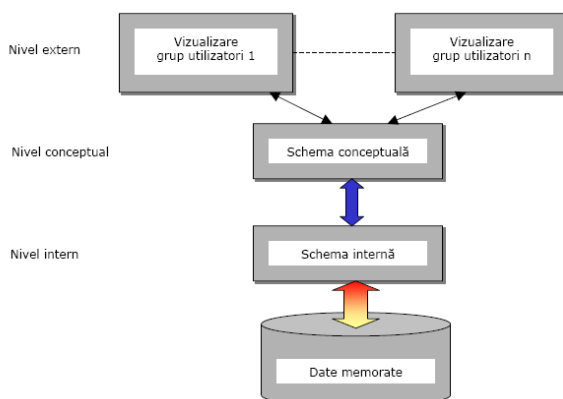

Fig. 1. Arhitectura internă a unui sistem de baze de date propusă prin standardul ANSI/X3/SPARC

În multe SGBD nu se poate face o distincție clară între cele trei niveluri, de multe ori nivelul conceptual este puternic dezvoltat și suplinește aparent celelalte niveluri. De asemenea, la dezvoltarea aplicațiilor se remarcă o contopire a nivelului extern cu cel conceptual.

De la modelul conceptual, cererile sunt adresate modelului intern pentru a fi procesate și aplicate datelor stocate. Procesul de transfer a cererilor și rezultatelor între nivele se numește *cartografiere* (mapping).

În funcție de categoria de personal implicată în folosirea bazei de date, datele dintr-o bază de date pot fi structurate pe trei niveluri:

- *nivelul conceptual* (global) – exprimă viziunea administratorului bazei de date asupra datelor. Acestui nivel îi corespunde structura conceptuală (schema) a bazei de date, prin care se realizează o descriere a tuturor datelor, într-un mod independent de aplicații, ce face posibilă administrarea datelor.
- *nivelul logic* – exprimă viziunea programatorului de aplicație asupra datelor. La acest nivel se realizează o descriere a datelor corespunzătoare unui anumit program de aplicație.
- *nivelul fizic* – care exprimă viziunea inginerului de sistem asupra datelor. Corespunde schemei interne a bazei de date prin care se realizează o descriere a datelor pe suport fizic de memorie.

1.3. Limbajele bazelor de date

Limbajele bazelor de date sunt împărțite în 2 categorii: limbaje de definire a datelor (**DDL**) și limbaje de manipulare a datelor (**DML**).

DDL este utilizat pentru a specifica schema bazei de date, iar DML este utilizat pentru citirea și reactualizarea bazei de date. Rezultatul compilării instrucțiunilor DDL este un set de tabele stocate în fișiere speciale, denumite global **catalog de sistem**. Acesta conține **metadatele** – adică datele care descriu obiectele din baza de date. Este un **limbaj descriptiv**, care permite **administratorului** bazei de date sau **utilizatorului să descrie și să denumească entitățile** cerute de aplicație și **relațiile** care pot exista între diferitele entități.

DML Asigură un set de procedee ce permit operații de bază pentru manipularea datelor din bază de date: inserarea de date noi, modificări de date, regăsirea datelor, ștergerea de date. Limbajele DML pot fi de două tipuri: **procedurale** și **neprocedurale**.

DML procedurale specifică modul cum trebuie să fie obținut rezultatul unei instrucțiuni DML, iar DML neprocedurale descriu numai *ce* rezultat trebuie obținut.

1.4. Modele de date - modelarea conceptuală a bazelor de date

Pentru prelucrarea datelor cu ajutorul calculatorului este necesară modelarea realității.

Un model este o abstractizare a unui sistem, care captează cele mai importante trăsături caracteristice ale sistemului (concepte), relevante din punct de vedere al scopului pentru care se definește modelul respectiv. Tehnica de identificare a trăsăturilor caracteristice esențiale ale unui sistem se numește *abstractizare*.

Un model de date stabilește regulile de organizare și interpretare a unei colecții de date. Pentru orice model de date se identifică trei componente:

- o parte **structurală**, constând dintr-un set de reguli conform cărora sunt construite bazele de date (structura modelului);
- o parte de **manipulare**, definind tipurile de operații care sunt permise asupra datelor (operatorii care acționează asupra structurilor de date (citire, memorare, modificare));
- un set de **reguli de integritate**, care garantează că datele sunt corecte (restricțiile pentru menținerea corectitudinii datelor).

Structura modelului presupune:

- Definirea obiectelor utilizând elementele generice:
 - *Câmp* – cel mai mic element al structurii care poate fi identificat în vederea prelucrării;
 - *Înregistrare* – ansamblu de câmpuri, elementul generic al structurii
- Stabilirea relațiilor (asocierilor) între obiecte.

Pentru arhitectura ANSI/SPARC a bazei de date, se pot identifica trei modele de date:

1. un model de date extern, pentru a reprezenta vederea fiecărui utilizator;
2. un model de date conceptual, pentru a reprezenta vederea logică, generală, care este independentă de SGBD;
3. un model de date intern, pentru a reprezenta schema conceptuală, în așa fel încât să poată fi înțeleasă de SGBD.

Modelele de date se pot clasifica în trei categorii principale:

1. modele de date bazate pe obiecte;
2. modele de date bazate pe înregistrări;
3. modele de date fizice.

Modelele de date fizice descriu cum sunt stocate datele pe calculator. Reprezintă informații despre structura și ordinea înregistrărilor și căile de acces.

➤ *Modele de date bazate pe obiecte*

În modelele de date bazate pe obiecte se utilizează concepte ca: entitate, atribut, relație.

O **entitate** este un obiect distinct (persoană, loc, lucru, concept, eveniment) care va fi reprezentat în baza de date.

Un **atribut** este o proprietate care descrie un anumit aspect al obiectului pe care dorim să-l înregistrăm.

O **relație** este o asociere între entități.

Cele mai obișnuite modele de date bazate pe obiecte sunt:

- **Entitate – Relație** constituie una din tehnicile principale de proiectare conceptuală a bazelor de date;
- **semantic**;
- **funcțional**;
- **orientat spre obiecte** extinde definiția unei entități, pentru a include și attributele care descriu *starea* obiectului și acțiunile acestuia, respectiv *comportamentul*. Se spune că obiectul **încapsulează** atât starea cât și comportamentul

➤ *Modele de date bazate pe înregistrări*

Într-un astfel de model, baza de date constă dintr-un număr de înregistrări cu format fix, posibil de tipuri diferite. Fiecare tip de înregistrare definește un număr fix de câmpuri, fiecare având o lungime fixă.

Există 3 tipuri principale de modele de date bazate pe înregistrări: ierarhic, rețea, relațional.

- *Modelul de date ierarhic.* Constituie un tip restrâns de model în rețea. Datele sunt reprezentate printr-o colecție de înregistrări, iar relațiile sunt reprezentate prin direcții. Permite ca un nod să posede numai un singur părinte; Poate fi reprezentat ca un graf de tip arbore.
- *Modelul de date în rețea.* Datele sunt reprezentate printr-o colecție de înregistrări, iar relațiile sunt modelate explicit prin direcții, care devin pointeri în implementarea propriu-zisă. Modelul poate fi asemănat cu o structură de grafuri, cu înregistrările reprezentate ca noduri și direcțiile ca muchii.
- *Modelul de date relațional.* Se bazează pe conceptul de relații matematice. Datele și relațiile sunt reprezentate sub formă de **tabele**, fiecare având un număr de coloane cu o denumire unică. Baza de date este percepută ca fiind formată din tabele, dar numai la structura logică (*Nivelul Extern* și *Nivelul Conceptual* din arhitectura pe 3 nivele a bazei de date), nu și la structura fizice, care poate fi implementată utilizând o varietate de modalități de stocare. Majoritatea sistemelor moderne sunt bazate pe modelul relațional.

Modelarea conceptuală sau proiectarea conceptuală a bazei de date este procesul de construire a unui model de informații utilizate într-o companie, care este independent de detaliile de implementare, cum ar fi sistemul SGBD, programele aplicație, limbajele de programare sau orice alte tipuri de considerații fizice. Acest model de date se numește *model de date conceptual*.

TEMA 2. SISTEME DE GESTIUNE A BAZELOR DE DATE

2.1. Conceptul de SGBD

Un *SGBD* este un ansamblu complex de programe care asigură interfața între o bază de date și utilizatorii acesteia. *SGBD* este componenta software a unui sistem de bază de date care interacționează cu toate celelalte componente ale acestuia, asigurând legătura și interdependența între elementele sistemului (vezi arhitectura unui SBD).

Rolul unui SGBD într-un context de sistem de bază de date este de a:

1. *defini și descrie* structura bazei de date, care se realizează printr-un limbaj propriu specific, conform unui anumit model de date;
2. *încărca/valida* datele în baza de date respectând niște restricțiile de integritate impuse de modelul de date utilizat;
3. *realiza accesul* la date pentru diferite operații (consultare, interogarea, actualizare, editare situații de ieșire), utilizând operatorii modelului de date
4. *întreține* baza de date cu ajutorul unor instrumente specializate (editoare, utilitare - shells, navigatoare – browsers, convertoare etc);
5. asigura *protecția* bazei de date sub aspectul securității și integrității datelor.

2.2. Evoluția SGBD-urilor

Evoluția SGBD-urilor este legată, în principal, de modelul de date pe care-l implementează. Organizarea datelor în memoria externă în baze de date se face conform unui model de date, așa cum am văzut în capitolele precedente. **Etapele** în evoluția SGBD-urilor sunt următoarele:

1. Până în anii șaizeci datele erau organizate doar în fișiere, gestionate de programe scrise în diferite limbaje de programare universale (exemple: Cobol, Fortran etc.);
2. La sfârșitul anilor șaizeci a apărut modelul arborescent de organizare a datelor și primele SGBD-uri care erau ierarhice și implementau acest model (exemplu: IMS).
3. La începutul anilor șaptezeci a apărut modelul rețea de organizare a datelor și SGBD-urile

rețea ce implementau acest model (exemple: IDMS, SOCRATE).

SGBD-urile arborescente și rețea fac parte din prima generație și ele constituie pionieratul în domeniu.

4. La sfârșitul anilor șaptezeci, începutul anilor optzeci a apărut modelul relațional de organizare a datelor și ulterior s-au realizat SGBD-urile relaționale ce implementau acest model (exemple: Oracle, Informix, DB2, SQLServer, Visual Foxpro, Access etc.). Este generația a doua de SGBD, care prin simplitate, interactivitate și neproceduralitate domină piața actuală.

5. La sfârșitul anilor optzeci, începutul anilor nouăzeci a apărut modelul orientat obiect de organizare a datelor și SGBD-urile orientate obiect ce implementau acest model (exemple: Gemstone, O2, Jasmine etc.). Aceasta este generația a treia de SGBD care este în plină dezvoltare acum.

6. În momentul de față este evidentă tendința producătorilor de sisteme de gestiune a bazelor de date de a trece la sisteme obiect-relaționale și, în general, această trecere se realizează prin adăugarea treptată a caracteristicilor modelului obiect în sistemele de gestiune relaționale. Oferta de sisteme de gestiune a bazelor de date este deosebit de generoasă, pe o scară extinsă de performanțe și costuri, de la sisteme care se pot folosi gratuit (fără licență sau cu licență publică), până la sisteme cu înalte performanțe, a căror utilizare necesită plata licențelor respective. Chiar și pentru astfel de sisteme există versiuni de test (*trial versions*) care pot fi obținute gratuit prin Internet

La trecerea de la o generație la alta de SGBD s-au urmărit următoarele **aspecte**:

1. Păstrarea aspectelor *fundamentale* care dau conceptul de SGBD: obiectivele, funcțiile și componentele. Desigur, la fiecare generație apar și o serie de elemente specifice, de nuanță, care însă nu schimbă fundamentele conceptului.

2. Încadrarea unui SGBD într-o generație se face în funcție de *modelul de date* implementat. Sunt luate în considerare toate cele trei elemente care caracterizează modelul de date: definirea structurii modelului (entitățile și legăturile dintre ele), operatorii de prelucrare, restricțiile de integritate.

3. Îmbunătățirea *organizării datelor* în memoria externă prin implementarea unui model mai performant. Se urmărește creșterea independenței logice și fizice (până la total), asigurarea unor limbaje de descriere a datelor (LDD) cât mai performante și automatizate, asigurarea unor limbaje de manipulare a datelor (LMD) puternice, asigurarea unor limbaje de regăsire neprocedurale (exemplu SQL), reducerea și controlul redundanței.

4. Îmbunătățirea *accesului* la date prin: acces după mai multe chei, acces concurent, optimizarea accesului, creșterea securității datelor.

5. Oferirea unor facilități de *utilizare* tot mai performante: generatoare specializate, interfețe cu alte limbaje de programare, interactivitatea.

6. *Diversificarea* tipurilor de date ce pot fi utilizate, diversificarea modului de lucru (local sau rețea), precum și a tipurilor de aplicații ce pot fi dezvoltate. Acest lucru înseamnă că SGBD-urile se doresc a avea o extensibilitate cât mai mare, care să le permită adaptarea la nou.

7. Utilizarea unor SGBD-uri din generațiile precedente *în paralel* cu dezvoltarea unei noi generații.

8. Tendința de fundamentare teoretică și *standardizare* a conceptelor din fiecare nouă generație de SGBD apărută, ceea ce oferă acestora robustețe și deschidere.

2.3. Obiectivele unui SGBD

Obiectivul general al unui SGBD este de a furniza suportul software complet pentru dezvoltarea de aplicații informatice cu baze de date. Fiind un mediu specializat, SGBD satisface cerințele informaționale ale utilizatorului într-un mod optim. Astfel, el asigură minimizarea costului de prelucrare a datelor, reduce timpul de răspuns (timp util), asigură flexibilitate și deschidere mari aplicației, asigură protecție ridicată a datelor.

Pentru ca un produs software să atingă performanțele de mai sus și să fie un SGBD, el trebuie să asigure *un set minim de obiective*:

1. Asigurarea independenței datelor. Se spune că o aplicație informatică depinde de date, dacă modificarea structurii de memorare a datelor sau a strategiei de acces la date afectează și aplicația. Independența datelor față de aplicație poate fi:

- **fizică**, adică modul de memorare a datelor și tehnicile fizice de memorare (strategia de acces), pot fi schimbate fără a rescrie programele (exemplu, se poate face acces secvențial, apoi se poate indexa și face un acces direct);
- **logică**, adică structura de date poate fi schimbată (deoarece este păstrată în dicționarul bazei de date) fără a rescrie programele (exemplu, se poate adăuga în structură un nou câmp).

Necesitatea asigurării independenței datelor față de programele de aplicație, de către SGBD, este dată de următoarele aspecte:

- diferite aplicații au nevoie de *viziuni diferite* ale utilizatorului asupra acelorași date. O bază de date este realizată pentru o gamă largă de utilizatori, care au la dispoziție un volum mare de date. SGBD-ul trebuie să-i permită la un moment dat unui utilizator să “vadă” (să-și construiască o viziune) doar o parte din baza de date și anume numai acele date care îl interesează;

- administratorul bazei de date trebuie să aibă libertatea de a schimba structura de memorare sau strategia de acces, ca răspuns la cerințele noi apărute, fără a modifica aplicațiile existente (sistem deschis). După darea în folosință a unei baze de date pot apare schimbări de standarde sau norme, se pot modifica prioritățile aplicației, se pot modifica unitățile și modul de memorare ale datelor etc. Cu alte cuvinte, dinamica lumii reale înconjurătoare va genera modificări în baza de date. SGBD-ul va permite aplicației informatice să funcționeze cu programele existente și să convertească datele;

Baza de date existentă la un moment dat, precum și programele de aplicație care au fost folosite o perioadă de timp, reprezintă *o investiție majoră* la care nu trebuie să se renunțe prea ușor. Cheltuielile pentru realizarea unei baze de date sunt mari, iar ele trebuie recuperate integral și adus un beneficiu.

2. Redundanță minimă și controlată a datelor

Spre deosebire de sistemele clasice (cu fișiere) de prelucrare automată a datelor, stocarea informațiilor în bazele de date se face astfel încât datele să nu fie multiplicat. Cu toate acestea, uneori, pentru a realiza performanțe sporite, în ceea ce privește timpul de răspuns se acceptă o anumită redundanță a datelor. Aceasta va fi însă controlată pentru a se asigura coerența (corectitudinea datelor) bazei de date.

Exemplul tipic de redundanță controlată acceptată este cea apărută la proiectare bazelor de date relaționale prin tehnica de normalizare.

3. Facilități de utilizare a datelor

Această facilitate presupune ca SGBD-ul să aibă niște componente specializate pentru diferite operații de utilizare:

- Folosire datelor de către *mai mulți utilizatori* în diferite scopuri (aplicații). De cele mai multe ori, o bază de date nu este realizată izolat. Mai ales în cazul realizării unor aplicații informatice cu baze de date care fac parte dintr-un sistem integrat, dar nu numai, datele de la o aplicație trebuie să poată fi utilizate în alte aplicații. Acest lucru reduce spațiul de memorare necesar și efortul de încărcare / validare a datelor.

- *Accesul cât mai simplu* al utilizatorilor la date, fără ca ei să fie nevoiți să cunoască structura întregii baze de date, acest lucru rămânând în sarcina administratorului bazei de date.

Utilizatorul final sau intensiv (neinformaticienii), care este beneficiarul aplicației cu baze de date, are puține noțiuni de informatică. De aceea pe el nu îl interesează structura bazei de date, ci numai o utilizare cât mai ușoară. Pentru acest lucru SGBD-ul trebuie să ofere instrumente specializate pentru dezvoltarea de programe de aplicație cât mai prietenoase, care să dirijeze și să ajute beneficiarul în utilizarea bazei de date.

- Existența unor *limbaje performante* de regăsirea a datelor care permit exprimarea interactivă a unor cereri de regăsire a datelor și indicarea unor reguli pentru editarea informațiilor solicitate.

Regăsirea datelor este una din operațiile cele mai folosite într-o bază de date. Fie că este folosită pentru actualizare sau pentru consultare, sub forme diferite, regăsirea datelor este realizată la cererea tuturor tipurilor de utilizatori ai bazei de date. Din acest motiv SGBD-urile sunt puternice în ceea ce privesc facilitățile de regăsire. Acestea au atins performanțe ridicate în sistemele relaționale, multe din facilitățile de regăsire de aici fiind preluate în generația a treia de SGBD-uri.

- Spre deosebire de sistemul clasic de prelucrare pe fișiere, unde există un singur criteriu de adresare (cel care a stat la baza organizării fișierului) în cazul bazelor de date, sistemul de gestiune trebuie să ofere posibilitatea unui *acces multicriterial*. În timp ce modificarea criteriului la fișierele clasice implică reorganizarea lor, la bazele de date schimbarea criteriului nu afectează cu nimic datele. SGBD-ul stochează datele în entitățile bazei de date și permite mai multe căi de acces. Pentru diferite moduri de adresare SGBD creează dinamic, la momentul execuției, o serie de fișiere anexe (de index etc.) care lasă neschimbate entitățile bazei de date.

4. Protecția datelor. În sistemele de bază de date, protecția datelor se asigură sub două aspecte: securitatea și integritatea.

Securitatea (confidențialitatea) datelor semnifică faptul că accesul la date se face numai printr-o autorizare corespunzătoare și doar controlat (sarcina administratorului bazei de date cu ajutorul SGBD-ului).

În acest sens, SGBD-ul permite: autorizarea și controlul accesului la date, utilizarea viziunilor, realizarea unor proceduri speciale, criptarea datelor.

a) *Autorizarea și controlul accesului* la date este realizat de SGBD prin intermediul parolilor. Acestea identifică clasele de utilizatori, cu anumite drepturi de acces, la anumite date.

Clasele de utilizatori pentru care se poate autoriza accesul la baza de date sunt:

- Utilizatorii obișnuiți care nu au în proprietate obiecte și nu au alte privilegii decât cele date de administratorul BD.

- Proprietarii de obiecte (tabele, viziuni, proceduri etc.) sunt utilizatorii care își creează anumite obiecte. Implicit proprietarul unui obiect are toate privilegiile asupra acestuia, putând să le revoce sau să le transmită altor utilizatori.

- Administratorul BD este utilizatorul care are implicit toate drepturile asupra datelor și dreptul de a revoca sau stabili privilegii pentru ceilalți utilizatori.

Privilegiile diferiților utilizatori sunt gestionate de SGBD astfel: un anumit subiect (utilizator) poate realiza anumite acțiuni, asupra anumitor obiecte, în limita anumitor restricții (condiții suplimentare). Profilul utilizator este dat de nume (NAME), parola (PASS), nume grup, număr nivel de acces.

b) *Utilizarea viziunilor* (view) este asigurată de SGBD pentru reprezentarea schemelor externe ale bazei de date. Cu ajutorul viziunilor, SGBD-ul permite să se definească partiții logice ale bazei de date, definite pentru diferiți utilizatori, în raport cu cerințele acestora de acces la date. Securitatea datelor este asigurată de SGBD prin definirea tuturor drepturilor necesare unui utilizator pentru o viziune și revocarea drepturilor pentru obiectele inițiale.

c) Realizarea unor *proceduri speciale* de acces asupra datelor este permisă de SGBD. Aceste proceduri scrise în LMD se păstrează în formă precompilată, iar anumitor utilizatori li se va acorda dreptul de execuție și li se va interzice accesul direct la obiectele bazei de date.

d) *Criptarea* este asigurată de SGBD prin oferirea unor rutine de criptare (codificare) a datelor apelate automat sau la cerere și prin existența unor instrumente care permit utilizatorului să realizeze propriile rutine de criptare. Criptarea și decriptarea se realizează după algoritmi specifici, cu o cheie (parolă) de acces la rutină.

Componentele unui sistem de criptare sunt:

- Algoritmul de criptare este o rutină care transformă datele inițiale într-o formă cifrată (codificată);

- Cheia de criptare este o valoare secretă (parola) care permite intrarea în algoritmul de criptare;

- Algoritmul de decriptare este o rutină care transformă datele din forma criptată în cea inițială;

- Cheia de decriptare este o parolă de intrare în algoritmul de decriptare.

Integritatea datelor se referă la corectitudinea (coerența) datelor și este asigurată prin protejarea acestora împotriva unor incidente intenționate sau neintenționate

Componentele SGBD-ului asigură integritatea datelor tratând separat cauzele care pot altera baza de date: integritatea semantică, controlul accesului concurrent, salvarea / restaurarea.

a) *Integritatea semantică* este asigurată prin operații efectuate de SGBD asupra datelor și a prelucrărilor. Aceste operații alcătuiesc un set de reguli numit restricții de integritate. SGBD-ul asigură astfel de restricții implicite (rezultă din modelul de date implementat) și explicite (proceduri incluse în programele de aplicație).

b) *Accesul concurrent* asigură coerența datelor și este un obiectiv al SGBD-ului care se pune cu acuitate mai ales la baze de date distribuite. În acest sens SGBD-ul are o unitate distinctă de prelucrare a datelor numită *tranzacție*, care este constituită dintr-o secvență de operații marcată de puncte de început și sfârșit. Tranzacția poate fi controlată de SGBD implicit, când punctele de început și de sfârșit sunt automat definite, sau explicit, când punctele de început și de sfârșit sunt definite prin comenzi specifice.

La execuția concurrentă a tranzacțiilor SGBD-ul trebuie să asigure *blocarea* datelor utilizate la un moment dat. Aceasta înseamnă că se interzice accesul celorlalte tranzacții concurente la aceleași date, până se termină tranzacția curentă.

Tehnica de blocare utilizată de SGBD se poate aplica la nivelul întregii baze de date, a unui fișier, a unei înregistrări sau chiar a unui câmp. Ea poate fi pentru citire (partajabilă) sau pentru scriere (exclusivă).

Cele mai multe SGBD-uri realizează blocarea la nivel de înregistrare și fișier, prin diferite metode: setarea unui bit pentru resursa respectivă, construirea unei liste cu resursele blocate, menținerea resurselor blocate într-o zonă specială etc.

Interblocarea este situația în care două tranzacții blochează anumite resurse, apoi solicită fiecare resursele blocate de cealaltă. La nivelul de SGBD trebuie să existe facilitatea de prevenire sau rezolvare a interblocării:

- Prevenirea interblocării presupune că programele blochează toate resursele de care au nevoie încă de la începutul fiecărei tranzacții (greu de precizat).

- Soluționarea interblocării presupune că există niște mecanisme pentru detectarea și eliminarea interblocării (de exemplu graful dependențelor proceselor de executat).

c) *Salvarea/restaurarea* (backup/recovery) ca facilitate a SGBD-ului permite refacerea consistenței datelor care au fost alterate fizic din diferite motive.

Salvarea datelor este un proces de stocare prin realizarea de copii de siguranță și prin jurnalizarea tranzacțiilor și a imaginilor. SGBD-ul poate asigura salvarea automat sau la cererea administratorului bazei de date.

Jurnalul tranzacțiilor este un fișier creat și întreținut de SGBD, în care se memorează informațiile despre tranzacțiile efectuate asupra bazei de date. Aceste informații sunt: codul tranzacției, momentul începerii tranzacției, identificatorul utilizatorului care a lansat tranzacția, actualizările efectuate pe BD.

Jurnalul imaginilor se deosebește de cel al tranzacțiilor prin aceea că nu conține descrierea operațiilor efectuate asupra BD ci efectul acestora.

Există următoarele variante:

- Jurnalul cu imaginea înregistrărilor după actualizare (after image), ce conține copia fiecărei înregistrări în forma de după efectuarea unei actualizări asupra ei.

- Jurnalul cu imaginea înregistrărilor înainte de efectuarea unei actualizări (before image), ce conține copia fiecărei înregistrări în forma de dinaintea efectuării unei actualizări asupra ei.

- Jurnalul mixt ce conține atât imaginea înregistrărilor dinaintea de actualizare cât și după actualizare.

Restaurarea pornește de la colecții de date stocate prin salvare și reface consistența bazei de date, minimizând prelucrările pierdute. Restaurarea este asigurată automat de SGBD, dar se poate realiza și manual.

Restaurarea automată a BD este realizată de SGBD cu ajutorul fișierelor jurnal. Pentru a se putea realiza acest lucru, SGBD realizează o paginare a BD și la o cerere de regăsire transferă o astfel de pagină în memoria internă. Aici are loc prelucrarea ei și abia după ce această prelucrare s-a terminat complet, se face transferul paginii înapoi pe disc. Sincronizarea memoriei interne cu baza de date și fișierele jurnal, se realizează prin diferite tehnici: algoritmi specifici, executarea unor puncte de verificare (check point) la intervale de timp sau la cerere etc.

La nivelul SGBD-ului pot exista o serie de parametri de configurare care influențează procesul de restaurare automată. Acești parametri se referă la: intervalul de restaurare, indicatorul de restaurare (ce informații vor fi scrise în fișierul de erori) etc.

Restaurarea manuală a BD implică intervenția administratorului pentru refacerea bazei de date de pe un suport tehnic care a fost distrus. Cea mai recentă copie de siguranță efectuată pentru o BD afectată este încărcată și se reiau prelucrările efectuate din momentul copierii până la producerea defecțiunii. Restaurarea manuală se face prin deconectarea tuturor utilizatorilor de la BD, încărcarea copiei și reluarea lucrului.

5. Partajabilitatea datelor

Partajabilitatea datelor se referă nu numai la aspectul asigurării accesului mai multor utilizatori la aceleași date, ci și la posibilitatea dezvoltării unor aplicații fără a se modifica structura bazei de date. Problema partajabilității se pune la un nivel superior pentru SGBD-urile care permit lucrul în rețea.

6. Legăturile între date

Legăturile între date corespund asocierilor care se pot realiza între obiectele unei aplicații informatice. Orice SGBD trebuie să permită definirea și descrierea structurii de date, precum și a legăturilor dintre acestea, conform unui model de date. Fiecare tip de model de date permite anumite legături între date. Un SGBD, care implementează un anumit model de date, va trebui să asigure și realizarea legăturilor dintre datele corespunzătoare în conformitate cu schema conceptuală.

7. Performanțele globale

Performanțele globale ale aplicației sunt influențate de SGBD. Acesta trebuie să gestioneze un volum mare de date de o complexitate ridicată, într-un anumit timp de acces rezonabil pentru diferiți utilizatori. Pentru toate aceste lucruri SGBD-ul folosește diferite metode de acces, tehnici de optimizare, tipuri de date. Implementarea lor se face în componente specializate ale SGBD-ului.

Toate obiectivele de mai sus au fost avute în vedere la evoluția SGBD-urilor, fiecare generație îmbunătățind performanțele.

2.4. Funcțiile unui SGBD

Realizarea obiectivelor prezentate anterior este asigurată de sistemele de gestiune a bazelor de date printr-o serie de componente ce permit efectuarea unor operații specifice. În funcție de natura lor și scopul urmărit, operațiile pot fi grupate pe activități. Activitățile acceptă și ele o grupare pe funcții astfel încât, una sau mai multe activități, relativ omogene, vor realiza o anumită funcție.

1. Funcția de descriere a datelor

SGBD-ul, prin această funcție, permite definirea structurii bazei de date cu ajutorul limbajului de definire a datelor (LDD). Definirea datelor poate fi realizată la nivel conceptual, logic și fizic. Se descriu atributele (câmpurile) din cadrul structurii bazei de date, legăturile dintre entitățile bazei de date sau dintre atributele aceleiași entități, se definesc eventualele criterii de validare a datelor, metodele de acces la date, aspectele referitoare la asigurarea integrității datelor. Concretizarea acestei funcții este schema bazei de date, memorată în cod intern. Memorarea se face într-un fișier, ceea ce permite afișarea și actualizarea structurii bazei de date, în orice moment.

Această funcție a fost mult automatizată în timp, LDD având acum puține comenzi. LDD este specific fiecărui SGBD, dar el întotdeauna realizează descrierea datelor conform elementelor modelului de date pe care îl implementează SGBD-ul respectiv. Astfel se realizează definirea și

descrierea entităților și a caracteristicilor lor, definirea legăturilor dintre obiecte (asocierile) și a regulilor de integritate specifice modelului de date.

După realizarea funcției de descriere, într-un SGBD, entitățile bazei de date există create deja ca fișiere, dar nu conțin datele propriu-zise, ci numai structura bazei de date (schema bazei de date).

2. Funcția de manipulare a datelor

Funcția de manipulare este cea mai complexă și realizează actualizarea și regăsirea datelor din baza de date, cu ajutorul limbajului de manipulare a datelor (LMD).

Sunt realizate următoarele activități: încărcarea, actualizarea, prelucrarea și regăsirea datelor.

a) **Încărcarea** datelor în baza de date se realizează prin operații automatizate sau programate ce asigură și criteriile de validare necesare.

b) **Actualizarea** bazei de date constă în operații de adăugare, modificare și ștergere de înregistrări. La operațiile de adăugare și de modificare se păstrează aceleași criterii de validare care s-au folosit și la activitatea de încărcare a datelor. Actualizarea se realizează numai autorizat, prin asigurarea unei protecții corespunzătoare a datelor, pentru a se păstra coerența bazei de date.

c) **Prelucrarea** datelor se realizează prin operații de selecție, ordonare, interclasare (compunere) și ventilare (descompunere) efectuate asupra entităților bazei de date. Acestea sunt, de obicei, operații pregătitoare activității de regăsire a datelor. Multe din operațiile de prelucrare sunt realizate cu ajutorul operatorilor din modelul de date pe care îl implementează SGBD-ul.

d) **Regăsirea** (interogarea) datelor constă în operații de vizualizare (afișare pe ecran, imprimare pe hârtie), răsfoire, editarea unor situații de ieșire. Situațiile de ieșire pot fi intermediare sau finale și se pot obține pe diferiți suportați tehnici de informație (ecran, hârtie, mediu magnetic, mediu optic). Ele pot avea cele mai diferite forme (punctuale, liste, rapoarte, grafice, imagini, sunet, video) și se pot obține după cele mai diferite criterii de regăsire.

Funcția de manipulare a datelor este cea mai folosită în bazele de date și este cea mai bine suportată de SGBD față de orice alt sistem de gestionare a datelor din memoria externă, care există până acum.

SGBD-ul manipulează datele într-un mod eficient, utilizând în acest scop o serie de metode și tehnici de optimizare a accesului și a alocării spațiului de memorie în calculator. Fiecare SGBD de la o generație la alta și chiar de la o versiune la alta a căutat să îmbunătățească acest aspect. Funcția de manipulare este asigurată în SGBD de un LMD. Acesta trebuie să respecte restricțiile de integritate a datelor și să implementeze operatorii din modelul de date pe care se bazează SGBD-ul căruia îi aparține.

LMD poate fi cu limbaj gazdă sau cu limbaj propriu. Cele *cu limbaj gazdă* sunt dezvoltate prin adaptarea unor limbaje universale de programare (Cobol, Pascal, C etc.) la cerințele de lucru ale SGBD-ului. Se îmbină astfel puterea unui limbaj universal cu necesitățile de regăsire a datelor (exemplu: ORACLE). Cele *cu limbaj propriu* sunt dezvoltate printr-un limbaj specific capabil să unească puterea proceduralului cu regăsirea dintr-un anumit tip de bază de date (exemplu: Visual Foxpro).

Pentru activarea de regăsire există limbaje de interogare specializate care pot fi incluse în LMD sau pot exista ca atare. Ele au apărut datorită lărgirii gamei de utilizatori ai bazelor de date, care îi include și pe neinformaticieni tot mai mult. Pentru aceștia au fost necesare facilități de regăsire simple și prietenoase, apropiate de modul de lucru și de gândire uman. În acest sens, limbajele relaționale (exemplu SQL) au cele mai bune performanțe.

3. Funcția de utilizare a bazei de date

Funcția de utilizare asigură mulțimea interfețelor necesare pentru comunicarea tuturor utilizatorilor cu baza de date. Pentru a realiza această funcție SGBD-ul trebuie să asigure facilități pentru mai multe categorii de utilizatori ai bazei de date: neinformaticieni, specialiști (informaticieni), administratorul.

a) Utilizatorii **neinformaticieni** reprezintă principala categorie a beneficiarilor de informații (utilizatori finali și intensivi) din baza de date. SGBD-ul le oferă acestora limbaje neprocedurale și alte facilități de interogare (generatoare, utilitare etc) a bazei de date într-o formă simplă și

interactivă. Acești utilizatori nu trebuie să cunoască structura bazei de date și nu trebuie să știe să programeze, SGBD-ul ajutându-i interactiv în utilizarea bazei de date. În acest sens SGBD-ul oferă: meniuri cu opțiuni sugestive, ferestre, șabloane pentru diferite forme, asistenți tip Wizard, autodocumentarea (help-uri, mesaje/ferestre explicative).

b) Utilizatorii **specialiști** în informatică crează structura bazei de date și realizează proceduri complexe de exploatare a bazei de date. SGBD-ul oferă acestor utilizatori limbajul de descriere și limbajul de manipulare a datelor precum și interfețe cu limbaje universale. Acestea sunt de complexitate și putere diferită, de la un SGBD la altul, oferind atât elemente neprocedurale cât și procedurale specialistului în informatică. Cu aceste elemente el descrie schema bazei de date și asigură manipularea complexă a datelor.

Pentru realizarea bazei de date SGBD-ul oferă specialistului și elemente de CASE (Computer Aided Software Engineering). Acestea îl ajută în diferitele activități care intervin în etapele de proiectare a bazei de date.

b) **Administratorul** bazei de date, care este un utilizator special și are un rol hotărâtor în ceea ce privește funcționarea optimă a întregului sistem. Datorită importanței acestei categorii de utilizatori, SGBD-ul are o funcție distinctă în acest sens.

4. Funcția de administrare

Funcția de administrare este complexă și de competența administratorului bazei de date. *Administratorul*, care are o bogată experiență de analiză, proiectare și programare, organizează și administrează baza de date în toate etapele de realizare a acesteia.

Astfel, el *organizează* baza de date conform unei anumite metodologii, realizează schema (conceptuală) bazei de date, coordonează proiectarea bazei de date. Pentru toate aceste lucruri SGBD-ul oferă o serie de elemente de CASE, precum și o serie de utilitare specializate.

În etapa de *exploatare* a bazei de date, administratorul are rolul de a autoriza accesul la date (acordă conturi, parole etc.), de a reface baza de date în caz de incidente (prin jurnalizare, copii), de a utiliza eficient spațiul de memorie internă și externă (prin organizare, rutine de optimizare), de a realiza o serie de analize statistice din baza de date (număr și tip de utilizatori, număr de accese, număr de actualizări etc.). Pentru fiecare din aceste activități SGBD-ul oferă instrumente și tehnici de lucru.

În cazul *lucrului în rețea* de calculatoare cu baze de date distribuite, SGBD-ul are dezvoltate foarte mult componentele destinate administratorului. Acest lucru este determinat de faptul că baza de date este, în acest caz, de mare complexitate, datele sunt distribuite pe calculatoarele din rețea, iar utilizatorii sunt de toate tipurile și în număr mare.

În principal pentru funcția de administrare, dar parțial și pentru celelalte funcții, SGBD-ul asigură *protecția bazei de date*. Aici vor fi prezentate aspectele esențiale, urmând ca în continuare la fiecare tip de SGBD să se precizeze prin exemple și aspectele specifice ce apar.

2.5. Clasificarea SGBD-urilor

Diversitatea de SGBD-urilor, care au fost și care sunt în exploatare pe diferite calculatoare și sub diferite sisteme de operare, impune o clasificare a lor după diferite criterii:

1) **După sistemele de calcul** pe care se implementează:

- SGBD pentru calculatoare mari se folosesc pentru baze de date foarte complexe și foarte mari (exemple: Oracle, DB2, IMS).
- SGBD pentru minicalculatoare se folosesc pentru baze de date complexe și mari și au cunoscut o dezvoltare puternică în anii '80 (exemplu: Oracle).
- SGBD pentru microcalculatoare se folosesc pentru baze de date de complexitate și de mărime mici și medii. Au o mare răspândire în momentul actual (exemple: FoxPro, Oracle, Acces).

Tendința actuală este ca SGBD-ul să fie compatibil pe cât mai multe sisteme de calcul sub cât mai multe sisteme de operare. Acest lucru este dictat de noua tehnologie de realizare de aplicații tip sisteme deschise, lucru de care ține cont și noua generație (a treia) de SGBD-uri.

2) **După limbajul de programare** utilizat:

- SGBD-ul *cu limbaj gazdă* este cel care are un limbaj de manipulare a datelor bazat pe unul de nivel înalt (universal). Limbajul gazdă poate fi chiar un limbaj universal (Cobol, Pascal) sau o extensie (adaptare) a unui astfel de limbaj. Avantajul acestei soluții este acela că se pot dezvolta proceduri complexe de program, se pot realiza interfețe om-mașină foarte bune, se valorifică experiența de programare din limbajele de nivel înalt (toate rezultă din avantajele programării procedurale). Dezavantajul major este acela că formularea cererilor de regăsire se face mai greu, de multe ori într-un mod inaccesibil utilizatorilor finali. Acest lucru este suplinit de SGBD prin alte componente specifice: generatoare, utilitare etc. (exemplu Oracle).

- SGBD-ul *cu limbaj propriu* (autonom) este cel care are un limbaj de manipulare a datelor specific. Acest limbaj de programare propriu este procedural și are marele avantaj că permite implementarea tuturor facilităților oferite de SGBD. În el se pot programa proceduri complexe și interfețe puternice ca într-un limbaj universal, dar în plus se realizează un acces ușor și optimizat la baza de date. Dezavantajul este că un astfel de limbaj nu poate fi utilizat decât de specialiștii în informatică (exemplu limbajul din Visual FoxPro).

Tendința actuală este ca SGBD-ul să aibă implementat, pe lângă un limbaj procedural, și un limbaj de regăsire neprocedural, care să permită formularea de cereri de regăsire ușor, de către toți utilizatorii bazei de date. În acest sens, majoritatea SGBD-urilor pentru microcalculatoare au implementat, parțial sau total, limbajul SQL, care este și standardizat internațional.

3) **După modelul logic de date** implementat:

-SGBD *ierarhice* sunt cele care implementează modelul de date arborescent (ierarhic) și au fost primele care s-au utilizat pentru gestionarea bazelor de date. Ele au o serie de avantaje pentru domenii precise din lumea reală înconjurătoare, de exemplu tehnologia construcției de mașini, dar au limite pentru alte domenii (exemplu: IMS).

- SGBD *rețea* sunt cele care implementează modelul de date rețea și care au eliminat multe din limitele celor ierarhice. Ele au o largă aplicabilitate pentru numeroase probleme din lumea reală, dar sunt dificil de utilizat datorită complexității ridicate (exemplu: IDMS).

- SGBD *relaționale* sunt cele care implementează modelul de date relațional și au aplicabilitate în majoritatea domeniilor din lumea reală. Ele pot fi folosite de o gamă largă de utilizatori datorită facilităților oferite (generatoare, limbaj neprocedural etc.) (exemple: Oracle, Visual FoxPro, Paradox, Acces, Informix, Progress).

- SGBD *orientate obiect* sunt cele care implementează modelul de date orientat obiect. Ele se pretează bine la problemele foarte mari, de complexitate ridicată, precum și pentru tipurile noi de aplicații (proiectarea asistată, multimedia, sisteme deschise) (exemple: O2, Orion, Jasmin).

Majoritatea SGBD-urilor actuale au implementate, în ultimele versiuni, facilități de tratare a obiectelor (exemple: Oracle, Visual FoxPro).

Tipurile de mai sus de SGBD-uri, având drept criteriu modelul de date implementat, sunt de bază (fundamentale). Pornind de la acestea, prin extensia tehnologiei informatice, există și alte tipuri de SGBD-uri: deductive, distribuite, multimedia, spațiale etc.

Există, de asemenea, tipuri de SGBD-uri (ca de exemplu cele funcționale) care se bazează pe alte modele de date decât cele de mai sus. Acestea însă, au o răspândire mai restrânsă având performanțe doar pentru domenii bine precizate.

4) **După localizarea bazei** de date

- SGBD *centralizate* sunt cele care gestionează datele amplasate într-o singură bază de date centrală. La acestea au acces toți utilizatorii autorizați pentru a efectua diferite operații de manipulare a datelor. Toate calculatoarele care nu sunt legate în rețea și lucrează cu baze de date au instalat un SGBD centralizat. Tot un SGBD centralizat, dar cu facilități de lucru în rețea, trebuie instalat și în rețelele de calculatoare care au plasat baza de date pe un singur calculator (de obicei pe server).(exemplu: Visual FoxPro, Access)

- SGBD *distribuite* sunt cele care gestionează datele amplasate pe mai multe calculatoare dintr-o rețea tratându-le ca un tot unitar. Complexitatea acestor SGBD-uri este ridicată, având componente speciale pentru realizarea conexiunilor și tratarea distribuită a datelor (exemplu: Oracle, DB2, Informix).

2.6. Arhitecturi de SGBD

De la apariția lor și până în prezent, SGBD-urile au cunoscut o mare varietate. Așa cum reiese și din clasificarea SGBD-urilor, acestea sunt de diferite tipuri conform diferitelor criterii de grupare. Din acest motiv este dificil de dat o arhitectură unică, valabilă pentru toate SGBD-urile, apărând particularități de la un sistem la altul. Există preocupări de standardizare a arhitecturii sistemelor de gestiune a bazelor de date care caută să definească un cadru general al lor.

Dintre acestea, sunt două *arhitecturi de referință* a unui SGBD propuse de grupul de lucru CODASYL și respectiv ANSI/SPARC. În ultimul timp, arhitectura de SGBD *a evoluat* spre o configurație cu trei categorii de *componente* (nucleul, interfața, instrumentele), situație întâlnită la ultimele versiuni de sisteme comerciale (exemplu arhitectura unui SGBDR).

O *altă tendință* este dată de arhitecturile distribuite și orientate obiect de SGBD, care sunt tot mai des utilizate în contextul de rețea de calculatoare și noile tipuri de aplicații informatice (exemplu vezi SGBD distribuite și respectiv orientate obiect).

Deoarece arhitectura pe componente (niveluri) reflectă tendința actuală de structurare a SGBD-urilor, o vom prezenta în continuare.

2.6.1. Arhitectura pe componente (niveluri) a unui SGBD

Nu orice software care gestionează date în memoria externă este un SGBD.

- În primul rând, produsul software trebuie să fie un sistem, adică un ansamblu de programe intercorelate între ele care lucrează pentru un scop comun.

- Mai departe, sistemul de programe trebuie să gestioneze date în memoria externă.

- Datele nu pot exista oricum, ci organizate conform unui model de date într-o bază de date (trebuie urmărite obiectivele unei baze de date).

- În sfârșit, dacă sistemul de programe gestionează o bază de date și în plus îndeplinește funcțiile specifice, atunci acel sistem este un SGBD.

Rezultă că SGBD-ul conține o serie de componente care sunt instrumente software ce au scopul de a realiza funcțiile specifice.

Diferitele componente din diferitele SGBD (fiecare tip a venit cu una sau mai multe propuneri de arhitecturi) pot fi încadrate (uneori discutabil) în unul dintre cele trei niveluri.

Nivelurile din arhitectura de mai sus, pot conține următoarele *componente* ale unui SGBD:

- *Nucleul* (motorul) conține limbajul de descriere a datelor (LDD), limbajul de manipulare a datelor (LMD), componente obligatorii în *kit-ul* minim de SGBD. Componenta este destinată analiștilor, programatorilor și administratorilor BD.

- *Interfețele* sunt formate din: generatoarele de diferite tipuri (de meniuri, de videoformate, de rapoarte etc.), elementele de CASE (Computer Aided Software Engineering), interfețe cu limbaje de programare universale, interfețe cu alte sisteme etc. Componenta este destinată tuturor categoriilor de utilizatori: finali, intensivi, specialiști.

- *Instrumentele* sunt formate din: editoarele, navigatoarele (browsers), utilitarele (shells) de diferite tipuri. Componenta este destinată, în principal, administratorului bazei de date, dar și altor categorii de utilizatori.

Arhitectura pe niveluri este simplă dar completă. Arhitecturile standardizate (CODASYL și ANSI) pot fi aduse pe cele trei niveluri; Noile tehnologii de baze de date (de exemplu tehnologia orientată obiect) au determinat apariția unor noi tipuri de SGBD. Arhitecturile propuse pentru acestea, pot fi și ele adaptate pe cele trei niveluri; Noile tehnologii informatice (de exemplu multimedia, Internet etc.) au interferat cu tehnologia bazelor de date rezultând SGBD-uri derivate corespunzătoare. Pentru acestea s-au propus arhitecturi care, însă, pot fi adaptate la structurarea pe trei niveluri.

TEMA 3. SISTEME DE GESTIUNE A BAZELOR DE DATE RELAȚIONALE – SGBDR

3.1. Modelul relațional al datelor

Un sistem de gestiune a bazelor de date relaționale se definește ca fiind un sistem de gestiune care utilizează organizarea datelor conform modelului relațional. Conceptul de bază al modelului relațional este acela de relație/tabelă (limbajul SQL specializat în comenzi de manipulare la nivel de tabelă).

3.1.1. Structura relațională a datelor

Structura relațională a datelor cuprinde următoarele componente:

Domeniul – este ansamblul de valori caracterizat printr-un nume (domeniu de valori). El poate fi precizat explicit – prin enumerarea tuturor valorilor care aparțin domeniului – sau implicit prin precizarea proprietăților pe care le au valorile din domeniu. Pentru un ansamblu de valori $D_1, \dots, D_n$, produsul cartezian al acestora reprezintă ansamblul tuplurilor $(v_1, \dots, v_n)$, unde v_1 este o valoare din D_1 , v_2 este o valoare din D_2 , etc., iar tuplul corespunde unei linii din tabelă.

Relația (tabela) – este un subansamblu al produsului cartezian al mai multor domenii, caracterizat prin nume și care conține tupluri cu semnificație (tabelă). Într-o relație, tuplurile trebuie să fie distincte – nu se admit duplicate. O reprezentare a relației este tabelul bidimensional (tabela de date) în care liniile reprezintă tuplurile, iar coloanele corespund domeniilor. Numărul tuplurilor dintr-o tabelă este *cardinalul tablei*, numărul valorilor dintr-un tuplu este *gradul tablei*. Pentru a diferenția coloanele care conțin valori ale aceluiași domeniu, eliminând dependența de poziție, se asociază fiecărei coloane un nume distinct – *atribut*. În timp ce tuplurile sunt unice, un domeniu poate apărea de mai multe ori în produsul cartezian pe baza căruia este definită tabela.

Tabelul 3.1 prezintă comparativ conceptele utilizate în organizarea datelor în fișiere, în baze de date, conceptele din teoria relațională și din SGBDR.

Tabelul 3.1

Fișiere	Teoria BD	Teoria relațională	SGBDR
Fișier	Colecție de date	Relație	Tabelă
Înregistrare	Familie de caracteristici	Tuplu	Linie
Câmp	Caracteristică	Atribut	Nume coloană
Valoare	Domeniu de Valori	Domenii	Domeniu coloană

3.1.2. Operații în algebra relațională

Reuniunea – operație în algebra relațională, definită pe două relații R_1 și R_2 , ambele cu aceeași schemă (structură), ce constă din construirea unei noi relații R_3 , cu schema identică cu R_1 și R_2 , având drept extensie (înregistrările) tuplurile din R_1 și R_2 luate împreună, o singură dată.

Diferența – definită pe două relații R_1 și R_2 , cu aceeași schemă, având drept extensie tupluri ale relației R_1 care nu se regăsesc în relația R_2 .

Produs cartezian – definit pe două relații R_1 și R_2 , operație care constă din construirea unei noi relații R_3 , a cărei schemă se obține din concatenarea schemelor relațiilor R_1 și R_2 , și a cărei extensie cuprinde toate combinațiile tuplurilor din R_1 cu cele din R_2 .

Proiecția – operație din algebra relațională definită asupra unei relații R , ce constă din construirea unei noi relații P , în care se regăsesc numai acele atribute din R specificate explicit în cadrul operației. Suprimarea unor atribute din R înseamnă efectuarea unor tăieturi verticale asupra lui R și pot avea ca efect apariția unor tupluri duplicate, care se cer a fi eliminate. În practică, operația de proiecție se face considerând și un câmp care conține o cheie unică, astfel încât fiecare înregistrare devine unică.

Selecția – operație în algebra relațională definită asupra unei relații R , care constă din

construirea unei relații S , a cărei schemă este identică cu cea a relației R și a cărei extensie este constituită din acele tupluri din R care satisfac o condiție explicită în cadrul relației. Deoarece nu toate tuplurile din R satisfac condiția, selecția înseamnă efectuarea de tăieturi pe orizontală asupra relației R , adică eliminarea de tupluri. Condiția precizată în cadrul operației de selecție este de forma:

<Atribut> <operator de comparație> <Valoare>

Joncțiunea (join-ul) – operație în algebra relațională definită pe două relații R_1 și R_2 , care constă din construirea unei noi relații R_3 , prin concatenarea unor tupluri din R_1 cu tupluri din R_2 . Se concatenează acele tupluri din R_1 și R_2 care satisfac o anumită condiție, specificată explicit în cadrul operației. Extensia relației R_3 va conține combinațiile acelor tupluri care satisfac condiția de concatenare. Cel mai important tip de join din punct de vedere al utilizării este *equijoin-ul*, care este o joncțiune dirijată de o condiție de forma:

<Atribut din R_1 > = <Atribut din R_2 >

Joncțiunea naturală se referă la equijoin-ul aplicat tuturor câmpurilor comune. Operatorul pentru joncțiunea naturală este $*$.

Joncțiunea exterioară (outer join) include trei tipuri de joncțiune:

- *Joncțiunea exterioară stânga* care include toate tuplurile din partea stângă a relației, iar în partea dreaptă a relației include numai acele tupluri care au corespondent.
- *Joncțiunea exterioară dreaptă* care include toate tuplurile din partea dreaptă a relației, iar în partea stângă a relației include numai acele tupluri care au corespondent.
- *Joncțiunea exterioară completă* care include toate tuplurile din stânga și din dreapta relației.

Intersecția – operație din algebra relațională definită pe două relații R_1 și R_2 , ambele cu aceeași schemă, care constă din construirea unei noi relații R_3 , cu schema identică cu a operanzilor și cu extensia formată din tuplurile din R_1 și R_2 .

Diviziunea – operație din algebra relațională definită asupra unei relații R , care constă din construirea cu ajutorul unei relații r a relației Q . Tuplurile relației Q concatenate cu tuplurile relației r permit obținerea tuplurilor relației R .

3.1.3. Integritatea relațională

Regulile de integritate care asigură corectitudinea datelor în modelul relațional sunt:

- a) constrângerile de domeniu, sub formă de restricții asupra mulțimii de valori permise pentru attributele relațiilor,
- b) integritatea entităților și
- c) integritatea referențială.

a) *Constrângerile de domeniu*. Null-ul reprezintă valoarea unui atribut care este în mod curent **necunoscută** sau nu este aplicabilă tuplului respectiv. Un null nu este același lucru cu o valoare numerică egală cu 0 sau cu un text completat cu spații; zerourile și spațiile sunt valori, pe când null-ul semnifică absența unei valori.

b) *Integritatea entităților* - Într-o relație de bază, nici un atribut al unei chei primare nu poate fi null. Prin definiție, o cheie primară este un identificator minim, utilizat pentru identificarea unică a tuplurilor.

c) *Integritatea referențială* - Dacă într-o relație există o cheie străină, valoarea acesteia trebuie ori să coincidă cu valoarea unei chei candidat a unui tuplu în relația sa de bază, ori să fie în întregime null.

3.2. Definirea unui SGBDR - regulile lui Codd

Într-o primă încercare de definire, se poate considera un sistem de gestiune a bazelor de date relaționale (SGBDR) ca reprezentând un SGBD care utilizează drept concepție de organizare a datelor modelul relațional. Astfel spus, un SGBDR reprezintă un sistem care suportă modelul relațional.

Definiția de mai sus este prea generală pentru a putea fi operațională, deoarece modul de implementare a modelului relațional diferă, de regulă atât între diferitele SGBDR, cât și în raport cu modelul “teoretic”, cel definit în cadrul teoriei relaționale, datorită eforturilor producătorilor de a realiza sisteme cât mai performante care să satisfacă cerințele și exagerările utilizatorilor. Cât de aproape (sau de departe) de modelul relațional teoretic trebuie să fie modelul datelor efectiv utilizat de SGBD pentru a putea afirma că SGBD-ul respectiv utilizează sau nu modelul relațional, deci este sau nu SGBDR?

Diversitatea modelelor relaționale operaționale au determinat, în mod natural existența unei mari diversități de SGBDR, pentru a căror prezentare a fost necesară nuanțarea terminologiei. Au apărut o serie de sintagme precum: sisteme cu interfață relațională, sisteme pseudorelaționale, sisteme complet relaționale.

În general, conceptele utilizate la prezentarea SGBDR și a modelelor relaționale operaționale diferă de cele din cadrul teoriei relaționale. Faptul că se pot stabili analogii între conceptele organizării datelor în fișiere și conceptele relaționale, i-au determinat pe unii producători să prezinte sisteme fără nici o legătură cu modelul relațional drept SGBDR, în scopul asigurării succesului comercial al acestor sisteme.

Definirea unui SGBDR impune o detaliere a caracteristicilor pe care trebuie să le prezinte un SGBD pentru a putea fi considerat relațional. În acest sens, Codd a formulat 13 reguli care exprimă cerințele pe care trebuie să le prezinte un SGBD ca să fie relațional.

Deși, aceste reguli au stârnit o serie de controverse, ele sunt deosebit de utile în evaluarea unui SGBDR.

R0: Regula privind gestionarea datelor la nivel de relație

Sistemul trebuie să gestioneze baza de date numai prin mecanisme relaționale.

Acest lucru înseamnă că sistemul trebuie să-și îndeplinească toate funcțiile prin manipulări în care unitatea de informație să fie mulțimea (relația), adică să utilizeze limbaje, precum SQL, care să opereze la un moment dat pe o întreagă relație. Deci SGBD nu trebuie să accepte operații non-relaționale care să îndeplinească operațiile de definire și manipulare a datelor. Unele sisteme utilizează mecanisme relaționale numai pentru o parte din funcții, în special pentru interogare. Aceste sisteme se numesc sisteme cu interfață relațională și nu SGBDR.

R1: Regula privind reprezentarea logică a datelor

Toate datele din baza de date relațională trebuie să fie reprezentate explicit la nivel logic, într-un singur mod, și anume ca valori în tabele de date.

Acest lucru înseamnă că toate datele trebuie să fie memorate și prelucrate în același mod. Informațiile privind numele de tabele, coloane, domenii, definițiile tabelor virtuale, restricții de integritate trebuie să fie memorate tot în tabele de date (cataloage).

Referința la 'nivelul logic' înseamnă că construcția fizică nu este reprezentată și nu necesită explicație.

R2: Regula privind garantarea accesului la date.

Orice dată din baza de date relațională trebuie să poată fi accesată prin specificarea numelui da tabelă, valorii cheii primare și numelui de coloană.

Această regulă exprimă cerința ca limbajul de cereri al SGBDR să permită accesul la fiecare valoare atomică din baza de date.

R3: Regula privind valorile null

Sistemele trebuie să permită declararea și manipularea sistematică a valorilor **null**, cu semnificația unor date lipsă sau inaplicabile. Valorile null, care diferă de șirurile de caractere ' spațiu' sau de șirurile vide da caractere sunt deosebit de importante în implementarea restricțiilor de

integritate (integritatea entității și integritatea referențială).

R4: Regula privind metadatele

Descrierea bazei de date trebuie să se prezinte la nivel logic în același mod cu descrierea datelor propriu-zise, astfel încât utilizatorii autorizați să poată descrierii bazei de date aceleași operații ca și asupra datelor obișnuite.

Această regulă specifică că trebuie să existe un unic limbaj de manipulare a metadatelor și a datelor propriu-zise, mai mult, există o unică structură logică folosită pentru a depozita informațiile de sistem.

Sisteme nu trebuie să facă diferențieri în definirea și tratarea datelor și a metadatelor, utilizând o singură structură, și anume cea relațională.

R5: Regula privind facilitățile limbajelor utilizate

Un sistem relațional trebuie să facă posibilă utilizarea mai multor limbaje, în mai multe moduri. Trebuie să existe însă cel puțin un limbaj de nivel înalt ale cărui instrucțiuni să poată exprima oricare din următoarele operații: definirea tabelor de date, definirea tabelor virtuale, manipularea datelor (interactiv sau prin program), definirea restricțiilor de integritate, autorizarea accesului, precizarea limitelor tranzacțiilor.

A se nota aici că noul standard O/I pentru SQL furnizează toate aceste funcții, deci orice limbaj care acceptă acest standard va satisface automat această regulă.

R6: Regula privind actualizarea tabelor virtuale

Toate tabelele virtuale care teoretic sunt posibil de actualizat trebuie să poată fi efectiv actualizabile.

Nu toate atributele din cadrul unei tabele virtuale, deci nu toate tabele virtuale sunt teoretic actualizabile.

R7: Regula privind inserările, modificările și ștergerile în baza de date

Sistemul trebuie să ofere posibilitatea manipulării unei tabele (da bază sau virtuală) nu numai în cadrul operațiilor de regăsire, ci și în acțiuni de inserare, modificare și ștergere a datelor.

Această regulă exprimă cerința ca prin operațiile în care se schimbă bazei de date să se lucreze la un moment dat pe o întreagă relație.

R8: Regula privind independența fizică a datelor

Programele de aplicație nu trebuie să fie afectate de schimbările efectuate în modul de reprezentare a datelor sau în metodele de acces. O schimbare a structurii fizice a datelor nu trebuie să blocheze funcționarea programelor de aplicație.

R9: Regula privind independența logică a datelor

Programele de aplicație nu trebuie să fie afectate de schimbările efectuate asupra relațiilor bazei de date, schimbări care conservă datele și care teoretic garantează valabilitatea programelor de aplicație existente.

R10: Regula privind restricțiile de integritate

Restricțiile de integritate trebuie să fie definite în limbajul utilizat de sistem pentru definirea datelor și să fie memorate în cadrul bazei de date și nu în cadrul programului de aplicație.

R11: Regula privind distribuția geografică a datelor

Limbajul de manipulare a datelor utilizat de sistem trebuie să permită ca, în situația în care datele sunt distribuite, programele de aplicație să fie logic aceleași cu cele utilizate în cazul în care datele sunt fizic centralizate.

Utilizatorul trebuie să perceapă datele ca fiind centralizate. Sarcina de localizare a datelor, atunci când acestea sunt distribuite geografic pre

R12: Regula privind prelucrarea datelor la nivelul de bază

Dacă sistemul posedă un limbaj de bază (de nivel scăzut) orientat pe prelucrare de recorduri (tupluri) și nu pe prelucrarea mulțimilor (relațiilor), acest limbaj nu trebuie să fie utilizat pentru a se evita restricțiile de integritate sau restricțiile introduse prin utilizarea limbajelor de nivel înalt, *adică accesul la toate bazele va fi controlat de SGBDR, altfel integritate bazelor de date nu poate fi compromisă fără cunoașterea utilizatorului sau a administratorului bazei de date.*

Pe parcursul anilor regulile lui Codd au generat o seamă de controverse. Câteva argumente

sunt că aceste reguli nu sunt mai mult decât niște exerciții academice.

Unele revendicări ale produselor existente sunt că ele pot îndeplini cea mai mare parte din reguli, dar nu toate. Această discuție a generat într-o dispută între utilizatori și teoreticienii proprietăților esențiale ale unui SGBDR.

Pentru a accentua implicația regulilor lui Codd în analiza unui SGBDR, aceste reguli au fost reorganizate în cinci categorii, și anume:

- 1) Reguli fundamentale (R0 și R12),
- 2) Reguli structurale (R1 și R6),
- 3) Reguli privind integritatea datelor (R3 și R10),
- 4) Reguli privind manipularea datelor (R2, R4, R5, R7)
- 5) Reguli privind independența datelor (R8, R9 și R11).

3.3. Normalizarea datelor

La proiectarea unei baze de date, un obiectiv foarte important, care trebuie urmărit când se gândește un model de date, este realizarea unei reprezentări corecte a datelor, a relațiilor dintre date și a restricțiilor impuse asupra datelor. Pentru realizarea acestui obiectiv se utilizează tehnica normalizării, care are ca scop principal identificarea setului celui mai adecvat de relații care să modeleze realitatea dorită.

Procesul de normalizare a fost introdus de E. F. Codd (1972). Inițial s-au propus trei forme normale, notate **1NF**, **2NF**, respectiv **3NF**. Mai târziu, prin enunțarea unei definiții mai tari a formei normale trei, s-a obținut forma **Boyce-Codd**, după numele celor care au introdus aceasta forma normală: R. Boyce și E. F. Codd (1974). Toate aceste forme normale se bazează pe dependentele funcționale stabilite între atributele unei relații.

Formele normale cele mai folosite sunt: *forma normală 3* și *forma normală Boyce-Codd*. Există și forme normale mai tari - forma normală 4 (**4NF**) și forma normală 5 (**5NF**) - dar acestea se folosesc foarte rar.

Procesul de normalizare este o metodă formală care identifică relațiile bazându-se pe cheile primare ale acestora (sau pe cheile candidat în cazul BCNF) și pe dependentele funcționale care exista între atributele acestor relații. Normalizarea sprijină proiectantul bazei de date, dându-i posibilitatea să aplice o serie de teste asupra relațiilor individuale, așa încât schema relațională poate fi normalizată la forma normală dorită, pentru a se preveni apariția anomaliilor la actualizare (erori sau inconsistențe ale structurii bazei de date) cum ar fi:

- erori de inserare – nu se poate insera un tuplu pentru că nu dispunem de toate informațiile necesare;
- erori de ștergere – atunci când se șterge un tuplu se șterge mai multă informație decât s-a intenționat;
- erori de modificare – când dorim să modificăm o valoare și ea apare în sute de rânduri.

Practic, normalizarea este un proces de organizare a datelor în relațiile unei baze de date. Acest proces presupune respectarea unor reguli prin care baza de date se poate normaliza până la un anumit grad, adică se aduce la o anumită formă normală.

Normalizarea se execută trecând prin toate formele normale, până la forma normală cerută. La proiectarea unei baze de date e recomandabil să se ajungă cel puțin până la forma normală trei.

Prima formă normală - 1NF impune ca toate valorile asociate atributelor să se găsească la nivel atomic din punct de vedere al utilizării, al obținerii și al tipurilor de date existente adică nu trebuie să existe atribute sau grupuri de atribute repetitive;

Eliminarea grupurilor repetitive se poate realiza în două moduri:

- Conform primei modalități, eliminăm grupurile repetitive, prin crearea altor înregistrări, în care să fie introduse valorile din aceste grupuri, împreună cu celelalte valori ale atributelor din înregistrarea la care se lucrează. Tabele astfel rezultată va fi în formă normală unu.
- În a doua modalitate, fiecare valoare a grupurilor repetitive le copiem într-o nouă relație

împreună cu cheia primară din tabela inițială. Putem avea mai multe grupuri repetitive. În acest caz creăm mai multe relații noi. Aceste relații noi, precum și tabela normalizată vor fi în formă normală unu.

O relație este în *formă normală doi* – 2NF, dacă este în formă normală unu și fiecare atribut care nu aparține cheii primare, este total dependent funcțional de cheia primară.

2NF se obține utilizând conceptul de dependență funcțională totală.

Dependența funcțională totală. Dacă A este un subset de două sau mai multe atribute și B este atribut (sau subset de atribute) al aceleiași relații, spunem ca B este total dependent funcțional de grupul de atribute A, dacă B este dependent funcțional de A, dar nu este dependent funcțional de nici un subset de atribute din A.

Forma normală doi trebuie verificată doar la relațiile care au cheie compusă pe poziție de cheie primară. Relația la care cheia primară se compune dintr-un singur atribut, este în 2NF dacă este în 1NF.

Forma normală doi chiar dacă nu conține atâta redundanță ca forma normală unu, totuși există cazuri în care pot apărea anomalii la actualizare. Aceste anomalii apar din cauza redundanței generate de dependența tranzitivă.

Dependență tranzitivă. Dacă atributele A, B, C sunt în relațiile "B dependent de A" și "C dependent de B", atunci spunem că "atributul C este dependent tranzitiv de atributul A, via B".

Forma normală trei – 3NF. Spunem ca o relație este în formă normală trei dacă este deja în formă normală doi și nici un atribut care nu aparține cheii primare nu este tranzitiv dependent de cheia primară.

În cazul existenței dependenței tranzitive, ștergem coloanele care sunt tranzitiv dependente de cheia primară și creăm o relație nouă cu aceste coloane, împreună cu determinantul lor, adică cheia primară.

3.4. Criterii minimale de definire a unui SGBDR

Nici unul dintre SGBDR disponibile astăzi nu respectă întru-totul cerințele exprimate de Codd, în cadrul celor 13 reguli. De aceea pentru caracterizarea unui SGBD nu sunt utilizate regulile lui Codd, fiind formulate în schimb o serie de **cerințe minimale** pe care trebuie să le satisfacă un sistem de gestiune a bazelor de date pentru a putea fi considerat relațional.

Un SGBD este **minimal relațional** dacă satisface următoarele condiții:

1. Toate datele din cadrul relației sunt reprezentate prin valori în tabele,
2. Nu există pointeri observabili de către utilizatori în tabele, în sensul că operațiile cu relații nu fac apel la pointeri, indecși, fișiere inverse, etc.
3. Sistemul suportă operatori relaționali de proiecție, selecție și join natural, fără limitări impuse de considerente interne (cum ar fi de exemplu, necesitatea indexării atributelor). Unitatea de informație cu care se lucrează în cadrul acestor operații trebuie să fie relația.

Un SGBD este **complet relațional** dacă este minimal relațional și satisface în plus următoarele condiții:

4. Sistemul suportă toate operațiile de bază ale algebrei relaționale, fără limitări impuse de considerente interne.

5. Sistemul suportă două dintre restricțiile de integritate de bază al modelului relațional și anume unicitatea cheii unei relații și restricția referențială.

Un SGBD este **pseudorelațional** dacă satisface numai condițiile 1. și 3.

Un SGBD **cu interfață relațională** este un SGBD care satisface condițiile 1. și 3., cu observația că cerința 3. Este îndeplinită numai în raport cu funcția de interogare

În ultimii ani, ca răspuns la necesitatea de a crește complexitatea aplicațiilor cu baze de date (încurajată și de progresele apărute în programare odată cu programarea orientată obiect) au apărut modelul de date orientat obiect (Object-Oriented Data Model - OODM) și modelul de date relațional extins (Extended Relational Data Model - ERDM). Cu toate că modelul de date ce sta la baza noilor modele nu este atât de clar ca în cazul modelului relațional, se poate considera ca aceste

din urma dezvoltării reprezintă generația a treia de SGBD.

Bibliografie selectivă

1. Babucea A.G., *Baze de date – curs universitar ID*, Ed. Academica Brâncuși, Târgu Jiu, 2009
2. Babucea A.G., *Baze de date Access*, Ed. Sitech, Craiova, 2004
3. Babucea A.G., *Baze de date*, Ed. Studii Economice, Târgu Jiu, 2002
4. Ionescu F., - *Baze de date relaționale și aplicații*, Ed. Tehnică, București, 2006;
5. Velicanu M., Lungu I., Munteanu M, Ionescu S., - *Sisteme de baze de date – teorie și aplicații*, Ed. Petrion, 2007

UNIVERSITATEA „CONSTANTIN BRÂNCUȘI” TG JIU
FACULTATEA DE ȘTIINȚE ECONOMICE ȘI GESTIUNEA AFACERILOR
SPECIALIZAREA: *CONTABILITATE ȘI INFORMATICĂ DE GESTIUNE*

TEMATICA
pentru examenul de licență 2011

Târgu Jiu
2011

**TEMATICA LA DISCIPLINA „BAZELE CONTABILITĂȚII” PENTRU
EXAMENUL DE LICENȚĂ 2011**
Specializarea: Contabilitate și Informatică de Gestiune

Tema 1. Contabilitatea - sursă de informații în procesul managerial

- 1.1. Legăturile contabilității cu alte științe
- 1.2. Principii contabile general admise pentru constituirea sistemului de informații contabile
- 1.3. Evidența economică, noțiune, formele evidenței economice și etaloanele evidenței economice

Tema 2. Obiectul de studiu al contabilității

- 2.1. Concepții cu privire la obiectul contabilității
- 2.2. Conținutul obiectului contabilității

Tema 3. Metoda contabilității

- 3.1. Noțiunea și conținutul metodei contabilității
- 3.2. Principiile metodei contabilității
- 3.3. Procedeele metodei contabilității

Tema 4. Contul și dubla înregistrare

- 4.1. Contul, noțiune, conținut, definiție
- 4.2. Elementele contului
- 4.3. Clasificarea contului
- 4.4. Reguli de funcționare ale conturilor
- 4.5. Dubla înregistrare și corespondența conturilor
- 4.6. Analiza contabilă, formula contabilă și articolul contabil

Tema 5. Inventarierea patrimoniului

- 5.1. Inventarierea – noțiune, rol, funcții
- 5.2. Clasificarea inventarierii
- 5.3. Organizarea și etapele inventarierii

Tema 6. Balanța de verificare

- 6.1. Noțiunea, importanța și funcțiile balanței de verificare
- 6.2. Clasificarea balanțelor de verificare

Bibliografie selectivă

1. . Bojian, O., *Bazele contabilității*, Ed. Economică, București, 2003.
2. Holt Gh., Bușan G., *Bazele contabilității - curs universitar ID*, Editura Academica Brâncuși, Tg-Jiu, 2007;
3. Holt Gh., Bușan G., *Bazele contabilității*, Editura Academica Brâncuși, Tg-Jiu, 2006;
4. Holt, Gh., Nebunu G., *Bazele contabilității - note de curs*, Tg-Jiu, 2005;
5. Holt Gh., Godeanu D., Nebunu G., *Contabilitate generală - teorie, aplicații-*, Editura Axioma Teomsnic, Tg-Jiu, 2004;

TEMATICA LA DISCIPLINA „CONTABILITATE FINANCIARĂ” PENTRU EXAMENUL DE LICENȚĂ 2011

Specializarea: Contabilitate și Informatică de Gestiune

Tema 1. Contabilitatea capitalurilor

- 1.1. Contabilitatea rezultatului exercițiului
- 1.2. Contabilitatea provizioanelor pentru riscuri și cheltuieli
- 1.3. Contabilitatea creditelor bancare pe termen lung

Tema 2. Contabilitatea imobilizărilor

- 2.1. Contabilitatea altor imobilizări necorporale
- 2.2. Contabilitatea terenurilor
- 2.3. Contabilitatea operațiilor economice privind intrările de mijloace fixe
- 2.4. Contabilitatea operațiilor economice privind ieșirile de mijloace fixe
- 2.5. Contabilitatea imobilizărilor corporale în curs de execuție și a avansurilor acordate pentru imobilizări corporale

Tema 3. Contabilitatea stocurilor și a producției în curs de execuție

- 3.1. Contabilitatea operațiilor economice privind materiile prime în cazul utilizării inventarului permanent și a costului de achiziție
- 3.2. Contabilitatea operațiilor economice privind produsele finite în cazul utilizării inventarului permanent și a costului de producție efectiv
- 3.3. Contabilitatea operațiilor economice privind produsele finite în cazul utilizării inventarului permanent și a prețului prestabilit (standard sau normat)
- 3.4. Contabilitatea mărfurilor în situația în care pentru evaluare se utilizează prețul de vânzare cu ridicata și prețul de vânzare cu amănuntul
- 3.5. Operații economice specifice privind ambalajele

Tema 4. Contabilitatea creanțelor și datoriilor

- 4.1. Contabilitatea creanțelor neîncasate în termen
- 4.2. Contabilitatea operațiilor economice privind impozitul pe profit și impozitul pe veniturile microîntreprinderilor
- 4.3. Contabilitatea datoriilor din alte impozite, taxe și vărsăminte asimilate
- 4.4. Contabilitatea subvențiilor pentru investiții

Tema 5. Contabilitatea trezoreriei

- 5.1. Contabilitatea creditelor bancare pe termen scurt
- 5.2. Contabilitatea altor valori (cu excepția tichetelor de masă)

Tema 6. Contabilitatea cheltuielilor și veniturilor

- 6.1. Contabilitatea decontării (închiderii) conturilor de cheltuieli și de venituri

Bibliografie selectivă

1. Paliu-Popa L., Ecobici N., *Contabilitate financiară aplicată. Ghid contabil*, Editura Universitaria, Craiova, 2010
2. Paliu-Popa L., *Contabilitate financiară*, Editura Academica Brâncuși, Târgu Jiu, 2009

3. Pânteia Iacob P., Bodea Gh., *Contabilitatea financiară românească*, Editura Intelcredo, Deva, 2009
4. Pânteia Iacob P., Bodea Gh., *Contabilitatea financiară românească conformă cu directivele europene*, Ediția a III-a, Editura Intelcredo, Deva, 2008
5. Pop A., Mătiș D., *Contabilitate financiară*, Editura Casa Cărții de Știință, Cluj Napoca, 2010
6. Staicu C. și colaboratorii, *Contabilitate financiară conformă cu directiva a patra a CEE*, vol. I, Editura Universitaria, Craiova, 2007
7. Staicu C. și colaboratorii, *Contabilitate financiară conformă cu directivele europene*, vol. I și vol. II, Editura Univeritaria, Craiova, 2006
8. Legea nr. 31/1990 privind societățile comerciale republicată, cu modificările și completările ulterioare
9. Legea contabilității nr. 82/1991 republicată, cu modificările și completările ulterioare
10. Ordinul ministrului economiei și finanțelor nr. 3512/2008 privind documentele financiar-contabile
11. Ordinul ministrului finanțelor publice nr. 3055/2009 pentru aprobarea Reglementărilor contabile conforme cu directivele europene
12. Ordinul ministrului finanțelor publice nr. 2869/2010 pentru modificarea și completarea unor reglementări contabile

TEMATICA LA DISCIPLINA „CONTABILITATEA INSTITUȚIILOR DE CREDIT” PENTRU EXAMENUL DE LICENȚĂ 2011
Specializarea: Contabilitate și Informatică de Gestiune

Tema 1. Contabilitatea operațiunilor de trezorerie

- 1.1. Contabilitatea operațiunilor de numerar și prin virament
- 1.2. Contabilitatea valorilor primite sau date în pensiune
- 1.3. Contabilitatea creanțelor interbancare restante și îndoielnice

Tema 2. Contabilitatea operațiunilor cu clientela

- 2.1. Contabilitatea creanțelor comerciale
- 2.2. Contabilitatea creditelor de trezorerie
- 2.3. Contabilitatea operațiunilor efectuate prin conturile curente
- 2.4. Contabilitatea operațiunilor efectuate cu ajutorul cardurilor

Tema 3. Contabilitatea emisiunii de titluri și operațiunilor diverse

- 3.1. Contabilitatea datoriilor constituite prin emisiunea de titluri
- 3.2. Contabilitatea decontărilor cu personalul
- 3.3. Contabilitatea taxei pe valoarea adăugată
- 3.4. Contabilitatea dividendelor, a debitorilor și creditorilor diverși

Tema 4. Contabilitatea capitalului instituțiilor de credit

- 4.1. Contabilitatea capitalului social
- 4.2. Contabilitatea primelor de capital
- 4.3. Contabilitatea rezervelor de capital
- 4.4. Contabilitatea datoriilor subordonate
- 4.5. Contabilitatea provizioanelor de capital

Bibliografie selectivă

1. Cotleț D., Moraru M., Moraru Maria, Bobițan N., Popovici Adina, *Contabilitate bancară*, Ed. Mirton, Timișoara, 2000;
2. Dedu V., Enciu A., *Contabilitate bancară*, Ed. Economică, București, 2001;
3. Hațegan Cameia, Megan O., *Contabilitatea instituțiilor de credit*, Ediția a II-a, Ed. TipoRadical, Drobeta-Turnu Severin, 2003;
4. Medar L.I., *Contabilitatea societăților bancare*, Ed. Spirit Românesc, Craiova, 2003;
5. Medar L.I., *Contabilitate bancară –teorie și practică-*, Ed. Academica Brâncuși, Tg-Jiu, 2002;
6. Moraru Maria, Moraru M., Pavel Codruța, Dumitrescu A., Știrbu D., Domil Aura, *Contabilitatea instituțiilor de credit*, Ed. Mirton, Timișoara, 2006;
7. Zaharciuc Elena, *Contabilitatea societăților bancare*, Ed. Teora, București, 2001;
8. x x x *Reglementare contabilă conformă cu standardele internaționale de raportare financiară, aplicabile instituțiilor de credit din 16/12/2010*;
9. x x x *Anexa din 16/12/2010 privind concordanțele între conturile din planul de conturi prevăzut de Reglementările contabile conforme cu Standardele Internaționale de Raportare Financiară, aplicabile instituțiilor de credit, și conturile corespunzătoare prevăzute de Reglementările contabile conforme cu directivele europene*;
10. x x x *Legea contabilității 82/1991 republicată în 2008*;
11. x x x *Legea bancară nr.227/ 2007*;
12. x x x *Ordinul BNR , Nr. 24 / 21.12.2006*;
13. x x x *Legea privind statutul BNR nr.312/2004*;

TEMATICA LA DISCIPLINA „BAZE DE DATE” PENTRU EXAMENUL DE LICENȚĂ 2011

Specializarea: Contabilitate și Informatică de Gestiune

Tema 1. Baze de date

- 1.1. Noțiuni și concepte privind organizarea datelor în baze de date
- 1.2. Arhitectura ANSI/SPARC a bazelor de date
- 1.3. Limbajele bazelor de date
- 1.4. Modele de date
- 1.5. Modelarea conceptuală a bazelor de date

Tema 2. Sisteme de gestiune a bazelor de date

- 2.1. Conceptul de SGBD
- 2.2. Evoluția SGBD-urilor
- 2.3. Obiectivele SGBD-urilor
- 2.4. Funcțiile unui SGBD
- 2.5. Clasificarea SGBD-urilor
- 2.6. Arhitecturi de SGBD-uri

Tema 3. Sisteme de gestiune a bazelor de date relaționale

- 3.1. Modelul relațional al datelor
- 3.2. Regulile lui Codd
- 3.3. Normalizarea datelor
- 3.4. Cerințele minimale de definire a SGBDR

Bibliografie selectivă

1. Babucea A.G., *Baze de date – curs universitar ID*, Ed. Academica Brâncuși, Târgu Jiu, 2009
2. Babucea A.G., *Baze de date Access*, Ed. Sitech, Craiova, 2004
3. Babucea A.G., *Baze de date*, Ed. Studii Economice, Târgu Jiu, 2002
4. Ionescu F., - *Baze de date relaționale și aplicații*, Ed. Tehnică, București, 2006;
5. Velicanu M., Lungu I., Munteanu M, Ionescu S., - *Sisteme de baze de date – teorie și aplicații*, Ed. Petrion, 2007.